Fantastic Club

STANISLAW LEM

CIBERIADA

Editura Albatros

STANISLAW
LEM

CIBERIADA

© Stanislaw Lem
CYBERIADA

'awnictwo Literackie, Krakow, 1972

Fantastic Club

STANISLAW LEM

CIBERIADA

Traducere și postfață: MIHAI MITU

EDITURA ALBATROS

Ilustrația copertei:
POMPILIU DUMITRESCU

Povești despre roboți

Cei trei electrocavaleri

A fost odată un mare constructor și inventator care născocea într-una, fără osteneală, tot felul de instalații neobișnuite și aparate dintre cele mai ciudate. Își construise o mașinuță-cutiuță care cînta frumos și o numise păsărica. Pecetea sa era o inimă îndrăzneață și fiecare atom care ieșea din mîna lui purta acest semn. Mai tîrziu, tare s-au mai mirat învățații descoperind prin analiza spectrală a atomilor inimioare pîlpîinde. Construise multe mașini folositoare, mari și mici, pînă cînd, într-o zi, îi veni în minte ideea năstrușnică să unească viața cu moartea și astfel să împreuneze lucruri imposibile. Hotărî să creeze ființe inteligente din apă, dar nu dintr-acelea groaznice la care v-ați și gîndit. Nu, gîndul la corpurile moi și ude îi era cu totul străin, nesuferit ca fiecăruia dintre noi. Își puse în cap să mestereasă din apă ființe cu adevărat frumoase și înțelepte, adică cristaline. Alese în acest scop o planetă, cea mai îndepărtată de toți sorii, iar din oceanul ei înghețat tăie munți de gheață, și din ei, ca dintr-un uriaș bloc de cristal, îi ciopli pe crionizi. Se numeau așa fiindcă nu puteau trăi decît în gerul cel mai cumplit, în pustiul lipsit de soare. Ei își ridicară îndată orașe și palate de gheață, și, cum orice izvor de căldură era pentru ei o primejdie, prinseră razele aurorei boreale în mari vase transparente și cu ele începură să-și lumineze casele. Care dintre ei era mai puternic, acela avea mai multe aurore boreale, de culoarea lămîiei sau a argintului ; așa trăiau fericiți și, pentru că le plăcea nu numai lu-

mina, ci și pietrele scumpe, erau vestiți prin comorile lor. Pietrele acestea scumpe erau tăiate din cuburi de gaz înghețat și șlefuite. Ele luminau noaptea lor veșnică, în care ardeau ca niște duhuri înlănțuite, ca niște nebuloase fermecate din blocuri de cristal. Mulți cuceritori ai Cosmosului doreau să intre în stăpînirea acestor bogății, căci întreaga Crionie se vedea din cele mai îndepărtate locuri, arătîndu-și în fugă o fațetă sau alta, ca o nestemată, învîrtită ușor pe catifeaua neagră. Așa că tot felul de temerari soseau pe Crionia ca să-și încerce norocul. Veni, de pildă, Electrocavalerul de Alamă, care cînd călca, parcă ar fi bătut un clopot. Dar abia puse piciorul pe gheață, că aceasta se topi de căldură și el se prăbuși în abisul oceanului înghețat, apele se împreunară deasupră-i și el rămase ca o insectă prinsă în chihlimbar, în muntele de gheață de pe fundul mării crioniene, unde zace pînă în ziua de astăzi.

Soarta Electrocavalerului de Alamă nu înfricoșă însă pe alți cutezători. Veni apoi Electrocavalerul de Fier, după ce bău mai întîi atîta heliu lichid, încît își întoarse pe dos stomacul de oțel, iar chiciura care se depusese pe blindaj îl făcuse aidoma unui mare bulgăr de zăpadă. Dar zburînd către planetă se aprinse din cauza frecării cu atmosfera, heliul lichid din el se evaporă șuierînd, și, într-o pulbere de scîntei roșietice, el căzu pe stîncile de gheață, care se deschiseră numaidecît, stîrnind aburi ca un gaizer în clocot. Pînă la urmă reuși să iasă din prăpastie, dar tot ceea ce atingea se prefăcea într-un nor alb din care cădeau fulgi de nea. Se așeză atunci așteptînd să se stingă, iar cînd steluțele de zăpadă încetară să i se mai topească pe umerii blindajului, vru să se scoale și să pornească la luptă. Dar fiindcă unsoarea i se închegase pe la încheieturi, nu mai fu în stare nici măcar să-și îndrepte spinarea. Așa a rămas încremenit pînă astăzi, iar zăpada, acoperindu-l, l-a transformat într-un munte alb din care i se vede numai vîrful ascuțit al coifului, iar în orbite îi stră-

luceşte privirea îngheţată. Lumea îi spune Muntele de Fier.

Vestea despre soarta celor doi electrocavaleri ajunse la urechile celui de la treilea. Electrocavalerul de Cuarţ, pe care în timpul zilei nu-l puteai vedea decît ca pe o lentilă şlefuită, iar noaptea ca pe o stea. Nu se temea că o să-i îngheţe uleiul din încheieturi, fiindcă nu avea ulei, nici că stîncile de gheaţă o să-i crape sub picioare, fiindcă putea să se prefacă într-un sloi de gheaţă cînd voia. De un singur lucru trebuia să se ferească, şi anume de o gîndire prea stăruitoare, căci i se putea încinge creierul de cuarţ şi asta îl putea pierde. Hotărî, deci, pentru a nu-şi primejdui viaţa, să nu gîndească şi în acest fel să-i învingă pe crionizi. Porni spre planeta lor şi pentru că, din cauza drumului lung prin veşnica noapte galactică, îngheţase de-a binelea, meteoriţii de fier, care se frecau de pieptul lui în timpul zborului, se sfărîmau în bucăţi sunînd ca sticla. Poposi pe zăpezile albe ale Crioniei, sub cerul ei negru ca un ceaun plin de stele şi aidoma unei oglinzi transparente. Începu să chibzuiască ce să facă mai departe, dar zăpada în jurul lui începu să se înnegrească, răspîndind aburi.

„Oho — îşi zise Electrocavalerul de Cuarţ — asta nu-mi place ! Orice, numai să nu mă gîndesc la nimic şi o să fie bine !“

Şi hotărî să-şi repete mereu această frază, orice s-ar întîmpla. Asta nu-i cerea efort intelectual şi prin urmare nu-l încălzea deloc. O porni deci prin pustiul de gheaţă pe unde vedea cu ochii, fără să stea mult pe gînduri ca să se păstreze rece. Tot umblînd ajunse la zidurile de gheaţă ale Frigidiei, capitala crionizilor. Îşi luă avînt, lovi cu capul în poartă, de ţîşniră scîntei, dar fără folos.

„Să-ncercăm altfel ! — îşi zise şi se gîndi : cît o fi făcînd doi ori doi ?“ Căutînd răspunsul, capul i se încălzi puţin, şi cînd luă cu asalt pentru a doua oară zidurile scînteietoare, abia făcu o gaură mică.

„Prea puțin ! — își zise. Să-ncercăm ceva mai greu. Cît o fi făcînd : trei ori cinci ?“

De data asta capul îi fu învăluit de un nor scînteietor, căci zăpada, atinsă cu o atît de bruscă încordare a minții, începu să fiarbă deîndată. Cuarțul se dădu puțin înapoi, își luă iar avînt, izbi și trecu în zbor prin zid, apoi prin încă două palate și alte trei case ale unor conți de gheață mai puțin însemnați. Căzu pe treptele unei scări uriașe și izbuti să se apuce la timp de balustrada de stalactite, fiindcă treptele erau aidoma unui derdeluș. Se ridică repede, căci totul în juru-i se topea și îl pîndea primejdia de a se prăvăli în străfunduri, în prăpastia de gheață, unde ar fi rămas pentru totdeauna.

„Nu-i nimic ! Numai să nu mă gîndesc ! Așa-i bine !“ — își zise și îndată se răci la loc.

Ieșind din tunelul de gheață, se pomeni într-o piață mare, luminată din toate părțile de aurore boreale, de fulgere de smarald și argint din coloanele de cristal.

Îi ieși înainte, ca o stea scînteietoare, un cavaler uriaș, Boreal, căpetenia crionizilor. Electrocavalerul de Cuarț își adună puterile și porni la luptă, dar celălalt i se împotrivi cu atîta înverșunare, de parcă s-ar fi lovit doi munți de gheață în mijlocul Oceanului Arctic. Mîna dreaptă a lui Boreal, smulsă din cot, zbură cît colo, dar el nu-și pierdu cumpătul, ci se întoarse vitejește să-și înfrunte mai departe adversarul, cu pieptu-i lat ca un aisberg. Celălalt își luă iar avînt și-l lovi strașnic, dar cuarțul era mai tare, mai compact decît gheața, așa că Boreal se sfărîmă cu zgomot, de parcă o întreagă avalanșă s-ar fi prăbușit pe versantele stîncoase, și rămase așa, sub lumina aurorelor boreale care privegheau înfrîngerea lui.

„Bună treabă !“ — spuse Electrocavalerul de Cuarț și culese de pe trupul celui învins nestematele de o frumusețe fără seamăn : inele încrustate cu hidrogen, dantele și alte podoabe scînteietoare, ase-

menea diamantelor, tăiate din cele trei gaze nobile : argon, cripton și xenon. Dar cînd începu să le admire, se încălzi de emoție și atunci toate acele briliante și safire se evaporară șuierînd, iar în mînă nu-i mai rămase nimic, în afară de cîteva picături de rouă, care și ele dispărură curînd.

„Oho ! Va să zică nici să mă bucur n-am voie ! Nu-i nimic ! Numai să nu gîndesc !“ — își zise și o porni spre inima cetății cucerite. În depărtare zări apropiindu-se o siluetă uriașă. Era Albucidus cel Alb, General-Mineral, paznicul tezaurului regal, cu pieptul imens acoperit de șiruri de medalii de gheață, deasupra cărora trona Marele Ordin al Chiciurei cu panglică glacială. El îi tăie calea Electrocavalerului de Cuarț, dar acesta se aruncă asupra lui ca o furtună și-l zdrobi într-un uruit de lavină. Lui Albucid îi veni în ajutor prințul Astroureche, stăpînul ghețurilor negre. Acestuia nu i-a putut veni de hac, căci prințul purta o armură scumpă de azot, călită în heliu. Se lăsase un ger atît de cumplit, că-i tăiase puterile lui Cuarț, și mișcările îi slăbiră, pînă și aurora boreală pălise, atît de geroasă era suflarea lui Zero Absolut. Cuarț sări în sus, zicîndu-și :

„Ei drace ! Ce-o mai fi și asta ?“ — și de atîta mirare creierul i se încinse. Zero Absolut se înmuie și însuși Astroureche începu să se clatine, să se descompună. Sunete puternice îi însoțeau agonia și, pînă la urmă, rămase pe cîmpul de luptă doar o grămadă de gheață neagră, din care picura apa ca lacrimile.

„Așa, da ! — își zise Cuarț. Numai să nu gîndesc prea mult. Doar dacă e nevoie ! Așa am să învinge !“

Și o porni mai departe gonind pe străzile Frigidiei. Pașii lui răsunau de parcă cineva ar fi lovit cristalul cu ciocanul, iar locuitorii, închiși în casele lor albe, priveau după el, cuprinși de disperare. Zburînd așa, ca un meteorit pe Calea Laptelui, zări în depărtare o figură singuratică, nu prea mare. Era chiar Barion, numit și Gură de Gheață, cel mai mare înțelept al crionizilor. Cuarț se repezi la el,

ca să-l zdrobească dintr-o lovitură, dar acesta se feri din cale arătîndu-i două degete. Cuarț nu știa ce vrea să însemne asta și se întoarse iar împotriva dușmanului său. Barion făcu din nou un pas în lături și-i arătă de astă dată un singur deget. Cuarț se miră puțin și-și potoli o clipă îndîrjirea. Dar cînd să-și ia un nou avînt, se răzgîndi, în timp ce apa începu să curgă pîraie primprejur. El însă nu mai băgă nimic în seamă, căci Barion îi arătase două degete făcute colac, prin care băgase degetul cel mare de la cealaltă mînă, mișcîndu-l în sus și în jos. Electrocavalerul de Cuarț se gîndi, se gîndi îndelung ce-ar putea să însemne aceste gesturi mute, și deodată i se deschise o groapă sub picioare, azvîrlind din ea apă neagră, iar el căzu în adîncuri ca o piatră. Pînă să-și mai spună încă o dată: „Nu-i nimic, numai să nu gîndesc!" dispăruse de pe lume. Recunoscători, crionizii salvați îl întrebară pe Barion ce a vrut să spună cu semnele acelea, arătate strașnicului electrocavaler rătăcitor.

— E simplu ca bună ziua — răspunse înțeleptul. Două degete însemnau că sîntem doi, el și eu. Unul însemna că voi rămîne numai eu. Pe urmă i-am arătat un cerc, adică o să se deschidă gheața în juru-i și abisul negru al oceanului o să-l înghită pe veci. N-a înțeles nici unul din semne, nici pe primul, nici pe-al doilea, nici pe-al treilea.

— Mare înțelept! — strigară uimiți crionizii. Cum ai putut face asemenea semne unui năvălitor atît de crud? Ia gîndește-te ce s-ar fi întîmplat dacă te-ar fi înțeles și nu s-ar fi mirat? Atunci mintea nu i s-ar fi încins și n-ar fi căzut în prăpastia fără fund...

— Aș, da' de unde! Nu mi-a fost teamă nici o clipă de una ca asta — spuse cu un zîmbet rece Barion Gură de Gheață. Știam de la bun început că n-o să înțeleagă nimic. Dacă ar fi avut măcar un dram de minte, n-ar fi venit la noi. Ce-i folosesc unei ființe care trăiește sub lumina soarelui nestematele de gaz și stelele argintii de gheață?

Crionizii tare se mai minunară de marea înțelepciune a lui Barion și se întoarseră împăcați la casele lor, unde-i aștepta gerul cel plăcut. De atunci nimeni n-a mai încercat să cucerească Crionia, căci Cosmosul a început să ducă lipsă de proști, deși unii spun că mai sînt încă destui, dar că nu cunosc drumul...

Urechile de uraniu

Trăia odată un inginer cosmolog, care lumina stelele ca să învingă întunericul. Într-o bună zi, poposi pe Nebuloasa Andromeda, pe cînd era încă toată numai nori negri. Îndată stîrni în jurul ei un vîrtej mare, iar cînd acesta ajunse la culme, cosmologul întinse mîna după cutiuța cu raze. Avea trei raze : una roșie, alta violetă și alta invizibilă. Cu prima rază atinse sfera unei stele și pe loc ea deveni un uriaș glob roșu. Dar nu se făcu mai multă lumină în nebuloasă. Atinse atunci steaua cu a doua rază, atît de tare încît ea albi cu totul.

Pe urmă îi spuse ucenicului său : „Păzește-mi-o !" și plecă să aprindă alte stele.

Ucenicul aștepta o mie de ani, apoi altă mie, dar inginerul nu se mai înapoie. Plictisit de atîta așteptare, el întoarse steaua, care din albă se făcu albastră. Tare-i mai plăcu asta și crezu că de-acum știe totul. Vru să o mai întoarcă încă o dată, dar se fripse. Căută în cutia pe care i-o lăsase cosmologul, dar nu găsi nimic, absolut nimic. Se uită îndelung, dar nici măcar fundul nu i-l zări. Își zise atunci că aici trebuie să se găsească raza cea invizibilă. Vru să împungă cu ea o stea, dar nu știa cum. Furios, luă cutia și o trînti în foc. Pe dată toți norii Andromedei se luminară de parcă o sută de mii de sori ar fi lucit deodată și în întreaga nebuloasă se făcu lumină ca în plină zi. Ucenicul se bucură din cale-afară, dar bucuria lui nu ținu mult, pentru că steaua se spulberă curînd. Atunci sosi în zbor cosmologul și, văzînd paguba, fără să

zăbovească, apucă flăcările și meșteri din ele niște planete. Pe prima o făcu din gaze, pe a doua din cărbune. Pentru a treia îi rămaseră numai cele mai grele metale, așa că îi ieși un bulgăre de actinide. Cosmologul îi făcu vînt în spațiu și spuse :

— Am să mă întorc peste o sută de milioane de ani : o să vedem atunci ce s-a ales din toate astea.

Apoi porni să-și caute ucenicul, care, de frică, o luase la sănătoasa.

Pe planeta aceea, Actinuria, apăru un stat mare, numit al palatinizilor. Aceștia erau atît de grei, că numai pe Actinuria se puteau mișca, pe alte planete solul se cufunda sub ei, iar cînd strigau se sfărîmau munții. La ei acasă însă călcau ușor și nu îndrăzneau să ridice glasul, căci mai-marele lor, Architor, era de o cruzime nemaipomenită. Locuia într-un palat cioplit dintr-un munte de platină, în care se aflau șase sute de săli imense, și în fiecare sală se afla cîte o palmă de-a lui, atît era de mare. Din palat nu putea ieși, dar avea peste tot spioni, pentru că era grozav de bănuitor și, pe deasupra, îi mai chinuia pe supuși și cu lăcomia lui.

Palatinizii nu aveau nevoie noaptea nici de lămpi, nici de focuri, fiindcă toți munții planetei lor erau radioactivi, iar pe lună plină puteai să numeri ace. Ziua, cînd dogorea soarele, dormeau în subteranele munților și numai noaptea ieșeau prin văile de metal. Dar crudul Architor porunci ca în cazanele în care se topeau paladiul și platina pentru armuri să fie aruncate și bucăți de uraniu. Și după ce anunță acest lucru în toată țara, fiecare palatinid a trebuit să vină la palatul regelui, unde i s-a luat măsura pentru o nouă armură. I s-au pus apoi noi platoșe pe umeri, mănuși, genunchiere, coif, și toate aveau lumină proprie, deoarece îmbrăcămintea aceasta era din tablă amestecată cu uraniu. Însă mai tare decît toate le străluceau urechile.

De atunci, palatinizii n-au mai putut să se adune la sfat. Dacă erau prea mulți într-un grup, puteau exploda. Așa că fură nevoiți să umble singuratici,

ocolindu-se unul pe altul de departe, ca să nu provoace o reacție în lanț, în timp ce Architor se bucura și le punea noi biruri pe cap. Monetăriile lui din inima munților băteau ducați de plumb, căci în Actinuria plumbul era foarte rar și la mare preț.

Supușii lui Architor au ajuns să trăiască în mare mizerie. Unii au încercat să se răzvrătească, chibzuind să se înțeleagă între ei prin semne. Dar n-a ieșit nimic, pentru că de fiecare dată se găsea cîte unul mai greu de cap, care se apropia de ceilalți să întrebe despre ce e vorba, și atunci praf se alegea din tot complotul.

Dar în Actinuria trăia un tînăr inventator, pe nume Piron, care știa să făurească sîrme de platină atît de subțiri, încît puteai face din ele plase pentru prins norii. Piron a inventat întîi de toate telegraful cu fir, apoi a născocit un fir atît de subțire, că nu se mai vedea deloc. Și în felul acesta a luat naștere telegraful fără fir. Speranța renăscu iarăși în inimile locuitorilor Actinuriei. Ei credeau că pe calea aceasta se vor putea înțelege între ei și să ducă complotul la bun sfîrșit. Dar vicleanul Architor le ascultă toate convorbirile, ținînd în fiecare din cele șase sute de mîini cîte un conductor de platină, cu ajutorul căruia afla ce-și spun supușii lui. Și numai ce-i ajungea la ureche cuvîntul „răscoală" sau „complot", îndată trimitea niște fulgere sferice care-i prefăceau pe complotiști într-o mare de foc.

Piron hotărî să-l păcălească pe răul Architor. Adresîndu-se prietenilor săi, în loc de „răscoală" folosi cuvîntul „pantof", iar în loc de „a complota", „a turna". Architor se miră. Ce le-o fi venit supușilor lui să se ocupe deodată cu toții de cizmărie. El nu știa că atunci cînd spuneau „a trage de picior", înțelegeau prin asta „a trage în țeapă de foc", iar cînd vorbeau despre ghete prea strîmte, aveau în vedere tirania lui. Dar cei cărora li se adresa Piron nu-l înțelegeau întotdeauna, iar el nu le putea lămuri altfel planurile sale decît în limba cizmărească. Odată nu l-au priceput deloc pentru că, din nebă-

gare de seamă, a telegrafiat așa : „Scoateți brîul de pe Plutonia", chipurile „plutonul să răărească pașii". Regele se îngrozi auzind acestea, căci plutoniul [1] este ruda cea mai apropiată a uraniului, iar uraniul este foarte aproape de toriu, el însuși numindu-se Architor. Trimise deci o gardă înzăuată care-l prinse pe Piron și-l aduse înaintea regelui, aruncîndu-l pe dușumeaua de plumb. Piron nu recunoscu nimic, și totuși regele îl închise în turnul palatin.

Palatinizii își pierdură orice speranță, dar în timpul acesta se întoarse prin părțile lor Cosmologul. creatorul celor trei planete.

Acesta văzu încă de departe cum stau lucrurile în Actinuria și-și spuse : „Așa nu se poate !" Apoi toarse cea mai subțire și cea mai puternică rază, făcînd din ea o crisalidă în care își puse propriul său corp ca să-l aștepte pînă se întoarce, apoi își luă înfățișarea unui biet cerșetor și coborî pe planetă.

Cînd se lăsă întunericul și munții luminau departe cu scînteierea lor rece, Cosmologul vru să se apropie de supușii regelui Architor. Dar aceștia îl ocoliră cît putură, căci se temeau de explozia uraniului. El alerga zadarnic după unul și altul, și nu înțelegea de ce fug de el. Rătăci apoi printre dealurile asemănătoare unor scuturi de cavaleri, pînă ce ajunse la poalele turnului în care Architor îl închisese pe Piron și îl pusese în lanțuri. Piron îl zări printre gratii, și, cu toate că arăta ca un simplu robot, Cosmologul i se păru altfel decît ceilalți palatinizi : nu strălucea în întuneric cîtuși de puțin, ci era negru ca un cadavru. Asta pentru că în armura lui nu se afla nici un pic de uraniu. Piron vru să strige, dar avea gura prinsă în șuruburi, așa că nu-i rămăsese decît să scapere scîntei, lovindu-se cu capul de pereții închisorii sale. Cosmologul, zărind scînteile, se apropie de turn și se uită prin fereastra cu gratii. Piron nu

[1] În limba polonă, *pluton* înseamnă și „unitate militară", și „elementul chimic plutoniu" (n. tr.).

putea vorbi, dar putea să-și zornăie lanțurile, și în felul acesta îi povesti tot adevărul.

— Ai răbdare și așteaptă — îi spuse Cosmologul — și o să scapi.

Cosmologul o porni spre cei mai sălbatici munți ai Actinuriei și timp de trei zile căută cristale de cadmiu. Cînd le găsi, le ciocăni cu stînci palatine și făcu din ele tablă. Din tabla de cadmiu croi apoi niște apărătoare pentru urechi și le așeză în pragurile tuturor caselor. Palatinizii, găsindu-le, de îndată și le puseră, ce-i drept, mirați, căci nu era iarnă.

Noaptea apăru în mijlocul lor Cosmologul și începu să agite iute o vergea înroșită, desenînd linii de foc. În felul acesta scrise pe fondul întunecat: „Puteți să vă apropiați fără grijă, cadmiul vă ferește de moartea pricinuită de uraniu". Dar ei crezură că este unul din spionii regelui și nu-i dădură ascultare. Văzînd aceasta, Cosmologul se mînie, o porni iar spre munți și adună aici minereu de uraniu; topi din el metal argintiu din care bătu ducați strălucitori; pe una din fețe era imprimat profilul luminat al lui Architor, iar pe cealaltă cele șase sute de mîini ale sale.

Încărcat cu ducați de uraniu, Cosmologul se întoarse în vale și le arătă palatinizilor minunea: aruncă ducații departe de el, unul peste altul, de se făcu o grămadă mare, sunătoare, iar cînd mai azvîrli încă un ducat în vîrf, văzduhul se cutremură. Din ducați se răspîndiră lumini, care se învălătuciră într-un bulgăre de flăcări albe, iar cînd vîntul spulberă totul, în urmă-i nu rămase decît un crater, topit în stîncă.

Apoi cosmologul începu să arunce pentru a doua oară ducații din sac, dar altfel acum. Arunca un ducat și îl acoperea pe dată cu o placă de cadmiu. Și cu toate că făcu, în felul acesta, o grămadă de șase ori mai mare decît prima, nu se mai întîmplă nimic. Atunci palatinizii îl crezură și, strîngîndu-se, plănuiră pe loc complotul împotriva lui Architor. Doreau să-l alunge pe rege, dar nu știau cum, căci

palatul era înconjurat de un zid luminos, iar pe podul suspendat se afla o mașină groaznică. Cel care nu cunoștea parola, era numaidecît tăiat în bucăți.

Tocmai se apropia sorocul de plată a noilor biruri către lacomul Architor. Cosmologul împărți atunci supușilor regelui ducații de uraniu și îi sfătui să plătească dările cu ei. Așa și făcură.

Regele se bucură nespus văzînd cît de mulți ducați strălucitori îi umplu tezaurul. El nu știa că sînt de uraniu și nu de plumb. În timpul nopții, Cosmologul topi gratiile închisorii și îl eliberă pe Piron, și pe cînd o porniră în tăcere la vale, în lumina munților radioactivi, un inel al Lunii căzu și înconjură orizonturile ; numaidecît izbucni o lumină puternică, fiindcă grămada de ducați de uraniu din vistieria regelui, crescută peste măsură, dezlănțuise o reacție în lanț. Explozia sfărîmă palatul și corpul de metal al lui Architor, iar puterea ei fu atît de mare, încît cele șase sute de mîini rupte ale tiranului zburară pînă în abisul interstelar. În Actinuria domnea acum bucuria. Piron deveni conducătorul ei de drept, iar Cosmologul, întorcîndu-se, își scoase corpul din crisalidă și plecă să aprindă stele. Cele șase sute de mîini de platină ale lui Architor se rotesc încă și azi în jurul planetei, ca un inel al lui Saturn, avînd o strălucire nemaiîntîlnită, de o sută de ori mai puternică decît lumina munților radioactivi, iar palatinizii, fericiți, își spun : „Priviți ce frumos ne luminează Tor". Și pentru că unii pînă în ziua de azi îl numesc călău, vorba asta a devenit o zicătoare care a ajuns la noi după o lungă călătorie printre galaxii. De aceea se spune : „Călăul îl luminează".

Cum l-a înfrînt Erg Reanimatorul pe Față palidă

Puternicului rege Boludar îi plăceau curiozitățile ; le colecționase de o viață întreagă, uitînd din această cauză pînă și de cele mai importante probleme de stat. Avea, de pildă, o colecție de ceasuri, în care adunase ceasuri dansatoare, ceasuri-aurore și ceasuri-nori. Mai avea apoi tot felul de creaturi împăiate din cele mai îndepărtate colțuri ale Universului, iar într-o sală aparte, sub un clopot de sticlă, ținea cea mai rară făptură, numită Homos Antropos, uimitor de palidă, cu două picioare, avînd chiar și ochi, deși goi, motiv pentru care regele poruncise să se pună două rubine frumoase în locul lor, pentru ca Homos să aibă privirea roșie. Din cale-afară de mulțumit, Boludar poftea mereu oaspeți dintre cei mai aleși în această sală și le arăta minunăția.

Într-o zi, regele primi la curtea lui pe un electroînțelept atît de bătrîn, încît i se cam rătăcise mintea printre cristale. Și acest electroînțelept, pe nume Halazon, era o comoară de electroînțelepciune galactică. Se spunea că știe să înșire fotonii pe ață, făcînd din ei coliere luminoase, ba știa chiar cum se poate vîna un Antropos viu. Cunoscînd slăbiciunea bătrînului, regele dădu poruncă să i se deschidă imediat toate pivnițele ; electroînțeleptul nu refuză invitația și trăgînd la măsea cam multișor din butelii de Leyda, pe cînd plăcuții curenți i se răspîndeau prin tot corpul, destăinui regelui teribilul secret și-i făgădui să prindă pentru el un Antropos, care era căpetenia unui trib interstelar. Dar ceru un preț mare : atîtea briliante de mărimea pumnului cît cîn-

tăreşte acel Antropos. Regele însă nici nu clipi măcar.

O porni deci Halazon la drum, iar regele începu să se laude în faţa Consiliului Coroanei ce achiziţie aştepta, lucru pe care, de fapt, nici nu-l putea ascunde, căci poruncise să se ridice în parcul castelului, unde creşteau cele mai frumoase cristale, o cuşcă cu drugi mari de fier. Curtenii fură cuprinşi de spaimă. Văzînd că regele nu cedează, chemară la castel doi filozofi homologi, pe care regele îi primi cu inimă deschisă. Era curios să afle dacă cei doi atotştiutori, Salamid şi Thaladon, îi vor putea spune ceva deosebit despre fiinţa cea palidă, ceva ce el însuşi încă nu ştia.

— E oare adevărat — îi întrebă, îndată ce se ridicară în picioare, după ce-i făcuseră cuvenita plecăciune — e oare adevărat că Homos este mai moale decît ceara ?

— Aşa e, Luminăţia Voastră — răspunseră cei doi.

— Şi e adevărat că prin găurica pe care o are în partea de jos a feţei poate să scoată tot felul de sunete ?

— Aşa e, Înălţimea Voastră, tot aşa cum e adevărat că în aceeaşi gaură Homos bagă felurite lucruri, apoi mişcă partea de jos a capului care este legată la capete cu cea de sus, drept urmare acele lucruri se mărunţesc, iar el le trage înăuntrul său.

— Ciudat obicei — zise regele. Puteţi să-mi spuneţi oare, voi, filozofilor, de ce face asta ?

— În această privinţă există patru teorii, Maiestatea Voastră — răspunseră homologii. Prima susţine că face aşa ca să scape de surplusul de otravă (căci e otrăvitor din cale-afară). A doua, că o face de dragul distrugerii, pe care o pune deasupra oricărei alte plăceri. A treia, că face asta din lăcomie, şi că ar înghiţi totul dacă ar putea. A patra...

— Bine, de ajuns ! — spuse regele. E adevărat că e făcut din apă şi totuşi nu e transparent, ca păpuşa asta a mea ?

— Şi asta e adevărat ! El are înăuntru, Maiestate, o mulţime de ţevi alunecoase, prin care circulă apele ; unele sînt galbene, altele ca perla, dar cele mai multe sînt roşii ; acestea poartă o otravă teribilă, care se numeşte oxigen, un gaz care transformă tot ce atinge în rugină sau în flăcări. De aceea el însuşi se schimbă ba în alb ca perla, ba în galben sau roz. Aşa că o implorăm cu supunere pe Maiestatea Voastră să binevoiască a renunţa la gîndul de a aduce la curte un Homos viu, pentru că e o fiinţă mai puternică şi mai rea decît oricare alta...

— Asta trebuie să mi-o lămuriţi de-a fir a păr — spuse regele, prefăcîndu-se că e gata să primească sfaturile înţelepţilor. În realitate însă dorea să-şi satisfacă doar marea lui curiozitate.

— Fiinţele, cărora le aparţine şi Homos, se numesc tremurătoare, Maiestate. Dintre ele fac parte siliconizii şi protaizii ; primii sînt de o consistenţă mai mare, de aceea se mai numesc şi păstoşi sau argiloşi ; ceilalţi, mai rari, poartă nume diferite, după diferiţi autori ; lipicioşi sau lipizi la Pollomeder, mocirloşi sau cleioşi la Tricephalos Arboridus, pe cînd Analcimander Arămiul îi numeşte, la rîndul său, tremuricius cleiooculus.

— E adevărat că pînă şi ochii li-s alunecoşi ? — îi întrebă cu interes regele Boludar.

— Da, Maiestate. Fiinţele acestea, în aparenţă slabe şi plăpînde, că e destul să cadă de la o înălţime de şaizeci de picioare ca să se sfîrşească într-o baltă roşie, reprezintă, datorită vicleniei lor înnăscute, o primejdie mai mare decît toate vîrtejurile şi recifele Inelului Astral la un loc ! De aceea, te rugăm, Maiestate, avînd în vedere binele ţării...

— Bine, bine, dragii mei — îi întrerupse regele. Puteţi pleca, eu voi hotărî cu toată chibzuiala cuvenită.

Filozofii homologi se înclinară şi plecară îngrijoraţi, simţind că regele Boludar n-a renunţat la groaznica lui intenţie.

Nu peste multă vreme, o navă cosmică aduse într-o noapte niște lăzi imense, care fură depozitate imediat în grădina palatului. Pe dată ușile de aur ale palatului se deschiseră pentru toți supușii regelui. Printre desișurile de briliante, umbrarele sculptate în jasp și nenumăratele rarități din marmură, zăriră o cușcă de fier, iar în ea o ființă palidă, firavă, care stătea pe un butoiaș, avînd în față o farfurioară cu ceva deosebit, care mirosea, ce-i drept, a ulei, dar a ulei stricat din cauza prăjirii la foc și care, deci, nu mai putea fi folosit. Foarte liniștită, ființa cufunda un soi de lopățică în farfurioară și, apucînd din ceea ce se afla în ea, băga substanța unsă cu ulei în gaura din josul feței.

Privitorii încremeniră de groază cînd citiră pe cușcă inscripția care spunea că au în față pe Antropos Homos, fața palidă în carne și oase. Începură cu toții să-l necăjească, și atunci Homos se ridică, smulse ceva din butoiașul pe care stătuse și începu să-i stropească cu apă ucigătoare. Unii fugiră, alții ridicară niște pietre să-l lovească, dar straja îi risipi.

Întîmplarea ajunse la urechile fiicei regelui, Electrina. Curioasă din fire, ca și tatăl ei, nu se temu să se apropie de cușca în care creatura aceea își petrecea vremea scărpinîndu-se sau înghițind cantități atît de mari de apă și ulei stricat, încît ar fi fost de ajuns pentru a omorî pe loc o sută de supuși ai regelui.

Homos învățase repede limba lor înțeleaptă și se încumetă chiar să intre în vorbă cu Electrina.

Prințesa îl întrebă ce-i strălucește atît de alb în gură.

— Eu le spun dinți — îi răspunse.

— Dă-mi și mie măcar unul printre gratii ! — îl rugă prințesa.

— Și ce-mi dai în schimb ? — o întrebă Homos.

— Am să-ți dau cheița mea de aur, dar numai pentru o clipă.

— Da' ce fel de cheiță e ?

— E cheița mea personală, cu care-mi reînnoiesc mintea în fiecare seară. Cred că și tu ai una la fel.

— Cheița mea arată altfel — îi răspunse Homos în doi peri. Dar pe a ta unde o ții ?

— Aici, la piept, sub clapa de aur.

— Dă-mi-o....

— Dar îmi dai dintele ?

— Ți-l dau...

Prințesa răsuci un mic șurub de aur, deschise clapa, scoase cheița de aur și i-o dădu printre gratii. Față palidă o apucă lacom și, chicotind, se retrase în fundul cuștii. Prințesa îl rugă, îl imploră să-i dea cheița înapoi, dar degeaba. Temîndu-se să nu afle cineva ce făcuse, Electrina se întoarse cu inima sfîșiată în odăile palatului. Făcuse un pas nechibzuit, dar era încă aproape un copil. A doua zi slugile o găsiră zăcînd fără memorie în patul ei de cristal. Veniră în fugă regele, regina și întreaga curte. Dar ea zăcea ca adormită și nu fu chip s-o trezească. Regele chemă atunci pe consilierii curții, pe medicinașii-doctorași, și aceștia, consultînd-o pe prințesă, descoperiră clapa deschisă, iar cheița ia-o de unde nu-i ! Mare frămîntare se iscă în castel și mare supărare ; toți alergau căutînd cheița, dar zadarnic. A doua zi regele, cufundat în disperarea lui, fu anunțat că Față palidă vrea să-i vorbească în legătură cu cheița dispărută. Regele însuși o porni atunci spre parc, iar groaznica vietate îi spuse că știe unde și-a pierdut prințesa cheița, dar îi va destăinui locul numai dacă regele, pe cuvîntul său regal, îi va făgădui libertatea și îi va da o navă, ca să se poată întoarce la ai săi. Regele stătu mult la îndoială, porunci să se caute prin tot parcul, regal, îi va făgădui libertatea și îi va da o navă, gata de zbor, iar Față palidă fu scos din cușcă sub pază. Regele așteptă lîngă navă, dar Antropos îi făgădui că-i va arăta unde se află cheița abia cînd se va afla pe punte.

Cum ajunse acolo, scoase capul pe ferestruică și, arătînd cheița strălucind în mînă, strigă :

— Uite cheița! Am s-o iau cu mine, mărite rege, ca fiica ta să nu se mai poată trezi niciodată. Trebuie să mă răzbun pentru că m-ai înjosit, ținîndu-mă în cușca de fier, pradă batjocurii!

La pupă izbucniră flăcările și nava se ridică spre uimirea tuturor. Regele trimise pe urma ei cele mai rapide perforatoare de întuneric, făcute din oțel, cele mai bune aruncătoare cu elice, dar echipajele lor se întoarseră cu mîinile goale, căci șiretul Față palidă încurcă urmele și le scăpă printre degete.

Atunci regele Boludar înțelese că rău a făcut, neascultîndu-i pe filozofii homologi, dar era prea tîrziu. Cei mai buni electricieni-lăcătuși se căzniră să meșterească altă cheiță, sculptorii în lemn, armurierii regali, aurarii și oțelarii, meșterii cibernigrafi, cu toții se adunară ca să-și încerce măiestria, dar degeaba. Regele își dădu seama că trebuie să-și recapete cheița luată de Față palidă, altfel întunericul va învălui pe vecie mintea și simțurile prințesei.

Dădu deci sfoară în țară despre cele întîmplate, că Față palidă, Homos Antropos, a furat cheița de aur, iar cine o va redobîndi sau va găsi măcar vreun talisman dătător de viață și o va readuce în simțiri pe prințesă, o va lua de soție și va căpăta tronul.

Îndată apărură tot felul de temerari. Erau printre ei și vestiți electrocavaleri, cîțiva pierde-vară, astroboți, vînători de stele. Între alții veni la castel Păzislav Megavatul, preavestit luptător-oscilator, cu un cuplaj turnant atît de vertiginos, încît nimeni nu-i putea ține piept în duel. Veniră și alții din cele mai îndepărtate ținuturi: cei doi Automatei, trecuți prin sute de războaie, Protezius, vestitul constructor, care nu umbla altfel decît înarmat cu două parascîntei, una neagră, cealaltă argintie, veni și Arbitron, cel făcut din precristale, și Ardebaba intelectricul, care aduse cu sine, în optzeci de lăzi încărcate pe patruzeci de măgaroboți, o veche mașină de calculat, ruginită de atîta inteligență, dar

încă solidă în idei. Veniră și cei trei bărbați din neamul selectriților, Diodus, Triodus și Heptodus, care aveau în capete un vid atît de perfect, încît gîndirea lor era neagră ca noaptea fără stele. Veni și Perpetuan, îmbrăcat pe de-a întregul în armură de Leyda, cu colectorul coclit de-a binelea în trei sute de războaie, Matriții Perforat, care nu scăpa o zi fără să nu găurească pe cineva ; acesta aduse la curte pe neînfrînatul ciberic numit Curentas. Veniră cu toții, și cînd curtea fu plină, pînă în pragul ei se rostogoli un butoiaș, iar din el ieși, sub forma unor picături de mercur, Erg reanimatorul, care știa să-și schimbe înfățișarea după cum voia.

Eroii încheiară ospățul în sălile luminate ale palatului, în care marmura scărilor lucea în roz ca norii la apusul soarelui. Apoi o porniră, fiecare pe alt drum, să-l caute pe Față palidă, să-l provoace la luptă pe viață și pe moarte, să-i smulgă cheița și, odată cu ea, s-o cucerească pe prințesă și tronul lui Boludar. Primul, Păzislav Megavatul, zbură spre Koldeia, unde trăia tribul gelatinoșilor, crezînd că va putea prinde pe acolo vreo limbă. Dar se cufundă în unsoarea lor, deschizîndu-și drumul cu lovituri de spadă dirijate de la distanță, și nu izbuti să facă nimic, fiindcă se aprinse peste măsură, frigul se istovi într-însul, iar neîntrecutul luptător își găsi mormîntul printre străini, vitejii lui catozi fiind înghițiți pe veci de balta murdară a gelatinoșilor.

Cei doi Automatei, plini de ambiție, au ajuns în țara radomanților, cei ce construiau clădiri din gaze străvezii, luptîndu-se cu radioactivitatea, și erau atît de zgîrciți, încît în fiecare seară numărau toți atomii planetei lor ; cărpănoșii radomanți îi primiră prost pe Automatei, arătîndu-le o prăpastie plină de onixuri, jaduri și alte asemenea minunății, iar cînd electrocavalerii se lăcomiră la talismane, îi împietriră, făcînd să alunece din înălțimi peste ei o lavină de pietre prețioase ; cînd lavina se porni, lumina ei cuprinse împrejurimile, ca la căderea unor comete, în sute de culori. Radomanții erau aliați

în secret cu feţele palide, dar asta pe atunci încă n-o ştia nimeni.

Al treilea, Protezius Constructorul, ajunse, după o lungă călătorie prin întunecimile astrale, pînă în ţara algoncilor. Acolo pluteau nori de meteoriţi din piatră ; nava lui Protezius se lovi de zidul lor de nepătruns, alunecînd în adîncuri cu cîrmele avariate.

Al patrulea, Arbitron Kosmozofowici, avu la început mai mult noroc. Trecu prin strîmtoarea Andromedei, prin cele patru vîltori spiralate ale Vînătorilor, ajunse într-un vid liniştit, prielnic zborului luminii, şi, singur, ca o rază urmăritoare, sprijinindu-se pe cîrmă şi marcîndu-şi urma cu o dîră de flăcări, ajunse pînă la ţărmurile planetei Maestriţia, unde, printre stîncile meteoriţilor, zări epava navei cu care Protezius o pornise la drum. Îngropă corpul solid, strălucitor şi rece al constructorului, sub o grămadă de bazalt, după ce scoase de pe el cele două apărătoare de scîntei, pe cea argintie şi pe cea neagră, ca să-i slujească drept scuturi. Apoi plecă. Muntoasă şi sălbatică era Maestriţia ; lavine de piatră se rostogoleau mereu pe suprafaţa ei şi trăsnete verzi-argintii se dezlănţuiau în nori, asupra abisurilor. Cavalerul ajunse într-o regiune plină de rîpi. Acolo năvăliră asupra lui palindromiţii, surprinzîndu-l într-o viroagă verde de malahit. Îl secerară de sus cu trăsnetele, dar el îi respinse cu scutul apărător de scîntei ; atunci mutară un vulcan din locu-i, îi puseră cavalerului craterul în spinare şi scuipară foc asupră-i. Cavalerul căzu şi lava fierbinte îi pătrunse în ţeastă, din care se scurse tot argintul.

Al cincilea, Ardebaba intelectricul, n-a pornit-o nicăieri, ci, oprindu-se la graniţa regatului lui Boludar, trimise măgaroboţii pe păşunile stelelor, iar el stabili contactul la maşină şi începu s-o acordeze, s-o programeze, alergînd pe deasupra celor optzeci de compartimente ale ei. Cînd acestea se saturară de curent, încît plesneau de atîta inteli-

genţă, începu să-i pună maşinii tot felul de întrebări : Unde locuieşte Faţa palidă ? Cum afli drumul pînă la el ? Cum să-l prinzi, să-l înlănţuieşti şi să-i iei cheiţa ? Dar cum răspunsurile erau neclare şi cam în doi peri, ieşindu-şi din fire, manevră maşina atît de tare, încît începu să miroasă a cupru încins. Apoi o bătu peste toate încheieturile. strigînd : „Spune-mi odată adevărul, blestemato ! Maşină prăpădită !" pînă ce i se topiră conexiunile şi zincul începu să curgă din ea ca nişte lacrimi argintii ; ţevile încălzite peste măsură plesniră cu zgomot, iar Ardebaba intelectricul rămase ca turbat, cu un şurub în mînă, deasupra urletelor focului.

Fu nevoit să se înapoieze acasă cu coada între picioare. Aici comandă o nouă maşină, dar n-o putu vedea terminată mai devreme de patru sute de ani.

A şasea încercare a fost expediţia selectriţilor. Diodus, Triodus şi Heptodus făcură altfel. Aveau rezerve de tritiu, litiu şi deuteriu berechet şi intenţionau să forţeze, prin explozii cu hidrogen greu, toate drumurile care duceau spre ţara feţelor palide. Nu ştiau însă unde începeau aceste drumuri. Vrură să-i întrebe pe cei din neamul picioarelor de foc, dar aceştia, văzîndu-i, se închiseră între zidurile capitalei lor, împroşcîndu-i cu radiaţii. Bătăioşii selectriţi porniră la atac, fără să le pese de marele consum de deuteriu şi tritiu, pînă ce iadul de atomi care se iscă atinse cerul şi stelele. Zidurile cetăţii străluceau ca aurul, dar abia în foc îşi arătară adevărata lor natură ; se învolburau ca nişte nori galbeni de fum sulfurat, fiindcă erau făcute din cristale de pirită. Acolo căzu Diodus, strivit de inamici, iar mintea îi plesni ca un buchet de cristale colorate, acoperind blindajul. Îl înmormîntară într-un cavou din lemn de măslin negru şi o porniră mai departe, spre marginile regatului osmalaticilor, unde domnea regele Astrocides, omorîtorul de stele. Acesta avea un tezaur plin cu nuclee de foc, furat de la piticii cei albi. Erau atît

de grele, că numai teribila putere a magneților palatului îi putea ține să nu cadă în străfundurile planetei. Cine păşea în împărăția lui Astrocides nu-şi mai putea mişca nici mîna, nici piciorul, căci nemaipomenita gravitație îl ținea lipit de sol mai bine decît orice şuruburi şi lanțuri. Triodus şi Heptodus avură mult de furcă, fiindcă regele, zărindu-i sub bastioanele palatului, trimise asupră-le bulgării de foc ai piticilor albi. Dar pînă la urmă, fu învins şi, neavînd încotro, le arătă drumul spre feţele palide. De fapt, îi păcăli, pentru că nici el nu cunoştea drumul adevărat; voia doar să scape de teribilii luptători. Cînd ajunseră în nucleul negru al întunecimilor, Triodus fu atins de antimateria trimisă probabil de vreunul dintre vînătorii cibernoşi pe urmele cometei fără coadă. Abia mai apucînd să strige „Ecard, ie!", expresie favorită şi chemare la luptă a neamului său, că şi dispăru pentru totdeauna. Heptodus o porni mai departe cu îndărătnicie, dar şi pe el îl aştepta un sfîrşit amarnic. Nava lui nimeri între două vîltori de gravitație, numite Bachryda şi Scyntilla; Bachryda grăbea timpul, Scyntilla îl frîna, şi între ele se afla mereu un cîmp de echilibru, în care clipele nu mergeau nici înainte, nici înapoi. Heptodus se stinse acolo, alături de nenumăratele fregate şi galioane ale altor astrodieri, piraţi şi perforatori de întuneric, fără a îmbătrîni, în pacea şi groaznica plictiseală al cărei nume este Vesnicia.

Cînd se încheie expediția celor trei selectriți, Perpetuan, cibercontele Balamului, care avea să fie al şaptelea temerar, rămase multă vreme pe gînduri. Se pregăti îndelung de război, meşterindu-şi tot felul de conductori, care de care mai sensibili, aruncătoare de scîntei, măturătoare şi împingătoare dintre cele mai rapide. După o adîncă chibzuială, hotărî să se aşeze în fruntea credincioasei echipe. Veniră sub steagurile lui conchistadori, mai veniră şi mulți şomeroboți, care, neavînd de lucru, doreau să-şi omoare vremea luptînd. Perpetuan alcătui din

ei o infanterie galactică foarte ordonată, și alta grea, blindată, de panțiri, precum și cîteva regimente ușoare în care slujeau trăsconii. Dar la gîndul că urma să o pornească spre țări necunoscute, să piară pe acolo și că în cine știe ce baltă îi vor rugini încheieturile, i se înmuiară genunchii de fier, fu cuprins de o groaznică jale și se întoarse numaidecît acasă, cu lacrimi de topaz în ochi de atîta rușine și părere de rău, căci era puternic, ce-i drept, dar tare simțitor, cu un suflet ca de talisman.

Penultimul viteaz, Matriții Perforat, se apucă de treabă cu multă chibzuială. Auzise de țara pigmelianților, niște roboți pitici, care s-au născut așa din pricină că constructorului i-a alunecat grafionul pe tabla de desen, așa că din matrice ieșiră cu toții pînă la unul chirciți ; și cum noi calcule s-au dovedit nefolositoare, așa au rămas. Piticii aceștia, ca și alții, adună comori de știință, de aceea se numesc vînători de Absolut.

Înțelepciunea lor consta în colecționarea de cunoștințe, însă fără a le folosi. Spre ei o porni Perforat, fără gînduri războinice, pe galioane ale căror punți se îndoiau de greutatea darurilor. Avea de gînd să le cîștige bunăvoința cu tot felul de straie împodobite cu pozitroni, cu praf de neutroni ; le aduse atomi de aur, mari cît patru pumni laolaltă, și butelii gîlgîind. cu cele mai rare ionosfere. Dar pigmelianții se uitară cu dispreț pînă și la vidul nobil, brodat cu valuri de superbe viziuni astrale ; degeaba se enervă și îi amenință Perforat cu Curentas-ul său, asmuțind asupră-le pe electrorăcnitor. Pînă la urmă îi trimiseră ghidul cerut, dar acesta se întîmplă a fi un miriadomembru, care arăta toate direcțiile în același timp.

Perforat îl alungă și trimise apoi pe Curentas pe urmele fețelor palide. Dar se dovedi că era o urmă falsă : pe acolo trecea o cometă din lapte de var, iar bietul Curentas luă varul drept calcar, compusul principal al scheletului fețelor palide. Mult mai umblă Perforat printre sorii tot mai întunecați, dar

degeaba, deoarece nimerise într-o foarte veche regiune a Cosmosului. Merse printre șirurile de uriași purpurii pînă ce observă că nava lui, împreună cu tot alaiul de stele tăcute, se reflecta într-o oglindă spirală, argintie ; se miră din cale-afară și, pentru orice eventualitate, luă în mînă stingătorul supernovelor, pe care-l cumpărase de la pigmelianți, ca să se apere de căldura prea mare din Calea Laptelui. Nu știa ce-i apăruse în cale și nu pricepea că aici era nodul spațial, locul cel mai dens din univers, necunoscut chiar și monoasteriștilor de prin părțile acelea. Se spunea, că cine nimerește în el nu se mai întoarce. Nici pînă azi nu se știe ce i s-a întîmplat lui Perforat în moara aceea astrală. Credinciosul lui Curentas s-a întors singur acasă, urlînd, iar ochii lui de culoarea safirului se bulbucaseră de atîta groază, încît nu te puteai uita la el fără să tremuri. De atunci nimeni nu l-a mai văzut pe Perforat, nici nava și nici stingătoarele lui.

În sfîrșit, Erg reanimatorul porni și el, singurel, în expediție. Lipsi un an și șase săptămîni. Cînd se întoarse, începu să povestească despre o mulțime de țări necunoscute : despre țara periscocilor, cei care construiesc aruncătoare de venin fierbinte, despre planeta celor cu ochi din clei de făină, care se înșirară înaintea lui în rînduri negre, așa cum fac la primejdie. El îi tăie în două pînă ce ieși la iveală stînca de calcar, adică osul lor. Cînd îi doborî, se trezi în fața unei guri uriașe, cît o jumătate de cer, și se aruncă în ea, ca să întrebe pe unde s-o apuce. Sub ascuțișul săbiei lui de foc, pielea fantasmei plesni, dezvelindu-și pădurile albe de nervi încolăciți. Mai aminti de planeta Aberiția, făcută din gheață transparentă, care, ca o lentilă de diamant, cuprinde în ea tabloul întregului Cosmos. Acolo și-a schițat drumul spre țara fețelor palide. Pomeni și de țara tăcerii veșnice, Alumina criotrică, unde a văzut numai lumini de stele reflectate pe frunțile unor ghețari înalți, despre împărăția iscusiților marmeloizi, care meșteresc din lavă

bijuterii fierbinți, despre electropneumaticii care se pricep să stingă focul minții în aburi de metan, în ozon, în clor și în fumurile vulcanilor și care își bat mereu capul cum să bage în gaze geniile gînditoare. Ca să ajungă în țara fețelor palide a fost nevoit să dea la o parte ușa soarelui, numită Caput Medusae, scoțînd-o din țițînile-i cromatice. A trecut apoi prin interiorul unei stele pătrunse de flăcări alb-albastre și violete, pînă ce i s-a aprins armura. Treizeci de zile în șir s-a căznit să ghicească cuvîntul care pune în funcțiune rampa Astroproțianumului, deoarece numai pe aici putea intra în infernul de gheață al ființelor coloidale. Povesti cum, găsindu-se în sfîrșit în mijlocul lor, ele încercară să-l prindă în furcile lor lipicioase și să-i scoată mercurul din cap, cum îl înșelară arătîndu-i stele schiloade, care erau doar un cer închipuit, căci adevăratul cer îl ascunseseră, cum vrură, prin torturi, să afle de la el care-i este algoritmul, dar el rezistînd, l-au atras în cursă, l-au trăsnit cu o scară magnetică, iar el s-a multiplicat în ea în mii de ergi reanimatori, a dat la o parte capacul de fier, a ieșit la suprafață și, vreme de o lună și cinci zile, i-a judecat aspru pe fețele palide, cum, cu un ultim efort, monștrii pe șenile, numiți tancutani, se aruncară asupra lui, dar fără folos, pentru că el, mai neobosit ca niciodată, tăindu-i, sfîrtecîndu-i, ciopîrțindu-i, îi făcu una cu pămîntul, încît pînă la urmă îi aduseră la picioare pe fața palidă care ținea cheița. Erg îi tăie capul urîcios, îi scormoni măruntaiele, și în ele găsi o piatră, numită trichobezoar, pe care era o inscripție în limba aceea de neînchipuit a fețelor palide, care spunea unde se află cheița. Erg-reanimatorul sfîșie șaizeci și șapte de sori albi, albaștri și roșii ca rubinul, pînă ce dădu de soarele în care se afla cheița.

De întîmplările prin care a trecut la întoarcere, de luptele pe care a trebuit să le dea n-a mai vrut să pomenească, fiindcă i se făcuse dor de prințesă și se grăbea să se însoare și să se urce pe tron. Cu

mare veselie regele și regina l-au condus în odăile prințesei, care tăcea ca o stîncă, scufundată într-un somn adînc. Erg se aplecă asupra ei, meșteri ceva lîngă clapa deschisă de la piept, băgă ceva înăuntru, răsuci și îndată, spre bucuria mamei, a regelui și a întregii curți, prințesa deschise ochii și-i zîmbi izbăvitorului ei. Erg închise clapa, o lipi cu un plasture ca să nu se deschidă — observase că șurubelul îl pierduse în timpul luptei cu Poleandru Partabon, regele iatapurgilor. Dar nimeni nu băgă de seamă acest lucru. Păcat, pentru că în felul acesta s-ar fi convins și regele, și regina că el nu fusese plecat nicăieri, fiindcă de mic copil învățase să deschidă toate broaștele și încuietorile și datorită acestui fapt reușise s-o repare pe prințesa Electrina. Nu trecuse deci prin nici una din aventurile descrise. Așteptase doar, un an și șase săptămîni, ca să nu dea de bănuit că se întoarce prea repede. Pe de altă parte voise să se convingă că nici unul din rivalii săi nu se va mai întoarce. Abia atunci reapăru la curtea regelui Boludar, o trezi pe prințesă la viață, o luă de nevastă, se urcă pe tron și domni ani mulți și fericiți. Și niciodată minciuna lui nu ieși la iveală. Din asta reiese limpede că v-am spus adevărul și nu un basm, căci în basme virtutea învinge întotdeauna.

Cei doi monștri

Demult, pe un drum întunecat și nebătut, la polul galactic, se afla un sistem de șase sori ; cinci dintre ei se roteau singuri, iar al șaselea avea o planetă din stînci de foc, cu un cer de jasp ; pe această planetă trăia puternicul neam al argenșilor sau al argintiilor.

În munții negri ori prin văile albe se întindeau orașele lor, Ilidar, Bizmalia, Sinalost. Dar cel mai frumos dintre ele era capitala argenșilor, Eterna — ziua ca un ghețar albastru, noaptea ca o stea convexă. Ziduri suspendate o apărau de meteoriți, iar numeroasele sale clădiri erau unele din crisoplăci, strălucitoare ca aurul, altele din turmalină și altele din morion, deci mai negre decît vidul. Cel mai arătos era însă palatul monarhilor argenși, clădit după concepția arhitecturii negative, deoarece constructorii n-au vrut să pună limite nici privirii, nici cugetării. De aceea au ridicat o clădire imaginară, matematică, fără plafoane, acoperișuri sau pereți. De aici stăpînea dinastia energilor peste întreaga planetă.

Pe vremea regelui Treops, sideriții azmeici au năvălit din cer asupra țării energilor, au transformat metalica Bizmalie în cimitir, cu ajutorul asteroizilor, și au făcut multe alte pagube argintiilor, pînă ce tînărul rege Ilorax, aproape atoateștiutor, chemînd pe cei mai înțelepți astrotehnicieni, le porunci să înconjoare întreaga planetă cu un sistem de turbioane magnetice și șanțuri gravitaționale în care timpul zbura atît de repede, că numai ce

vreun dușman nimerea din nebăgare de seamă pe acolo, îndată se și scurgeau o sută de milioane de ani sau chiar mai mult și, de atîta bătrînețe, se făcea praf și pulbere, nemaiapucînd să zărească nici măcar luminile orașelor argensze. Aceste invizibile prăpăstii ale timpului și meterezele magnetice apărau planeta atît de bine, încît argensii putură să treacă la atac. O porniră deci spre Azmeia și întratît bombardară soarele ei alb cu mitralieradiațiile, că pînă la urmă provocară un incendiu nuclear, care, ca o supernovă, arse cu totul planeta sideriților.

De atunci, veacuri de-a rîndul, pacea, ordinea și bunăstarea hălăduiră printre argensi. Neamul domnitorilor nu se stinse și fiecare energ, înainte de a se urca pe tron, cobora în ziua încoronării în subteranele palatului imaginar și, acolo, scotea din mîinile moarte ale înaintașului său sceptrul de argint. Nu era un sceptru obișnuit ; cu mii de ani în urmă pe el fusese încrustată următoarea inscripție :

„Dacă monstrul este veșnic, atunci el nu există sau sînt doi ; dacă asta nu ajută la nimic, atunci zdrobește-mă".

Nici în țară, nici la curtea energilor nimeni nu știa ce puteau să însemne acele cuvinte, căci amintirea despre împrejurările în care fuseseră scrise se pierdea în negura veacurilor. Abia sub regele Inhiston totul se schimbă. Pe planetă apăru o uriașă creatură necunoscută, a cărei faimă înfricoșătoare înconjură îndată ambele emisfere. Nimeni nu cuteza să o vadă de aproape, căci un asemenea viteaz nu s-ar mai fi întors la ai săi. Nu se știa de unde apăruse acel monstru. Bătrînii susțineau că ieșise din epavele uriașe și bucățile dispersate de osmiu și tantal, rămase de pe urma Bizmaliei distruse de asteroizi, căci orașul nu fusese reconstruit. Cei bătrîni mai spuneau că duhurile rele dorm în fisurile magnetice și că mai există niște curenți ascunși în metale, care în atingere cu furtuna se trezesc uneori și atunci din tîrîtul scrîșnitor al ta-

blei, din mișcarea moartă a fărîmelor se naște un monstru neobișnuit, nici viu, nici mort, care știe una și bună : să semene necontenit distrugere. Alții mai susțineau că puterea care-l creează pe monstru se naște din faptele și gîndurile rele. Ele se reflectă, ca într-o oglindă concavă, în nucleul de nichel al planetei și, îngrămădite la un loc, întratît tîrăsc spre sine, pe neștiute, scheletele de metal și tot felul de resturi caduce, încît din toate se naște un monstru. Învățații nu luau însă în serios poveștile astea, socotindu-le vorbe goale. Oricum ar fi fost, monstrul pustia planeta. Ocolea orașele mai mari și ataca numai așezările singuratice, distrugîndu-le cu jeratic alb, de culoarea crinului. Cînd se încumeta mai aproape, din turnurile Eternei i se putea vedea spinarea asemeni unui munte, reflectînd lumina soarelui în carcasa-i de oțel pînă cînd dispărea la orizont. Împotriva monstrului au fost trimise cîteva expediții, dar dintr-o suflare le transformase pe toate în fum.

Spaima îi cuprinse pe toți argenșii. Atunci regele Inhiston chemă pe atoateștiutori, care se gîndiră zi și noapte, unindu-și capetele pentru a putea pătrunde mai bine lucrurile, pînă ce ajunseră la concluzia că monstrul poate fi distrus numai printr-o mare iscusință. Inhiston hotărî atunci ca Marele Cibernator al Coroanei, Marele Arhidinamic și Marele Abstractor să întocmească planurile unui electrouriaș care să o pornească împotriva monstrului.

Dar cei trei nu putură ajunge la o înțelegere, pentru că fiecare își avea părerea sa proprie, așa că fură nevoiți să construiască trei electrouriași. Primul, Cap de Aramă, arăta ca un munte scobit, plin de mașinării inteligente. Trei zile la rînd s-a turnat argint viu pentru celulele sale de memorie. Cap de Aramă era acoperit cu o pădure de schele, iar curentul urla prin el ca o sută de cascade. Al doilea, Cap de Mercur, era un uriaș dinamic. Se rotea prin mișcări nemaipomenit de iuți, urmărind

să capete forme atît de schimbătoare, de parcă ar fi fost un nor prins de o trîmbă de aer. Pe al treilea, pe care Marele Abstractor îl crease noaptea, după planuri secrete, nu-l văzuse nimeni.

Cînd Cibernatorul Coroanei şi-a încheiat opera şi schelele au fost ridicate, uriaşul de aramă s-a întins şi toate plafoanele de cristal din oraş au început să sune ; apoi s-a ridicat încet în genunchi cutremurînd pămîntul, iar cînd s-a înălţat în picioare, cît era de înalt, atingea norii cu capul. Şi fiindcă nu putea vedea din cauza lor i-a încălzit, spulberîndu-i. Strălucea ca aurul roşu, şi tălpile îi pătrundeau adînc în piatra străzilor. Sub glugă avea doi ochi verzi şi un al treilea pe care îl ţinea închis. Cu el putea să ardă stîncile cînd îşi ridica pleoapa mare ca un scut. A făcut un pas şi la al doilea se şi afla în afara oraşului, strălucind ca o flacără. Patru sute de argenşi, luîndu-se de mîini, abia i-ar fi putut înconjura urma, de mărimea unei viroage.

De după ferestre, din turnuri şi din palisade, priveau cu toţii cum se îndreaptă către crepuscul, tot mai negru, pînă ce le păru tuturor un argenş oarecare, atunci cînd se vedea deasupra orizontului numai de la brîu în sus, cînd trupul şi picioarele îi erau ascunse privirii de convexitatea planetei. Veni şi noaptea de nelinişte, de aşteptări ; toţi credeau că vor fi martorii ecourilor luptei, că vor vedea cerul în flăcări, dar nu se întîmplă nimic. Abia în zori, vîntul le aduse ecoul tunător al unei furtuni îndepărtate. Şi iar se făcu linişte, de data asta cu soare. Deodată, de parcă o sută de sori s-ar fi aprins pe cer, asupra Eternei se prăvăli un morman de bolizi de foc, strivind palatele, făcînd ţăndări zidurile, îngropînd sub el nefericiţii care strigau disperaţi după ajutor ; ba chiar unora nici nu li se mai auziră strigătele zadarnice. Era Cap de Aramă, care se întorcea ca vai de el. Monstrul îl sfărîmase, îl despicase, aruncîndu-l în bucăţi dincolo de atmosferă ; acum fărîmele, topite în cădere,

se întorceau, distrugînd din temelii un sfert din capitală. Era un spectacol de spaimă. Două zile și două nopți căzu din cer ploaia de aramă.

Porni atunci asupra monstrului vertiginosul Cap de Mercur, indestructibil, căci cu cît primea mai multe lovituri, cu atît devenea mai tare. În loc să-l distrugă, dimpotrivă, loviturile îl întăreau. Zburînd deasupra pustiului, ajunse în munți, zări monstrul și, dintr-un vîrf de stîncă, se aruncă asupra lui. Acesta îl aștepta nemișcat. Cerul și pămîntul se cutremurară. Monstrul se prefăcuse într-un alb zid de foc, iar Cap de Mercur într-o prăpastie neagră care îl înghiți. Monstrul trecu prin el, se întoarse înaripat cu flăcări, lovi a doua oară și iar trecu prin potrivnicul său fără să-i pricinuiască vreun rău. Trăsnete violete cădeau din norii unde se desfășura lupta, dar tunetele nu se auzeau, căci erau înăbușite de vuietul crîncenei încleștări. Monstrul văzu că așa n-o scoate la capăt. Atunci supse tot jarul din juru-i, transformîndu-se într-o Oglindă a Materiei : orice se afla în fața ei, se reflecta în ea. Cap de Mercur se văzu în oglindă, izbi, se încleștă în luptă cu propria-i figură oglindită, dar nu se putu birui pe sine însuși. Luptă așa trei zile încheiate pînă ce căpătă atîtea lovituri, încît se făcu mai tare ca piatra, ca metalul, și, cînd ajunse în această stare, atît el cît și copia lui din oglindă se prăbușiră în hăul planetei, săpînd printre stînci un crater care se umplu numaidecît cu lavă strălucitoare ca rubinul, mustind în adîncuri.

Nimeni nu-l văzu pe cel de-al treilea electrocavaler cînd porni la luptă. Marele Abstractor, Fizician al Coroanei, se sculase dis-de-dimineață și îl scosese în afara orașului ținîndu-l în pumn. Ajuns aici, deschise pumnul, suflă, și vietatea își luă zborul, în neliniștea aerului învolburat, fără a scoate măcar un sunet, fără a arunca măcar o umbră, de parcă nici n-ar fi existat.

La drept vorbind, era ceva mai puțin decît nimic, fiindcă nu din lume era făcut, ci din antilume,

nu din materie, ci din antimaterie. Şi de fapt nici măcar din antimaterie, ci numai din calităţile ei, ascunse în asemenea hăuri ale spaţiului, încît atomii le ocoleau, aşa cum aisbergurile ocolesc firele de iarbă care se leagănă în valurile oceanului. Alergă aşa purtat de vînt pînă ce întîlni corpul sclipitor al monstrului, păşind aidoma unui lanţ lung de munţi de fier, cu o spumă de nori scurgîndu-i-se de-a lungul spinării. Îl lovi într-o latură, deschizînd în el un soare care se înnegri îndată şi se învîrti în neantul urlînd de stînci, de nori, de oţel lichid şi de aer ; îl mai trăsni o dată şi se întoarse. Monstrul se încolăci tremurînd, răspîndind în jur un jăratic alb, care se transformă numaidecît în cenuşă ; vru să se apere cu Oglinda Materiei, dar şi Oglinda fu pătrunsă de Antimat electrocavalerul ; atunci monstrul se smulse din loc, prăvăli asupra lui un munte de radiaţii dintre cele mai puternice, dar muntele se înmuie şi nu rămase nimic din el. Colosul tresăltă şi, dărîmînd stîncile din cale, o luă la fugă, înconjurat de nori de praf alb de piatră. Gonea în tunetele lavinelor din munţi, lăsînd în urmă bălţi de metal topit, de zgură şi tuf vulcanic. Antimat îl ajunse din urmă, hărţuindu-l, sfîrtecîndu-l, de se cutremura văzduhul, iar monstrul, distrus, se răsuci cu ultimele puteri spre toate zările deodată, iar vîntul îi şterse urmele şi îl spulberă cu totul. Argenşii fură cuprinşi de o mare bucurie. Dar în acelaşi timp un fior trecu prin cimitirul Bizmaliei. Pe terenul de fiare mîncate de rugină, de resturi de cadmiu şi tantal, pe unde hălăduia numai vîntul, urlînd printre grămezile de tablă, se iscă o mişcare surdă, necontenită, ca într-un furnicar. Suprafaţa metalului fu năpădită de solzi albăstrii de jăratic, scheletele metalice scînteiară, se luminară de fierbinţeala dinăuntru şi începură să se adune, să se urnească, să se sudeze, şi din vîltoarea acestor mormane scrîşnitoare se ridică un nou monstru, aidoma celui dintîi. Viforul, purtînd cu el acea nefiinţă, dădu peste noul monstru şi ia-

răși începu lupta. Însă din uriașul cimitir se nășteau mereu noi și noi monștri și o spaimă nemaipomenită îi cuprinse pe argenși, căci știau acum ce primejdie îi amenință. Inhiston citi atunci inscripția de pe sceptru, se cutremură și înțelese totul. Sparse sceptrul de argint și din el se rostogoli un mic cristal, subțire ca un ac, care începu să scrie în aer cu litere de foc.

Încremeniți de uimire, regele și consiliul de coroană citiră că monstrul nu este ceea ce se credea, ci că el e creat de cineva care, din depărtări neștiute, hotărăște asupra creșterii puterii sale ca și asupra forței lui aducătoare de moarte. Cristalul le mai dezvălui prin scrisul său în aer că ei, toți argenșii, sînt urmașii îndepărtați ai acelor ființe pe care creatorii monstrului i-au făurit cu mii de veacuri în urmă. Iar creatorii monstrului nu semănau cu ființele înzestrate cu inteligență, cunoscute de ei, nu erau nici din cristal, nici din oțel, nici turnați din aur, și nu aduceau cu nimic din ceea ce viețuiește în metal. Erau niște ființe care ieșiseră din oceanul cel sărat. Și ele construiau mașini numite în glumă „îngeri de fier", căci li se supuneau fără crîcnire. Dar neavînd putere să se revolte împotriva urmașilor oceanelor, ființele de metal fugiseră, luînd cu ele uriașele nave zburătoare în vid. Cu ajutorul lor evadaseră din captivitate, ajungînd în cele mai depărtate insule astrale, și întemeiaseră acolo state puternice, printre care statul argenșilor era ca un grăunte în nisipurile pustiului. Dar vechii stăpînitori nu i-au uitat pe cei care s-au eliberat, pe care-i numesc răsculați și-i caută prin tot Cosmosul, umblînd pe urmele lor de la răsăritul la apusul galaxiei, și de la polul nord la polul sud. Oriunde descoperă pe nevinovații urmași ai primului „înger de fier", în sorii întunecați sau limpezi, pe planetele de foc sau de gheață, ei folosesc puterea lor distrugătoare ca să se răzbune pentru

umilirea îndurată — așa a fost, așa este și așa va fi. Iar pentru cei descoperiți nu există scăpare sau fugă de răzbunare. Inscripția de foc se stinse, iar curtenii se uitară în ochii suveranului lor, care erau ca și morți. Acesta tăcu îndelung, iar ei începură să-l roage :

— Stăpîne al Eternei și Erisfenei, domn al Ilidarului, Sinalostului și Arcapturiei, al tuturor sorilor și lunilor, vorbește-ne !

— Nu de cuvinte, ci de fapte avem nevoie ! — răspunse Inhiston.

Consiliul se cutremură, dar răspunse într-un glas :

— Tu ai spus-o !

— Atunci așa să fie ! — zise regele. Acum, cînd totul s-a hotărît, am să vă spun numele ființei care ne-a adus în starea aceasta ; am auzit despre ea cînd m-am urcat pe tron. E omul !

— Tu ai spus-o ! — răspunse consiliul.

Inhiston se întoarse atunci spre Marele Abstractor :

— Fă-ți datoria !

Acesta răspunse la rîndu-i :

— Aud și ascult !

Și rosti Cuvîntul, iar vibrațiile sale se răspîndiră pe aripile vîntului în hăurile planetei. Atunci cerul de jasp plesni și, înainte ca frunțile turnurilor ce se dărîmau să atingă solul, cele șaptezeci și șapte de orașe argensе se transformară în șaptezeci și șapte de cratere albe. Așa pieriră argensii, odată cu lumea lor distrusă de foc. Marele soare nu mai lumina planeta învăluită într-un ghem de nori negri, care se topeau încet spulberați de viforul neantului. Vidul, pătruns de raze mai tari decît stîncile, se strînse într-o scînteie tremurîndă, care se stinse. Valuri apoplectice ajunseră după șapte zile la locul unde așteptau, negre ca noaptea, navele zburătoare în vid.

— S-a sfîrşit ! — spuse creatorul monştrilor către însoţitorii săi. Statul argenşilor a încetat să mai existe. Putem porni mai departe.

Întunericul a făcut iar loc luminii la pupa navelor lor şi răzbunătorii au zburat în cele patru vînturi. Cosmosul este nesfîrşit ; el n-are margini, dar margini nu are nici ura lor, care în orice zi, în orice ceas ne poate ajunge şi pe noi...

Moartea albă

Aragena era o planetă construită pentru a fi locuită în interior, iar stăpînul ei, Metameric, care se întinsese de la ecuator pe toate cele trei sute șaizeci de grade, cuprinsese astfel totul, fiindu-i nu numai domn, ci și scut de apărare. Dorind să-și ferească supușii, pe enteriți, de atacurile din Cosmos, a interzis mișcarea oricui, chiar și a celei mai mici pietricele, pe suprafața globului. De aceea continentele Aragenei rămăseseră sălbatice și moarte, și numai topoarele trăsnetelor ciopleau spinările de piatră ale munților, iar meteoriții sculptau cratere în sol. Dar la zece mile de adîncuri se întindea zona muncii harnice. Enteriții, sfredelind planeta-mamă, îi îmbogățeau interiorul cu grădini de cristal și orașe de aur și argint; casele și le clădiseră invers, în formă de dodecaedru sau icosaedru. Mai făcuseră și palate hiperbolice, în ale căror oglinzi, ca niște cupole, te vedeai mărit de douăzeci de mii de ori. Le plăcea fastul și geometria, și erau mari meșteri constructori. Printr-un sistem de conducte au tras în fundul planetei lumina, filtrată o dată prin smaralde, o dată prin diamante, altă dată prin rubine, așa că aveau după poftă fie dimineață, fie amiază, fie amurg, și toate în culori trandafirii. Își îndrăgiseră tare mult lumea lor, pentru că semăna toată cu o oglindă. Aveau vehicule de cristal, fără geamuri, pentru că erau în întregime transparente, puse în mișcare de răsuflarea gazelor fierbinți. Călătorind, enteriții se vedeau oglindiți de bolțile palatelor și templelor, în multiple reflectări

glisante, tangente sau imitînd curcubeul. Aveau chiar un cer propriu, în ale cărui păienjenișuri de molibden și vanadiu străluceau spineli și alte cristale călite în foc.

Domn ereditar, al Aragenei, Metameric, avea un corp frumos, rece și cu multe membre. În primul își ținea mintea. Cînd aceasta îmbătrînea, după mii de ani, cînd cristalele oboseau de atîta gîndire înaltă, pe minte punea stăpînire membrul următor, și așa într-una, căci avea zece miliarde de membre. Metameric era urmașul aurigenilor, pe care nu-i văzuse niciodată. Știa despre ei doar un singur lucru : cînd fuseseră amenințați să piară din cauza unor făpturi înfricoșătoare, care se îndeletniceau cu cosmonautica și pentru ea renunțaseră chiar la sorii lor strămoșești, aurigenii și-au închis întreaga lor știință și dorință de a exista în grăunțe microscopice de atomi, cu care au fertilizat solul stîncos al Aragenei. I-au dat acest nume pentru că le amintea de numele lor. N-au lăsat nici măcar o urmă pe stîncile ei, să nu atragă în felul acesta pe cruzii lor dușmani. Pieriseră cu toții, pînă la unul, avînd doar o singură mîngîiere, aceea că dușmanii lor, numiți albii sau palizii, nu-și vor da seama că tot mai rămăsese ceva din ei. Enteriții, născuți din Metameric, nu cunoșteau neobișnuita istorie a originii lui ; povestea tragicului sfîrșit al aurigenilor, precum și a începutului enteriților, a fost scrisă pe un vechi cristal negru, ascuns în inima planetei. O știa bine însă, și o ținea minte stăpînul lor.

Din solul pietros și magnetic pe care-l scoteau harnicii constructori, mărindu-și împărăția lor subterană, Metameric porunci să se facă un șir de recife, care apoi să fie răspîndite în vid. Acestea înconjurară planeta ca niște cercuri mari, infernale, împiedicînd accesul spre ea. Navigatorii cosmici erau nevoiți să ocolească acest loc, numit Negrul Șarpe cu Clopoței, căci aici, fără încetare, imensele trunchiuri zburătoare, de bazalt și porfir, se loveau între ele, fiind obîrșia unor întregi

fluvii de meteoriți ; de aici se nășteau toate capetele de comete, toți bolizii și asteroizii de piatră de care e plină întreaga constelație a Scorpionului.

Meteoriții cădeau ca niște lavine de piatră pe solul Aragenei, îl bombardau, îl brăzdau și îl arau cu torente de lovituri de foc, noaptea schimbînd-o în zi și ziua, prin nori de praf, în noapte. Dar nici cel mai mic cutremur nu ajungea pînă la statul enteriților. Oricine ar fi îndrăznit să se apropie de planeta lor, ar fi zărit, dacă nu și-ar fi sfărîmat mai întîi nava de puhoaiele de stînci, un glob de piatră aidoma unei țeste găurite de cratere. Pînă și porțile care duceau spre subterane, enteriții le făcuseră asemănătoare stîncilor zdrobite.

Mii de ani în șir nimeni nu vizitase planeta, și cu toate acestea, Metameric nu încetase o clipă să ordone aspră veghe.

Într-o bună zi mai mulți enteriți, ieșind la suprafață, zăriră un fel de cupă gigantică, înfiptă cu vîrful în grămada de stînci. Concavitatea ei, îndreptată spre cer, era spartă și găurită în mai multe locuri. Îndată au fost aduși atotștiutorii navigatori astrali, iar aceștia au spus că în fața lor se află epava unei nave stelare străine, din zări necunoscute. Nava era foarte mare. Abia din apropiere se putu vedea că are forma unui cilindru zvelt, cu un vîrf conic înfipt în stînci, și că e acoperită de un strat gros de osmalină și funingine. Prin construcția ei, partea din spate, în formă de cupă, era cît cele mai mari bolți ale palatelor subterane. Apoi din străfundurile planetei ieșiră mașini prevăzute cu clești care scoaseră cu mare atenție tainica navă din locul unde căzuse și o duseră în subteran. Un grup de enteriți astupară pîlnia făcută de vîrful navei, pentru ca orice urmă a unei atingeri străine să dispară de pe suprafața planetei, după care porțile de bazalt se închiseră surd la loc.

Nava, înnegrită, de parcă ar fi fost arsă pe jeratic, se odihnea acum în pustiul central de cercetări, iar cercetătorii îndreptară spre ea oglinzile

lucitoare ale celor mai limpezi cristale și deschiseră cu lame de diamant primul blindaj exterior. Apoi urmă alt blindaj, de o albeață ciudată, care îi cam puse pe gînduri, dar cînd uneltele lor îl înde[illegible] și pe acesta, apăru un al treilea, de nepătruns, prevăzut cu o ușă ermetică, pe care nu știau cum s-o deschidă.

Cel mai în vîrstă dintre savanți, Afinor, cercetă cu mare atenție ușa ; se dovedi că încuietoarea ceda numai dacă s-ar fi pronunțat un anumit cuvînt. Nu-l știau și nici nu aveau de unde să-l știe. Încercară tot felul de cuvinte, ca de exemplu „Cosmos", „Stele", „Zbor veșnic", dar ușa nici nu se clinti.

— Nu știu dacă e bine încercînd să deschidem ușa fără știrea regelui Metameric — zise într-un sfîrșit Afinor. Pe cînd eram copil am auzit o legendă despre niște ființe albe, care urmăresc în Cosmos orice făptură născută din metal și o distrug din răzbunare, pentru că...

Se întrerupse, căci, rostind aceste ultime cuvinte, zări cu groază, ca și ceilalți, cum ușa de pe marele perete al navei, pînă atunci nemișcată, se dădu la o parte. Cuvîntul care o deschisese era „Răzbunare".

Savanții cerură de îndată ajutor luptătorilor. Împreună cu ei și înarmați cu aruncătoarele de scîntei, pătrunseră în întunecimea sufocantă și nemișcată a navei, luminînd-o cu cristale albastre și albe.

Mașinăria era în bună măsură sfărîmată, așa că rătăciră multă vreme printre ruinele ei, căutînd echipajul, dar nu găsiră nici o urmă. Se gîndiră că poate nava este ea însăși o ființă inteligentă. Se mai întîmplase. Ca mărime, regele lor întrecea de mii de ori necunoscuta navă, și cu toate astea era totuși o făptură rațională. Dar releele gîndirii electrice, pe care le descoperiră, erau mici și răsfirate ; nava străină nu putea fi deci nimic altceva decît o mașină zburătoare și, fără echipaj, moartă ca o piatră.

Într-un ungher al cabinei de comandă, chiar lîngă peretele blindat, cercetătorii dădură peste o baltă parcă de vopsea roşie, care le pătă degetele de argint cînd se atinseră de ea. Din balta aceea scoaseră zdrenţele unor haine necunoscute, ude şi roşii, şi nişte aşchii, nu prea tari, de calcar. Nu ştiau de ce, dar frica îi cuprinse pe toţi, cum stăteau aşa, în întunericul străpuns de lumina cristalelor. Află şi regele de întîmplarea asta şi îndată trimise nişte slujitori cu poruncă severă de a se distruge nava cu tot ce este în ea, dar mai cu seamă navigatorii străini să fie aruncaţi în focul atomic.

Cercetătorii au răspuns că nu găsiseră pe nimeni, doar întunericul, nişte resturi sfărîmate, măruntaie de metal şi nişte praf pătat cu nitică vopsea roşie. Unul dintre trimişii regelui încremeni şi porunci ca imediat să fie aprinse rugurile atomice.

— În numele regelui ! — rosti el. Vopseaua roşie, pe care aţi găsit-o, vesteşte pieirea ! Prin ea trăieşte moartea albă, ea care nu ştie altceva decît să se răzbune pe făpturi nevinovate pentru simplul fapt că acestea există...

— Dacă asta e moartea albă, atunci nu ne mai temem de ea. Nava este moartă şi oricine a călătorit cu ea a nimerit în inelul de recife defensive — răspunseră savanţii.

— Fără de sfîrşit este puterea acestor fiinţe palide, căci dacă pier, renasc de mai multe ori din nou. departe de sorii puternici ! O, atomişti, faceţi-vă datoria !

Spaima se strecură în inimile învăţaţilor şi cercetătorilor la auzul acestor cuvinte. Nu credeau în prorocirea sfîrşitului, căci prea li se părea imposibil. Aşa că scoaseră nava din lăcaşul ei, o sfărîmară pe nicovale de platină, iar cînd se făcu fărîme, o cufundară în radiaţii tari, încît ea se transformă în miriade de atomi zburători, care tac veşnic, pentru că atomii n-au nici un fel de istorie, cu toţii sînt la fel, fie că provin din cele mai puternice

astre, din planete moarte sau din făpturi inteligente, bune sau rele, deoarece materia este aceeași în tot Cosmosul și nu de ea trebuie să te temi.

Apoi luară acei atomi, îi înghețară pe toți într-un bloc, îi expediară către stele și abia atunci își spuseră ușurați :

— Sîntem salvați. Nimic nu ne mai poate amenința de-acum.

Dar cînd ciocanele de platină bătură în navă, iar aceasta se descompuse, odată cu zdreanța de haină năclăită de sînge, din cusătura desfăcută căzu un spor nevăzut, atît de mic, încît o sută ca el pot fi acoperiți de un singur fir de nisip. Și din acest spor, în timpul nopții, prin praf și pulbere, printre stîncile grotelor apăru un muguraș ; din el al doilea, al treilea, al o sutălea, răspîndind în jur oxigen și umezeală, care hrăneau rugina ce începu să se răspîndească peste întinderea orașelor de cristal. Și firele nevăzute, ascunse în măruntaiele reci ale enteriților, începură să acționeze astfel, încît, atunci cînd se sculară, purtau de-acum moartea în ei. Și nu se împlini nici un an, pînă cînd toți zăceau la pămînt. În peșteri se opriră mașinile, se stinseră focurile de cristal, lepra cuprinse cupolele argintii, și cînd pieri și ultima picătură de căldură atomică, se așternu întunericul în care creștea un mucegai alb, pufos și umed, pătrunzînd scheletele scrîșnitoare, intrînd în țestele ruginite și împăienjenind orbitele stinse.

Cum Micromil și Gigațian au pus pe fugă nebuloasele

Astronomii ne învață că tot ceea ce există — nebuloase, galaxii, stele — se rotește în toate direcțiile și datorită acestei neîntrerupte vînzoleli Universul se dezvoltă de miliarde de ani.

Pe mulți îi miră din cale-afară această alergătură, dar dacă s-ar întoarce cu gîndul înapoi, ar ajunge la concluzia că demult de tot, întregul Cosmos era concentrat într-un singur punct, ca o picătură astrală, și nu se știe cum s-a ajuns la explozia care durează și astăzi.

Și gîndind așa, îi cuprinde curiozitatea. Ar vrea să știe ce a fost înainte, și nu pot dezlega această taină. Dar să vă spun cum a fost.

Pe vremea Universului dintîi, trăiau doi constructori, specialiști neîntrecuți în cosmologie. Nu era vreun lucru pe care să nu-l poată face. Totuși, ca să construiești ceva, trebuie mai întîi să ai planul acelui ceva, iar planul trebuie să-l concepi, altfel de unde să-l iei ? Așa că cei doi constructori, Micromil și Gigațian, s-au tot gîndit în ce chip ar putea afla dacă mai poate fi construit ceva în afară de ciudățeniile care le treceau prin cap.

— Eu pot să înfăptuiesc tot ce-mi trece prin minte — zise Micromil — dar prin minte nu îmi trece totul. Asta ne îngrădește pe amîndoi. Adică nu putem gîndi tot ceea ce poate fi gîndit. Și se poate întîmpla ca tocmai un cu totul alt lucru, decît cel la care ne-am gîndit și pe care-l înfăptuim, să fie vrednic de luat în seamă ! Ce zici ?

— Ai dreptate, desigur — răspunse Gigaţian — dar care-i soluţia, după părerea ta ?

— Orice construim, construim din materie — răspunse Micromil. În ea zac toate posibilităţile ; dacă plănuim o casă, construim o casă, dacă vrem un palat de cristal, atunci facem un palat, dacă vrem să facem o stea gînditoare, atunci croim o minte de foc, şi izbutim să construim şi steaua. La drept vorbind, există mai multe posibilităţi în materie decît în capetele noastre ; ar trebui deci să-i facem materiei o gură, să ne spună ea singură ce se mai poate făuri din ea, poate ceva ce nici prin minte nu ne trece !

— Gura este necesară — fu de acord Gigaţian — dar nu este suficientă, căci ea exprimă doar ceea ce are mintea în ea. Aşa că nu numai gură trebuie să-i facem materiei, ci trebuie s-o facem să şi gîndească. Atunci, fără îndoială, ne va dezvălui toate tainele cu putinţă !

— Bine zici — răspunse Micromil. Merită să ne batem capul. Eu înţeleg lucrurile aşa : deoarece tot ceea ce există este energie, din ea trebuie să făurim gîndirea, începînd de la ceea ce e mai mic, adică de la cuantă. Gîndirea cuantică trebuie s-o închidem într-un recipient foarte mic, făcut din atomi. Deci, ca ingineri atomişti ce sîntem, să punem totul în mişcare, continuînd fără încetare micşorarea. Cînd voi putea cuprinde în buzunar o sută de milioane de genii, cînd vor încăpea acolo uşor cu toţii, scopul va fi atins ; geniile acelea se vor înmulţi şi orice pumn de nisip gînditor îţi va spune, asemeni unui consiliu alcătuit din nenumărate persoane, ce şi cum să faci !

— Nu, nu aşa ! — ripostă Gigaţian. Trebuie procedat invers, pentru că tot ceea ce există este masă. E necesar, deci, ca, din întreaga masă a Universului, să construim un singur creier, de o mărime cu totul neobişnuită, plin de gîndire. Numai el singur, atunci cînd îl voi întreba, o să-mi dezvăluie toate secretele atotcreaţiei. Ţărîna ta genială este o ciudă-

ţenie inutilă, căci dacă fiecare grăunte gînditor va spune altceva, te vei pierde şi nu vei cîştiga pic de cunoştinţe !

Într-un cuvînt, tare se mai ciondăniră cei doi constructori şi nici pomeneală să se mai apuce de vreo treabă împreună. Se despărţiră, deci, rîzînd unul de altul, şi fiecare se apucă de lucru cum îl tăie capul. Micromil începu să adune cuante, le închise în recipiente atomice mici şi, pentru că cel mai strîmt loc se afla în cristale, strînse gîndirea în diamante, în calcedoane şi rubine. Cu acestea din urmă reuşise de minune. Îngrămădise în ele atîta înţeleaptă energie, încît străluceau de îţi luau ochii. Mai avea şi multe alte mărunţişuri gînditoare : smaraldele albastre, circumspecte, şi topazele galbene, iuţi, totuşi gîndirea roşie a rubinelor îi părea cea mai limpede. Pe cînd Micromil se trudea cu aceşti pitici, Gigaţian îşi consacră timpul uriaşilor. Atrase spre sine, cu mare efort, sori şi galaxii întregi, le topi, le amestecă şi le contopi, meşteri mîini şi coate, apoi făuri un uriaş cosmic, atît de mare, încît cuprindea aproape totul. nelăsînd decît o crăpătură şi în ea pe Micromil cu nestematele sale.

Cînd amîndoi îşi încheiară opera, nu se mai întrebară care va afla mai multe secrete de la făptura creată, ci doar cine avusese dreptate şi alesese soluţia cea mai bună. Aşa că se provocară la întrecere. Gigaţian îl aşteptă pe Micromil la picioarele uriaşului său cosmic, care se întinsese în sus, în lung şi în lat pe o distanţă de veacuri, de veacuri-lumină. Avea corpul din nori negri astrali, respiraţia din pulbere solară, picioarele şi mîinile din galaxii unite prin gravitaţie, capul din o sută de trilioane de globuri de fier, iar pe cap o căciulă miţoasă, arzîndă, din piele solară. Cînd Gigaţian începu să-l regleze, de la gura lui pînă la urechi făcu o călătorie care dură şase luni. În schimb, Micromil veni la locul de întrecere singurel, cu mîinile goale ; avea în buzunar doar un rubin miti-

tel, pe care voia să-l opună colosului. Văzîndu-l, Gigaţian, începu să rîdă.

— Şi ce-o să spună flecuşteţul ăsta ? — întrebă. Ce poate să însemne ştiinţa lui faţă de acest colos al gîndirii galactice, al inteligenţei nebuloaselor, în care sorii transmit gîndurile altor sori, puternica gravitaţie le întăreşte, supernovele dau strălucire ideilor, iar întunericul interplanetar dă intensitate meditaţiei ?

— În loc să te lauzi atîta cu tot ce ai făcut, mai bine treci la treabă — îi răspunse Micromil. Sau ştii ce ? De ce să întrebăm creaturile noastre ? Mai bine să le lăsăm pe ele singure să arate ce sînt în stare ! Geniul meu microscopic să se întîlnească cu uriaşul tău astral în acest turnir, în care scut să fie înţelepciunea, iar sabie gîndirea chibzuită !

— Bine, fie şi aşa — zise Gigaţian.

Făcură loc creaţiilor lor, ca să rămînă faţă în faţă. Rubinul cel roşu începu a se învîrti deasupra colosului luminat, incomensurabil, se roti prin întunecimi, deasupra oceanelor de vid, în care pluteau munţi de stele, şi începu :

— Hei, uriaşule, mocîrţan de foc fără măsură, ia spune, eşti măcar în stare să te gîndeşti la ceva ?

Abia după un an ajunseră cuvintele acestea la creierul colosului, care se miră de atîta îndrăzneală şi vru să vadă cine e cel ce cutează să i se adreseze în felul acesta.

Începu să-şi întoarcă capul în partea de unde i se pusese întrebarea, şi treaba asta dură vreo doi ani. Se uită cu ochii lui ca nişte galaxii luminiscente în întuneric, dar nu zări nimic, pentru că rubinul nu mai era de mult la locul acela. Acum se afla chiar după ceafa colosului şi chicotea :

— Mare bleg mai eşti, stelonorosule, soarepletosule ! Leneş nevoie mare şi fricos ca noaptea ! Decît să-ţi mişti căpăţîna aia flocoasă, de colo pînă colo, mai bine spune-mi dacă ştii cît fac doi şi cu doi, înainte ca jumătate din uriaşii tăi albaştri să ţi se aprindă în creier şi să se stingă de bătrîneţe !

Tare-l mai supărară vorbele acestea nerușinate pe uriaș, care începu să se învîrtă tot mai repede, furios că i se vorbise chiar de pe propria-i spinare. Și se învîrti tot mai iute și mai iute, pînă cînd stelele Căii Lactee începură să se rotească în jurul axei corpului său, iar brațele galaxiilor, pînă atunci drepte, începură să se încolăcească de atîta avînt; roiurile de pulbere cosmică se adunară ca niște gheme rotunde, și toți sorii, toate globurile și planetele se porniră ca niște tăuni înfuriați. Dar pînă să-și întoarcă privirea spre dușman, acesta și chicotea batjocoritor din altă parte.

Cristăluț-obrăznicuț fugea tot mai iute și mai iute, iar uriașul cosmic începu să se învîrtă, să se învîrtă într-una, dar nu putea să-l ajungă cu nici un chip, deși ajunsese să se rotească ca un titirez. Își luase un asemenea avînt și se învîrtea atît de repede, încît lanțurile gravitației slăbiră, încheieturile meșterite de Gigațian, întinse acum pînă la limită, cedară, nodurile atracției se rupseră, și, deodată, ca o centrifugă sătulă de învîrtit, uriașul cosmic plezni și se risipi în toate părțile, aidoma Căii Lactee, iar din pricina acestei mișcări centrifuge, se porni și goana nebuloaselor. Micromil spunea mai tîrziu că el biruise, fiindcă uriașul cosmic al lui Gigațian se spulberase înainte de a mai apuca să spună „be" sau „me". În schimb, Gigațian spunea că scopul întrecerii nu fusese încercarea puterilor, ci a minții, adică să vadă care din creaturile lor este mai înțeleaptă, și nu care se ține mai bine pe picioare.

De atunci cearta s-a aprins și mai tare. Micromil își caută rubinul, pierdut pe undeva în timpul catastrofei. Nu-l poate găsi, pentru că oriunde s-ar uita, vede numai roșu. Alergînd într-acolo, își dă seama că nu e decît lumina nebuloaselor, care, acum, la bătrînețe, capătă culoarea rubinie, așa că el e nevoit să caute mereu, dar fără folos. Gigațian se căznește să-și cîrpească uriașul la loc cu ajutorul unor frînghii gravitaționale și sfori de radiații, folo-

sind drept ac cea mai puternică rază. Dar tot ce cîrpește plezneşte pe dată, atît de mare e puterea goanei începută de nebuloase. Şi nici unul, nici altul n-a reuşit să afle tainele materiei, deşi au învăţat-o să aibă minte, i-au meşterit şi gură să vorbească, pentru că, înainte de a ajunge la o discuţie care să lămurească lucrurile, s-a întîmplat nenorocirea aceea, pe care cei lipsiţi de judecată o numesc, din neştiinţă, facerea lumii.

Într-adevăr, datorită rubinaşului lui Micromil, uriaşul cosmic al lui Gigaţian s-a sfărîmat în mii de bucăţele mărunte, care pînă în ziua de azi zboară în toate direcţiile. Cine nu crede ce am povestit n-are decît să-i întrebe pe învăţaţi dacă-i adevărat sau nu că tot ce există în Cosmos se învîrte în jurul axei ca un bărzăune şi că din învîrtirea asta nebunească a început totul pe lume.

Povestea computerului care s-a luptat cu balaurul

Regele Poleander Partobon, domnitorul Ciberei, era un mare războinic. Şi cum admira metodele strategiei moderne, în arta militară, preţuia mai mult decît orice cibernetica. Împărăţia lui mişuna de maşini gînditoare. Poleander le răspîndise peste tot, nu numai în observatoare astronomice sau în şcoli, ci pînă şi în pietrele de pe drumuri poruncise să se pună cîte un creieraş electronic, care îi avertiza în gura mare pe trecători să nu se împiedice ; la fel, în stîlpi, în ziduri, în pomi, ca oriunde te-ai afla, să ai pe cine întreba dacă eşti pe drumul cel bun. Le atîrnase de nori, să anunţe de sus ploaia, le pusese în munţi şi văi, pe scurt, nu exista un loc în Cibera unde să nu dai peste o maşină cibernetică. Era tare frumos pe planetă, căci regele nu numai că hotărîse, prin decrete, ca totul să fie modernizat prin mijloace cibernetice, ci introdusese şi o nouă ordine. Aşa, de pildă, în împărăţia lui s-au construit ciberaci şi ciberviespi bîzîitoare, ba chiar cibermuşte ; cînd acestea se înmulţeau prea tare erau vînate de păianjeni mecanici. Foşneau pe planetă cibertufişurile cibercodrilor, cîntau ciberpicupurile şi ciberguzlele. Dar în afară de aceste maşinării civile, în Cibera se aflau de două ori mai multe maşinării militare, regele fiind o căpetenie foarte războinică. În subteranele palatului avea un ordinator strategic de o vitejie fără seamăn ; mai avea şi altele, mai mici, pe urmă divizii de cibermitraliere, uriaşe cibertunuri şi tot felul de alte ciberarme, precum şi depozite întregi de praf de

pușcă. Singurul lui necaz, din pricina căruia suferea din cale-afară, era că nu avea pe nicăieri nici un fel de dușman. Nimeni nu avea de gînd să-i invadeze țara, căci de s-ar fi întîmplat una ca asta ar fi ieșit la iveală, negreșit, nemaipomenita vitejie a regelui, concepția lui strategică ca și eficacitatea extraordinară a ciberarmelor. În lipsa dușmanilor și a invadatorilor adevărați, regele porunci inginerilor să-i construiască alții, artificiali, și cu aceștia se lupta biruind întotdeauna. Și cum se desfășurau adevărate marșuri și bătălii cumplite, populația avea serios de suferit. Supușii începură să murmure, căci ciberdușmanii distrugeau multe așezări și bunuri, împroșcîndu-i cu jeturi de foc lichid. Ba chiar își exprimară deschis nemulțumirea, deși regele însuși, luînd cu asalt orașele ocupate de dușmanii artificiali, îi punea pe fugă, izbăvindu-și poporul cu prețul nimicirii a tot ce-i ieșea în cale. Se plîngeau atunci, nerecunoscătorii, deși totul era spre binele și libertatea lor.

Dar într-o zi, regele, plictisit de atîtea bătălii pe planeta lui, hotărî să îndrăznească mai mult. Începu să viseze despre marșuri și lupte cosmice. Planeta sa avea o Lună mare, cu totul pustie și sălbatică. De aceea regele puse biruri mari pe supuși pentru a strînge fondurile necesare construirii pe Lună a unui nou teatru de război. Oamenii plătiră cu plăcere birurile, socotind că de-acum regele Poleander n-o să-i mai elibereze cu ajutorul cibertunurilor și nici n-o să-și mai încerce puterea armelor pe seama caselor și a capetelor lor. Inginerii regelui construiră pe Lună un computer neobișnuit, care, la rîndul lui, avea sarcina să creeze tot felul de armate și arme automate. Apoi regele se grăbi să încerce în felurite chipuri puterile mașinii ; într-o zi îi ordonă telegrafic să execute un electrosalt : era curios să afle dacă e adevărat ce spun inginerii, cum că mașina asta știa să facă orice. „Dacă se pricepe la toate — gîndea el — atunci poate să și sară". Numai că în telegramă s-a strecurat o gre-

şeală şi maşina primi ordinul să facă nu un electrosalt, ci un electrobalaur [1]. Şi ea execută ordinul cum putu mai bine.

Regele, care tocmai atunci era ocupat cu altă campanie militară — trebuia să elibereze o provincie a regatului, cucerită de ciberteutoni — uitase cu totul de ordinul dat maşinii lunare, cînd se pomeni cu stînci uriaşe, prăvălite de pe Lună asupra planetei sale. Tare se mai miră regele, cînd una căzu pe o aripă a palatului, distrugîndu-i colecţia de cibernali cu cuplaj turnant şi, mîniat din caleafară, telegrafie îndată maşinii lunare, întrebînd-o cum de îndrăzneşte să facă una ca asta. Ea însă nu-i răspunse, pentru că de mult nu mai exista pe lume. Balaurul o înghiţise, prefăcînd-o în propria sa coadă.

Atunci regele trimise pe Lună o expediţie înarmată, punînd în fruntea ei o altă maşină cibernetică, la fel de vitează, ca să potolească balaurul. Dar nu trecu mult şi ceva sclipi, trozni şi praful se alese şi de maşină şi de expediţie. Balaurul nu avea chef de joacă, lupta de-adevăratelea şi avea cele mai rele intenţii faţă de regat şi faţă de rege. Atunci, regele trimise pe Lună mai mulţi generali-ciberali şi colonei-cibernei. La urmă trimise chiar un ciberisim, dar nici acesta nu făcu vreo ispravă ; doar că bătălia dură ceva mai mult, şi regele o putu urmări prin lunetă de pe terasa palatului.

Balaurul creştea, iar Luna se făcea tot mai mică, fiindcă monstrul o înfuleca bucăţică cu bucăţică, îngrăşîndu-şi cu ea propriul său trup. Atunci, regele şi supuşii lui văzură că nu-i de glumă cu electrobalaurul. Îşi dădeau seama că în clipa în care va isprăvi de înghiţit Luna va purcede să mănînce şi planeta lor. Tare se mai frămînta regele, dar nu întrevăzu nici o soluţie şi nu ştia ce să facă. Să

[1] Joc de cuvinte în original (elektroskok — electrosalt ; elektrosmok — electrobalaur) ; în telegramă s-a transmis greşit *m* în loc de *k* (n. tr.).

mai trimită mașini ? Degeaba, cădeau una după alta. Să pornească singur iar nu era bine, pentru că balaurului nu-i stătea nimic în cale. Într-o noapte întunecoasă, regele auzi cum bate telegraful în dormitor. Era un aparat telegrafic regal — făcut din aur și cu creion de briliant — care era în legătură directă cu Luna. Regele sări în sus și alergă spre telegraf, care bătu înfrigurat cele ce urmează : „Electrobalaurul transmite că regele Poleander Partobon trebuie să-și ia tălpășița, căci el, balaurul, are de gînd să-i ocupe tronul !“

Regele îngheță de spaimă și, așa cum se găsea, în papuci și pijama de hermină, alergă repede în pivnița palatului, unde se afla vechea și înțeleapta lui mașină strategică. De mult nu-i mai ceruse sfatul, căci, încă înainte de nașterea electrobalaurului, se certase cu ea în privința unei operații militare. Dar acum nu-i mai ardea de ceartă ; trebuia să-și salveze tronul și viața !

O puse în funcțiune și îi spuse :

— Mașina mea cibernetică ! Buna mea mașină ! Uite ce-i : electrobalaurul vrea să-mi ia tronul, să mă alunge din regat, salvează-mă, spune-mi ce să fac ca să scap de el ?!

— O, nu așa ! — răspunse mașina cibernetică. Întîi de toate trebuie să recunoști că am avut întotdeauna dreptate. Pe urmă vreau să mă numești Mare Hatman Cibernetic, așa că, te rog, să-mi spui „Ferromagneticitatea Voastră“.

— Bine, bine, te numesc Mare Hatman și sînt de acord cu tot ce vrei, numai salvează-mă !

Mașina porni să zornăie, să bîzîie, apoi tuși și spuse :

— Lucrul e simplu. Trebuie să construim un electrobalaur mai puternic decît cel de pe Lună. Al nostru o să-l înfrîngă, o să-i rupă toate legăturile electrice și în felul acesta ne atingem scopul !

— Așa, foarte bine ! — răspunse regele. Dar poți să-mi faci planul unui asemenea balaur ?

— Va fi un superbalaur — răspunse mașina. Nu numai că știu să fac planurile, dar pot să-l și construiesc. Am s-o fac numaidecît. Așteaptă o clipă, maiestate ! Și, într-adevăr, începu să șuiere, să hîrîie, să clipească, potrivind ceva înăuntrul ei și deodată, o uriașă gheară electrică, incandescentă, apăru dintr-o latură. Regele strigă :

— Bătrînă mașină cibernetică, oprește-te !

— Ia seama cum mi te adresezi ! Sînt Marele Hatman Cibernetic !

— A, da, adevărat — zise regele. Ferromagneticitatea Voastră, vezi că electrobalaurul pe care-l creezi, după ce o să doboare balaurul din Lună, o să-i ia locul, și cum o să scăpăm de el ?

— Construind altul, și mai puternic — îl lămuri mașina.

— A, asta nu ! Oprește-te, te rog. Ce nevoie am de balauri tot mai puternici pe Lună cînd eu nu vreau nici unul acolo !

— A, asta-i altceva — răspunse mașina. De ce nu mi-ai spus de la început ? Vezi cît de nelogic te exprimi ? Stai... Trebuie să mă gîndesc.

Și porni iar să șuiere, să zbîrnîie, apoi tuși și spuse :

— Trebuie să meșteresc o antilună cu un antibalaur, să-i introduc pe orbita Lunii (în clipa aceasta trozni ceva înăuntrul mașinii), pe urmă să m-așez în patru labe și să cînt : „Eu sînt tînăr roboțel, nu mi-e teamă nici de fel, unde-i apă hop și eu, zău că nu mi-e frică, zău, de cu seară pînă-n zori, ura, ura, de trei ori !"

— Ciudat mai ești — spuse regele. Ce legătură are antiluna cu cîntecele astea despre roboțelul cel tînăr ?

— Care roboțel ? — întrebă mașina. A, nu, nu, am greșit, cred că mi s-a stricat ceva înăuntru. Se vede treaba că s-o fi ars ceva. Regele începu să cerceteze mașina și găsi o lampă pleznită. O înlocui, apoi întrebă iar ce să facă cu antiluna.

— Ce antilună ? — întrebă mașina, care între timp uitase ce spusese înainte. Nu știu nimic despre nici o antilună... stai puțin, trebuie să mă gîndesc.

Începu să șuiere, să fornăie, apoi spuse :

— Trebuie să creez teoria generală a combaterii electrobalaurilor, pentru care balaurul din Lună va fi un caz foarte ușor de rezolvat.

— Bine, atunci creeaz-o, ce mai stai ! — zise regele.

— Da, dar pentru asta trebuie să creez mai întîi diferiți electrobalauri de probă.

— A, nu ! foarte mulțumesc — strigă regele. Balaurul vrea să-mi ia tronul. Ce-o să se-ntîmple dacă ai să creezi mai mulți ?

— Da ? Ei, atunci trebuie să găsim altă cale. Vom aplica varianta strategică a metodei apropierilor succesive. Du-te și telegrafiază balaurului că îi cedezi tronul cu condiția să efectueze trei operații matematice foarte simple...

Regele plecă și telegrafie, iar balaurul se declară de acord. Apoi regele se întoarse la mașină.

— Acum — îi spuse — transmite-i spre rezolvare prima problemă : să se împartă la sine însuși !

Regele transmise problema. Electrobalaurul se împărți, și, cum într-un electrobalaur încape un singur electrobalaur, rămase mai departe pe Lună și nimic nu se schimbă.

— Ei, mare ispravă făcuși — strigă regele, alergînd spre subterană atît de repede, încît își pierdu pantofii — balaurul s-a împărțit la sine însuși. și, pentru că unu împărțit la unu fac unu, totul a rămas neschimbat.

— Nu-i nimic ! Am făcut-o înadins. Este o operație care-i distrage atenția — zise mașina. Acuma spune-i să extragă din el rădăcina pătrată ! Regele telegrafie pe Lună, iar balaurul începu să tragă. și trase, și trase pînă ce începu să tremure tot, să gîfîie, să se încordeze, pînă ce, în sfîrșit, scoase din el rădăcina pătrată.

Regele se întoarse iar la mașină.

— Balaurul s-a scuturat, a tremurat, chiar a scîrţîit, dar pînă la urmă tot a scos rădăcina pătrată şi mă ameninţă în continuare ! — strigă el din prag. Spune, ce să fac, maşină băt... pardon, Ferromagneticitatea Voastră ?!

— Fii pe pace — îi zise ea — acuma du-te şi spune-i să scadă din el însuşi !

Regele o zbughi în dormitor, telegrafie, iar balaurul începu îndată să scadă din el însuşi, mai întîi scăzu coada, apoi corpul, pe urmă cînd văzu că se îngroaşă gluma, vru să se oprească, dar nu mai putu să potolească elanul scăderii, scăzu şi capul şi rămase zero, adică nimic.

— S-a terminat cu electrobalaurul — strigă vesel regele, alergînd spre subterană. Datorită ţie, bătrînă maşină cibernetică... datorită ţie... Ai muncit serios, n-am ce zice... Meriţi să te odihneşti, aşa că am să te scot din circuit.

— A, nu, dragul meu — răspunse maşina. Eu mi-am făcut datoria şi tu vrei să mă scoţi din circuit, şi nici nu-mi mai spui Ferromagneticitatea Voastră ? O, nu-i frumos deloc ! Acum am să mă transform eu în electrobalaur, iubitule, şi am să te alung din regat, şi am să domnesc fără îndoială mai bine decît tine, fiindcă tu în toate te-ai sfătuit cu mine, aşa că, la drept vorbind, eu am domnit, nu tu...

Şi, zbîrnîind, şuierînd, porni să se preschimbe în electrobalaur ; electroghearele de foc începură să se ivească din amîndouă laturile, cînd regele, îngrozit la culme, îşi scoase pantofii din picioare, sări la maşină şi începu să-i croiască lămpile la nimereală. Maşina începu să fornăie şi să horcăie. Ceva i se încurcă în program şi în loc de „electrobalaur" programă greşit „electrosmoală" [1], apoi, sub ochii regelui, maşina, şuierînd tot mai încet şi mai încet,

[1] Joc de cuvinte ; în loc de „elektrosmoka" (formă de genitiv) apare „elektrosmola" (electrosmoală), prin schimbarea lui *k* în *l* (n. tr.).

se schimbă într-o masă mare de electrosmoală, neagră ca cărbunele ; încă mai sfîrîia, eliberînd din ea toată electricitatea, prin niște scîntei mici albăstrui, cînd în fața uluitului Poleander rămase doar o imensă baltă fumegîndă de smoală...

Regele răsuflă ușurat, își puse pantofii și se întoarse în dormitor.

De atunci s-a schimbat cu totul : pățaniile prin care trecuse l-au făcut mai puțin războinic și pînă la sfîrșitul zilelor sale s-a ocupat numai de cibernetica civilă. De cea militară nici n-a mai vrut să mai audă.

Consilierii regelui Hidrops

Argonauticii, primul dintre triburile astrale care a cucerit adîncimile oceanelor planetare — pentru vecie, după cum credeau roboții cu suflet mic — interziseseră metalul. Una dintre minunile împărăției lor este Acvația, care strălucește pe cerul de miazănoapte ca un mare safir într-un colier de topaze. Pe această planetă submarină domnise cu ani în urmă regele Hidrops Polipeștele. Într-o dimineață, regele a chemat în sala tronului pe cei patru miniștri ai Coroanei, iar cînd aceștia se prosternară pînă la pămînt în fața lui, în timp ce marele subbranchial, îmbrăcat numai în smaralde, îi făcea vînt cu evantaiul larg desfășurat, el li se adresă după cum urmează :

—Neruginiți Curteni ! De cincisprezece veacuri stăpînesc în Acvația peste orașele ei submarine și satele din luncile vineții ; în vremea asta am lărgit hotarele țării, cufundînd numeroase continente, și totodată n-am pătat steagurile rezistente la apă pe care le-am moștenit de la tatăl meu, Ichtiocrates. Ce-i drept, în luptele cu dușmanii microciți am repurtat un șir de victorii, a căror măreție nu se cade s-o descriu eu. Simt însă că, de la o vreme, puterea devine pentru mine o povară prea grea, și, drept urmare, am hotărît să mă îngrijesc de un fiu, care să continue demn dreapta guvernare pe tronul Inoxizilor. De aceea mă adresez ție, credinciosul meu Hidrociber Amassid, ție, Mare Programator Dioptric, și vouă, Filonaut și Minogar, consilierii mei, să-mi meșteriți un fiu. Să fie înțelept,

dar să nu tragă prea mult spre cărți, căci învățătura multă te îndepărtează de la acțiune. Să fie bun, dar, iarăși, fără exagerare. Doresc să fie viteaz, dar nu un nesăbuit, sensibil, dar nu prea tandru, în sfîrșit, să-mi semene mie : șoldurile să-i fie acoperite de aceiași solzi de tantal, iar cristalele minții lui să fie tot atît de limpezi ca apa aceasta, care ne înconjoară și ne hrănește pe toți ! Și acum, în numele Marii Matrițe, vă poftesc la muncă !

Dioptric, Minogar, Filonaut și Amassid se înclinară adînc și ieșiră în tăcere, fiecare cîntărind în suflet cuvintele regelui, deși nu chiar așa cum ar fi dorit puternicul Hidrops. Minogar tare ar mai fi vrut să ocupe el tronul, Filonaut sprijinea în taină pe dușmanii argonauticilor, microciții, Amassid și Dioptric se urau de moarte, și fiecare din ei pîndea înainte de toate căderea celuilalt, ca și a celorlalți curteni.

„Regele vrea să-i proiectăm un fiu — își zise Amassid — ce poate fi mai simplu decît să imprimi pe matrița prințului ura față de Dioptric, pușlamaua asta umflată ca o bășică ? Atunci, preluînd puterea, el va porunci să fie sufocat, scoțîndu-i-se capul în aer. Ar fi, într-adevăr, splendid. Dar — gîndi mai departe vestitul hidrociber — și Dioptric urzește, fără îndoială, aceleași planuri, iar programatorul lui are, din păcate, multe posibilități, ca să implanteze viitorului prinț ura față de mine. Teribilă poveste ! Trebuie să deschid bine ochii, cînd va fi să introducem împreună matrița în cuptorul pregătit pentru moștenitorul tronului."

„Cel mai simplu ar fi — se gîndea în vremea asta venerabilul Filonaut — să se insufle prințului o atitudine prietenoasă față de microciți. Dar asta se va observa îndată și regele o să dea poruncă să fiu scos din funcție. Poate ar fi mai bine să i se insufle prințului numai dragostea pentru formele mici, ceea ce ar fi mai puțin primejdios. Dacă o să fiu luat la întrebări, am să spun că am avut în vedere numai lucrurile mărunte de sub apă

și am uitat să prevăd în programul fiului că ceea ce nu este subacvatic nu trebuie să-i placă. În cel mai rău caz, regele o să-mi ia ordinul „Marea Gîlgîială", dar n-o să-mi taie capul, la care țin foarte mult și pe care nu mi l-ar putea reda nici chiar Nanoxer, regele microciților !"

— De ce tăceți, venerabili domni ? — li se adresă atunci Minogar. Cred că trebuie să începem fără zăbavă, căci nu e nimic mai sfînt decît porunca regelui !

— Tocmai de aceea o cîntăresc cu toată atenția — spuse repede Filonaut, iar Dioptric și Amassid adăugară într-un glas :

— Sîntem gata !

Cerură deci, după un străvechi obicei, să fie închiși într-o încăpere cu pereți din solzi de smarald, care fu pecetluită pe dinafară de șapte ori cu rășină submarină, și însuși Megacistes, stăpînul inundațiilor planetare, aplică pe pereți stema lui, reprezentînd Apa Liniștită. Din clipa aceea nimeni nu se putea amesteca în treburile lor ; abia cînd vor da semn că au isprăvit, cînd printr-o mișcare anume vor arunca prin ușiță proiectele nereușite, după ruperea sigiliilor, se va trece la marea solemnitate a alegerii fiului regelui.

Curtenii se apucară de muncă, dar nu prea aveau spor. Căci fiecare se gîndea nu atît la îndeplinirea poruncilor lui Hidrops, adică să introducă în program virtuțile cerute de acesta, ci mai degrabă cum să-l înșele pe rege, ca și pe ceilalți trei neruginiți, în această grea acțiune de creație.

Regele își cam pierdu răbdarea. Curtenii lui stăteau închiși de opt zile și opt nopți și nu dăduseră vreun semn că opera lor s-ar apropia de sfîrșit, așa cum s-ar fi cuvenit, căci fiecare se străduia să-i păcălească pe ceilalți, așteptînd ca aceștia să obosească, și atunci să traseze în plasa de cristal a matriței ceea ce îi convenea. Și toate astea din cauză că Minogar era măcinat de setea de putere, pe Filonaut îl cuprinsese patima răzbunării, cu care-l

aţîţau microciţii, iar Amassid şi Dioptric se urau reciproc.

Pierzîndu-şi mai degrabă răbdarea decît puterile, şiretul Filonaut zise :

— Nu înţeleg, venerabili domni, de ce treaba noastră merge atît de greu. Doar regele ne-a dat îndrumări precise ; dacă le-am fi respectat, prinţul ar fi fost acum gata. Încep să bănuiesc că tărăgăneala voastră e pricinuită de lucruri care nu au nici o legătură cu plăsmuirea moştenitorului tronului, aşa cum i-ar place regelui să fie. Şi dacă mai merge mult aşa, cu profund regret, voi considera de datoria mea să depun un *votum separatum*, adică să trimit...

— Un denunţ ! Asta ai de gînd dumneata. Prea Stimate Confrate — şuieră, fulgerîndu-l cu privirea, Amassid, şi toate decoraţiile de pe piept îi săltară cu furie ! Poftim, ce mai aştepţi ? Cu permisiunea dumitale, şi eu am chef să-i scriu regelui că dumneata, atins, nu se ştie de cînd, de tremurici, ai distrus pînă acum optsprezece matriţe, pe care a trebuit să le aruncăm, pentru că după formula dragostei faţă de tot ce este mic, n-ai lăsat pic de loc pentru interzicerea înclinaţiei spre ceea ce nu este submarin ! Ai vrut să ne asiguri, stimabile Filonaut, că asta a fost o scăpare din vedere, dar dacă mai stricăm, din cauza dumitale, alte optsprezece matriţe, o să fii închis ca trădător sau ca nebun ! Să ştii că libertatea dumitale se limitează la a alege numai una dintre aceste două căi !

Filonaut vru să se apere, pentru că şi-a dat seama că a stîrnit bănuieli, dar Minogar îl opri adresîndu-se lui Amassid :

— Cine ar putea crede, nobile Amassid, că eşti ca o meduză cristalină, fără nici o pată. Dar şi tu, nu se ştie cum, ai adăugat de unsprezece ori, în locul din matriţă destinat lucrurilor pentru care prinţul trebuie să simtă scîrbă, ba o coadă din trei părţi, ba o spinare acoperită cu email vineţiu, pe urmă, de două ori, nişte ochi bulbucaţi, şi, la sfîr-

şit, o dublă armură pe pîntece şi trei scîntei roşii, de parcă n-ai şti că toate astea sînt trăsături ale venerabilului Dioptric, ruda regelui, şi prin asta ai fi semănat în inima prinţului ura faţă de acest cinstit bărbat...

— Bine, dar atunci de ce Dioptric a tot înscris la capetele matriţei dispreţul faţă de fiinţele al căror nume se termină în „id" ? — întrebă Amassid. Şi dacă am ajuns aici, de ce tu însuţi, stimate Minogar, nu se ştie de ce, printre obiectele care prinţului nu trebuie să-i fie pe plac, ai inclus mereu un scaun pentagonal, avînd braţe încrustate cu briliante ? Nu ştiai oare că seamănă, ca două picături de apă, cu tronul regelui ?

Se aşternu o linişte îngrijorătoare, întreruptă doar de slabe plescăituri. Mult se mai frămîntară curtenii, sfîşiaţi de interese contradictorii, pînă ce se împărţiră în două tabere : Filonaut şi Minogar se înţeleseră ca matriţa viitorului prinţ să prevadă simpatie pentru tot ceea ce e mic, ca şi dorinţa de a nu sta în calea acestor forme. Filonaut se gîndea la microciţi, iar Minogar se gîndea la el însuşi, căci era cel mai mic dintre cei prezenţi. Dioptric optă şi el această formulă, căci Amassid era dintre toţi cel mai înalt. Acesta din urmă se opuse cît putu, apoi cedă brusc, căci îi veni în minte că se poate micşora tot atît de uşor cum poate să-l cumpere pe cizmarul curţii ca să-i bată lui Dioptric plăci de tantal la tălpi, din care pricină duşmanul lui va creşte în înălţime şi astfel îşi va atrage antipatia prinţului.

Şi aşa putură termina repede matriţa princiară şi, după ce aruncară rămăşiţele inutile prin trapă, veni şi momentul marii solemnităţi a alegerii fiului regelui.

Dar cum ajunse matriţa cu proiectul de prinţ în cuptor, iar garda de onoare se alinie în faţa lui, ca să-l salute pe viitorul stăpîn al argonauticilor, Amassid începu să-şi pună în aplicare trădarea plănuită. Cizmarul curţii, pe care-l mituise, se apucă

să meşterească noi plăcuţe de tantal la tălpile lui Dioptric. Prinţul ajunsese sub supravegherea primilor metalurgişti, cînd Dioptric, privindu-se în marea oglindă a palatului, băgă de seamă cu groază că este acum mai înalt decît duşmanul său, ori prinţului i se programase simpatie numai pentru obiecte şi persoane mici !

Întors acasă, Dioptric, se cercetă cu atenţie, se bătu cu un ciocănaş de argint, pînă ce descoperi la tălpi tăbliţele şi înţelese îndată a cui era lucrătura.

— O, mizerabilul ! — exclamă, gîndindu-se la Amassid. Dar ce să fac acum ?

După cîteva clipe de gîndire, hotărî să se micşoreze. Chemă o slugă credincioasă şi îi porunci să aducă la palat un lăcătuş bun. Dar sluga, neînţelegînd prea bine despre ce e vorba, ieşi în uliţă şi aduse un meşter sărac, pe nume Froton, care zile întregi umbla prin oraş strigînd : „Capete nituim ! Burţi găurim, cozi nituim, cozi şlefuim !“ Meşterul avea o nevastă rea, care-l aştepta acasă întotdeauna cu un par în mînă, şi cînd se apropia, umplea toată uliţa cu urletele ei de furie, îi lua tot cîştigul, ba îi mai şi burdușea spinarea cu lovituri zdravene.

Tremurînd, Froton se opri în faţa marelui programator, care îi spuse :

— Ascultă, te pricepi să mă micşorezi ! Mi se pare că sînt prea mare... Îţi cer să mă micşorezi, dar în aşa fel, încît să nu mă urîţeşti ! Dacă lucrezi bine, am să te răsplătesc cu vîrf şi îndesat. Va trebui însă să uiţi totul numaidecît. Să nu-ţi scape nici o vorbuliţă, altfel poruncesc să-ţi fie gura înşurubată !

Froton se miră în sinea lui, dar nu lăsă să i se vadă uimirea. Multe le mai trăznesc prin cap celor mari ! Îl examină, aşadar, atent pe Dioptric, intră înlăuntrul lui, îl ciocăni, îl scutură şi apoi spuse :

— Înălţimea Voastră, aş putea să vă răsucesc partea din mijloc a cozii...

— Nu, nu vreau ! — răspunse iute Dioptric. Păcat de coadă ! E prea frumoasă.

— Atunci să vă deşurubez picioarele ? — întrebă Froton. Şi aşa sînt cu totul inutile.

Într-adevăr, argonauticii nu foloseau picioarele ; ele erau o rămăşiţă a timpurilor străvechi, cînd strămoşii lor trăiau pe uscat. Dar lui Dioptric îi sări ţandăra :

— Ah, tu, prostănac de fier ! Nu ştii că numai nouă, celor de neam nobil, ne e dat să purtăm picioare ? Cum îndrăzneşti să mă lipseşti de însemnele nobiliare ?!

— Vă cer, supus, mii de scuze, Înălţimea Voastră... Dar atunci, spuneţi-mi, ce pot să vă deşurubez ?

Dioptric înţelese că, împotrivindu-se astfel, nu cîştigă nimic. Se răsti atunci :

— Fă cum crezi...

Froton îi luă măsură, îl ciocăni, îl scutură şi spuse :

— Cu îngăduinţa Înălţimii Voastre, aş putea să Vă deşurubez capul...

— Da' ce, ai înnebunit ? Cum să rămîn fără cap ? Cu ce o să gîndesc ?

— Ah, nu-i nimic, stăpîne ! Prea luminata minte a Înălţimii Voastre am s-o mut în burtă. E loc destul acolo...

Dioptric fu de acord, iar meşterul îi deşurubă capul, puse emisfera minţii de cristal în burtă, nitui totul la loc, căpătă cinci ducaţi, apoi servitorul îl scoase din palat. Ieşind, zări într-una din odăi pe Aurentina, fiica lui Dioptric, toată numai aur şi argint, iar figura ei zveltă, scoţînd sunete de clopoţel la fiecare pas, i se păru mai frumoasă decît orice pe lume. Se întoarse acasă, unde-l aştepta nevasta cu parul în mînă. Şi atunci se porni un scandal, de se auzea pînă în stradă, iar vecinii spuseră :

— Oho ! Asta-i vipera aia de nevastă a lui Froton, îl croieşte iarăşi pe bărbată-su !

În vremea asta, Dioptric, tare bucuros de cele întîmplate, se duse la palat. Regele se miră puțin văzîndu-și ministrul fără cap, dar acesta îl lămuri că e o modă nouă.

Pe Amassid însă îl cuprinse frica, pentru că toată viclenia ieșise la iveală, și, cînd ajunse acasă, făcu la fel ca și dușmanul lui. Din clipa aceea se porni între ei o întrecere nemaipomenită : începură să-și deșurubeze înotătoarele, branhiile și spinările metalice, așa că după o săptămînă fiecare din ei putu să intre sub masă fără să se aplece. Dar și ceilalți doi miniștri știau foarte bine că viitorului rege îi vor plăcea numai ființele cele mai mici și vrînd-nevrînd începură și ei să-și micșoreze statura. Pînă la urmă ajunseră să nu mai aibă nimic de deșurubat. Disperat, Dioptric trimise servitorul să-i aducă pe meșter.

Mult se mai miră Froton, aflat acum în fața ministrului din care nu mai rămăsese aproape nimic, cînd acesta îi ceru cu încăpățînare să-l micșoreze și mai mult.

— Luminate stăpîne — îi zise el, scărpinîndu-se în cap. Cred că n-a mai rămas decît o ultimă soluție. Cu îngăduința Înălțimii Voastre, am să vă scot creierul...

— Nu ! Ce, ai înnebunit ? — țipă la el Dioptric, dar meșterul se grăbi să-l lămurească :

— Creierul îl punem la păstrare în palat, într-un loc sigur. De pildă, uite, în dulapul ăsta, iar Înălțimea Voastră o să aibă numai un receptor micuț și un microfonaș ; prin ele, Înălțimea Voastră va fi legată electromagnetic cu propria sa minte.

— Înțeleg ! — zise Dioptric, căruia ideea începu să-i surîdă. Atunci fă ce crezi că trebuie să faci !

Froton îi scoase creierul, îl băgă într-un sertar al dulapului, închise sertarul cu o cheiță, cheița o dădu lui Dioptric, iar în burtă îi băgă un aparat micuț și un microfon la fel de mic. Dioptric era acum atît de mititel, că aproape nu se mai vedea ; rivalii lui tremurară de ciudă văzîndu-l ; se miră

și regele, dar nu spuse nimic. Minogar, Amassid și Filonaut apelară atunci la mijloace de-a dreptul desperate. Se topiră din zi în zi văzînd cu ochii și apoi începură să facă ce a făcut și Dioptric : își ascunseră creierul fiecare pe unde putu, sub pat, în birou, și rămaseră ca niște pufușoare strălucitoare, cu coadă și cu cîte o pereche-două de decorații, nu cu mult mai mici decît ei înșiși.

Și iar trimise Dioptric pe servitor după meșterul Froton ; cînd acesta ajunsese în fața lui, îi strigă :

— Trebuie să faci ceva ! Neapărat trebuie să mă micșorezi, cu orice preț, altfel o să fie rău !

— Înălțate stăpîne ! — răspunse meșterul, făcînd o plecăciune adîncă în fața lui Dioptric, care abia se mai vedea între brațele rezemătoare ale fotoliului — e nemaipomenit de greu și nu știu dacă, de fapt, e posibil.

— Nu vreau să știu nimic ! Fă ce-ți spun ! Trebuie ! Dacă vei reuși să mă micșorezi, să ajung atît de mic, încît să nu mă întreacă nimeni, îți voi îndeplini orice dorință !

— Dacă Înălțimea Voastră îmi garantează pe cuvînt de onoare că așa va fi, atunci am să fac tot ce-mi va sta în putință — răspunse Froton, pe care, brusc, îl străfulgeră un gînd, iar în piept parcă cineva i-ar fi turnat cel mai curat aur, căci de multe zile nu se putea gîndi la nimic altceva decît la daurita Aurentina și la clopoțeii de cristal, pe care, pare-se, îi ascundea în piept.

Dioptric își dădu cuvîntul. Atunci Froton luă ultimele trei decorații, care atîrnau pe micul piept al marelui programator, făcu din ele o cutiuță cu trei pereți, puse înăuntru minusculul aparat, mic cît un ducat, legă totul cu o sîrmuliță de aur, mai adăugă la capăt o tăbliță de aur pe care o modelă după forma cozii lui Dioptric, și spuse :

— Gata, Înălțimea Voastră ! După aceste însemnate decorații fiecare o să recunoască fără greutate Persoana Înălțimii Voastre. Datorită acestei tăblițe veți putea să înotați, iar aparatul acesta micuț vă

va face legătura cu mintea ascunsă în dulap.

Tare se mai bucură Dioptric.

— Spune-mi, ce vrei ? Cere, spune, ai să capeți totul !

— Vreau să-mi dați de soție pe fiica Înălțimii Voastre, daurita Aurentina !

Dioptric se mînie strașnic și, înotînd în jurul lui Froton, împroșcîndu-l cu ocări, sunîndu-și decorațiile, îl numi hoț nerușinat, pușlama, pierde-vară, apoi porunci să fie alungat din palat. După aceea se îmbarcă într-o șalupă subacvatică și porni spre rege.

Cînd Minogar, Amassid și Filonaut văzură cum arată acum Dioptric, pe care-l recunoscură numai după frumoasele decorații care-l compuneau, dacă nu mai socotim și codița, îi cuprinse o furie nemaipomenită. Ca specialiști în probleme electronice, înțeleseră că va fi greu să meargă mai departe în acțiunea de miniaturizare, iar a doua zi urma să aibă loc nașterea solemnă a prințului, care nu putea fi amînată cu nici un chip. Atunci Amassid se înțelese cu Filonaut ca în clipa cînd Dioptric se va întoarce în palatul său, să sară asupra lui, să-l răpească și să-l lege, ceea ce nu va fi greu, deoarece nimeni nu va observa dispariția unei persoane atît de mici. Zis și făcut. Amassid pregăti o cutie veche de tinichea și se furișă cu ea în spatele stîncilor de corali, pe lîngă care urma să treacă șalupa lui Dioptric. Cînd acesta se apropie, servitorii mascați îi ieșiră pe neașteptate în cale și, pînă să-i sară în ajutor lacheii săi, Dioptric fu acoperit cu cutia și răpit. Amassid închise îndată căpăcelul cutiei, pentru ca marele programator să nu poată ieși afară și, tot vorbindu-i în batjocură și rîzînd de el, se întoarse repede acasă. Își zise totuși că aici nu e bine să-l țină pe prizonier ; tocmai atunci se auzi în stradă un glas strigînd :

— Capete nituim ! Burți, cozi, cefe bobinăm, șlefuim !

Se bucură la culme și îl cheamă pe meșter, care nu era altul decît Froton. Îi ceru să nituiască ermetic cutia, iar cînd termină, îi dădu un taler, spunîndu-i :

— Ascultă, meștere, în cutia asta e un scorpion de metal, pe care l-am prins în pivnița palatului meu. Ia-l și du-l dincolo de oraș pe cîmpiile alea de gunoaie. Știi unde ? Și ca să fie mai sigur, pune peste cutie și o piatră, ca să nu fugă cumva. Dar, pe Marea Matriță, să nu deschizi cutia, că ai să mori pe loc !

— Am să fac cum poruncești, stăpîne — spuse Froton, apoi luă cutia și plecă.

Îl cam miră pe Froton povestea asta și nu prea știa ce să creadă ; scutură cutiuța și auzi ceva mișcîndu-se înăuntru.

„Asta nu poate fi un scorpion — își zise. Nu există scorpioni atît de mici. Ia să vedem ce o fi, dar răbdare, nu chiar acum"...

Se întoarse acasă, ascunse cutia în pod, o acoperi cu tot felul de tinichele vechi, ca să n-o descopere nevastă-sa, și se duse să se culce. Dar nevasta băgase de seamă că a ascuns ceva sus, așa că a doua zi, cînd el plecă de acasă, ca să strige pe uliță : „Capete bobinăm ! Cozi nituim", ea alergă repede în pod, găsi cutia și, ascultînd-o, auzi niște sunete metalice. „A pușlamaua, banditul ! zise. Uite ce-i în stare ! Să ascundă de mine niște comori !" Repede făcu o gaură în cutie, dar nu zări nimic înăuntru, așa că despică cutia cu o daltă. Numai ce o înclină puțin, cînd și văzu lucind decorațiile lui Dioptric, din aur curat. Tremurînd de nestăpînită lăcomie, scoase capacul cu totul, și atunci Dioptric, care zăcuse ca mort, căci capacul de tablă îi împiedicase contactul cu creierul aflat în dulapul din palat, se trezi brusc, recăpătă legătura cu creierul și strigă :

— Ce-i asta ? Unde mă aflu ? Cine a îndrăznit să tabere asupra mea ? Cine ești tu, creatură oribilă ? Să știi că ai să pieri înșurubată, dacă nu-mi dai imediat drumul !

Nevasta meșterului, zărind cele trei decorații de aur țopăindu-i prin față, țipînd și amenințînd cu coada, se înspăimîntă atît de tare, încît vru să fugă. Se repezi spre ușa podului, dar cum Dioptric se rotea mereu în jurul ei, înjurînd-o în fel și chip, ea se împiedică de o treaptă a scării și, alunecînd, căzu cu scară cu tot. În cădere își frînse gîtul, iar scara, răsturnîndu-se, nu mai sprijini ușa podului, care se închise. În felul acesta Dioptric rămase închis în pod, izbindu-se de toți pereții și cerînd zadarnic ajutor.

Spre seară Froton se întoarse acasă și se miră că nevasta nu-l așteaptă cu parul în prag. Dar cînd intră în casă o văzu moartă și-i păru tare rău, căci era simțitor din fire. Se gîndi însă că întîmplarea e spre binele său, mai ales că putea să folosească corpul soției pentru piese de schimb, ceea ce era foarte rentabil. Se așeză deci pe dușumea, luă o șurubelniță și începu s-o demonteze pe răposată, cînd auzi de undeva, de sus, niște strigăte pițigăiate.

— Aha — își zise. Recunosc glasul ăsta, e al Marelui Programator al regelui, care a poruncit ieri să fiu dat afară din palat și nici nu mi-a plătit, încă. Dar cum o fi ajuns în podul meu ?

Puse scara la ușa podului, se urcă sus și întrebă :

— Dumneavoastră sînteți, Înălțimea Voastră ?

— Da, eu ! — strigă Dioptric. Eu sînt, cine m-a răpit și m-a închis într-o cutie, pe care pe urmă a deschis-o o femeie ce s-a speriat și a căzut din pod, iar ușa s-a închis și eu am rămas aici. Dă-mi drumul, oricine ai fi, pe Marea Matriță, și am să-ți dau tot ce vrei !

— Am mai auzit cuvintele astea, să mă ierte Înălțimea Voastră, și știu cîte parale fac — răspunse Froton — fiindcă eu sînt meșterul pe care ai poruncit să fie dat afară. Îi spuse apoi cum un curtean l-a chemat la el, i-a cerut să nituiască cutia și s-o lase pe un cîmp de gunoaie din afara orașului. Dioptric înțelese că trebuie să fi fost vreunul dintre miniștrii regelui, desigur Amassid. Începu

să-l roage, să-l implore pe Froton să-i dea drumul din pod, dar acesta îl întrebă cum poate să se mai încreadă în cuvintele lui ?

Şi abia atunci cînd Dioptric se jură pe toţi sfinţii că o să-i dea fata de nevastă, meşterul deschise uşa şi, luîndu-l pe Dioptric cu două degete, cu decoraţii cu tot, îl duse în palat. Tocmai atunci ceasurile băturâ ora douăsprezece de amiază şi urma să înceapă marea festivitate a scoaterii din cuptor a fiului regelui. În mare grabă Dioptric atîrnă, alături de cele trei decoraţii din care se compunea, Marea Stea a tuturor mărilor, pe o panglică brodată cu valuri, şi o porni în fugă spre palatul inoxizilor. Iar Froton se duse spre încăperile unde se afla Aurentina, înconjurată de dame de onoare, cîntînd la electrodrîmbă. Cum se văzură, se şi plăcură. Tocmai se auzea fanfara din turnurile palatului, cînd Dioptric ajunse la marea poartă, în spatele căreia începuse festivitatea. La început străjile nu-l lăsară să treacă, dar recunoscîndu-l după decoraţii îi deschiseră poarta.

Dar cînd poarta se deschise, s-a făcut un curent subacvatic care pătrunse în sala tronului, îi luă pe Amassid, pe Minogar şi pe Filonaut, căci tare mai erau micşoraţi, şi-i purtă pînă în bucătărie, unde, în timp ce strigau după ajutor, se învîrtiră puţin deasupra chiuvetei, căzură înăuntru şi, prin meandre subterane, ajunseră în afara oraşului. Pînă să se scuture de noroi, să se cureţe şi să se întoarcă la palat, festivitatea se şi terminase.

Dar acelaşi curent subacvatic, care-i tîrîse cu el pe cei trei miniştri, îl luase şi pe Dioptric şi-l învîrtise în jurul tronului cu atîta putere, încît sîrmuliţa de aur care-l încingea plezni şi toate decoraţiile, cu Steaua tuturor mărilor cu tot, zburară cît colo, iar micul aparat îl lovi în viteză pe rege drept în frunte. Regele se miră tare mult cînd din această fărîmă se auzi un glas subţire :

— Maiestate ! Iertare ! N-a fost vina mea ! Eu sînt Dioptric Marele Programator...

— Ce sînt glumele astea prosteşti tocmai acum ? — strigă regele şi trînti aparatul, care căzu pe podea, iar marele majordom, deschizînd festivitatea cu trei bătăi din bastonul său de aur, fără să vrea, îl sparse în bucăţi mărunte. Prinţul ieşi din cuptor şi privirea îi căzu pe peştişorul electric, care înota în cuşca de argint de lîngă tron ; faţa i se lumină, căci îi plăcea tare mult fiinţa asta mărunţică. Festivitatea se apropia de sfîrşit, prinţul se urcă pe tron, luînd locul lui Hidrops. De atunci deveni domn al argonauţilor şi mare filozof, deoarece începu să cerceteze cu pasiune problemele inexistenţei, căci pe lume nu se poate închipui ceva mai mic decît ea. Şi stăpîni cu dreptate, luîndu-şi numele de Neantofil, iar micii peştişori electrici erau mîncarea lui preferată. Froton o luă de soţie pe Aurentina şi, la rugămintea ei, repară corpul de smarald al lui Dioptric, care zăcea în pivniţă, şi-i puse la loc creierul ascuns în dulap. Văzînd că nu mai au ce face, Marele Programator şi ceilalţi miniştri slujiră de atunci cu credinţă noul rege, iar Aurentina şi Froton, care fusese numit Mare Tinichigiu al Coroanei, trăiră ani mulţi şi fericiţi.

Prietenul lui Automatei

Un robot, care tocmai se pregătea să plece într-o lungă și primejdioasă călătorie, află despre o mașinărie foarte folositoare, pe care inventatorul ei o numise prietenul electric. Se gîndi că-i va fi mai ușor în călătorie, dacă va avea alături un tovarăș, fie el chiar și o mașină. De aceea se duse la inventator și-l rugă să-i povestească totul despre prietenul electric.

— E o plăcere pentru mine să te-ajut — îi răspunse inventatorul. (După cum știți, în basme toți se tutuiesc, nici chiar balaurilor nu li se spune „domnule", doar regilor trebuie să te adresezi cu pluralul maiestății.) Spunînd acestea, scoase din buzunar un pumn de grăunțe metalice, ca niște bobițe de plumb.

— Ce-i asta ? — se miră robotul.

— Da' mai întîi spune-mi cum te cheamă, fiindcă am uitat să te-ntreb la locul cuvenit din basmul ăsta — ceru inventatorul.

— Mă numesc Automatei.

— A, e prea lung pentru mine, am să-ți spun Automiță.

— Bine, dar asta vine de la Automa... Ei, fie și așa, dacă-ți place ție.

— Iată așadar, dragul meu Automiță, în fața ta un pumn de electroprieteni. Trebuie să știi că, de meserie, sînt miniaturizator. Adică prefac instalațiile mari și grele în altele mici și ușor de manevrat. Fiecare din aceste grăunțe este un concentrat de gîndire electrică, deosebit de multilaterală

și inteligentă. Nu-ți spun că sînt genii. Ar fi o exagerare, ca într-o reclamă mincinoasă. Ce-i drept, gîndul meu este să creez niște genii electrice adevărate și n-am să-mi găsesc odihna pînă nu voi meșteri genii atît de mici, încît să-i poți purta în buzunar cu miile. Abia atunci cînd voi izbuti să-i torn într-un sac și să-i vînd cu kilogramul, atunci voi putea spune că mi-am atins scopul. Dar să lăsăm planurile mele de viitor. Deocamdată vînd electroprieteni cu bucata. Și nu scump. Cer pentru unul atît cît cîntărește în briliante. Trebuie să recunoști că e un preț destul de modest, avînd în vedere că poți să-ți pui un asemenea electroprieten în ureche, de unde el îți poate șopti tot felul de sfaturi bune și să-ți slujească orice fel de informații. Uite, ai aici o bucățică de vată cu care să-ți astupi urechea, ca prietenul tău să nu cadă cînd apleci capul într-o parte. Ce zici, îl iei ? Dac-ai vrea o duzină ți i-aș lăsa mai ieftin...

— Nu, deocamdată mi-ajunge unul — răspunse Automatei. Dar aș mai vrea să știu la ce-mi poate folosi ? Să-mi ajute într-o situație grea din viață ?

— Mai încape vorbă, doar pentru asta e făcut ! — răspunse blînd inventatorul. Îi puse în palmă un pumn de boabe cu strălucire metalice, făcute din metale rare și continuă : Bineînțeles. nu poți să contezi pe un ajutor în sens fizic, căci nu despre un asemenea ajutor e vorba. Sfaturi bune, sugestii folositoare, judecăți bine chibzuite, observații încurajatoare, preveniri, avertismente, ca și cuvinte de îmbărbătare, concluzii care-ți dau încredere în propriile forțe, cugetări adînci, care-ți permit să faci față oricărei situații grele, chiar primejdioase — iată numai o mică parte din repertoriul electroprietenilor mei. Sînt devotați trup și suflet, credincioși, totdeauna treji, fiindcă niciodată nu dorm, și, în afară de asta, peste măsură de rezistenți, estetici și, după cum vezi, foarte comozi ! Ei, ce zici, iei numai unul ?

— Da — răspunse Automatei. Dar ia spune-mi, te rog, ce o să se întîmple dacă o să mi-l fure cineva ? O să se-ntoarcă la mine ? Sau îl va duce pe hoț la pierzanie ?

— A, asta nu ! — răspunse inventatorul. O să-i slujească și lui, la fel de devotat și atent, cum ți-a slujit și ție mai înainte. Nu-i poți cere prea mult, dragul meu Automiță. El n-o să te părăsească cînd ești la ananghie dacă nici tu nu-l părăsești. Dar asta n-o să se-întîmple dacă îl pui în ureche și îl acoperi totdeauna cu vată...

— Bine — se învoi Automatei. Dar cum trebuie să-i vorbesc ?

— Nu-i nevoie să-i vorbești deloc. E de ajuns să-i șoptești ceva și te aude perfect. Cît privește numele lui, să știi că-l cheamă Wuch. Nu trebuie să-i spui mai mult.

Îl cîntărîră pe Wuch, inventatorul primi în schimb un briliant frumos, iar robotul, liniștit că are acum un tovarăș, un suflet apropiat pentru drumul cel lung, porni cu el în lume.

Era foarte plăcut să călătorești cu Wuch. Dacă doreai, acesta te trezea în fiecare dimineață, fluierîndu-ți la ureche un cîntecel vesel. De asemenea, povestea tot felul de istorioare nostime. Dar Automatei îi porunci să se potolească atunci cînd se află în societate, deoarece cei din jur începură să-l bănuiască că se cam scrîntise, fiindcă în răstimpuri izbucnea în rîs fără vreo pricină. Așa a călătorit Automatei mai întîi pe uscat, ajungînd pînă la malul mării, unde-l aștepta un vas alb, frumos. Nu avea prea multe asupra lui, așa că se urcă cît ai clipi din ochi în barca primitoare și, mulțumit, salută semnalul care anunța ridicarea ancorei și începutul marii călătorii. Cîteva zile vasul alb pluti vesel pe valuri, spre razele unui soare blînd, iar noaptea se legăna în lumina argintie a Lunii, pînă cînd într-o bună dimineață, izbucni o furtună nemaipomenită. Valurile, de trei ori mai înalte decît catargele, loveau în vasul care trosnea din toate

încheieturile. Marea urla atît de înfricoșător, că Automatei nu auzi nici un cuvințel, din toate cîte i le șoptea, fără îndoială, Wuch în aceste clipe grele, ca să-l liniștească. Deodată ceva trozni puternic, apa sărată năvăli în cabină și sub privirea plină de spaimă a lui Automatei, vasul începu să se sfărîme în bucățele.

Alergă pe punte, așa cum se afla, dar abia apucă să sară în ultima barcă de salvare, că un val uriaș izbi vasul, trăgîndu-l în adîncurile oceanului care fierbea. Membrii echipajului dispărură și ei și Automatei se pomeni singur-singurel în barca de salvare din mijlocul mării furioase, și tremura, așteptînd clipa cînd următorul val va îneca barca ce sălta ca o găoace de nucă. Vîntul urla, ploaia cădea în torente din norii grei și el nu izbutea să audă ce-i tot șoptea Wuch. Deodată, la orizont, prin ceață, apărură niște contururi nelămurite, spălate de o spumă albă. Era țărmul unui pămînt necunoscut, de care se loveau valurile. Scîrțîind, barca se opri între pietre, iar Automatei, ud pînă la piele, murat, se îndreptă cu ultimele puteri, abia ținîndu-se pe picioare, spre interiorul acestui ținut, cît mai departe de valurile oceanului. Se trînti la pămînt sub o stîncă și, frînt de oboseală, se cufundă într-un somn adînc.

Îl trezi un fluierat ușor. Era Wuch, care-i amintea de prezența lui prietenească.

— A, ce bine că ești aici, Wuch dragă! Abia acum văd ce bine e că te am lîngă mine, mai bine zis chiar în mine! — strigă Automatei, trezindu-se din adînca uitare.

Se uită în jur. Soarele ardea, marea era încă agitată, dar nici pomeneală de valurile acelea cumplite, de nori și ploaie. Din păcate, odată cu furtuna pierise și vasul, se vede că aceasta își făcuse serios de cap în timpul nopții, căci luase cu sine și bărcuța căreia îi datora salvarea. Automatei se ridică în picioare și începu să alerge de-a lungul țărmului, dar după numai zece minute ajunse în același loc

din care plecase. Se găsea pe o insulă pustie, pe deasupra şi foarte mică. Situaţia nu era deloc îmbucurătoare. Dar ce-i păsa cîtă vreme îl avea cu el pe Wuch ! Îl anunţă îndată asupra situaţiei şi îi ceru sfatul.

— Mda, iubitule ! — zise Wuch — nu-i o situaţie prea plăcută ! Stai să mă gîndesc mai serios. De fapt, ce-ţi trebuie ?

— Ei, ce-mi trebuie ? De toate : ajutor, salvare, haine, ceva de mîncare. Aici nu se află nimic în afară de nisip şi stînci !

— Hm ! Aşa crezi ? Eşti sigur de asta ? N-ai găsit pe plajă vreo ladă de pe vasul înecat, aruncată de valuri, plină de instrumente, cărţi interesante, haine de tot felul şi praf de puşcă ?

Automatei alergă în susul şi în josul plajei, dar nu găsi nimic, nici măcar o surcică din vasul care se scufundase.

— Cum, nu e chiar nimic ? Hm, foarte ciudat. Bogata literatură despre viaţa pe insulele pustii arată clar că naufragiatul găseşte întotdeauna topoare, cuie apă de băut, ulei, cărţi sfinte, pile, cleşti, puşti şi multe alte lucruri folositoare. Dar dacă nu-s, nu-s. Poate găseşti măcar vreo ascunzătoare bună printre stînci.

— Nici asta nu se găseşte.

— Nu ? Ei, asta-i chiar nemaipomenit. Atunci, fii bun şi urcă-te pe cea mai înaltă stîncă, poate zăreşti ceva în jur !

— Îndată — strigă Automatei şi se urcă pe stînca abruptă din mijlocul insulei. Încremeni : insula vulcanică era înconjurată din toate părţile de nemărginirea mării !

Cu glas pierdut îi povesti lui Wuch cele văzute, îndreptîndu-şi cu mîna tremurîndă vata din urechi, ca să nu-şi piardă prietenul. „Ce noroc că n-a căzut cînd s-a scufundat vasul“ — îşi zise şi, simţindu-se iarăşi obosit, se aşeză pe stîncă, aşteptînd nerăbdător ajutorul prietenului.

— Fii atent, prietene ! Iată sfaturile pe care mă grăbesc să ți le dau în această situație grea ! — se auzi în sfîrșit mult așteptatul glăscior al lui Wuch. Pe baza calculelor pe care le-am făcut, am ajuns la concluzia că ne aflăm pe o insulă necunoscută, pe un recif sau pe un vîrf al unui lanț de munți submarini, care ies încet din adîncuri și se vor uni cu continentul peste trei sau patru milioane de ani.

— Lasă-mă-n pace cu milioanele, spune ce facem acum ?! — țipă el la Automatei.

— Insulița se găsește departe de rutele vapoarelor. Șansa apariției vreunui vas prin apropiere este de unu la patru sute de mii.

— O, cerule ! — strigă disperat naufragiatul. E groaznic ! Atunci ce mă sfătuiești să fac ?

— Am să-ți spun imediat, dacă n-ai să mă mai întrerupi. Du-te la țărmul mării și intră în apă cam pînă la piept. În felul acesta n-ai nevoie să te apleci prea mult, ceea ce ar fi incomod. Apoi bagă capul în apă și trage în tine atîta apă cît poți. E amară, știu, dar n-o să dureze mult. Mai ales dacă în același timp ai să mergi prin apă. Atunci devii greu, iar apa sărată, umplîndu-ți corpul, va întrerupe procesele organice și în felul acesta îți vei pierde repede viața. Datorită acestui fapt vei evita chinurile îndelungate ale șederii pe această insuliță, ca și moartea lentă, ba chiar pierderea facultăților mintale care te poate amenința înainte de moarte. Ai putea chiar să iei cîte o piatră grea în fiecare mînă. Nu e neapărată nevoie, dar...

— Ai înnebunit poate ! — țipă Automatei sărind în sus. Vrei să mă înec ? Mă împingi la sinucidere ? Bune sfaturi îmi dai, n-am ce zice ! Și te mai numești prietenul meu ?!

— Da' de unde ! — ripostă Wuch. N-am înnebunit deloc, pentru că una ca asta nu stă în puterea mea. Eu nu-mi pierd niciodată echilibrul mintal, și mi-ar fi cu atît mai neplăcut, dragul meu, să fiu de față atunci cînd vei rămîne lipsit de lumina minții și vei pieri lent sub razele acestui soare

arzător. Te asigur că am studiat atent întreaga situație și am analizat pe rînd toate șansele de salvare. Nu poți să faci o barcă sau o plută pentru că n-ai materiale ; nu te va salva, după cum am mai spus nici un vas. Nici măcar avioane nu zboară pe aici și nici tu nu vei fi în stare să construiești vreun aparat de zburat. Ai putea, bineînțeles, să alegi moartea lentă în locul unei morți rapide și ușoare, dar, ca un bun prieten ce-ți sînt, nu te sfătuiesc să iei o asemenea hotărîre pripită. Dacă tragi bine apă...

— Lua-te-ar toți dracii cu apa ta bine trasă cu tot ! — urlă, tremurînd de mînie, Automatei. Și cînd te gîndești că pentru un asemenea prieten am dat un briliant atît de frumos șlefuit ! Știi ce e inventatorul tău ? Un cămătar ordinar, cîrpănos și șarlatan pe deasupra, asta e !

— Ai să-ți retragi cuvintele, să știi, cînd ai să m-asculți pînă la capăt — răspunse liniștit Wuch.

— Va să zică n-ai terminat ? Poate că ai de gînd să mă plictisești cu povești despre viața mea de apoi ? Mulțumesc, n-am nevoie !

— Nu există nici o viață de apoi — răspunse Wuch. N-am de gînd să te mint, fiindcă nici nu știu și nici nu vreau. Nu așa înțeleg eu ajutorul prietenesc. Te rog doar să mă asculți cu atenție, dragul meu ! După cum știi. deși despre asta se cugetă puțin, lumea este nesfîrșit de complexă și de bogată. Se găsesc în ea orașe minunate, pline de oameni și de tot felul de bogății, palate regești, colibe, munți semeți și fermecători, codri foșnitori, lacuri limpezi, pustiuri arzătoare și nemărginite zăpezi veșnice. Așa cum ești, nu poți totuși să fii deodată în mai multe locuri decît într-unul singur din cele pe care le-am numit, cît și din milioanele pe care le-am trecut sub tăcere. Se poate spune însă, fără exagerare, că pentru locurile în care nu ești prezent, te poți considera ca și mort, căci nu cunoști nici binefacerile bogăților din palate, nici nu participi la dansurile din țările Sudului, nici nu-ți

încînți privirea cu jocurile de curcubee ale gheţurilor Nordului. Ele nu există pentru tine tot aşa cum nu există pentru un mort. De aceea, dacă te gîndeşti bine şi pătrunzi cu mintea tot ce-ţi spun, ai să-nţelegi că, nefiind peste tot, adică în toate aceste locuri fermecătoare, este ca şi cînd n-ai fi aproape nicăieri. Locuri unde să stai sînt, cum s-ar spune, milioane de milioane, dar tu nu poţi trăi decît pe acesta, care e neinteresant, obositor prin monotonia lui, ba chiar nesuferit. Deci, între „pretutindeni" şi „aproape nicăieri" este o imensă deosebire, şi în aceasta constă viaţa ta normală, fiindcă întotdeauna ai fost într-un singur loc, nu în mai multe deodată. În schimb, între „aproape nicăieri" şi „nicăieri" este, la drept vorbind, o deosebire microscopică. Matematica impresiilor arată că acum, de fapt, abia mai trăieşti, pentru că aproape peste tot eşti absent, exact ca un mort ! În al doilea rînd, uită-te la acest nisip amestecat cu pietriş, care-ţi răneşte tălpile tale delicate. Îl consideri de neprețuit ? Desigur că nu. Priveşte întinderea asta de apă sărată, urîcioasă în imensitatea ei. Ai oare nevoie de ea ? Da' de unde ! Uită-te la cele cîteva stînci şi la bucata asta de cer albastru, arzător, care-ţi usucă încheieturile. Îţi trebuie ţie această căldură de nesuportat, aceste stînci moarte, încinse ? Bineînţeles că nu ! Deci n-ai nevoie de absolut nimic din toate cele ce te-nconjoară, nici de solul pe care stai, nici de bolta de deasupra capului. Ce rămîne, dacă scazi toate astea ? Puţin zgomot în urechi, o apăsare în tîmple, nişte bătăi în piept, un tremur al genunchilor şi alte asemenea mişcări haotice. Ai oare nevoie de acest zgomot, de această apăsare, de aceste bătăi şi de tremur ? Nicidecum, dragul meu ! Şi dacă renunţi şi la astea, atunci ce-ţi mai rămîne ? Puţină goană a gîndurilor, cuvintele acestea, ca nişte înjurături, cu care mă blagoslovești pe mine, prietenul tău, ca şi mînia care te înăbuşă şi teama care-ţi provoacă greaţă. Te întreb

încă o dată, ai nevoie de această frică scîrboasă și de turbarea asta neputincioasă ? Bineînțeles că nici astea nu-ți sînt de trebuință. Deci, dacă scazi și aceste sentimente inutile, nu mai rămîne chiar nimic, dar absolut nimic. Ascultă ce-ți spun, rămîne zero și tocmai acest zero, această stare de veșnic echilibru, de tăcere durabilă, de liniște perfectă, ca prieten adevărat, asta vreau să-ți ofer !

— Dar eu vreau să trăiesc ! — țipă Automatei. Vreau să trăiesc ! Să trăiesc, m-auzi ?!

— A, atunci e vorba nu de ceea ce simți, ci de ceea ce dorești — răspunse liniștit Wuch. Vrei să trăiești ! Ei bine, să știi că n-ai să trăiești, căci nu poți, așa cum am mai arătat. Totul este cum vei înceta să trăiești : în chinuri grele și lungi sau ușor, pe nesimțite, sorbind o înghițitură de apă...

— Destul ! Nu vreau ! Afară ! Afară ! — țipă din răsputeri Automatei, sărind în sus cu pumnii strînși.

— Ei, dar asta ce mai e ? — întrebă Wuch. Las la o parte forma jignitoare a ordinului, dar cum de te poți exprima atît de nechibzuit ? Cum poți să strigi la mine „afară" ? Ce, eu am picioare, cu care să pot merge ? Sau măcar mîini, ca să mă pot tîrî ? Doar știi foarte bine că nu. Dacă vrei să scapi de mine, fii bun și scoate-mă din urechea asta care, te asigur, nu e deloc cel mai plăcut loc din lume, și aruncă-mă unde vrei !

— Bine ! — țipă, roșu de furie, Automatei. Asta am să și fac ! Dar degeaba scotoci și scormoni în ureche cu degetul. Prietenul lui era prea bine fixat și nu-l putea scoate cu nici un chip, deși își scutura capul ca un nebun.

— Pare-se că nu ține — se auzi glasul lui Wuch, după o bucată de vreme. Cred că n-o să ne putem despărți, deși atît tu, cît și eu vrem lucrul acesta. Dacă-i așa, atunci trebuie să ne-mpăcăm cu acest fapt, căci faptele au întotdeauna dreptate. Asta se referă, în treacăt fie spus, și la situația ta din momentul de față. Vrei să trăiești cu orice preț. Cred că e o dovadă de imprudență, dar fie și așa, cum

vrei tu. Dă-mi voie să-ţi arăt ce te aşteaptă, căci întotdeauna cunoscutul e mai bun decît necunoscutul. Mînia, care te macină acum, o să cedeze curînd locul unui sentiment de disperare neputincioasă, iar disperarea, după un alt şir de încercări zadarnice de a te salva, va fi urmată de o apatie totală. În vremea asta puternica arşiţă a soarelui, care pînă şi pe mine mă ajunge, în acest loc umbrit al persoanei tale, va usca, în conformitate cu legile implacabile ale fizicii şi chimiei, va usca, zic, tot mai mult întreaga ta făptură. Mai întîi ţi se va topi unsoarea încheieturilor şi la cea mai mică mişcare vei scîrţîi, vei hîrîi îngrozitor, bietul de tine! Apoi, cînd ţeasta ţi se va aprinde de atîta jar, vei zări cercuri rotitoare de diferite culori, dar acestea nici nu vor fi măcar asemănătoare curcubeului, căci...

— Taci odată, călăule! — strigă Automatei. Nu vreau să aud ce-o să se întîmple cu mine! Taci şi nu mai scoate o vorbă, ai înţeles?!

— Nu e nevoie să ţipi aşa. Ştii bine că te aud chiar dacă-mi vorbeşti în şoaptă. Aşadar, nu vrei să cunoşti chinurile care te aşteaptă în viitor? Pe de altă parte vrei acest viitor? Ce lipsă de logică! Bine, am să tac atunci. Remarc numai că greşeşti, vărsîndu-ţi mînia asupră-mi, de parcă eu aş fi vinovat de soarta ta demnă de plîns. Cauza acestei nenorociri a fost, după cum ştii, furtuna; eu însă, prietenul tău, cînd mă gîndesc că o să fiu de faţă la chinurile care te aşteaptă, la tot acest spectacol, împărţit pe acte, al suferinţelor şi morţii tale, ţi-o spun sincer, nu-mi face nici o plăcere. Mă cuprinde, într-adevăr, groaza gîndindu-mă ce se va întîmpla cînd uleiul...

— A, tot nu vrei să taci? Sau nu poţi, monstru nesuferit? — urlă Automatei şi se plezni peste urechea în care stătea înfipt prietenul său. O, de-aş avea măcar o crenguţă sau o frîntură de băţ, cu care să te scot, aş face-o imediat şi te-aş strivi sub călcîi!

— Cum, vrei să mă distrugi ? — spuse trist Wuch. Într-adevăr, nu meriți să ai un electroprieten, nici măcar o altă ființă care să te compătimească frățește !

Automatei se înfurie peste măsură și atît se certară, se ciondăniră, fiecare avînd argumentele lui, pînă ce trecu vremea prînzului și bietul robot, slăbit de atîtea țipete, sărituri și gesticulații, căzu fără puteri pe marginea stîncii, oftînd din cînd în cînd fără speranță văzînd întinderea pustie a oceanului. De cîteva ori luă o seamă de nor de deasupra orizontului drept fumul unui vapor, dar Wuch se grăbi să-i spulbere iluziile, amintindu-i de șansa de unu la patru sute de mii, ceea ce îi provocă lui Automatei alte accese de disperare și de furie, mai ales că de fiecare dată, după cum se dovedea, Wuch avea dreptate. În sfîrșit, se așternu între ei o liniște deplină. Naufragiatul privea acum la umbrele lungi ale stîncilor, mîngîind nisipul alb al plajei. Într-un tîrziu Wuch întrerupse tăcerea :

— De ce nu spui nimic ? Au și început cumva să-ți zboare pe dinaintea ochilor cercurile acelea de care pomeneam ?

Automatei nici nu catadicsi măcar să răspundă.

— Aha ! — continuă Wuch de unul singur. Deci nu sînt numai cercurile, ci, după toate probabilitățile, și acea stare de apatie pe care am reușit s-o prevăd atît de exact. Ciudat lucru ! Ce nechibzuită creatură este ființa inteligentă, mai ales cînd e constrînsă de împrejurări ! Se găsește pe o insulă pustie, pradă pieirii, îi dovedești, așa cum doi și cu doi fac patru, că moartea i-e inevitabilă, îi arăți o portiță de ieșire din această situație, și el... nimic. Oare îmi va fi recunoscătoare pentru toate astea ? Nici pomeneală ! Ființa asta trage nădejde, și dacă n-o mai are și nici n-o mai poate avea se agață de aparențe și preferă mai degrabă să intre în vîltoarea nebuniei decît în apa care...

— Încetează odată cu apa asta ! — urlă răgușit Automatei.

— Țineam să subliniez doar lipsa ta de rațiune — răspunse Wuch. Nu te îndemn la nimic. Dacă vrei să mori încet sau mai bine-zis să nu faci nimic ca să împiedici o astfel de moarte, trebuie să chibzuiești bine. Frica de moarte este o mare greșeală, față de ceea ce îți recomand și care merită mai degrabă o apologie ! Ce poate fi oare pe măsura perfecțiunii inexistenței ? Ce-i drept, agonia care precede moartea nu este un fenomen prea plăcut, dar, pe de altă parte, pînă acum încă n-a existat nimeni atît de slab cu firea, încît să n-o suporte și să nu reușească să moară de-a binelea, pînă la urmă. Deci moartea nu este un lucru demn de evidențiat, atîta vreme cît orice slăbănog, măgar sau canalie o poate înfăptui. Mai mult, dacă oricine se poate descurca în fața morții (și trebuie să recunoști că așa este, eu cel puțin n-am auzit de cineva care să nu fi reușit), atunci mai bine să te delectezi cu gîndul la atotmilostivul neant, care te așteaptă de îndată ce-i treci pragul. Cînd, dacă nu încă în timpul vieții, se cuvine să-ți imaginezi pe îndelete toate privilegiile, înlesnirile și plăcerile de care ai parte din clipa morții ?! Gîndește-te numai o clipă : nici o luptă, nici o grijă, nici temeri, nici chinuri ale sufletului sau trupului, nici o întîmplare nefericită, și toate astea la ce scară ! De-ar fi să se adune toate forțele răului împotrivă-ți, tot nu te-ar putea atinge ! O, e cu adevărat incomparabilă siguranța dulce a celui mort ! Și dacă mai adăugăm că moartea nu este ceva trecător, nedurabil, că nimic n-o poate întrerupe, n-o poate mișca din loc, atunci plăcerea este cu atît mai mare...

— De-ai crăpa odată — rosti cu glas slab Automatei, întovărășind aceste cuvinte laconice cu o înjurătură tasată.

— Îmi pare rău, dar nu se poate ! — răspunse pe loc Wuch. Nu numai invidia egoistă (căci nu există nimic mai presus de moarte, după cum am spus), dar și cel mai curat altruism mă îndeamnă

să-ți țin tovărășie în neant. Dar, de fapt, eu nu pot crăpa, cum spui, fiindcă inventatorul m-a făcut indestructibil, probabil ca să-și potolească ambiția sa de constructor. E adevărat, cînd mă gîndesc că o să zac, năpădit de sarea mării, în cadavrul tău care se va descompune încet-încet, cînd mă gîndesc că o să zac așa și o să vorbesc de unul singur mă cuprinde tristețea. Și cît o să am de așteptat pînă o să apară acel vas, primul din cele patru sute de mii, care, în conformitate cu calculul probabilităților, va acosta, în sfîrșit, pe această insuliță !...

— Cum ?! N-ai să te prăpădești aici, ca mine ?! — strigă Automatei, trezit din amorțeală de aceste cuvinte. Deci tu ai să trăiești, pe cînd eu... O, n-o să se întîmple una ca asta ! Niciodată ! Niciodată ! Niciodată !

Și sărind în sus cu un răcnet teribil, începu să se zbată, să-și scuture capul, să scormonească în ureche, făcînd în același timp cele mai ciudate mișcări cu tot corpul, dar degeaba. În timpul acesta Wuch țipa cît îl ținea gura :

— Dar termină odată ! Ce, ai înnebunit ? Cred că-i încă prea devreme ! Bagă de seamă, ai s-o pățești ! O să-ți rupi o mînă sau o să-ți scrînțești vreun picior ! Fii atent la spinare ! N-are nici un sens ! Ar fi altceva dac-ai putea, așa, dintr-o dată, știi... Dar să te schilodești doar !... Ți-am spus că sînt indestructibil ! Degeaba te chinuiești, chiar dacă m-ai scoate de-acolo, n-ai să poți să-mi faci nici un rău, adică nici un bine am vrut să spun, căci, așa cum am spus pe larg pînă acum, moartea este ceva demn de invidiat. Au ! Termină odată ! Cum poți să sări așa într-una !

Dar Automatei se zbătea mai departe, fără să ia în seamă nimic, ajungînd chiar să se lovească cu capul de stînca pe care stătuse mai înainte. Și se izbi atîta, de îi ieșiră scîntei din ochi și fum pe nări. Pînă la urmă, Wuch se rostogoli pe neașteptate din ureche și se opri între pietre, cu un strigăt slab de ușurare că totul s-a terminat. Automatei

nu observă imediat cît de eficace fuseseră eforturile sale. Trîntindu-se pe pietrele încinse de soare, se odihni o clipă și, incapabil de a mai mișca o mînă sau un picior, mormăi :

— Nu-i nimic, e o slăbiciune trecătoare. Dar las' că te scot eu, te prind eu sub călcîi, iubite prietene, ai auzit ? Hei ! Dar ce-i asta ?!

Se opri brusc, așezîndu-se, căci simți un gol în ureche. Se uită în jur, fără a se dumiri prea bine și, îngenunchind, începu să-l caute febril pe Wuch, răscolind pietrișul mărunt.

— Wuch ! Wuuuuch ! Unde ești ? Răspunde — striga el îngrozit. Dar Wuch, fie din prudență, fie din altă cauză, tăcu chitic. Automatei începu atunci să-l încînte cu cele mai dulci cuvinte. Îl asigură că și-a schimbat părerea, că unica lui dorință este să asculte bunele sfaturi ale electroprietenului său și să se înece, dar ar vrea doar să mai audă o dată laudele aduse morții. Dar nici asta nu folosi la nimic. Wuch tăcea ca mormîntul. Atunci bietul naufragiat, blestemînd pe toți sfinții, începu să cerceteze sistematic piatră cu piatră tot terenul. Tocmai voia să lepede un pumn de pietriș pe care-l frămîntase în mînă, cînd, privindu-l mai atent, sări în sus de bucurie. Printre pietricele îl descoperi pe Wuch, care arunca luciri mate, potolite, de grăunță metalică.

— A ! Te-am găsit, puișorule ! Ești aici, fărămiță de prieten ! Ești în mîna mea, iubitule, prea veșnicule ! — șuieră el, ținîndu-l strîns între degete pe Wuch, care nu zicea nici pîs. Ei, ia să vedem cum stăm cu soliditatea ta, cu veșnicia ta, hai să le punem la încercare. Poftim !

Și spunînd acestea, pocni zdravăn din călcîie. Îl puse apoi pe electroprietenul său pe o stîncă și sări pe el cu toată greutatea corpului și, ca să fie mai sigur, se mai și răsuci pe călcîiul potcovit, care scrîșni. Wuch nu scoase o vorbă, numai stînca trozni puțin, ca sfredelită. Apiecîndu-se, Automatei văzu

că grăuntele era neatins, doar stînca se găurise nițel sub el, iar Wuch stătea frumușel în găurică.

— Ce, ești atît de zdravăn ? Las' că găsim noi o piatră mai tare ! — bombăni el și începu să alerge prin toată insula, căutînd cei mai mari bolovani de bazalt și de porfir, ca să-i slujească drept nicovală pentru Wuch. În timp ce îl pisa sub călcîi, îi vorbea cu o liniște prefăcută sau îl ocăra cît îl ținea gura, crezînd că i se va răspunde într-un fel, că va fi rugat, implorat să înceteze. Dar lui Wuch nici nu-i păsa. Văzduhul răsuna doar de ecourile unor izbituri surde, de scrîșnetele pietrelor sfărîmate și de blestemele înverșunate ale lui Automatei. Convingîndu-se pînă la urmă că lui Wuch nu-i fac nici un rău chiar și cele mai teribile lovituri, Automatei, slăbit și înfierbîntat, se așează din nou pe mal, cu electroprietenul în pumn.

— Chiar dacă n-am să pot să te strivesc — îi spuse cu stăpînire prefăcută în care tremura însă o mînie ascunsă — fii sigur că o să am eu grijă de tine, așa cum se cuvine. Ai să aștepți mult și bine vasul salvator, iubitule, fiindcă am să te arunc în fundul mării, unde ai să zaci pînă-ntr-a șaptea veșnicie. O să ai timp berechet să-ți depeni plăcutele gînduri într-o singurătate atît de deplină ! N-o să ai parte de alt prieten, fii sigur !

— Drăguțule — începu iarăși Wuch — cu ce poate să-mi dăuneze șederea pe fundul mării ? Tu cugeți după sistemul de gîndire al unei ființe muritoare. De aici greșelile tale. Trebuie să-nțelegi că ori marea va seca cîndva, ori fundul ei se va ridica asemeni unui munte și se va uni cu continentul. Dacă asta se va întîmpla peste o sută de mii de ani sau peste milioane de ani, pentru mine n-are importanță. Nu numai că sînt indestructibil, dar și peste măsură de răbdător, după cum ai putut să observi chiar și după liniștea cu care am suportat nebunia ta. Și să-ți mai spun ceva : n-am răspuns la vorbele tale, lăsîndu-te să mă cauți, fiindcă am vrut să-ți cruț forțele. Am tăcut și cînd săreai cu

picioarele pe mine, ca nu care cumva, printr-o vorbă necugetată, să-ţi aţiţ mînia, căci asta ţi-ar fi făcut şi mai rău.

Auzind această nobilă pledoarie, Automatei începu să tremure cuprins de o nouă furie.

— Am să te zdrobesc ! Praful şi pulberea se va alege din tine, ticălosule ! — răcni el, reluîndu-şi dansul nebun pe stînci, săriturile şi loviturile. De data aceasta însă îl acompaniau cuvintele ironic binevoitoare ale lui Wuch :

— Nu cred c-ai să reuşeşti, dar încearcă ! Poftim ! Încă o dată ! Nu aşa, c-ai să oboseşti prea repede ! Cu amîndouă picioarele ! Aşa, şi hop, sus ! Hop-şa ! Sări mai sus, îţi spun, atunci puterea loviturii creşte ! Nu mai poţi ? Adevărat ? Ce, nu merge ? Ei, vezi, aşa, aşa ! Aruncă piatra cît mai de sus ! Aşa, aşa ! Ia alta ! Nu găseşti una mai mare. Încă o dată ! Ţup-ţup, dragă prietene ! Ce păcat că nu pot să-ţi fiu de folos ! De ce te-ai oprit ? Ai obosit atît de repede ? Păcat... Ei, dar nu-i nimic... Mai aştept, să-ţi tragi sufletul ! Să te mai răcorească oleacă vîntuleţul ăsta...

Automatei se trînti cu zgomot pe pietre, privi cu ură nestăpînită la grăuntele de metal din palma deschisă şi asculta, vrînd-nevrînd, ce-i spunea :

— Dacă n-aş fi electroprietenul tău, aş spune că te porţi ruşinos. Vasul s-a scufundat din cauza furtunii, te-ai salvat odată cu mine, te-am slujit cu sfaturile mele, cum m-am priceput, şi fiindcă n-am născocit vreun mijloc de a ne salva, pentru că nu există, te-ai înverşunat, iar în schimbul sincerelor mele sfaturi, vrei să mă distrugi, pe mine, singurul tău tovarăş. Ce-i drept în felul acesta ai acum măcar un scop în viaţă. Doar pentru atît şi tot îmi datorezi recunoştinţă. Interesant, va să zică, gîndul că eu voi trăi totuşi şi după moartea ta te umple de ură...

— O să vedem noi cît o să mai trăieşti ! — rosti printre dinţi Automatei. Încă nu mi-am spus ultimul cuvînt.

— Ei, nu, că eşti nemaipomenit! Ştii ce? Mai încearcă şi altfel. Pune-mă pe catarama curelei tale. E de oţel, şi oţelul este desigur mai tare decît stînca. Poţi să încerci, deşi sînt convins că nici asta n-ajută. Totuşi, sînt bucuros că-ţi mai dau un sfat...

Automatei şovăi la început, dar pînă la urmă ascultă de vorbele prietenului său. Tot degeaba, căci nu reuşi decît să găurească pe ici, pe colo, catarama, sub puternicile sale lovituri. Cînd văzu una ca asta, Automatei căzu în cea mai neagră melancolie şi, disperat, istovit cu totul, privea în neştire la fărîma de metal, care îi vorbea cu un glas subţirel:

— Şi te mai numeşti fiinţă inteligentă, pe toţi zeii! Uitaţi-vă la el, se dă de ceasul morţii fiindcă nu poate să mătură de pe suprafaţa pămîntului singura făptură care-i este apropiată în întinderea asta pustie. Spune-mi, nu ţi-e puţin ruşine, dragul meu Automiţă?

— Taci, gunoi palavragiu! — şuieră naufragiatul.

— De ce să tac? Dacă ţi-aş fi dorit răul, aş fi tăcut de mult, dar eu sînt pe mai departe electroprietenul tău. Am să-ţi ţin tovărăşie în chinurile morţii ca un prieten nedespărţit. De-ar fi să umbli în patru labe şi tot n-ai să mă arunci în mare, iubitule, fiindcă totdeauna în momentele importante e mai bine să ai puţin public. Voi fi martorul agoniei tale, care astfel va fi mult mai plăcută decît în neagra singurătate. Mai importante decît orice sînt sentimentele, indiferent care. Ura faţă de mine, adevăratul tău prieten, îţi dă puteri, te face mai îndrăzneţ, îţi înaripează sufletul, dă gemetelor tale un sunet curat şi convingător, îţi sistematizează convulsiile şi pune ordine în fiecare din ultimele tale clipe. Şi asta nu-i puţin lucru... În ceea ce mă priveşte, îţi făgăduiesc că n-am să vorbesc mult şi n-am să comentez nimic, altfel fără să vreau, te-aş putea distruge cu totul prin nemăsurata mea prie-

tenie, pe care n-ai suporta-o, pentru că, într-adevăr, ai un caracter nesuferit. Dar, pînă la urmă, tot am s-o scot la capăt cu tine, deoarece, răspunzînd cu bunătate răutăților tale, te voi distruge, salvîndu-te astfel de tine însuți — și fac asta din prietenie, repet, nu din orbire, căci simpatia nu mă împiedică să văd urîciunea firii tale... Aici fu întrerupt de un răcnet ieșit brusc din pieptul lui Automatei.

— Un vapor ! Un vapor ! Un vapoooor ! — urla el înnebunit și, sărind în sus, începu să alerge pe mal în colo și încoace, aruncînd pietre în apă, dînd din mîini și urlînd cît îl ținea gura pînă ce răgușì, de fapt fără nici un rost, pentru că vasul se apropia, evident, de insuliță, ba chiar trimise spre ea o barcă de salvare.

După cum se dovedi mai tîrziu, căpitanul vasului pe care se aflase Automatei reușise, încă înainte de naufragiu, să trimită o radiogramă, cerînd ajutor. Și astfel toată marea începu să fie colindată de numeroase nave, iar una din ele pornise spre insuliță. Cînd barca ajunse aproape de mal, Automatei vru la început să se urce singur în ea. Dar, după o clipă de gîndire, se întoarse în fugă după Wuch. Se temea că acesta o să strige, o să fie auzit, și asta ar atrage după sine întrebări neplăcute, poate chiar și acuzații din partea electroprietenului. Ca să evite toate acestea, îl apucă pe Wuch, dar neștiind unde și cum să-l ascundă, îl bägă la repezeală din nou în ureche. Urmară scene mișcătoare de bun venit și recunoștință, în timpul cărora Automatei făcu cît mai mult zgomot, căci se temea ca nu cumva vreunul din marinari să audă glasul lui Wuch. Electroprietenul vorbea fără întrerupere, repetînd într-una :

— Ei, asta-i bună, cu adevărat ceva neașteptat ! Un caz la patru sute de mii... Ai avut noroc, n-am ce zice ! Cred că acum relațiile noastre vor fi iarăși

dintre cele mai bune, mai ales că nu ți-am refuzat nimic în cele mai grele clipe. În afară de asta sînt discret și... ce a fost și nu mai este nu se spune în poveste !

Cînd, după o lungă călătorie, vasul acostă la țărm, Automatei îi cam uimi un pic pe cei prezenți, exprimîndu-și dorința, neînțeleasă de nimeni, de a vizita cea mai apropiată oțelărie, ca să vadă cum lucrează ciocanul pneumatic. Se povestește că în timpul vizitei s-a purtat destul de ciudat. Apropiindu-se de nicovala de oțel din hala cea mare, începuse să dea din cap din toate puterile, de parcă ar fi vrut să-și scoată creierul prin ureche. Ba chiar sărea într-un picior ; cei de față se făcură că nu văd nimic, socotind că o ființă salvată nu demult dintr-o asemenea nenorocire poate să manifeste cele mai inexplicabile extravaganțe, provocate de deranjarea echilibrului mintal. Ce-i drept, mai tîrziu Automatei și-a schimbat felul de viață de altădată, vădind tot felul de manii, care de care mai ciudate. Ba aduna substanțe explozive, încercînd o dată să efectueze o explozie chiar în propria sa locuință. L-au împiedicat însă vecinii, adresîndu-se autorităților. Nitam-nisam începu să colecționeze ciocane și pietre de carborund, iar cunoscuților le spunea că intenționează să construiască un nou tip de mașină pentru citirea gîndurilor. Mai tîrziu deveni un solitar și căpătă obiceiul de a vorbi tare cu sine însuși, ba uneori se auzea cum, alergînd prin casă, monologa în gura mare și arunca tot felul de vorbe semănînd a înjurături.

În sfîrșit, după mulți ani, căzînd pradă unei noi obsesii, începu să cumpere saci întregi de ciment. Făcu din ciment o sferă uriașă și, cînd aceasta se întări, o duse într-un loc necunoscut. Se spunea că se angajase ca paznic la o mină părăsită și că aruncase în ea, într-o noapte, imensul bloc. Apoi, pînă la sfîrșitul zilelor sale, umbla prin împreju-

rimi şi nu era gunoi, cît de mic, pe care să nu-l adune şi să nu-l arunce în fundul minei pustii. Cu adevărat, avea obiceiuri tare ciudate, dar majoritatea celor ce se spuneau pe seama lui nu merită, pare-se, nici o atenţie. Căci e greu de crezut că toată viaţa a purtat în fundul sufletului o ură de neîmpăcat faţă de electroprietenul său, căruia îi datora atît de mult...

Regele Globares și înțelepții

Globares, domnitorul Eparidei, chemă odată la el pe trei dintre cei mai mari înțelepți și le spuse :

— E, într-adevăr groaznică soarta acelui rege, care a cunoscut tot ce se poate cunoaște, așa că tot ce i se spune sună a gol ca un ulcior crăpat ! Aș vrea să fiu încîntat, dar mor de urît, caut emoții dar ascult povești searbăde, cer lucruri neobișnuite și mi se oferă doar lingușeli respingătoare. Luați aminte, voi, înțelepți ! Azi am poruncit să se taie capul tuturor măscăricilor și bufonilor, tuturor sfetnicilor, și oficiali și de taină. Aceeași soartă vă așteaptă și pe voi de nu-mi veți împlini porunca. Fiecare dintre voi trebuie să-mi povestească cea mai ciudată istorie pe care o știe, și, dacă nu-mi va stîrni nici rîsul, nici lacrimile, nici uimirea și nici tulburarea, dacă nu mă voi desfăta și nici nu mă va pune pe gînduri, unde îi stau picioarele îi va sta și capul !

Regele făcu un semn, și înțelepții auziră pașii de fier ai halebardierilor, care-i înconjurară, cu săbiile scoase, lucind ca niște flăcări. Îngroziți, își dădură coate, căci nici unul din ei nu dorea să aibă parte de mînia regelui și să-și pună capul sub securea călăului. Primul începu :

— Luminate stăpîne ! Cea mai ciudată istorie din tot Cosmosul, văzut și nevăzut, este fără îndoială povestea acelui trib astral care în cronici este numit tribul opacilor. De cînd se pomenesc, opacii au făcut totul pe dos, altfel decît ființele dăruite cu inteligență. Strămoșii lor s-au așezat pe Udruria,

o planetă vestită prin vulcanii ei ; în fiecare an, ea naşte noi lanţuri de munţi şi atunci e zguduită de nişte spasme teribile, încît nimic nu mai rămîne în picioare. Şi ca nenorocirea să fie deplină, cerul le-a mai trimis pe cap un val de meteoriţi să le ciopîrţească globul ; două sute de zile pe an acesta izbeşte în planetă cu puhoie întregi de berbeci de piatră. Opacii (care pe atunci încă nu se numeau aşa) ridicară construcţii de fier şi de oţel ; ei înşişi se înfăşurară în multe foi de oţel, ajungînd să semene cu nişte movile blindate, mişcătoare. Dar prăpăstiile, care se căscau în timpul cutremurelor, înghiţeau cetăţile de oţel, iar ciocanele meteoriţilor le striveau armurile. Cînd pieirea întregului popor deveni iminentă, înţelepţii se adunară la sfat. Primul grăi : „Poporul nostru n-o să mai reziste mult aşa ; nu există altă cale de salvare decît transmutaţia. Solul se deschide în faţa noastră, deci, ca să nu ne prăvălim în aceste hăuri, fiecare opac trebuie să ia o formă conică, iar cînd meteoriţii se vor prăbuşi asupră-ne atunci fiecare trebuie să se întoarcă cu vîrful în sus. Dacă vom fi conici, nu vom păţi nimic".

Al doilea, rosti : „Nu e bine aşa. Dacă solul se va căsca larg, atunci va înghiţi şi conul, iar meteoritul care va cădea pieziş îl va străpunge dintr-o parte. Ideală e forma sferică, pentru că atunci cînd solul va începe să se cutremure, sfera se va rostogoli singură, iar meteoritul căzînd, va izbi oblu şi va ricoşa ; trebuie deci să ne transformăm în aşa fel, încît să ne rostogolim într-un viitor mai bun".

Al treilea, spuse : „Sfera poate şi ea să fie strivită sau înghiţită ca orice formă materială. Nu există scut să nu fie străpuns de tăişul unei săbii puternice, nici sabie care să nu se ştirbească, lovindu-se de un scut tare. Materia, fraţilor, este o veşnică schimbare, o veşnică mişcare şi transformare. Ea nu este durabilă şi nu în ea trebuie să sălăşluiască fiinţele care pe drept se fălesc cu inteligenţa

lor, ci în ceea ce este neschimbător, veşnic şi perfect, deşi temporar".

„Dar ce poate fi asta ?" — întrebară ceilalţi înţelepţi.

„Nu vă răspund altfel decît prin faptă !" — spuse al treilea. Şi, de faţă cu ei, începu să se dezbrace. Îşi scoase mantia de deasupra, încrustată cu cristale, apoi pe cea de a doua, turnată în aur, următoarea de argint, îşi scoase suprafaţa craniului şi a pieptului, apoi se demontă tot mai repede şi mai în amănunt, de la degete trecu la încheieturi, de la încheieturi la şuruburi, de la şuruburi la sîrmuliţe, la toate fărîmiţele, pînă ce ajunse la atomi.

Şi începu atunci înţeleptul să-şi zmulgă atomii din care era făcut, şi-i zmulgea atît de iute, că nu se putea vedea nimic în afară de topirea şi dispariţia lor. Lucra cu atîta îndemînare şi se grăbea atît de tare, încît, în prezenţa celorlalţi înţelepţi, muţi de uimire, rămase o perfectă inexistenţă. Acolo unde înainte era un atom, acum nu mai era acel atom, unde cu o clipă în urmă erau şase, apăru lipsa acelor şase, unde era un şurub acum era lipsa şurubului, la fel de fidelă şi cu nimic deosebită de acesta. Şi aşa a ajuns să devină vid, orînduit la fel cum înainte era orînduit plinul lui ; şi inexistenţa sa era o existenţă netulburată, căci el acţiona atît de repede şi manevra cu atîta îndemînare, încît nici o părticică, nici un intrus material nu păta cu prezenţa sa actuala lui perfectă absenţă ! Şi ceilalţi îl văzură ca un gol ; îi recunoscură ochii după absenţa culorii negre, faţa după lipsa lucirii albăstrii, iar mîinile şi picioarele după degetele şi încheieturile dispărute ! „În acest mod, fraţilor — rosti Prezentul Absent — prin activă întrupare în neant vom atinge nu numai o mare imunitate, dar şi nemurirea. Căci numai materia se schimbă, iar neantul n-o însoţeşte pe drumul continuei nesiguranţe, de aceea perfecţiunea se află în inexistenţă, nu în existenţă, şi se cuvine să devii cea dintîi, nu cea de a doua !"

Cum hotărîră, așa făcură. De atunci opacii sînt un neam de neînfrînți. Viața lor constă nu în ceea ce există în ei, pentru că în ei nu există nimic, ci în ceea ce îi înconjoară. Și cînd vreunul din ei intră în casă este vizibil ca o neființă a casei, iar cînd apare în ceață, atunci este ca o lipsă. Îndepărtînd din ei materia nesigură a sorții schimbătoare, au făcut imposibilul posibil...

— Dar în ce mod călătoresc ei prin pustiul cosmic, filozofule ? — întrebă Globares.

— Asta n-o pot face, o, rege, căci pustiul exterior s-ar contopi cu pustiul lor și ar înceta să mai existe ca inexistențe contopite. De aceea trebuie să vegheze în permanență asupra purității neființei lor, asupra vidului ființelor lor și în veghea asta le trece timpul. Ei mai sînt botezați și Neantici sau Neanți...

— Filozofule — spuse regele — asta este o poveste fără noimă. Cum se poate înlocui eterogenitatea materială prin omogenitatea a ceva ce nu există ? Oare stînca e tot una cu casa ? Și lipsa stîncii poate căpăta aceeași formă ca și lipsa casei ? Atunci și una și cealaltă devin ca și cînd ar fi același lucru.

— Stăpîne — se apără filozoful — sînt la fel de neanturi...

— O să vedem — zise regele — ce-o să se întîmple cînd oi porunci să ți se taie capul. Oare lipsa lui va deveni prezență, așa cum crezi tu ? Și monarhul, rînjind, făcu semn călăilor.

— Stăpîne ! — strigă filozoful, prins de brațele de oțel. Ai binevoit să zîmbești, povestea mea ți-a trezit veselia, așa că, după cum ai făgăduit, trebuie să-mi dăruiești viața !

— Nu, eu m-am înveselit singur — spuse regele. Cred că ești de aceeași părere cu mine : dacă te lași tăiat de bună voie, atunci acordul tău mă va înveseli și atunci va fi cum vrei tu.

— De acord ! — strigă filozoful.

— Atunci tăiați-l, dacă el însuși o cere ! — zise regele.

— Dar, stăpîne, m-am învoit tocmai ca să nu mă tai...

— Dacă ești de acord, trebuie să fii tăiat — îl lămuri regele. Iar dacă nu ești de acord, nu mă vei înveseli, și deci tot trebuie să fii tăiat.

— Nu, nu, invers ! — strigă filozoful. Dacă am să fiu de acord, atunci tu, înveselit, trebuie să-mi dăruiești viața, iar dacă nu voi fi de acord...

— Destul ! — zise regele. Călău, fă-ți datoria !

Sabia fulgeră în aer și capul filozofului căzu.

După o clipă de tăcere ca de moarte, al doilea filozof începu :

— Maiestate ! Cel mai ciudat dintre toate neamurile astrale este fără îndoială neamul polionților sau al mulțiștilor, care se mai numesc și puzderieni. Fiecare din ei posedă, ce-i drept, numai un singur corp, în schimb are mai multe picioare, cu atît mai multe cu cît ocupă un loc mai înalt în ierarhia socială. În ceea ce privește numărul capetelor, acesta depinde de la caz la caz : fiecare funcție se ocupă la ei cu capul corespunzător. Familiile sărace au cu totul doar un singur cap, cei bogați în schimb au în cămările lor capete de tot felul, pe care le folosesc după împrejurări : au capete pentru dimineața sau pentru seara, capete strategice în caz de război, capete iuți cînd se grăbesc undeva, precum și capete de judecat la rece, capete explozive, pasionale, vesele, drăgăstoase, funerare, așadar, sînt înzestrați pentru fiecare împrejurare din viață.

— Asta-i tot ? — întrebă regele.

— Nu, Maiestate ! — răspunse filozoful, văzînd că o cam zbîrcise. Mulțiștii se numesc așa pentru că sînt legați cu toții de căpetenia lor, dar în așa fel, încît dacă majoritatea lor ar socoti acțiunile conducătorului ca dăunătoare pentru binele public, căpetenia aceea și-ar pierde coerența și s-ar sfărîma în bucăți...

— Proastă idee, ca să nu zic jignitoare pentru mine! — zise mohorît Globares. Dar pentru că tot ai pomenit de capete, ia spune-mi, filozofule, ce crezi că am să fac acum : o să dau poruncă să ţi se taie capul sau nu ?

„Dacă spun da — se gîndi repede filozoful — atunci o s-o facă, pentru că nu mă are la inimă. Dacă spun nu, atunci asta îl va surprinde şi dacă se va mira, atunci va trebui să-mi dea drumul aşa cum a făgăduit". El spuse :

— Nu, Maiestate, nu vei porunci să mi se taie capul.

— Te-ai înşelat — spuse regele. Călău, fă-ţi datoria !

— Dar bine, stăpîne — strigă filozoful, aflat în mîinile călăilor — nu te-au surprins oare vorbele mele ? N-ai presupus că mai degrabă am să spun că vei porunci să fiu ucis ?

— Cuvintele tale nu m-au surprins — răspunse regele — căci au fost dictate de frica ce ţi se citeşte pe faţă. Destul ! Tăiaţi-i capul !

Şi capul celui de al doilea filozof căzu, rostogolindu-se pe podea. Al treilea, cel mai în vîrstă dintre toţi, privea la această scenă într-o linişte desăvîrşită. Cînd regele îi ceru şi lui o poveste nemaiauzită, începu :

— Maiestate ! Aş putea să-ţi povestesc o întîmplare cu adevărat neobişnuită, dar n-am s-o fac, fiindcă ţin mai mult să te fac să fii sincer, decît să te impresionez. Am să te oblig deci ca să porunceşti să fiu ucis nu sub pretextul străveziu al acestui joc, prin care vrei să maschezi uciderea, ci, într-un mod propriu naturii tale, care, deşi crudă, nu îndrăzneşte să facă ce-i place fără a-şi pune masca minciunii. Vrei să ne ucizi, ca apoi să se spună că regele a scăpat de nişte proşti ce-şi spuneau filozofi. Eu însă doresc să se spună adevărul şi de aceea voi tăcea.

— Nu, n-am să te dau acum pe mîna călăului —spuse regele. Doresc sincer o emoţie neobişnuită.

Ai vrut să mă mînii, dar eu știu să-mi înăbuș mînia pînă la vremea cuvenită. Deci, vorbește și te vei salva. Și, poate, nu numai pe tine. Ceea ce spui poate fi chiar o lezmajestate pe care, dealtfel, ai și făptuit-o. De data asta însă trebuie să fie o insultă atît de monstruoasă, încît să pară o lingușire, care prin exagerarea ei să devină un afront! Încearcă deci dintr-o lovitură să-l preaslăvești și să-l înjoseși pe regele tău!

Se așternu liniștea, timp în care cei de față se foiră ușor, de parcă ar fi încercat să vadă cît de bine li se țin capetele pe umeri. Al treilea filozof părea să cugete profund. În sfîrșit, spuse:

— Maiestate, am să-ți îndeplinesc dorința și am să-ți dezvălui ce-am de gînd să fac. Și am să fac asta pentru toți cei de față, pentru mine, dar și pentru tine, să nu se spună peste ani că a fost odată un rege care, din capriciu, a distrus înțelepciunea în țara lui. Chiar dacă în clipa asta lucrurile se petrec totuși așa, dacă dorința ta nu înseamnă nimic sau aproape nimic, sarcina mea este să dau trecătoarei tale dorințe o anumită valoare, să o fac să aibă însemnătate și durată. De aceea voi vorbi...

— Bătrîne, de ajuns cu atîta introducere, care nu e departe de jignire și nu seamănă deloc a laudă — spuse supărat regele. Vorbește!

— Maiestate, faci abuz de putere — răspunse înțeleptul — dar abuzurile tale nu înseamnă nimic față de cele făptuite de strămoșul tău, necunoscut și îndepărtat, întemeietorul dinastiei sparizilor. Acest stră-stră-străbun al tău, Allegoric, a făcut și el abuz de puterea sa regească. Spre a înțelege cel mai mare abuz al lui, te rog să binevoiești a privi această boltă a nopții, care se vede prin ferestrele de sus ale sălii palatului.

Regele se uită spre cerul senin și înstelat, iar bătrînul continuă:

— Privește și ascultă! Tot ceea ce există poate fi obiect de batjocură. Și nimeni nu poate împiedica una ca asta. Se știe că ba unul, ba altul cutează

să glumească pînă și pe seama regilor. Rîsul lovește în tronuri, în puterea de stat. Unele popoare rîd de altele sau chiar de ele însele. S-a întîmplat să se rîdă chiar de ceea ce nu există : oare nu s-a rîs destul de zeii antici ? Chiar întîmplările serioase, tragice, pot fi tratate în glumă. E destul să amintesc de umorul cimitirelor, de persiflarea morții și a morților. Dealtfel, satira nu s-a dat în lături nici măcar de la atacarea corpurilor cerești. Să luăm de pildă Soarele sau Luna. Luna e de obicei reprezentată ca un slăbănog șiret, cu căciuliță de bufon în patru colțuri și cu bărbia ieșită ca o seceră, iar Soarele ca un grăsan durduliu și cumsecade, cu o aureolă ciufulită. Și cu toate că obiect de glumă sînt deopotrivă împărăția vieții ca și a morții, lucrurile mici cît și cele mari, există totuși ceva de care nimeni pînă acum n-a îndrăznit să rîdă. Acel lucru nu face parte dintre cele care se pot uita ușor, care pot scăpa atenției, căci e vorba de tot ceea ce există, adică de Cosmos. Dar dacă te gîndești bine, Maiestate, ai să înțelegi cît de caraghios e Cosmosul...

În acest moment, pentru prima dată regele Globares ridică sprîncenele a mirare și cu atenție sporită se porni să asculte vorbele înțeleptului, care continuă așa :

— Cosmosul este format din stele. Asta sună destul de serios, dar dacă vom cîntări lucrurile mai profund, e greu să-ți oprești un zîmbet. La drept vorbind, ce sînt stelele ? Niște bile de foc, atîrnînd în noaptea veșnică. Un tablou în aparență patetic. Dar prin natura lui oare ? Nici vorbă, ci numai datorită dimensiunilor. Dimensiunile nu pot însă, numai prin ele însele, să hotărască asupra importanței fenomenului. Oare mîzgălelile unui cretin, de pe o foaie de hîrtie cît un șes întins, devin prin aceasta un lucru deosebit ?

Prostia multiplicată nu încetează de a fi prostie : se intensifică doar caracterul ei vizibil. Cosmosul este o mîzgăleală de puncte uriașe ! Oriunde te

uiți, oriîncotro tinzi — nimic altceva! Monotonia Creației pare a fi cel mai banal și plictisitor concept pe care ți-l poți închipui. Un nimic făcut din puncte — și așa mereu, la nesfîrșit. Cine ar meșteri ceva atît de neingenios, dacă ar fi să-l realizeze abia acum? Poate numai un cretin. Să luăm întinderile nesfîrșite ale pustiului și să le punctăm ici și colo, la nimereală. Cum ai putea oare să-i atribui ordine și măreție maiestuoasă unei asemenea lucrări! Ce poți oare să faci cu o pană în mînă, avînd în față o foaie albă de hîrtie, dar neștiind, neavînd nici cea mai slabă idee cu ce s-o umpli? Cu desene? Mă rog, dar trebuie să știi ce să desenezi. Dar dacă n-ai nimic în vedere? Dacă ești lipsit de cea mai mică scînteie de imaginație? Atunci, pana lăsată singură deasupra hîrtiei, fără să vrei o va atinge și va lăsa o urmă, un punct. Și punctul, odată lăsat pe hîrtie, va crea un model sugestiv prin faptul că, în afară de el, nu mai există absolut nimic și că, printr-un mic efort, acel model poate fi repetat la nesfîrșit. Repetat, dar cum? Punctele pot forma o oarecare construcție. Dar dacă nici asta nu se poate? Atunci mai rămîne altă soluție decît, scuturînd, în această neputință, pana, și stropind cu picături de cerneală, să umpli hîrtia oricum, cu puncte aruncate la nimereală.

Spunînd acestea, înțeleptul luă o foaie mare de hîrtie și, înmuind pana în călimară, o stropi de cîteva ori, după care scoase de sub haină harta cerului și le arătă pe amîndouă regelui. Asemănarea era izbitoare. Miliarde de punctulițe se vedeau pe hîrtie, mai mari și mai mici, căci uneori pana stropise mai din belșug, alteori mai puțin. Iar cerul pe hartă era aidoma.

Regele privea de pe tron ambele foi de hîrtie și tăcea. Iar înțeleptul continuă:

— Ai învățat, Maiestate, că Universul este o construcție minunată, solidă, maiestuoasă în măreția ei. Dar privește această construcție demnă de laudă, omniprezentă, omniseculară. Nu este ea

oare opera unei prostii extreme, nu este ea oare în contradicție cu gîndirea și ordinea ? De ce n-a observat oare nimeni asta pînă acum ? — vei întreba. Deoarece prostia se află pretutindeni. Dar această universalitate merită cu atît mai mult să fie luată în rîs, un rîs detașat, al revoltei și eliberării. N-ar fi deloc greșit să se scrie, în acest spirit, un Pamflet la adresa Universului, pentru ca această operă a celei mai înalte nechibzuințe să primească ceea ce merită, iar de acum încolo să fie însoțită nu de corul de proslăvire, ci de rîsul ironic.

Regele asculta, încremenit, iar înțeleptul, după o clipă de tăcere, zise mai departe :

— Ar fi de datoria fiecărui învățat să scrie un asemenea pamflet, de n-ar trebui să amintească de prima cauză care a provocat nașterea acestei stări, demne doar de o ironică compătimire și care poartă numele de Univers. Și asta s-a întîmplat atunci cînd Nemărginirea era încă pe de-a-ntregul pustie și aștepta numai fapte creatoare, iar lumea, născîndu-se din ceva mai puțin decît neantul, prin neant a scos la iveală abia un pumn de corpuri îngrămădite, asupra cărora stăpînea stră-stră-străbunicul tău, Allegoric. El a plănuit atunci un lucru nebunesc și imposibil : să înlocuiască Natura în opera ei infinit de răbdătoare și potolită ! El a hotărît să creeze, în locul ei, un Cosmos bogat, plin de minunății de neprețuit. Dar pentru că nu știa să facă asta singur, porunci să se construiască o mașină inteligentă care să-i săvîrșească opera. Molohul acesta fu construit timp de trei sute și încă trei sute de ani, căci socoteala timpului era pe atunci alta decît acum. Nu s-au precupețit nici forțe, nici mijloace, și monstrul mecanic atinse dimensiuni și puteri parcă nelimitate. Cînd mașina fu gata, uzurpatorul porunci să fie pusă în funcțiune. Nu presimțea ce se va întîmpla. Datorită ambiției lui nemăsurate, mașina se născuse mult prea mare și prin aceasta, înțelepciunea ei, lăsînd mult în urmă culmile inteligenței, depășind culmile geniului, se rostogoli într-o deplină

descompunere a gîndirii, într-o întunecime inexprimabilă de curente centrifuge, care sfîșiau orice conținut, astfel că acest monstru, dezlănțuit ca o metagalaxie, lucrînd în vîrtejuri de nedescris, se dezagregă, spiritualicește, încă de la primele cuvinte nerostite, și din acest haos care gîndea, chipurile, prin cel mai teribil efort, haos în care grămezi de noțiuni nedezvoltate se învîrteau în neant, din aceste zvîrcoliri zadarnice începură să mustească prin prea supusele subsisteme de execuție ale colosului numai semne de punctuație, lipsite de sens! Deci ea nu era cea mai inteligentă mașină dintre toate, Cosmocreator Omnipotens, ci o ruină născută din nechibzuită uzurpare, care în semn că fusese destinată unor fapte mari, reușea să gîlgîie numai niște puncte. Ce s-a întîmplat atunci? Regele aștepta atotîndeplinirea care să-i confirme planurile, cele mai îndrăznețe planuri pe care le-a plăsmuit vreodată o făptură gînditoare. Și nimeni nu cuteza să-i arate că se afla la izvoarele unei bolboroseli fără sens, a unei agonii mecanice. Dar imensitățile, supuse orbește, ale mașinilor executante erau gata să îndeplinească orice poruncă. Ele începură să scoată ritmic din substanța materială ceea ce în spațiul tridimensional corespunde tabloului bidimensional al punctului, adică sfere. Și, repetînd fără încetare unul și același lucru, trimiteau în abisurile pustiului una după alta sfere de foc. Și așa, în ritmul bîlbîielii, a luat naștere Cosmosul? Deci stră-străstrăbunicul tău a fost creatorul Universului, dar totodată a fost și creatorul unei prostii, ale cărei dimensiuni nimic nu le va mai atinge vreodată. Nimicirea unei asemenea opere va fi, fără îndoială, un lucru mult mai înțelept și, înainte de toate, dorit. Asta-i tot ce aveam să-ți explic, Maiestate, urmaș al lui Allegoric, constructorul lumilor.

Cînd regele le dădu filozofilor drumul, încărcîndu-i de onoruri, mai ales pe cel bătrîn, cel ce izbutise dintr-un condei să-i prezinte cea mai mare laudă și cea mai mare insultă deopotrivă, unul dintre

discipoli, un tînăr învăţat, rămînînd între patru ochi cu bătrînul, îl întrebă cît adevăr există în povestirea lui.

— Ce pot să-ţi spun ? — zise bătrînul. Ceea ce am spus nu izvorăşte din ştiinţă. Ştiinţa nu se ocupă cu asemenea proprietăţi ale existenţei cum este ridicolul. Ştiinţa lămureşte ce este lumea, dar s-o scoată la capăt cu ea, asta poate numai arta. Ce ştiu cu adevărat despre naşterea Cosmosului ? Un pustiu atît de întins poate fi umplut cu legende şi mituri. Am dorit, prin mitizare, să ating limitele neverosimilului şi cred că am fost aproape de el. Şi tu ştii asta, deci vrei numai să întrebi dacă, într-adevăr, Cosmosul e caraghios. Dar la întrebarea aceasta fiecare trebuie să găsească singur răspunsul.

Povestea regelui Murdas

După bunul rege Helixander pe tron se urcă fiul său, Murdas. Toţi erau necăjiţi din pricina asta, deoarece Murdas era ambiţios şi fricos, deopotrivă. Hotărîse să-şi cîştige renumele de Marele Murdas, dar se temea de curent, de strigoi, de ceară, fiindcă pe duşumeaua dată cu ceară îţi puteai frînge piciorul. Se temea de rude, fiindcă acestea te împiedică în conducerea treburilor ţării. Dar mai mult decît orice se temea de preziceri. Cînd a fost încoronat, a dat îndată poruncă în toată ţara să se închidă uşile şi să nu se mai deschidă ferestrele, să se distrugă toate maşinile de prevestit viitorul, iar inventatorului maşinii care alunga duhurile i-a dat o decoraţie şi o rentă. Maşina era într-adevăr bună, fiindcă niciodată nu văzuse vreun duh. Regele nu ieşea nici pînă în grădină, să nu-l tragă curentul. Se plimba doar prin palatul său, care era foarte mare. Odată, umblînd prin coridoare şi prin încăperi, se pomeni în partea veche a palatului, unde nu pătrunsese încă nimeni. Mai întîi descoperi sala în care se afla încremenit corpul de gardă al străbunului său, rămas aşa încă de pe vremea cînd nu se cunoştea electricitatea. În a doua sală zări nişte cavaleri cu aburi, la fel de ruginiţi, dar nici ei nu-i stîrniră interesul. Tocmai voia să se întoarcă, cînd zări o uşiţă mică pe care scria : „Nu intraţi". Era acoperită cu un strat gros de praf şi nici n-ar fi atins-o măcar, de n-ar fi fost inscripţia, care l-a supărat din cale-afară. Cum aşa ? Lui, regelui, îndrăzneşte cineva să-i interzică ceva ? Nu-i fu prea

ușor să deschidă ușa ce scîrțîi din toate balamalele, după care, urcînd niște scări întortocheate, ajunse într-un turn părăsit. Acolo dădu peste un dulap de aramă, foarte vechi, cu niște ochi mici de rubin, cu cheiță și clapă. Înțelese că asta era mașina de prevestit și iar se mînie pentru că, în ciuda poruncii sale, fusese lăsată în palat. Dar își zise că o dată ar putea încerca să vadă cum ghicește mașina. Se apropie de ea în vîrful picioarelor, răsuci cheița și, cum nu se întîmpla nimic, ciocăni în clapă. Mașina oftă răgușit, mecanismul hîrîi și se uită la rege cu ochi-i șasii de rubin. Asta îi aminti regelui privirea crucișă a unchiului său, Cenander, fratele tatălui său, care îi fusese mai demult preceptor. Se gîndi că, desigur, unchiul ceruse să fie lăsată acolo mașina, ca să-i facă în necaz, altfel de ce l-ar fi privit așa ? Tare se mai minună, iar mașina, icnind, începu să cînte încet o melodie tristă, de parcă cineva ar fi ciocănit un mormînt de fier cu lopata, iar prin clapa care se deschise căzu o foaie de hîrtie neagră, cu niște rînduri galbene ca oasele.

Pe rege îl trecură fiorii, dar nu-și putu stăpîni curiozitatea. Smulse hîrtia și o luă la fugă spre apartamentele sale. Cînd rămase singur, o scoase din buzunar. „Am să mă uit doar o dată cu coada ochiului, să mă conving despre ce e vorba“ — hotărî el, aruncîndu-și ochii pe hîrtie. Citi cele ce urmează :

Orologiul bate noaptea jumătate,
Stirpea noastră-îndată căsăpită-i toată.
Văr pe văr îl taie, fratele pe frate,
Mi se iau la trîntă bunele cumnate.
Roiuri de mătuși dau buzna pe uși
Și la luptă dreaptă se pornesc acuși.
Ba nepotul, ba nepoate, unul pe-altul îl dă gata.
Colo unchi, dincolo unchi, arde-i neică la rărunchi.
Tatăl vitreg ține-l bine, să-l trăsnesc cum se cuvine.
Ginerele cinci morminte, socrul șase dinainte,
Tata mare, mama mare, cu ei la spînzurătoare.

Ruda, chiar de te sărută, numa-n groapă e plăcută.
Orologiul bate, tot neamul se zbate,
Ca o lighioană ți se urcă-n spate.
Calc-o în picioare și îndat' te-ascunde,
Nu te-ascunzi la vreme, te găsește-oriunde.

Regelui Murdas i se făcu negru înaintea ochilor. Îi păru rău că nu-și stăpînise curiozitatea, punînd în funcțiune mașina de prevestit. Era însă prea tîrziu. Acum știa că trebuie să ia măsuri, ca nu care cumva să se întîmple ceva și mai rău. Nu se îndoia de sensul prevestirii. Așa cum bănuise mai de mult, îl amenințau rudele cele mai apropiate.

La drept vorbind, nu se știe dacă totul s-a desfășurat așa după cum se povestește. În orice caz, pînă la urmă s-au petrecut lucruri triste, am putea spune chiar cumplite. Regele a poruncit uciderea întregii familii. Numai unchiul său, Cenander, a izbutit să fugă în ultima clipă, travestit în pianină. Dar nici asta n-a ajutat la nimic, căci a fost prins și dat pe mîna călăului. Murdas putu să semneze sentința cu conștiința împăcată, căci unchiul său fusese prins pe cînd conspira împotriva monarhiei.

Rămas atît de brusc fără familie, regele se îmbrăcă în doliu. Se simțea mai ușurat la suflet, deși trist, fiindcă, de fapt, nu era nici prea rău, nici prea crud. Dar doliul nu dură mult, căci lui Murdas îi trecu prin gînd că s-ar putea să mai aibă pe undeva niscaiva rude despre care încă nu știa nimic. Oricare dintre supuși îi putea fi într-un fel rudă îndepărtată. Un timp mai tăie pe unul, pe altul, dar asta nu-l liniștea de fel. Nu putea să-i omoare pe toți. Doar nu poți fi rege fără supuși. Devenise atît de bănuitor, încît porunci să fie prins cu nituri de tron, ca nimeni să nu-l poată alunga de acolo. Începu să doarmă cu o scufiță blindată și mereu se gîndea ce să facă de acum încolo. În sfîrșit, se apucă de un lucru nemaipomenit, atît de nemaipomenit, că nici lui nu i-ar fi putut trece prin minte una ca asta. Se vede că i-l sugerase vreun

negustor ambulant travestit în înțelept sau vreun înțelept travestit în negustor — despre asta se vorbea în fel și chip. Servitorii palatului zăriră uneori o figură mascată, pe care regele o primea noaptea în apartamentele sale. E destul să spunem că Murdas chemă într-o zi pe toți constructorii palatului, pe toți maiștrii electrocavaleri și constructori și le spuse că trebuie să-i mărească trupul, în așa fel, încît să acopere toate orizonturile. Poruncile îi fură îndeplinite cu o iuțeală uluitoare, căci regele numi ca director al biroului de proiectări chiar pe călăul domnesc. Șiruri de electricieni și constructori începură să care în palat sîrme și bobine, iar cînd regele, reconstruit, umplu cu persoana lui întregul palat, așa încît se afla în același timp și la fațadă și în pivniță și la etaj, veni rîndul clădirilor dimprejur. În decurs de doi ani, Murdas se întinse pînă la periferia orașului. Casele nu prea arătoase și nevrednice ca în ele să sălășluiască gîndirea monarhului fură dărîmate, iar în locul lor se înălțară palate electronice, numite amplificatorii lui Murdas. Regele creștea încet, însă necontenit, cu multe etaje, intensificat cu substații personaliste, pînă cuprinse cu statura lui întreaga capitală, trecînd pînă și de marginile ei. Îi reveni și buna dispoziție. Rude nu mai avea, de ulei sau de curent nu se mai temea că va duce lipsă, căci nu trebuia să facă nici măcar un pas, de vreme ce se afla peste tot. „Statul sînt eu" — spunea el, și nu fără temei, pentru că în afară de el, care năpădise cu șiruri de construcții electrice piețele și aleile, nu mai locuia nimeni în capitală ; firește cu excepția desprăfuitorilor regali, a corpului ștergătorilor de praf. Ei vegheau gîndirea regelui, care plutea de la o clădire la alta. Astfel cutreiera prin tot orașul bucuria regelui Murdas, mulțumirea că izbutise să cîștige măreția, iar pe deasupra, să se poată ascunde oriunde. Într-adevăr, acum era atotprezent în întreg statul. Neasemuit de pitorească era prezența lui

în amurg, cînd regele-uriaș, luminînd ca para focului, clipea cu luminile-gînduri, apoi se stingea ușor, căzînd într-un somn adînc, binemeritat. Dar acest întuneric al negîndirii, din primele ore ale nopții, făcea apoi loc clipirilor rătăcite ale unor străfulgerări ba ici, ba colo în noaptea neagră. Erau visurile regelui, care începeau să capete contur. Se revărsau peste clădiri, în lavine furtunoase, aprinzînd în întuneric geamurile, și toate străzile se înecau una pe alta în lumini roșii și violete, iar gărzile desprăfuitorilor, mărșăluind pe trotuarele pustii și simțind mirosul cablurilor încinse ale Maiestății Sale, se uita pe furiș prin ferestrele în care lucea lumina, spunîndu-și în șoaptă :

— Oho ! De bună seamă, pe Murdas îl chinuiește vreun coșmar, numai de nu s-ar răzbuna pe noi !

Într-o noapte, după o zi deosebit de grea, căci regele tocmai se îndeletnicea cu născocirea de noi decorații pe care avea de gînd să și le confere, visă că unchiul său, Cenander, profitînd de întuneric, se strecurase în capitală, într-o mantie neagră, și umbla pe străzi în căutarea unor adepți cu care să urzească un complot groaznic. Din pivnițe ieșeau șiruri de figuri mascate, atît de multe și atîta de hotărîte în a-l ucide, încît Murdas începu să tremure, și de frică se trezi. Era ziuă și soarele aurea norișorii albi de pe cer. Regele își zise : „Aș ! Fleacuri ! Am visat !“ și se apucă să proiecteze alte medalii și decorații ; cele născocite cu o zi înainte, îi fuseseră agățate pe terase și balcoane. Cînd, după o altă zi de trudă, se culcă, numai ce ațipi că-i apăru din nou în vis complotul antiregal în toată desfășurarea lui. Lucrurile s-au petrecut așa : cînd Murdas se trezise din coșmarul său, nu se trezise de-a binelea ; centrul orașului în care se aciuase acel vis antistatal, nu se deșteptase de fel ci se chinuia mai departe în chingile viselor urîte, iar regele, trezit oarecum, nu știa nimic din toate astea. Între timp, o mare parte a persoanei sale, și anume vechiul centru al orașului, nedîndu-și seama că un-

chiul complotist și mașinațiile lui sînt numai niște închipuiri, rămăsese mai departe sub apăsarea coșmarului. În această a doua noapte, Murdas văzu în vis cum unchiul se dă de ceasul morții strigîndu-și rudele. Apărură cu toate, pînă la una, scîrțiind post-mortem din încheieturi. Chiar și acelea cărora le lipseau cele mai importante părți ridicară săbiile împotriva conducătorului de drept! Era o mișcare nemaipomenită. Mulțimi de siluete mascate scandau în șoaptă lozinci de îndemn la răscoală; prin pivnițe și văgăuni se coseau steagurile negre ale conjurației, peste tot se fierbeau otrăvuri, se ascuțeau topoare, se meștereau fire de sîrmă veninoase și cu toții se pregăteau pentru răfuiala generală cu Murdas, pe care nu-l iubea nimeni. Regele fu iarăși copleșit de spaimă. Se trezi tremurînd tot și vru să cheme, prin Poarta de Aur a Gurii Regale, toate armatele sale în ajutor, ca să împrăștie pe răsculați cu săbiile, dar îndată își dădu seama că asta nu folosește la nimic. Armata nu poate intra în visul lui și deci nu poate distruge complotul care se pregătea acolo. Încercă, o vreme, printr-o sforțare a voinței, să trezească cele patru mile pătrate ale ființei sale, care visau într-una despre complot, căci în stare de veghe nu-i apărea nici un complot, ci numai atunci cînd îl dobora somnul.

Dar dacă rămînea treaz, nu avea acces la sectoarele răsculate și nu era de mirare, căci realitatea nu poate pătrunde în străfundurile visului; așa ceva ar sta numai în puterea altui vis. Regele își dădu seama că, în această situație, cel mai bine ar fi să adoarmă și să viseze un contravis. Nu unul oarecare, se înțelege, ci unul monarhist, cu steagurile desfășurate, devotat lui. Cu un asemenea vis regal, concentrat în jurul tronului, va izbuti să sfărîme coșmarul uzurpător.

Zis și făcut, dar Mudras nu putu adormi de frică; începu atunci să numere în gînd pietrele, pînă ce obosi și atipi. În clipa aceea văzu că visul cu unchiul său nu numai că s-a consolidat în cartierul central,

dar a început să clădească și arsenale pline cu bombe puternice și mine distrugătoare. În schimb el, deși se străduia, din răsputeri abia putu să încropească la repezeală o companie de cavaleri, înarmată numai cu capace de crătiți. „Degeaba își zise — n-am izbutit, trebuie să reiau totul de a capăt!". Hotărî să se trezească. Îi fu destul de greu, dar, în sfîrșit, se trezi de-a binelea și atunci îl cuprinse o teribilă bănuială. Oare s-a trezit cu adevărat sau s-a cufundat acum în alt somn? Cum să se descurce în această situație? Visează sau nu visează? Iată întrebarea! Să presupunem că nu visează, simțindu-se sigur pe situație, pentru că în realitate nu există nici un complot. N-ar fi rău! Atunci celălalt vis, cel regicid o să se desfășoare pînă ce, la trezire, Maiestatea Sa o să-și recapete cuvenita liniște. Foarte bine. Dar dacă visează însă niște contravise, închipuindu-și că se află într-o trezie liniștită, în timp ce această presupusă trezie este în realitate numai un alt vis, vecin cu celălalt, în care apare unchiul? Atunci se poate ajunge la catastrofă, căci în orice clipă banda de regicizi blestemați, în frunte cu nesuferitul de Cenander, poate pătrunde dintr-un vis în celălalt, pe care l-a luat drept stare de trezie, și să-i ia tronul și viața!

„Desigur — se gîndi el mai departe — asta se va întîmpla numai în vis, dar dacă complotul va cuprinde întregul meu eu, dacă se va întinde în el de la munți pînă la oceane, atunci e nenorocire, pentru că nu voi putea să mă mai trezesc niciodată. Și ce se va întîmpla? Voi rămîne pentru totdeauna rupt de realitate și unchiul va face cu mine ce va pofti. Mă va tortura și mă va umili. Ca să nu mai vorbesc de mătuși! Le știu eu bine! N-or să mă ierte, orice-ar fi. Așa sînt ele, adică au fost, dar, de fapt, iarăși sînt, în acest vis groaznic! La urma urmei, ce să mai vorbim despre vis? Visul există numai acolo unde există și realitatea la care poți să te întorci. Însă acolo unde nu există (dar cum o să

mă-ntorc, dacă ei vor izbuti să mă țină mereu în stare de vis ?), unde nu există nimic în afară de vis, acolo visul este singura realitate, deci starea de trezie. Groaznic ! Și toate, firește din pricina acestui fatal surplus de personalitate, datorită acestei expansiuni a spiritului. Asta-mi trebuia !"

Disperat, văzînd că e gata să se piardă, întrezări salvarea doar într-o neîntîrziată concentrare a minții.

„Trebuie să acționez negreșit ca și cum aș visa — își zise. Trebuie să visez mulțimi de supuși, plini de dragoste și entuziasm, detașamente devotate pînă la sacrificiu, gata să piară cu numele meu pe buze. armament de tot felul. Bine ar fi să născocesc și vreo armă minune, căci în vis totul e posibil : să zicem, vreun procedeu de înșelare a rudelor, niște tunuri antiunchi sau ceva în genul acesta. Așa voi fi pregătit pentru orice surpriză și dacă se va dezlănțui complotul, tîrîndu-mă pe nesimțite dintr-un vis în altul, îl voi face praf dintr-o lovitură !"

Situația era cît se poate de complicată. Regele Murdas oftă din toate aleile și pieptele făpturii sale și se apucă de treabă, adică adormi. În vis urmau să-i apară, rînduri-rînduri, regimente de oțel, cu generali bătrîni în frunte, și mulțimi entuziaste, în sunete de trîmbiți și alăute, dar nu apăru decît un șurub mititel. Nimic altceva, numai un șurubel obișnuit abia licărind ca un tăciune gata-gata să se stingă. Ce să facă cu el ? Se gîndi în fel și chip. Neliniștea începu să-i crească în inimă, se preschimbă în teamă, apoi în groază. Înspăimîntat, se plenzi peste frunte :

„Bine, dar tăciune... rimează cu mortăciune !"

Așadar, acesta era simbolul căderii, al descompunerii și morții. Deci banda rudelor se apropie sigur, pe ascuns, în tăcere, prin tunelele săpate în celălalt vis, ca să ajungă la visul lui, iar el dintr-o clipă într-alta, o să se prăvălească în abisul trădător, căscat sub vis ! Așadar sfîrșitul e aproape ! Moartea ! Distrugerea ! Dar de unde ? Din ce parte ?

Se aprinseră zece mii din clădirile personale, se

cutremurară substaţiile Maiestăţii Sale, încărcate de decoraţii şi încinse cu eşarfele Marilor Cruci. Distincţiile sunau măsurat în vîntul nopţii, în tactul luptei regelui Murdas cu simbolul căderii apărut în vis. În sfîrşit, îl învinse şi acesta dispăru cu totul, de parcă nici n-ar fi fost. Regele, încercă să-şi dea seama în ce situaţie se află ? În stare de trezie sau în alt vis ? Parcă era treaz, dar poţi să fii sigur ? De altfel, s-ar putea ca visul cu unchiul să se fi sfîrşit şi atunci orice griji sînt inutile. Dar cum să afle asta ? Nu există altă cale decît să trimită în recunoaştere nişte vise-spioni, care să se prefacă că fac parte din rîndurile răsculaţilor şi să străbată fără întrerupere întreaga sa persoană atotputernică. Dar asta înseamnă că niciodată de-acum încolo regele-spirit să nu mai ştie ce e liniştea, căci mereu va trebui să fie pregătit să facă faţă vreunui complot tăinuit undeva într-un ungher al uriaşei sale individualităţi ! Nu, pe mai departe, nu-i rămîne, aşadar, decît să întărească visele supuse, fidele, să mestere-ască în vis scrisori omagiale şi delegaţii numeroase, luminate de spiritul loialităţii, să atace cu visurile toate coclaurile, întunecimile şi văgăunile fiinţei sale, pentru ca nici o conspiraţie, nici un unchi să nu se poată ascunde în ele nici măcar pentru o clipă ! Îl şi învăluise plăcutul foşnet al steagurilor. De unchi nici urmă, de rude nici pomeneală. Îl înconjură numai fidelitatea, aducîndu-i nesfîrşite omagii de recunoştinţă, se auzi clinchetul decoraţiilor proaspăt turnate în aur, văzu cum zboară scîntei de sub dălţile artiştilor care îi sculptează monumentele. Sufletul i se înveseli, văzînd broderiile cu steme, covoarele scoase la ferestre şi tunurile pregătite pentru salvele de salut, pe trompetiştii ducînd la gură trîmbiţele de aramă. Dar cînd privi mai cu luare-aminte la toate, văzu că ceva nu era tocmai în regulă. Monumente existau, nimic de zis, dar nu-i prea semănau ; în privirea lor piezişă era parcă ceva din figura unchiului. Erau şi steaguri foşnitoare, nici vorbă, dar

aveau o panglină mică, abia vizibilă, aproape neagră ; dacă nu era neagră, atunci era murdară, în orice caz, de un alb murdar. Şi asta ce-o mai fi însemnînd ? Nu cumva nişte aluzii ?

„Ei, drace ! Dar covoraşele astea sînt roase, de-a dreptul chele, or unchiul... unchiul era şi el chel... Nu se poate ! Înapoi ! Înapoi ! Să mă trezesc ! Trezirea ! — se gîndi el. Sunaţi trezirea, afară din visul meu !“ — vru el să strige, dar cînd totul pieri, nu fu deloc mai bine. Se prăvăli din vechiul vis într-unul nou, care îl visase înaintea acestuia, apoi în altul mai dinainte. Totul se învolbura în el, prefăcîndu-se pe faţă, în trădare ; steagurile, ca nişte mănuşi, din steaguri regale se preschimbau în steaguri negre, decoraţiile erau doar nişte dungi, ca nişte foi de ceapă tăiate, iar din surlele aurite nu răsunau semnale de luptă, ci rîsul unchiului, nechezînd a prevestire rea. Regele urlă cu glasul a o sută de clopote, striga la oşteni să-l împungă cu lăncile ca să-l trezească !

„Ciupiţi-mă ! ţipa el cît îl ţinea gura. Vreau să mă trezesc ! Să mă trezesc !“ dar degeaba.

Şi iarăşi se sili să treacă din visul regicid, trădător, în visul monarhist. Dar visele se înmulţiră în el precum cîinii. Îi umblau prin cap ca şoarecii. Unele clădiri molipseau cu coşmare pe celelalte ; se răspîndea în el pe furiş, tiptil, încetişor, ceva îngrozitor, nu se ştie ce. Clădirile electronice cu o sută de etaje visau numai vîrfuri şi stîrvuri, sîrme şi rîme ; în fiecare substaţie personală, o bandă de rude punea ceva la cale, în fiecare amplificator chicotea unchiul ; tremurau casele şi din ele musteau sute de mii de urmaşi, pretendenţi la tron, făţarnici infanţi mucoşi, uzurpatori saşi. Şi deşi nici unul nu ştia dacă este fiinţă visată sau visătoare, care cui îi apare în vis, de ce şi ce o să iasă din toate astea, cu toţii fără excepţie aveau de gînd să tabere pe Murdas să mi-l doboare de pe tron, să-l doboare, să-l omoare, să-l suie în spînzurătoare, trupu-i să-i îndoaie, capul să

i-l taie. Dar încă nu-i făceau nimic, pentru că nu puteau să cadă de acord între ei cu ce să înceapă. Şi aşa, în lavine, curgeau gîndurile regelui, încît de atîta supratensiune scăpără o flacără. Un foc adevărat, nu ca în vis, ci cel mai adevărat cu putinţă, cuprinse cu vîlvătăile lui de aur ferestrele persoanei regelui, şi regele Murdas se descompuse în o sută de mii de vise pe care nu le mai lega nimic în afară de incediu. Şi arse aşa multă, multă vreme...

Din cartea
„Cifroticon“
sau
„Despre deviațiile,
superfixațiile
și variațiile inimii“

Povestea prințului Ferriț̦ius și a prințesei Cristala

Regele Blindatus avea o fată a cărei frumuseț̦e întrecea strălucirea bijuteriilor coroanei ; flăcările aruncate de chipul ei ca oglinda întunecau ochii și mintea, iar cînd se plimba, pînă și din fierul cel mai obișnuit săreau scîntei electrice. Vestea despre ea ajunsese pînă la cei mai îndepărtaț̦i aștri. Despre ea auzi și Ferriț̦ius, moștenitorul tronului ionizilor, și fu cuprins de dorința de a se uni cu ea pe veci, și nimeni și nimic să nu-i mai poată despărț̦i. Cînd își destăinui gîndul tatălui său acesta se întristă foarte tare și spuse :

— Fiul meu, nebunească hotărîre luat-ai. Să știi că niciodată nu se va-mplini !

— De ce, iubite tată și rege ? — întrebă Ferriț̦ius îngrijorat, la auzul acestor cuvinte.

— Nu știi oare — spuse regele — că prințesa Cristala a jurat să nu se mărite cu nimeni altcineva decît cu o față palidă ?

— Cu o față palidă ! — strigă Ferriț̦ius. Ce-o mai fi și asta ? N-am mai auzit despre o asemenea ființă !

— Tocmai asta-i greșeala ta, fiule — răspunse regele. Află deci că această rasă a galaxiei s-a născut pe cît de tainic, pe atît de rușinos. Asta s-a întîmplat pe vremea cînd stricarea a cuprins corpurile cerești ; în ele au apărut vapori și amestecuri umede-reci din care s-a născut neamul feț̦elor palide. Dar nu dintr-o dată. La început au fost ca un fel de mucegai și se tîrau ; apoi s-au revărsat din ocean pe pămînt, devorîndu-se unul pe altul. Și cu cît devorau mai mult, cu atît se înmulț̦eau mai tare. Pînă la urmă

s-au ridicat în picioare, după ce și-au atîrnat conținutul lor lipicios pe schele de calcar, și au început să construiască mașini. Din aceste strămașini s-au născut mașinile inteligente, care, la rîndul lor, au creat mașini înțelepte, iar acestea au născocit mașini perfecte, căci atît atomul, cît și galaxia sînt o mașină, și în afară de mașină, care este veșnică, nu există nimic.

— Amin ! — răspunse Ferriții maşinal, cuvîntul fiind o simplă formulă religioasă.

— Neamul acesta de păstoase fețe palide s-a ridicat, pînă la urmă, și în cer pe aripile mașinilor — continuă bătrînul rege — schingiuind metalele nobile, chinuind dulcea electricitate și depravînd energia nucleară. Strămoșul neamului nostru, marele Calculator Genetoforius, înțelese cît se poate de bine că fețele palide cam întrecuseră măsura. Și atunci începu să explice acestor tirani dibaci cît de rușinoasă este fapta lor, cînd pătează nevinovăția înțelepciunii cristalelor, înhămînd-o la îndeplinirea scopurilor lor josnice, cînd înrobesc mașinile împotriva voinței acestora, dar nu găsi ascultare. El le vorbi despre etică, însă fețele palide îi răspunseră că este rău programat. Atunci strămoșul nostru creă algoritmul electroîntrupării și cu mare trudă întemeie neamul nostru, scoțînd în acest fel mașinile din ghearele sclaviei fețelor palide. Înțelegi, deci, fiule, că nu poate fi vorba de pace sau unire între noi și ei. Noi vieţuim sunînd, scînteind și radiind, iar ei bîlbîindu-se, plescăind și poluînd. Chiar și la noi se mai iscă cîte o nebunie. O asemenea scrînteală s-a furișat în mintea Cristalei și i-a întunecat puterea de a deosebi binele de rău. De atunci nu primește pe nici unul dintre cei care vin să-i ceară mîna radioactivă, dacă nu spune că este o față palidă. Și dacă spune că este, atunci îl pofteşte în palatul pe care i l-a dăruit tatăl ei, regele Auranțius, și cercetează adevărul spuselor sale. Dacă descoperă că a mințit îl dă pe mîna călăului. Palatul ei este plin cu grămezi de schelete, la vederea cărora îți în-

gheață sîngele, atît de crud se poartă această nebună cu îndrăzneții care visează la mîna ei. Renunță deci la gîndurile tale, fiule, și mergi în pace !

Prințul se înclină în fața regelui, tatăl său, apoi se îndepărtă în tăcere. Dar gîndul la Cristala nu-l părăsea, și cu cît se gîndea mai mult la ea, cu atît o dorea mai tare. Într-o zi îl chemă la sine pe Polifazius, Marele Meșter al Coroanei, și, destăinuindu-și jarul din suflet, spuse :

— Înțeleptule ! Dacă nici tu nu m-ajuți, nimeni altul n-o să mă mai poată ajuta, și atunci numărate fi-vor zilele mele, căci nu mă va mai bucura nici strălucirea emisiilor infraroșii, nici ultravioletul baletelor cosmice, și voi pieri dacă nu mă voi uni cu minunata Cristala !

— Slăvite prinț — răspunse Polifazius — n-am să-ți refuz cererea, dar trebuie s-o repeți de trei ori, ca să știu dacă aceasta este voința ta nestrămutată.

Ferriții își repetă hotărîrea de trei ori și atunci Polifazius spuse :

— Stăpîne, nu există altă cale decît să te înfățișezi înaintea prințesei travestit în față palidă !

— Bine, fă-mă atunci să fiu ca unul din ei ! — strigă Ferriții.

Văzînd că dragostea întunecase mintea tînărului, Polifazius se înclină adînc în fața lui și o porni spre laboratorul său, unde începu să pregătească și să fiarbă tot felul de cleiuri cleioase și ape apoase. Apoi trimise o slugă la palatul regelui, spunîndu-i :

— Dacă prințul nu și-a schimbat hotărîrea, spune-i să vină la mine.

Ferriții alergă îndată. Înțeleptul Polifazius îi unse trupul de oțel cu noroi și îl întrebă :

— O, prințe, să continui tot așa ?

— Fă ce știi ! — îi spuse Ferriții.

Atunci înțeleptul luă un bulgăre mare alcătuit din tot felul de necurățenii uleioase, praf stătut și unsori lipicioase, scoase din măruntaiele celor mai vechi mașini, murdări cu el pieptul boltit al prințului și îi mîzgăli groaznic fața lui strălucitoare și fruntea

albă, încît toate părţile corpului încetară să mai scoată sunete plăcute şi ajunseră asemenea nămolului uscat. Apoi înţeleptul luă nişte cretă, o sfărîmă, o amestecă cu praf de rubin şi cu ulei galben, şi din toate astea meşteri alt bulgăre ; cu el îl polei pe Ferriţius din cap pînă în picioare, acoperindu-i ochii cu o umezeală dezgustătoare, făcîndu-i un trunchi în formă de pernă şi nişte obraji bombaţi. Din coca asta de cretă îi mai puse ici şi colo tot felul de ciucuri şi franjuri, iar la urmă îi fixă pe capul lui de cavaler un smoc de păr bătînd în culoarea ruginei. Ducîndu-l în faţa oglinzii de argint, îi spuse :

— Priveşte !

Ferriţius se uită în oglindă şi începu să tremure, căci nu se văzu pe sine, ci o lighioană, o dihanie care semăna leit cu o faţă palidă. Avea privirea umedă ca un păienjeniş vechi în ploaie, un smoc de păr ruginiu pe cap, făcut dintr-un aluat greţos de-ţi venea leşin, iar cînd se mişca, corpul lui tremura ca o piftie rîncedă, încît, pînă la urmă, plin de scîrbă, Ferriţius strigă :

— Înţeleptule, ai înnebunit ? Ia numaidecît de pe mine noroiul ăsta negru de dedesubt şi ăsta alb-palid de deasupra şi scoate-mi şi perii ăştia ruginii cu care mi-ai pocit capul sunător, altfel prinţesa o să se scîrbească pe veci de mine dacă o să mă vadă în halul ăsta !

— Te înşeli, prinţe — răspunse Polifazius. Tocmai asta e nebunia ei, că ia urîciunea drept frumuseţe şi frumuseţea drept urîciune. Numai sub forma asta poţi să ajungi s-o vezi pe Cristala...

— Atunci aşa să fie ! — spuse Ferriţius.

Înţeleptul mai îmbină cinabru cu mercur şi umplu cu acest amestec patru băşici pe care le ascunse sub mantia prinţului. Luă nişte burdufuri, le umplu cu nişte duhori luate dintr-o veche văgăună şi le ascunse la pieptul prinţului, turnă apoi apă limpede, otrăvitoare, în şase ţevi mici de sticlă, două i le puse la subţiori, două în mîneci şi două în ochi, iar la urmă îi vorbi aşa :

— Ascultă şi ţine minte tot ce-ţi spun, altfel vei pieri ! Prinţesa o să te pună la încercare, ca să-şi dea seama de adevărul spuselor tale. Dacă va scoate o sabie şi-ţi va porunci să te crestezi cu ea, atunci apasă pe ascuns şi băşica de cinabru, pentru ca lichidul roşu să curgă din ea pe tăişul sabiei, iar cînd prinţesa o să te întrebe ce lichid e ăsta, tu să-i răspunzi : „Sînge !“ Pe urmă prinţesa o să-şi apropie faţa ei semănînd cu o tavă de argint de faţa ta. Tu apasă-ţi atunci pieptul, ca să iasă aerul din burdufuri. Ea o să te întrebe ce adiere este asta. Tu să-i răspunzi : „Răsuflarea !“ Atunci prinţesa o să se prefacă a fi tare mînioasă şi va porunci să fii tăiat. Tu pe dată să pleci capul, chipurile în semn de supunere, şi apa o să-ţi curgă din ochi. Cînd o să te întrebe ce este asta, să-i răspunzi : „Lacrimi !“ Poate că atunci se va îndupleca şi-ţi va acorda mîna ei. Dar, oricum, asta nu e sigur ; mai sigur e că vei pieri.

— O, înţeleptule ! — strigă Ferriţius. Şi dacă o să-mi pună întrebări şi o să vrea să ştie care sînt obiceiurile feţelor palide, cum se nasc, cum se iubesc şi cum trăiesc, atunci ce să-i răspund ?

— Pe drept cuvînt, nu există altă cale — zise Polifazius — decît să-ţi legi soarta de a mea. O să iau chipul unui neguţător din altă galaxie, cel mai bine din cea nespiralată, pentru că cei de pe acolo sînt graşi, iar eu trebuie să ascund sub haine o mulţime de cărţi în care e cuprinsă toată ştiinţa despre nemaipomenitele obiceiuri ale feţelor palide. Pe tine nu te-aş putea învăţa, deşi aş vrea, pentru că ştiinţa aceasta este împotriva naturii. Ei fac totul pe dos, în mod neplăcut, lipicios şi atît de neispititor cum nici nu-ţi poţi închipui. Eu am să iau cărţile necesare, iar tu dă poruncă croitorului palatului să-ţi croiască din tot felul de ţesături şi împletituri un veştmînt de faţă palidă, căci o să pornim îndată. Şi oriunde ne vom duce, n-am să te părăsesc, ca să ştii ce ai de făcut şi de vorbit.

Ferriţius, bucuros, porunci să i se croiască haine de faţă palidă, şi cînd acestea fură gata, se minună din cale-afară ; hainele îi acopereau aproape întregul corp, ba croite ca nişte conducte,ba împreunate cu nişte bumbi, cîrlige şi şnuruleţe. Croitorul fu nevoit să-i alcătuiască instrucţiuni foarte amănunţite cum să scoată de pe el toate bulendrele acelea, cînd va veni vremea.

La rîndul său, înţeleptul se îmbrăcă în haine de neguţător şi ascunse sub ele cărţi groase, savante, tratînd despre obiceiurile feţelor palide. Din drugi de fier porunci să se facă o cuşcă de şase stînjeni în lung şi şase în lat, îl închise în ea pe Ferriţius şi amîndoi o porniră la drum cu astronava regală. Cînd ajunseră la graniţele împărăţiei lui Auranţius, înţeleptul în haine de negustor se opri în piaţa unui oraş şi începu să strige în gura mare că a adus din ţări îndepărtate o tînără faţă palidă pe care o vinde oricui vrea s-o cumpere. Slugile duseră această veste prinţesei, care, foarte mirată, le spuse :

— De bună seamă că e o mare şarlatanie, dar n-am să mă las înşelată de acest negustor, căci nimeni nu ştie despre feţele palide ceea ce ştiu eu. Spuneţi-i să vină la palat şi să mi-o arate.

Slugile îl aduseră pe negustor la palat unde venerabilul bătrîn se opri în faţa prinţesei, împreună cu cuşca tîrîtă de sclavii lui. În cuşcă se afla, chipurile, faţa palidă, cu chipul de culoarea cretei amestecată cu pirită, cu ochii ca mucegaiul umed şi cu picioarele ca nişte burlane. Privind-o pe prinţesă şi zărindu-i chipul, care părea că sună, ochii lucind ca nişte uşoare descărcări electrice, Ferriţius, simţi cum inima începe să-i bată în piept nebuneşte.

„Cu adevărat arată ca o faţă palidă !“ — îşi zise prinţesa. Apoi, întorcîndu-se spre negustor, spuse cu glas tare :

— Mult trebuie să te fi trudit, bătrîne, pînă ce-ai meşterit din nămol păpuşa asta, frecînd-o cu praf de cretă, ca să mă păcăleşti. Dar să ştii că eu cunosc toate tainele neamului puternicelor feţe palide, şi

cînd îți voi da pe față înșelătoria, voi porunci să fii tăiat și tu și creatura ta !

Înțeleptul răspunse :

— Prințesă Cristala, cel pe care-l vezi în cușcă este atît de adevărat pe cît de adevărată poate fi numai o față palidă ; l-am cumpărat în schimbul a cinci mii de hectare de cîmp nuclear de la niște pirați astrali și, dacă asta îți va fi voia, ți-l dăruiesc căci nu am altă dorință decît să-ți bucur inima !

Prințesa ceru atunci o sabie și o băgă printre gratii în cușcă. Prințul îi prinse tăișul, sfîșiindu-și cu el hainele pînă ce atinse băsica, iar cinabrul se vărsă, înroșind sabia.

— Ce-i asta ? — întrebă prințesa, iar Ferrițius răspunse :

— Sînge !

Atunci prințesa porunci să se deschidă cușca, intră cu curaj înăuntru și își apropie fața de cea a lui Ferrițius. Apropierea chipului ei îi ameți cugetul, dar înțeleptul îi făcu un semn de departe și prințul apăsă burdufurile ; din ele ieși aerul stătut, iar cînd prințesa întrebă :

— Ce-i adierea asta ?

Ferrițius răspunse :

— Răsuflarea !

— Ești, cu adevărat, un meșter dibaci — spuse prințesa negustorului, ieșind din cușcă — dar m-ai înșelat, așa că ai să pieri și tu, și păpușa ta !

Atunci înțeleptul plecă capul, cuprins parcă de mare jale, iar cînd prințul făcu și el la fel, din ochi începură să-i cadă picături limpezi. Prințesa întrebă :

— Ce-i asta ?

Ferrițius îi răspunse :

— Lacrimi !

Atunci ea îl mai întrebă :

— Cum te numești, tu, care zici că ești o față palidă din țări îndepărtate ?

— O, prințesă, mă numesc Myamlak și nu-mi doresc nimic altceva decît să mă unesc cu tine, precum aluatul cu apa, așa cum e obiceiul neamului

meu — răspunse Ferriţius cu vorbele pe care le învăţase de la înţelept. M-am lăsat înadins răpit de piraţi şi i-am rugat să mă vîndă acestui negustor care se îndrepta către ţara ta. Sînt plin de recunoştinţă faţă de persoana lui metalică pentru că m-a adus aici, căci sînt plin de dragoste pentru tine aşa cum balta e plină de noroi.

Tare se mai miră prinţesa, căci Ferriţius vorbea întocmai ca o faţă palidă, de aceea îl întrebă :

— Spune-mi, tu, care-ţi zici Myamlak faţă palidă, ce fac fraţii tăi în timpul zilei ?

— O, prinţesă— răspunse Ferriţius — dimineaţa se înmoaie în apă curată, se stropesc cu ea, ba îşi mai şi toarnă apă în ei, căci asta le face mare plăcere. Apoi umblă de colo-colo, legănîndu-se, clipocind şi plescăind, iar cînd îi întristează ceva, atunci tremură şi din ochi le curge apă sărată, iar cînd îi bucură ceva, atunci iar tremură, dar ochii le rămîn uscaţi. Strigătele umede le numim plîns, iar pe cele uscate, rîs.

— Dacă e aşa cum spui — zise prinţesa — şi dacă-ţi place atît de mult apa, asemeni fraţilor tăi, atunci am să poruncesc să fii aruncat în lacul palatului meu, ca să te saturi de apă, şi am să spun să-ţi atîrne plumb de picioare, ca să nu ieşi deasupra înainte de vreme.

— O, prinţesă — răspunse Ferriţius, povăţuit de către înţelept — dacă vei face aşa, voi pieri, căci deşi în noi există apă, nu putem sta mai mult decît o clipă sub ea, altfel nu ne rămîne decît să rostim ultimele cuvinte, „bul-bul-bul“, cu care ne luăm rămas bun de la viaţă.

— Dar ia spune-mi, Myamlak, cum dobîndeşti energia care-ţi trebuie ca să poţi umbla, clipocind, plescăind şi legănîndu-te de colo pînă colo ? — întrebă prinţesa.

— Prinţesă — răspunse Ferriţius — acolo unde trăiesc, în afară de feţele palide ca mine, mai există şi alte făpturi, care umblă de obicei în patru labe,

pe care le înțepăm ici și colo, pînă pier. Trupurile lor moarte le tăiem sau le măcinăm, apoi le prăjim sau le fierbem, după care ne umplem cu ele trupul nostru. Noi cunoaștem trei sute șaptezeci și șase de feluri de a ucide și douăzeci și opt de mii cinci sute nouăzeci și șapte de rețete de preparare a celor uciși, pentru ca introducerea lor în corpurile noastre prin orificiul numit gură să ne facă mare plăcere. Arta de preparare a vietăților ucise este mai renumită în țara noastră decît astronautica. Ea se numește gastronautică sau gastronomie, și n-are nimic comun cu astronomia.

— Asta înseamnă că vă jucați de-a cimitirul, făcînd din voi înșivă cavouri pentru confrații voștri patrupezi ? — întrebă prin surprindere prințesa, dar Ferriții us, urmînd învățătura dată, zise :

— O, prințesă, nu e o jucărie, ci o necesitate, căci viața se hrănește cu viață și numai de nevoie ne îndeletnicim cu asta.

— Dar ia spune-mi Myamlak, față palidă, cum vă confecționați voi urmașii ? — întrebă prințesa.

— Nu-i confecționăm deloc — răspunse Ferriții us — ci îi programăm prin metoda statistică, pe baza procesului Mark, adică stochastic, perfect, deși probabilistic. Și facem asta fără voia noastră, ocazional, gîndindu-ne la tot felul de alte lucruri în afară de programarea statistică, neliniară și algoritmică, deși programarea tocmai atunci are loc, în mod spontan, de la sine și automat. Sîntem alcătuiți în așa fel ca fiecare față palidă să se străduiască să-și programeze urmașii, căci asta îi face plăcere, dar programarea se face neprogramînd, și mulți fac tot ce le stă în putință ca din această programare să nu iasă nimic.

— Foarte ciudat — spuse prințesa, a cărei știință era mai puțin adîncă decît a înțeleptului Polifazius — deci cum faceți voi, de fapt, toate astea ?

— O, prințesă — răspunse Ferriții us. Avem aparaturi corespunzătoare, construite pe principiul cupla-

jului turnant. Aparatele astea sînt din punct de vedere tehnic o adevărată minune, pentru că de ele se poate folosi chiar și cel mai mare cretin. Dar ca să-ți explic mai pe larg metodele pe care le folosim, ar trebui să vorbesc foarte mult, căci nu e simplu deloc. În esență totul pare foarte ciudat, avînd în vedere că nu noi am născocit aceste metode. Sînt însă destul de plăcute.

— Nu mai am ce zice ! — exclamă prințesa. Ești o adevărată față palidă ! Căci ceea ce spui, chipurile, are sens, dar în fond este complet lipsit de sens, de neînchipuit. Deși în aparență adevărat, totul este contrar oricărei logici, căci cum poți fi un cimitir, nefiind cimitir, și cum să programezi urmași neprogramîndu-i deloc ? ! Da, tu ești față palidă, Myamlak, așa că, dacă dorești atît de mult, mă voi lega de tine printr-o legătură casnică și te vei urca pe tron împreună cu mine, dacă vei trece și de ultima încercare.

— Și care va fi aceasta ? — întrebă Ferriţius.

— Încercarea asta... începu prințesa, dar se opri. O bănuială i se strecură în inimă : Spune-mi mai întîi ce fac frații tăi în timpul nopții ?

— Noaptea stau culcați pe unde apucă, cu mîinile îndoite sub cap, cu picioarele chircite, iar aerul intră și iese din ei, făcînd un zgomot de parcă cineva ar ascuți o pilă ruginită.

— Iată care e încercarea : Dă-mi mîna ta ! — porunci prințesa.

Ferriţius îi întinse mîna iar ea i-o strînse ; el țipă atunci în gura mare, așa cum îl învățase înțeleptul, iar ea îl întrebă de ce țipă.

— Fiindcă mă doare ! — răspunse Ferriţius. Atunci ea îl crezu că e cu adevărat o față palidă și porunci să se înceapă pregătirile pentru nuntă.

Dar tocmai în vremea aceea întîmplarea a făcut să se întoarcă nava cu care electorul prințesei, cibercontele Ciberhazy, pornise spre ținuturile astrale, ca să găsească pentru Cristala o față palidă. În felul

acesta el voia să intre în grațiile ei. Neliniștit, înțeleptul Polifazius alergă la Ferriţius și-i spuse :

— Prinţe, a sosit o astronavă mare cu cibercontele Ciberhazy și i-a adus prinţesei o adevărată față palidă, dintre acelea pe care le-am văzut și eu odată, așa că trebuie să fugim cît mai repede. Degeaba ne vom mai preface, dacă veţi ajunge să staţi împreună în fața prinţesei. El este mai vîscos decît tine, mai păros, iar aluatul din care e făcut n-are pereche, așa că înșelăciunea o să iasă la iveală și vom pieri !

Dar Ferriţius nici nu vru să audă de fugă, pentru că se îndrăgostise pînă peste cap de prinţesă.

— Mai bine să pier decît s-o pierd pe prinţesă ! — răspunse el.

Ciberhazy, aflînd de pregătirile pentru nuntă, se furișase sub ferestrele camerei în care așa-zisa față palidă discuta cu negustorul. Trăgînd cu urechea și auzind cele ce-și spuneau în taină, alergă spre palat plin de bucurie, se opri în fața Cristalei și îi spuse :

— Ai fost înșelată, prinţesă ? Așa-zisul Myamlak este în realitate un muritor de rînd, nu o față palidă ; adevărata față palidă este aceasta pe care ţi-am adus-o eu ! Și arătă spre cel adus, iar acesta își bombă pieptul păros, holbă ochii apoși și spuse :

— Fața palidă sînt eu !

Prinţesa porunci să-i fie adus de îndată Ferriţius, iar cînd acesta se înfățișă alături de celălalt în fața ei, înșelăciunea fu dovedită. Ferriţius, deși lipit cu noroi, praf și cretă, deși uns cu ulei și clipocind ca apa, nu-și putea ascunde statura lui de electrocavaler, impunătoare, nici lărgimea umerilor de oțel, nici mersul răsunător. În schimb fața palidă a cibercontelui Ciberhazy era adevărată aschimodie ; cînd pășea parcă s-ar fi răsturnat niște hîrdaie, privirea îi era ca o fîntînă plină de noroi, cînd respira, cu o respiraţie puturoasă, oglinzile se acopereau cu o ceață deasă, iar rugina năpădea îndată fierul. Atunci înţelese prinţesa cît de scîrboasă e o față

palidă, care, cînd vorbea, i se mişca ceva în gură ca un vierme roşietic. Cristala văzu toate acestea, dar mîndria ei n-o lăsa să arate tot ce simţea. Spuse deci :

— Să se ia la întrecere amîndoi, şi cel care va învinge mă va lua de soţie...

Atunci Ferriţius îi spuse înţeleptului :

— Bătrîne, dacă am să m-arunc asupra prăpăditului ăstuia şi am să-l fac una cu noroiul din care s-a născut, atunci voi fi pierdut, căci noroiul va cădea de pe mine şi oţelul va ieşi la iveală ; spune-mi ce să fac ?

— Prinţe — răspunse Polifazius — nu ataca, apără-te doar !

Amîndoi coborîră în curtea palatului, fiecare cu sabia în mînă. Faţa palidă sări la Ferriţius, aşa cum sare noroiul de baltă cînd calci în el. Dănţui în juru-i, bolborosind, chircindu-se, suflînd, apoi îl împunse cu sabia, care-i pătrunse prin coaja de tină uscată şi se lovi de oţelul aflat dedesubt. Faţa palidă se avîntă, atunci mai vîrtos asupra prinţului, şi lovindu-se de el, se prefăcu în fărîme. Dar atinsă, tina uscată căzu de pe umerii lui Ferriţius, dezgolindu-i adevărata natură de oţel, iar acesta începu să tremure, aşteptîndu-şi pierzania. Dar în privirea cristalină a prinţesei observă admiraţie şi înţelese cît de mult i se schimbase sufletul.

Şi astfel se uniră într-o legătură matrimonială, care este şi durabilă şi turnantă, unora spre bucurie şi fericire, altora spre sărăcie şi pieire. Şi domniră multă vreme, fericiţi, programîndu-şi urmaşi nenumăraţi. Iar pielea feţei palide, pe care o adusese cibercontele Ciberhazy, fu împăiată şi depusă în Muzeul Coroanei spre veşnică amintire. Stă acolo şi astăzi, umflată, năpîrlită ici şi colo, şi mulţi înţelepţi cutează să susţină cum că totul a fost numai o părere, o joacă, că nici un fel de feţe palide morminte, nici un fel de nasturi moi sau ochi cleioşi nu

au existat și nu există pe lume. Cine știe ? Poate că e o închipuire deșartă. Oare puține basme și mituri născocește norodul ? Dar chiar dacă și aceasta a fost o istorie neadevărată, are totuși în ea un grăunte de învățătură, și fiind și amuzantă, merita să fie povestită.

Zakopane — Cracovia,
iunie — octombrie 1964.

Ciberiada

Cum a fost salvată lumea

Constructorul Trurl meşteri odată o maşină în stare să facă orice lucru al cărui nume începea cu litera *n*. Cînd fu gata, o puse să facă, de probă, nişte nasturi şi nişte năpîrstoace, pe care-i înşiră pe o numărătoare, făcută tot de ea, apoi nişte năvoade, nişte nicovale şi alte numeroase năzbîtii. Ea execută întocmai cele cerute, dar pentru că el nu era încă sigur de ea o puse să mai facă şi alte felurite nimicuri şi năzdrăvănii : nişte nasuri, nişte neutroni, pe urmă nişte nimfe, ba chiar *natrium*. Pe acesta din urmă nu se pricepu să-l facă, şi Trurl, foarte necăjit, îi ceru lămuriri.

— Nu ştiu ce-i asta — zise maşina. N-am auzit de aşa ceva.

— Cum aşa ? Doar e sodiu. Un fel de metal, un element...

— Dacă îi spune sodiu, atunci e cu *s*, iar eu ştiu să fac numai lucruri care încep cu *n*.

— Dar pe latineşte îi spune *natrium*.

— Iubitule — îi spuse maşina — dacă aş putea să fac toate lucrurile care încep cu *n* în toate limbile posibile, atunci aş fi Maşina Care Poate Totul, pentru că orice lucru, într-o anumită limbă străină, are, fără îndoială, şi un nume care începe cu *n*. Nu se poate face orice după cum vrei, iar eu nu pot face mai mult decît m-ai învăţat. Aşa că n-am să fac nici sodiu.

— Bine — zise Trurl şi-i ceru să facă un cer[1]. Maşina făcu îndată unul, nu prea mare, dar cu totul şi cu totul albastru. Îl invită apoi pe meşterul Clapauţius, îl prezentă maşinii lăudîndu-i într-atîta calităţile ei, încît Clapauţius se cam supără. Îl rugă pe Trurl să-i dea voie să-i comande şi el ceva maşinii.

— Te rog — îi spuse Trurl — dar trebuie să fie ceva cu *n*.

— Cu *n*? — întrebă Clapauţius. Bine. Să facă atunci ştiinţa[2].

Maşina începu să huruie şi numaidecît piaţa din faţa casei lui Trurl fu năpădită de savanţi, unii se luau de păr, alţii scriau de zor în nişte cărţi groase, iar alţii le smulgeau cărţile şi le făceau ferfeniţă; mai încolo se zăreau ruguri aprinse, pe care se chinuiau martirii ştiinţei; pe alocuri parcă urla ceva, se ridicau fumuri ciudate ca nişte ciuperci, iar întreaga mulţime vorbea în acelaşi timp, încît nu puteai desluşi nimic; unii redactau memorii lungi, apeluri şi alte documente, iar mai la o parte, sub picioarele celor ce urlau, stăteau cîţiva bătrîni şi scriau fără contenire, cu multă migală, pe vechi hîrtii îngălbenite.

— Ei, ce zici, aşa-i că nu-i rău? — strigă mîndru Trurl. Este leit ştiinţa, trebuie să recunoşti!

Clapauţius însă nu era mulţumit.

— Da de unde! Gloata asta înseamnă pentru tine ştiinţa? Ştiinţa e cu totul altceva.

— Bine, spune tu ce înseamnă şi maşina o s-o fabrice îndată! — se oţărî Trurl.

Dar Clapauţius nu ştia ce să spună; se hotărî, pînă la urmă, să ceară maşinii să dezlege două probleme, iar dacă le va dezlega, va recunoaşte că este ceea ce trebuie să fie. Trurl se învoi şi Clapauţius îi ceru să facă inversul.

— Inversul! — strigă Trurl. A mai auzit cineva ce-i aia inversul?

---

[1] În limba polonă ***niebo*** (n. tr.).
[2] În limba polonă ***nauka*** (n. tr.).

— Cum nu ? E opusul a ceea ce e totul — răspunse liniştit Clapauţius. A întoarce pe dos, n-ai auzit despre asta ? Ei, nu te mai preface ! Hei, maşină, apucă-te de treabă !

Dar maşina şi începuse să lucreze. Făcuse mai întîi antiprotoni, apoi antielectroni, antineutroni, şi lucrase atît de spornic, încît se adunase o cantitate nemăsurată de antimaterie, din care începu să se formeze încet o antilume, ca un nor strălucind ciudat pe cer.

— Hm — mormăi foarte nemulţumit Clapauţius — ăsta să fie inversul ? Să zicem că da... Treacă de la mine... Dar acum am să-i dau a doua problemă : Maşină ! Îţi poruncesc să faci Nimicul !

Mult timp maşina nici nu se mişcă. Clapauţius începu să-şi frece mîinile satisfăcut, iar Trurl îi spuse :

— Ei, şi ce-i cu asta ? I-ai spus să nu facă nimic, şi nu face nimic !

— Nu-i adevărat. I-am spus să facă Nimicul, ceea ce e cu totul altceva.

— Asta-i bună ! A face Nimicul şi a nu face nimic e tot una.

— Da' de unde ! Trebuia să facă Nimicul, iar ea n-a făcut nimic, deci am cîştigat. Fiindcă Nimicul, preaînţeleptul meu coleg, nu e un nimic ca oricare altul, un produs al lenei şi inactivităţii, ci Neantul activ, adică unica, perfecta, omniprezenta, suprema Nefiinţă în neprezenta sa persoană !

— Ai să-mi zăpăceşti maşina ! — ţipă Trurl, dar îndată se auzi glasul ei de aramă :

— Nu vă mai certaţi ! Ştiu foarte bine ce e Nefiinţa, Neantul sau Nimicul, fiindcă toate astea încep cu litera *n*, ca şi Neexistenţa. Mai bine uitaţi-vă împrejur să mai vedeţi lumea cît există, că acuşi o să dispară...

Cei doi constructori amuţiră. Maşina începu într-adevăr să facă Nimicul, dar cu totul altfel decît şi-ar fi închipuit ei. Ea îndepărta pe rînd din lume diferite lucruri, care începeau să mai existe,

de parcă nicicînd n-ar fi existat. Desființase deja nălăriile, nogoșarii, nebunarițele, năsărîmbele, normolocii, nedințele și nugumarii. Uneori părea că în loc să reducă, să micșoreze, să arunce, să îndepărteze, să distrugă și să scadă, dimpotrivă, ea adaugă și mărește, fiindcă lichidase, una după alta, negustul, necomunul, necredința, nesaturarea, neîndestularea și neputința.

— Vai, vai ! — exclamă Trurl. Numai să nu iasă ceva rău din toate astea...

— Potolește-te ! — zise Clapauțius. Doar vezi bine că ea nu fabrică Neantul General, ci numai Neprezența lucrurilor al căror nume începe cu *n* ; n-o să se întîmple nimic pentru că nici mașina asta a ta nu e bună de nimic !

— Așa ți se pare doar — răspunse mașina. Am început, ce-i drept, cu tot ceea ce începe cu *n*, pentru că numele îmi erau familiare. Dar una e să faci un lucru și alta e să-l strici, să-l distrugi. Pot să desființez totul din simplul motiv că știu să fabric totul, iar acel tot care începe cu litera *n*, deci și Neființa, este pentru mine un fleac. Îndată o să dispăreți și voi și n-o să mai fie chiar nimic, așa că te rog, Clapauțius, să recunoști repede că sînt cu adevărat universală și îndeplinesc comenzile așa cum se cuvine, altfel o să fie prea tîrziu.

— Dar bine... începu cu teamă Clapauțius și în clipa aceea observă că, într-adevăr, încep să dispară și diferite lucruri care nu încep cu *n* : cambuze, pumnițe, ștergașe, mușcăciori, rimunețe, trăpuni și pantome.

— Stai ! Oprește-te ! Retractez ce-am spus ! Termină ! Să nu faci Neființa ! — strigă cît îl ținea gura Clapauțius.

Dar pînă să se oprească mașina mai dispărură grășacii, plojmițele, filidronii și zamrele. Lumea arăta groaznic. Cel mai mult avusese de suferit cerul : abia se mai vedeau, ici și colo, cîteva punctulețe de stele. Nici urmă de minunații mușcăciori

și răpștănuși care înfrumusețaseră pînă atunci bolta cerească !

— O, cerule mare ! — strigă Clapauțius. Unde sînt oare camhuzele ? Unde sînt iubitele mele mărcuțe ? Unde sînt blîndele pantome ?!

— Nu mai sînt și nu vor mai fi niciodată — răspunse liniștită mașina. Am executat sau mai degrabă am început să execut ceea ce mi-ai ordonat...

— Ți-am ordonat să faci Neantul și tu... tu...

— Clapauțius, sau ești prost sau faci pe prostul — zise mașina. Dac-aș fi făcut dintr-o dată Neantul, totul ar fi încetat să existe, deci nu numai Trurl și cerul, și Cosmosul, și tu, ci chiar și eu. Atunci cine anume, și cui, ar fi putut spune că ordinul a fost îndeplinit și că sînt o mașină destoinică ? Și dacă nimeni nu spune asta nimănui, cum aș putea eu, care de asemenea n-aș mai fi, să obțin satisfacția ce mi se cuvine ?

— Fie precum zici, să nu mai vorbim despre asta — spuse Clapauțius. Nu mai vreau nimic de la tine, mașină dragă, te rog numai, fă-mi niște mărcuțe, fiindcă fără ele viața mi-e tare tristă...

— De astea nu știu să fac, fiindcă mărcuțele încep cu *m* — zise mașina. Desigur, pot să fac la loc negustul, neștiința, neputința, neiubirea, nelinișlea, necredința, neîndestularea, dar cînd e vorba de alte litere te rog să nu aștepți nimic de la mine.

— Dar eu vreau să am mărcuțe ! — țipă Clapauțius.

— Degeaba, mărcuțe nu pot face — zise mașina. Dar ia uită-te la lume și vezi cît este de plină de tot felul de găuri mari și negre, de Neantul care umple prăpastiile fără fund dintre stele, uită-te cum pîndește acesta fiecare frîntură de existență. Totul e opera ta, invidiosule ! Nu cred că viitoarele generații te vor binecuvînta pentru asta...

— Poate că n-or să afle... n-or să observe... bolborosi palid Clapauțius, privind neîncrezător pustietatea neagră a cerului și neîndrăznind să pri-

vească în ochii colegului său. Lăsîndu-l lîngă maşina care ştia să facă totul cu *n*, se întoarse tiptil acasă. Lumea în schimb a rămas pînă azi găurită peste tot de Neant, aşa cum rămăsese cînd oprise Clapauţius maşina, în cursul acelei distrugeri ordonate. Şi pentru că n-a putut să construiască o maşină care să facă lucruri al căror nume începe cu altă literă, avem motiv să ne temem că niciodată, în vecii vecilor, nu vor exista lucruri atît de minunate ca pantomele şi mărcuţele...

Mașina lui Trurl

Constructorul Trurl meșteri odată o mașină inteligentă, înaltă de opt etaje. După ce sfîrși partea cea mai importantă, o acoperi mai întîi cu un lac alb. Pe urmă, o coloră pe la colțuri în liliachiu, se uită la ea de departe și-i mai făcu un desen în față, iar în locul în care își închipui că ar fi fost fruntea mai aruncă o ușoară pată portocalie. Foarte mulțumit de sine, fluieră nepăsător, apoi, mai mult din obligație, îi puse, solemn, o întrebare :

— Cît fac doi și cu doi ?

Mașina se puse în mișcare. Mai întîi i se aprinseră lămpile, circuitele se înviorară, curentul începu să vuiască ca o cascadă, cuplajele porniră și ele, țevile de tot felul se încinseră. Totul în ea se învîrtejea, huruia, duduia, făcînd un zgomot de-ți țiuiau urechile, încît Trurl socoti că ar fi trebuit să-i mai adauge și un amortizor special. În vremea asta mașina lucra de zor, de parcă ar fi trebuit să rezolve cea mai grea problemă din întregul Cosmos ; pămîntul fremăta, nisipul fugea de sub picioare de atîtea vibrații, siguranțele săreau ca dopurile din sticlele de șampanie, iar releele erau gata să plesnească de atîta efort. În sfîrșit, cînd toată aiureala asta începuse să-l plictisească pe Trurl, mașina se opri brusc și rosti cu glas de tunet :

— ȘAPTE !

— Ei, drăguțo ! — îi spuse Trurl îngăduitor. Nici pomeneală ! Doi și cu doi fac patru. Fii bună și îndreaptă-te ! Ia zi, cît fac doi și cu doi ?

— ȘAPTE ! — răspunse prompt mașina.

Trurl scoase un oftat și, vrînd-nevrînd, își puse iar șorțul de lucru, își suflecă serios mînecile, deschise ușița de jos a mașinii și intră înăuntru. Rămase multă vreme acolo ; se auzea doar cum lovește cu ciocanul, cum răsucește, sudează, nituiește, cum aleargă tropăind pe treptele ei de tablă, ba la etajul șase, ba la opt, și pe urmă, în goana mare, înapoi, pînă jos. Apoi dădu drumul curentului atît de aprig, încît totul se lumină înăuntru, iar eclatoarelor le crescură mustăți violete. Se trudi așa vreo două ore, după care ieși afară, la aer curat, ce-i drept, plin de funingine, dar mulțumit. Puse la o parte toate uneltele, aruncă șorțul, își șterse fața, mîinile și, la urmă de tot, așa, ca să se liniștească, întrebă :

— Ei, cît fac doi și cu doi ?

— ȘAPTE ! — răspunse mașina.

Trurl trase o înjurătură zdravănă, dar nu avea ce să facă. Se apucă iar să scormonească în ea, reparînd ici și colo, stabilind alte legături, desfăcînd niturile, mutînd ba una, ba alta, și, cînd află pentru a treia oară că doi și cu doi fac șapte, se așeză descurajat pe ultima treaptă a mașinii și rămase așa, pe gînduri, pînă ce sosi Clapauțius. Acesta îl întrebă ce i s-a întîmplat, că arată de parcă s-ar fi întors de la o înmormîntare. Trurl îi spuse tot necazul. Clapauțius intră și el de cîteva ori în străfundurile mașinii, încercînd să îndrepte cîte ceva. Întrebă apoi cît fac doi și cu unu. Mașina îi răspunse că șase, iar unu și cu unu după ea făcea zero. Clapauțius se scărpină în cap, tuși și zise :

— Prietene, n-avem ce face. Trebuie să privim adevărul în față. Mașina ți-a ieșit altfel decît ai fi vrut. Dar să știi că fiecare rău are și părțile lui bune. La fel și mașina asta.

— Sînt curios să le aflu și eu — răspunse Trurl, izbind cu piciorul în temelia mașinii.

— Termină — îi spuse mașina.

— Ei, vezi, e sensibilă. Deci... ce voiam să spun ? Este, fără îndoială, o mașină proastă, și nu suferă

de o prostie oarecare, obișnuită. Nu, nicidecum! Atît cît pot să-mi dau seama — și sînt, după cum știi, un specialist renumit — cred că este cea mai proastă mașină inteligentă de pe lume! Și ăsta nu-i puțin lucru! Să construiești cu bună știință o asemenea mașină n-ar fi ușor. Dimpotrivă, cred că nimeni n-ar fi în stare s-o facă. Căci nu e numai proastă, dar și încăpățînată ca un catîr, adică are caracterul propriu idioților, aceștia fiind de regulă grozav de încăpățînați.

— La naiba cu o mașină ca asta, n-am nevoie de ea! — zise Trurl și o lovi a doua oară.

— Te previn foarte serios, termină! — rosti mașina.

— Poftim, ai primit acum și un avertisment — comentă sec Clapauțius. Vezi, nu e numai sensibilă, tîmpită și încăpățînată, ci și supărăcioasă. Cu atîtea trăsături de caracter poți să ajungi foarte departe. Ohoho, dacă-ți spun eu!

— Bine, dar, la drept vorbind, ce pot să fac cu ea? — întrebă Trurl.

— Sincer să-ți spun, mi-e greu să-ți răspund în clipa de față. Ai putea, de pildă, să deschizi o expoziție, cu plată, ca oricine dorește să poată vedea cea mai proastă mașină inteligentă din lume. Cîte etaje are — opt? Poftim, un idiot atît de mare n-a mai văzut nimeni pînă acum. O asemenea expoziție ți-ar acoperi nu numai toate cheltuielile, dar...

— Lasă-mă în pace; n-am să deschid nici o expoziție! — răspunse Trurl, se ridică și, neputîndu-se abține, lovi mașina pentru a treia oară.

— Îți dau un ultim avertisment... altfel... îi zise mașina.

— Altfel ce? — strigă Trurl, înfuriat de liniștea ei maiestuoasă. Ești... ești... și, negăsind cuvintele, o mai izbi de cîteva ori, urlînd:

— Ești bună doar să fii lovită, să știi!

— M-ai jignit pentru a patra, a cincea, a șasea și a opta oară — îi spuse mașina — de aceea nu voi

mai face nici un calcul. Refuz să răspund la alte întrebări, referitoare la probleme din domeniul matematicii.

— Refuză ! Ia uitați-vă la ea ! — strigă scos din fire Trurl. După șase sare la opt. Ai auzit, Clapauțius ? Nu șapte, ci opt ? Și mai are neobrăzarea să refuze rezolvarea unor asemenea probleme de matematică ! Ei, na, mai ține ! Na, na ! Mai vrei ?

Drept răspuns la lovituri mașina începu să vibreze, să tremure și, fără să scoată o vorbă, începu să iasă din temelie. Era îngropată destul de adînc, așa că numeroase lonjeroane se îndoiră. Pînă la urmă se desprinse din blocurile de beton și porni, ca o fortăreață mobilă, împotriva lui Clapauțius și Trurl. Trurl înlemnise de uimire și nu încercă nici măcar să se ascundă sau să fugă din calea mașinii, care venea drept spre el, să-l calce în picioare, nu alta. Dar Clapauțius, trezit la realitate, îl apucă de mînă și, trăgîndu-l cu putere, fugi împreună cu el o bucată bună de drum. Cînd își întoarseră privirea văzură că mașina, legănîndu-se ca un turn înalt, se mișca încet, cufundîndu-se la fiecare pas aproape pînă la primul etaj, dar numaidecît se ridica cu îndărătnicie și se îndreptă iarăși spre ei.

— Asta-i nemaipomenit ! zise Trurl, căruia i se oprise răsuflarea. Mașina s-a înfuriat ! Ce-i de făcut ?

— Nimic, să așteptăm, să vedem ce-o să se-ntîmple — răspunse cu prudență Clapauțius. O să se lămurească totul pînă la urmă.

Deocamdată însă nu se întrezărea nici un semn. Mașina, ajungînd pe teren tare, începu să se miște mai iute. Totul înăuntrul ei șuiera, huruia, zornăia.

— Acuș o să i se defecteze regulatorul și programarea — mormăi Trurl. Atunci o să se dezintegreze și...

— Nu cred — răspunse Clapauțius. E un caz deosebit. Fiind atît de tîmpită, pînă și definitiva defecțiune a aparaturii nu o s-o deranjeze. Atenție, uite-o... Să fugim !

Mașina se îndrepta fără îndurare către ei, așa că n-avură încotro și o luară iar la goană cît îi țineau picioarele, urmăriți de zgomotul ei asurzitor. Fugeau mereu fără să se oprească. Ce puteau face altceva ? Vrură să se întoarcă în orașul de baștină, dar mașina îi împiedică, atacîndu-i din flanc și obligîndu-i fără cruțare să se îndrepte spre un șes întins și pustiu. Prin ceața joasă se zăreau munții, stîncoși, mohorîți. Suflînd din greu, Trurl îi zise lui Clapauțius :

— Știi ce ? Să intrăm în vreo trecătoare îngustă... unde nu poate să ne ajungă... blestemata... Ce zici ?!

— Mai bine să fugim tot înainte... răspunse, gîfîind, Clapauțius. Nu departe e o localitate mică... Nu mai țiu minte cum se numește. În orice caz, acolo o să găsim... uf !... adăpost.

Alergară deci tot înainte și nu după multă vreme zăriră primele case. La ora aceea străzile erau aproape pustii. Străbătură o bună bucată de drum fără să întîlnească pe nimeni, cînd un zgomot înfricoșător, de parcă o lavină de pietre s-ar fi prăvălit la marginea orașului, îi înștiință că mașina care-i urmărea ajunsese acolo.

Trurl privi în urmă și încremeni.

— Cerule ! Ia uită-te, Clapauțius ! Dărîmă casele !

Mașina, gonindu-i fără încetare, pășea peste zidurile caselor ca un munte de oțel, lăsînd în urmă o dîră roșie de cărămizi și țigle, învăluind totul într-un nor de praf alb de var. Se auziră urletele disperate ale celor înmormîntați de vii, străzile se umplură de lume, iar Trurl și Clapauțius goneau, mereu înainte, suflînd din ce în ce mai greu, pînă ajunseră la clădirea mare a primăriei. Cît ai clipi, o luară în jos pe scări și nu se opriră decît în pivniță.

— Ei, aici n-o să ne mai ajungă, de-ar fi să dărîme toată primăria pe capul nostru ! — rosti, cu ultimele puteri, Clapauțius. Dracu m-a pus să vin azi în vizită la tine... Eram curios să știu cum îți merge treaba și, iacă, am aflat...

— Stai liniștit — îi răspunse Trurl. Vine cineva...

Într-adevăr, ușa pivniței se deschise și însuși primarul intră însoțit de cîțiva consilieri. Trurl nu îndrăzni să recunoască pricina pentru care se aflau acolo, și Clapauțius fu nevoit să vorbească în locul lui. Primarul îl ascultă în tăcere. Deodată pereții se zguduiră, pămîntul începu să se cutremure și huruitul prelung al zidurilor ce se prăbușeau ajunse pînă în pivniță.

— Cum, a și ajuns aici ?! — strigă Trurl.

— Da — răspunse primarul. Și cere să vă predăm, altfel o să dărîme tot orașul...

Între timp ajunseră pînă la ei niște vorbe rostite undeva de sus, din înălțimi, scrîșnite, asemenea unui hîrșîit de oțel :

— Pe aici, pe undeva, e Trurl... îl simt...

— Cred că n-o să ne predați ! — spuse cu un tremur în glas Trurl, pe care mașina îl cerea cu atîta încăpățînare.

— Cel dintre voi care se numește Trurl trebuie să iasă. Celălalt poate să rămînă, fiindcă predarea lui nu ne-a fost cerută...

— Ai milă, te rugăm !

— N-avem nici o putere — zise primarul. Dealtfel, chiar dacă ai rămîne aici, Trurl, ar trebui să răspunzi pentru pagubele făcute orașului și locuitorilor. Din cauza ta mașina a dărîmat șaisprezece case și a îngropat sub ruine o mulțime de cetățeni. Numai faptul că te afli la un pas de moarte mă face să-ți dau drumul. Du-te și nu te mai întoarce.

Trurl se uită la consilieri și, văzîndu-și sentința înscrisă pe chipurile lor, se îndreptă încet spre ușă.

— Așteaptă ! Viu și eu cu tine ! — strigă supărat Clapauțius.

— Tu ? — întrebă Trurl, cu o licărire de speranță în glas. Nu... răspunse după o clipă. Rămîi, e mai bine așa... De ce să pieri și tu fără folos ?...

— Prostii ! — strigă hotărît Clapauțius. De ce să murim ? Pentru că așa are poftă cretina asta de fier ? Ei poftim ! Să măturăm de pe suprafața pă-

mîntului doi dintre cei mai renumiți constructori e oare atît de ușor ? Hai, curaj, dragul meu Trurl ! Să mergem !

Îmbărbătat de aceste cuvinte, Trurl porni pe scări în urma lui Clapauțius. În piață nu era țipenie de om. Printre norii de praf și pulbere, din care apăreau pe alocuri ruinele caselor dărîmate, stătea mașina, mai înaltă decît turnurile primăriei, scoțînd fum pe nări, plină toată de sîngele cărămiziu al zidurilor și de praf.

— Atenție ! — îi șopti Clapauțius. Ea nu ne vede. S-o luăm la dreapta, pe străduța asta, apoi la stînga și pe urmă drept înainte. Nu departe de aici încep munții. Ne ascundem și o să născocim noi ceva ca să-i treacă pofta pentru totdeauna... S-o ștergem ! — strigă, căci mașina, zărindu-i tocmai atunci, o porni spre ei, zdruncinînd pămîntul.

Alergînd din toate puterile, ajunseră în afara orașului. Mai goniră așa cam vreo milă, urmăriți de pașii tunători ai colosului, care nu-i slăbise o clipă. Deodată Clapauțius strigă :

— E albia unui pîrîu secat, care duce pînă la stînci, la peșteri. Hai mai repede, îndată va trebui să se oprească !...

Porniră deci în sus, împiedicîndu-se și bălăbănind din mîini să-și țină echilibrul, dar mașina se ținea mereu la aceeași distanță de ei. Luînd-o pe albia pîrîului secat, ajunseră la o trecătoare printre stînci și, zărind sus gura deschisă a peșterii, începură să se cațere repede spre ea, neluînd în seamă pietrele care le fugeau de sub picioare. Uriașa despicătură în stîncă răspîndea răcoare împrejur. Intrară iute, mai făcură cîțiva pași, apoi se opriră.

— Bun, aici sîntem în siguranță — zise Trurl, care-și recăpătase liniștea. Mă duc să văd unde s-a oprit...

— Bagă de seamă — îl avertiză Clapauțius. Trurl se apropie atent de gura peșterii, scoase capul afară și îndată se dădu înapoi, îngrozit.

— Vine încoace după noi ! — strigă el.

— Liniștește-te, aici cu siguranță n-o să poată intra — zise cu oarecare îndoială în glas Clapauțius. Dar asta ce mai e ? Parcă s-a întunecat... O — o — !

În clipa aceea o umbră uriașă acoperi cu totul petecul de cer vizibil prin gura peșterii : era pieptul de oțel, plin de nituri, al mașinii, care se lăsa ușor peste stîncă. În felul acesta peștera fu închisă ermetic pe dinafară.

— Sîntem pierduți... șopti Trurl. Glasul îi tremura și mai mult, căci se lăsase un întuneric beznă.

— Mari idioți am mai fost ! — strigă Clapauțius. Să ne băgăm noi în grota asta, pe care poate s-o baricadeze ! Cum am putut face o asemenea prostie ?

— Ce zici, ce are de gînd să facă ? — întrebă Trurl după o lungă tăcere.

— Cred că așteaptă să ieșim de aici ; pentru asta nu e nevoie de cine știe ce inteligență.

Iar se așternu tăcerea. Trurl o porni prin întuneric în vîrful picioarelor, cu mîinile întinse, spre locul unde își închipuia că e gura peșterii. Pipăi într-una cu degetele peretele stîncii pînă ce ajunse la oțelul neted și cald, de parcă ar fi fost încins pe dinăuntru...

— Te simt, Trurl... se auzi glasul de fier al mașinii în spațiul acela închis. Trurl se dădu înapoi, se așeză pe o piatră lîngă prietenul său. O vreme rămaseră nemișcați. Într-un tîrziu Clapauțius îi șopti :

— Stă știi că n-avem nici o ieșire. Trebuie să cădem la o învoială cu mașina...

— Nici o speranță — zise Trurl. Încearcă totuși, poate că măcar ție o să-ți dea drumul teafăr...

— Nu, așa nu vreau ! — îi spuse cu hotărîre Clapauțius și, apropiindu-se de gura nevăzută a peșterii, strigă :

— Ei, ne auzi ?

— Vă aud — îi răspunse mașina.

— Ascultă, aș vrea să-ți cer scuze. Știi... între noi a fost o mică neînțelegere, dar la drept vorbind e un fleac. Trurl n-a avut intenția să...

— Am să-l distrug pe Trurl ! — răspunse mașina. Dar mai întîi să-mi răspundă la întrebarea cît fac doi și cu doi ?

— A, o să-ți răspundă, și încă în așa fel, încît ai să fii mulțumită și o să te împaci fără îndoială cu noi. Nu-i așa, Trurl ? — spuse cu aer împăciuitor Clapauțius.

— Mda, desigur... îngînă Trurl cu glas scăzut.

— Bine — zise mașina. Atunci cît fac doi și cu doi ?

— Pa... adică șapte... răspunse Trurl și mai încet.

— Ha, ha ! Nu patru deci, ci șapte, nu-i așa ? — urlă mașina. Ei, vezi ?

— Șapte, sigur că șapte, totdeauna doi și cu doi au făcut șapte ! — întări cu înflăcărare Clapauțius. Ei, acum ne dai drumul ? — adăugă el prudent.

— Nu. Trurl să mai spună încă o dată că îi pare rău și cît fac doi și cu doi...

— Dar dacă-ți spun, o să ne dai drumul ? — întrebă Trurl.

— Nu știu. O să mă mai gîndesc. Nu tu o să-mi pui condiții. Spune, cît fac doi și cu doi.

— Dar o să ne dai drumul, nu-i așa ? — rosti Trurl, în timp ce Clapauțius îl trăgea de mînecă, șoptindu-i la ureche :

— E o idioată, o idioată în toată regula, nu te certa cu ea, te implor !

— N-am să vă dau drumul dacă n-o să am chef — răspunse mașina. Dar tu oricum o să-mi spui cît fac doi și cu doi...

Trurl sări în sus ca turbat.

— Bine, am să-ți spun, am să-ți spun ! — strigă el. Doi și cu doi fac patru, iar doi ori doi fac tot patru, de-ar fi să umbli cu capul în jos, de-ar fi să preschimbi toți munții ăștia în țărînă, de-ar fi să înghiți toată marea și să bei tot cerul, ai auzit ? Doi și cu doi fac patru !

— Trurl ! Ai înnebunit ! Ce tot spui ? Doi și cu doi fac șapte, doamnă dragă ! Șapte, mașinuță

scumpă! Şapte! — striga Clapauţius, încercînd să-l întreacă în strigăte pe prietenul său.

— Nu-i adevărat! Fac patru! Numai patru, de la începutul pînă la sfîrşitul lumii fac PATRU! — striga Trurl cît îl ţinea gura.

Deodată sub picioarele lor stîncile începură să freamăte.

Maşina se dădu înapoi de la gura peşterii, o lumină palidă o străbătu pe dinăuntru şi deodată ea scoase un strigăt prelung:

— Nu-i adevărat! Şapte! Ai să recunoşti tu cînd te-oi prinde!

— N-am să recunosc niciodată! — răspunse Trurl, de parcă i-ar fi fost de acum totuna. În aceeaşi clipă peste capetele lor se abătu o grindină de pietre, căci maşina începuse să izbească cu corpul ei de opt etaje în stînci, şi blocuri uriaşe se desprindeau din piatra masivă, rostogolindu-se la vale.

Tunetul acesta, împreună cu mirosul de fum de cremene şi scînteile iscate de atingerea oţelului de stîncă umplu toată peştera. Şi în mijlocul acestui zgomot infernal se auzea în răstimpuri glasul subţire al lui Trurl care striga într-una:

— Doi şi cu doi fac patru! Patru!

Clapauţius încerca să-i astupe gura cu forţa, dar, îmbrîncit de Trurl, tăcu şi se aşeză resemnat, cu capul în mîini. Maşina nu se potolise o clipă în eforturile ei diabolice şi se părea că dintr-o clipă în alta tavanul peşterei se va prăvăli peste cei doi, strivindu-i şi îngropîndu-i pentru vecie. Dar tocmai cînd îşi pierduseră orice speranţă, cînd praful înecăcios umpluse tot spaţiul, undeva se auzi un zgomot asurzitor, mai întîi ca un huruit puternic, apoi întreg văzduhul începu să urle, peretele negru, care acoperea intrarea în peşteră, dispăru ca spulberat de furtună în timp ce bucăţi uriaşe de stîncă se rostogoliră la vale. Ecoul acestui cataclism încă nu se potolise cînd cei doi prieteni ajunseră la ieşirea peşterii şi, aplecîndu-se în afară, zăriră maşina, zăcînd sfărîmată şi strivită sub avalanşa de

stînci, dintre care una o tăiase aproape în două, de-a lungul celor opt etaje ale ei. Coborîră încet printre dărîmăturile pline de praf ale stîncilor sfărîmate. Ca să ajungă la albia pîrîului secat, trebuiră să treacă pe lîngă maşina care zăcea acum nemişcată, ca un vas naufragiat, aruncat la mal. Fără să scoată un cuvînt, se opriră amîndoi deodată lîngă flancul ei de oţel. Maşina mai dădea încă semne de viaţă. Se auzea foarte slab cum ceva, înăuntru, se mai învîrtea.

— Va să zică acesta e sfîrşitul tău lipsit de glorie, iar doi şi cu doi fac tot... începu Trurl, dar în aceeaşi clipă maşina începu să fornăie imperceptibil şi, cu ultimele puteri, bolborosi :

— ŞAPTE.

Apoi ceva scîrţîi uşor în măruntaiele ei, nişte pietre îi căzură de pe frunte şi ea se stinse, prefăcîndu-se într-un morman de fiare vechi. Cei doi constructori se priviră unul pe altul, apoi, fără să-şi spună un cuvînt, o porniră mai departe la vale, pe albia pîrîului secat.

Odată cineva bătu la uşa constructorului Clapauţius. Acesta crăpă puţin uşa, scoase capul afară şi zări o maşină burtoasă, abia ţinîndu-se pe patru picioare scurte.

— Cine eşti şi ce vrei ? — o întrebă.

— Sînt Maşina de Îndeplinit Dorinţele şi m-a trimis în dar marele tău prieten şi coleg, Trurl.

— În dar ? — se miră Clapauţius, ale cărui sentimente faţă de Trurl erau destul de amestecate ; mai ales nu-i plăcea faptul că maşina îl numise pe Trurl „marele tău coleg". Ei, bine — hotărî el după o clipă de gîndire — poţi să intri.

Îi arătă un loc în colţul de lîngă sobă şi, fără să-i arate aparent vreo atenţie, se întoarse la treburile sale. Tocmai construia o maşină pîntecoasă, pe trei picioare. Era aproape gata. Îi mai rămînea doar s-o şlefuiască. După o vreme Maşina de Îndeplinit Dorinţele zise :

— Îmi îngădui să-ţi amintesc de prezenţa mea.

— Nu te-am uitat — spuse Clapauţius şi-şi văzu mai departe de lucru. După o clipă maşina îl întrebă iarăşi :

— Pot să ştiu şi eu ce faci ?

— Eşti Maşina de Îndeplinit Dorinţele sau de Pus Întrebări ? — zise Clapauţius şi adăugă : Îmi trebuie nişte vopsea albastră.

— Nu ştiu dacă am să găsesc chiar nuanţa de care ai nevoie — răspunse maşina, scoţînd prin clapa din pîntece o cutie de vopsea. Clapauţius o deschise, înmuie în ea pensula fără să scoată o

vorbă și se apucă de vopsit. Pînă seara îi mai ceru șmirghel, carborund, niște burghiuri, vopsea albă, niște șuruburi mici, și de fiecare dată mașina îi dădea imediat ceea ce dorise. Spre seară acoperi aparatul construit cu o bucată de pînză, îmbucă ceva, se așeză în fața mașinii pe un scăunel și-i zise :

— Ia să vedem la ce te pricepi. Spui că știi să faci orice ?

— Chiar orice nu, dar știu foarte multe — răspunse cu modestie mașina. Ești mulțumit de vopsele, șuruburi și burghiuri ?

— A, da, desigur — răspunse Clapauțius. Dar acum am să-ți cer un lucru și mai greu. Dacă n-ai să-l poți face, am să te trimit înapoi la stăpînul tău cu mulțumirile și referințele de rigoare.

— Și ce anume îmi ceri să fac ? — întrebă mașina, lăsîndu-se de pe un picior pe altul.

— Chiar pe Trurl — o lămuri Clapauțius. Vreau să-mi faci un Trurl aidoma celui adevărat. Să nu se deosebească cu nimic unul de altul !

Mașina bombăni ceva, bîzîi, fornăi, apoi spuse :

— Bine, am să-ți fac un Trurl, dar bagă de seamă, poartă-te frumos cu el, fiindcă e un mare constructor !

— A, se înțelege, poți fi liniștită — răspunse Clapauțius. Ei, unde-i, ia să-l văd !

— Cum ? Vrei așa, dintr-o dată ? Doar nu e lucru ușor — zise mașina. Asta durează nițeluș. Trurlii nu sînt nici șuruburi, nici vopsele !

Și totuși, neînchipuit de repede, începu să sune, să șuiere, în pîntece i se deschise o ușiță măricică și din străfundul întunecos ieși Trurl. Clapauțius se ridică în picioare, îl înconjură din toate părțile, se uită bine la el, îl pipăi, îl ciocăni, dar nu mai încăpea nici o îndoială, avea înaintea lui un Trurl care semăna cu originalul ca două picături de apă. Trurl care ieșise din burta mașinii mijea ochii, căci îl supăra lumina, dar în afară de asta se comporta absolut normal.

— Ce mai faci, Trurl ? — îl întrebă Clapauțius.

— Hai noroc, Clapauțius ! Dar cum de am ajuns aici ? — întrebă cu vădită mirare Trurl.

— Ei, așa, ai apărut pur și simplu... Nu te-am văzut de mult. Cum îți place la mine ?

— Mda, frumos, foarte frumos... Ce ai acolo, sub pînza aia ?

— Nimic deosebit. Ia loc, te rog.

— Ei, nu, mi se pare că e tîrziu. S-a făcut întuneric, trebuie să mă duc acasă.

— Atît de repede ? Mai stai oleacă ! — protestă Clapauțius. Hai să intrăm în pivniță, am să-ți arăt ceva interesant...

— Dar ce ai în pivniță ?

— Deocamdată nimic, dar o să am îndată. Hai, vino...

Și, bătîndu-l pe umeri, Clapauțius îl conduse pe Trurl în pivniță. Ajunși acolo, îi puse o piedică și Trurl căzu. Clapauțius îl legă apoi bine și începu să-l cotonogească cu un drug gros. Trurl țipa cît îl ținea gura, cerea ajutor, ba înjura, ba cerea îndurare, dar fără folos. Noaptea era întunecoasă și pustie, iar Clapauțius bătea la el ca la fasole.

— Au, au ! De ce mă bați așa ?! — urla Trurl, ferindu-se de lovituri.

— Fiindcă asta îmi face plăcere — îi spuse Clapauțius lovind mereu. Tu încă nu știi ce-i asta, dragul meu Trurl !

Și-i trase una în cap de răsună ca din butoi.

— Dă-mi drumul imediat, altfel mă duc la rege și am să-i spun ce-ai făcut cu mine și o să te bage la închisoare ! — strigă Trurl.

— Ba n-o să-mi facă nimic. Și știi de ce ? — întrebă Clapauțius, așezîndu-se pe bancă.

— Nu știu — răspunse Trurl, bucuros că bătaia încetase.

— Fiindcă tu nu ești adevăratul Trurl. El e la el acasă, a construit Mașina de Îndeplinit Dorințele și mi-a trimis-o în dar, iar eu, ca s-o încerc, i-am cerut să mi te facă pe tine ! Acum o să-ți deșurubez

capul, am să-l pun sub pat și am să-l folosesc drept trăgător de cizme.

— Ești un monstru ! De ce vrei să faci asta ?!

— Ți-am mai spus-o : fiindcă îmi face plăcere. Ei, și-acum gata cu pălăvrăgeala ! Spunînd acestea, Clapauțius apucă un băț, dar Trurl începu să țipe :

— Încetează ! Încetează imediat ! Am să-ți spun ceva foarte important !

— Sînt curios să știu ce ai putea să-mi spui ca să nu-ți folosesc capul drept trăgător de cizme — răspunse Clapauțius oprindu-se. Atunci Trurl îi strigă :

— Nu sînt deloc un Trurl fabricat de mașină ! Sînt Trurl cel adevărat, cel mai adevărat din lume. Am vrut doar să aflu ce faci de atîta vreme de cînd te-ai închis în casă cu patru lacăte ! De aceea am construit mașina, m-am ascuns în pîntecele ei și i-am cerut să mă aducă acasă la tine, chipurile ca un dar din partea mea !

— Ia te uită, da' frumoase basme mai știi să scornești. Și așa, la repezeală ! — zise Clapauțius și, ridicîndu-se, strînse în mîini capătul gros al bățului. Nu te mai osteni, îți ghicesc minciuna de la o poștă. Ești Trurl cel fabricat de mașină ; ea îndeplinește toate dorințele ; datorită ei am căpătat șuruburi, vopsea albă și albastră, burghiuri și tot felul de alte lucruri. Dacă a fost în stare să facă toate astea, atunci a putut să te facă și pe tine, dragul meu !

— Am avut totul pregătit în pîntecele ei ! — strigă Trurl. N-a fost greu să prevăd de ce vei avea nevoie în timpul lucrului ! Îți jur că-ți spun adevărul !

— Dac-ar fi adevărat, ar însemna că prietenul meu, marele constructor Trurl, este un șarlatan de rînd, și asta n-am s-o cred niciodată ! — răspunse Clapauțius, și-l croi zdravăn peste spinare. Na ! Asta pentru calomniile la adresa prietenului meu Trurl ! Mai na-ți o dată ! Și-i mai trase una. Lo-

viturile cădeau necruțătoare. Într-un tîrziu, obosit de atîta trudă, se opri.

— Mă duc să mă întind niței, să mă odihnesc — îl lămuri Clapauțius, aruncînd bățul. Așteaptă, mă întorc îndată...

Cînd sforăitul lui se auzi în toată casa, Trurl începu să se zbată pînă ce legăturile slăbiră, desfăcu nodurile, ieși încetișor din pivniță și o luă la fugă către casă, în timp ce Clapauțius, rîzînd în pumni, îl urmări prin ferestruică cum o luase la sănătoasa. A doua zi îi făcu o vizită lui Trurl. Acesta îi dădu drumul în casă cu o mină posomorîtă, fără să scoată o vorbă. Înăuntru era destul de întuneric, totuși Clapauțius observă îndată că trupul și capul lui Trurl purtau urmele cotonogelii zdravene pe care o încasase cu o zi în urmă, cu toate că se trudise, nu glumă, să șteargă urmele lăsate de lovituri.

— De ce ești atît de mohorît ? — îl întrebă vesel Clapauțius. Am venit să-ți mulțumesc pentru frumosul dar. Păcat însă că, în timp ce dormeam a dispărut, lăsînd ușa deschisă. A șters-o de parcă ar fi fost apucat de streche !

— Mi se pare că n-ai folosit cum se cuvine darul meu, ca să nu spun mai mult ! — izbucni Trurl. Mașina mi-a povestit totul, nu trebuie să te ostenești — adăugă el răutăcios, văzînd că Clapauțius dă să spună ceva. I-ai cerut să mă facă pe mine, pe mine însumi, și pe urmă ai adus pe ascuns duplicatul persoanei mele în pivniță și acolo l-ai bătut la sînge ! Și după batjocura asta, după o asemenea recunoștință pentru darul trimis, mai îndrăznești să mi te înfățișezi, ca și cînd nu s-ar fi întîmplat nimic ? Ce ai de spus ?

— Nu înțeleg deloc de ce te superi — răspunse Clapauțius. Adevărat, i-am cerut mașinii să facă o copie a ta. Îți spun, era o copie perfectă. Am rămas pur și simplu uimit văzînd-o. În ceea ce privește bătaia, se vede că mașina a exagerat cam mult ; ce-i drept l-am ciomăgit de cîteva ori pe

falsul Trurl, fiindcă am vrut să văd dacă e solid construit și, în afară de asta, mai eram curios să văd cum reacționează la lovituri. S-a dovedit a fi nemaipomenit de deștept. De la bun început mi-a turnat o poveste, cum că acel Trurl ai fi tu însuți; eu nu l-am crezut și atunci el a început să jure că frumosul dar nu era un dar, ci o curată înșelătorie. Înțelegi? Dorind să-ți apăr onoarea — onoarea prietenului meu — am fost nevoit să-i plătesc cum se cuvine pentru minciunile sale nerușinate. M-am convins totuși că e, într-adevăr, deosebit de inteligent, căci nu numai fizic, dar și spiritual, îmi amintea de tine, dragul meu. Ești, fără îndoială, un mare constructor. Asta am vrut să-ți spun și tocmai de aceea am și venit așa devreme!

— Mda? Ei, bine, dacă-i așa... începu, îmbunat, Trurl. Ce-i drept, felul în care ai folosit Mașina de Îndeplinit Dorințele nu mi se pare nici acum cel mai fericit, dar fie, treacă de la mine...

— A, să nu uit, tocmai voiam să te întreb, ce-ai făcut, de fapt, cu Trurlul acela artificial? — întrebă cu un aer nevinovat Clapauțius. Aș putea să-l văd?

— Aaa! Era pur și simplu ieșit din minți de furie! — răspunse Trurl. Amenința că o să-ți spargă capul, că o să te pîndească la stînca aia mare de lîngă casa ta, iar cînd am încercat să-l conving, a sărit la mine. În timpul nopții a început să împletească din sîrme tot felul de plase și capcane pentru tine, dragul meu, așa că, deși am socotit că prin el m-ai batjocorit pe mine, gîndindu-mă la vechea noastră prietenie și spre a îndepărta din calea ta primejdia ce te pîndea (căci el nu știe de glumă), nevăzînd altă ieșire, l-am desfăcut în bucăți...

Și, spunînd acestea, Trurl lovi cu piciorul, chipurile nepăsător, niște resturi metalice, aruncate ici-acolo, pe podea.

Apoi se despărțiră cu căldură, rămînînd buni prieteni.

De atunci Trurl nu mai face altceva decît să povestească peste tot istoria, de-a fir a păr, cum i-a dăruit lui Clapauțius Mașina de Îndeplinit Dorințele, cum acesta nu s-a purtat prea frumos, cerînd mașinii să-i facă pe el însuși, pe Trurl, și cum i-a tras acestui Trurl o chelfăneală zdravănă, cum copia făcută la perfecție de către mașină a încercat prin minciuni meșteșugite să scape din pivniță și cum a fugit de îndată ce Clapauțius, obosit, s-a dus să tragă un pui de somn. Apoi cum el, Trurl, l-a desfăcut în bucăți pe Trurl cel fabricat, care venise la el acasă, că a făcut aceasta numai pentru a-l feri pe prietenul său de răzbunarea celui bătut. Și atîta înșiră la povești, atît se lăudă și se împăună, întărind totul cu mărturia lui Clapauțius, încît vestea acestei ciudate pățanii ajunse la curtea regelui, și acolo nimeni nu mai vorbea despre Trurl altfel decît cu mare admirație, deși nu de mult era numit de toți Constructorul Celor Mai Proaste Mașini Inteligente din Lume. Dar cînd Clapauțius auzi că regele însuși l-a încărcat pe Trurl cu daruri și l-a decorat cu Ordinul Marelui Arc și Steaua Eliconoidală, strigă în gura mare :

— Cum așa ? Va să zică, pentru faptul că am reușit să-l întrec în șiretenie, trăgîndu-i cîteva sute de lovituri, încît a trebuit să fugă cu coada între picioare din pivnița mea și să se cîrpească acasă cum a putut, pentru toate astea are acum parte de onoruri. Și, ca și cînd asta ar fi prea puțin, regele îl mai și decorează ? O, lume ! O, lume !...

Și, cătrănit la culme, se întoarse acasă, încuindu-se cu șapte lacăte. Construise și el o Mașină De Îndeplinit Dorințele, la fel, numai că celălalt o terminase mai devreme.

Cele șapte expediții ale lui Trurl și Clapauțius

Expediția întîi sau capcana lui Garganțian

Pe vremea cînd Cosmosul nu era atît de haotic ca astăzi și toate stelele erau așezate în ordine, încît le puteai număra ușor de la stînga la dreapta sau de sus în jos — cele mai mari și mai albastre se roteau împreună, iar cele mai mici și mai gălbui, ca niște corpuri de categoria a doua ce erau, fiind împinse mai spre margini — pe vremea cînd în tot spațiul nu găseai nici urmă de praf, de pulbere sau rămășițe ale nebuloaselor, în acele timpuri bune de demult, domnea obiceiul ca meșterii constructori care aveau Diploma Omnipotenței Perpetue cu distincție să pornească din cînd în cînd în lungi călătorii pentru a da popoarelor îndepărtate sfaturi bune și ajutor. Potrivit acestei tradiții, Trurl și Clapauțius, care se pricepeau atît de bine să aprindă și să stingă stelele de parcă ar fi dezghiocat nuci, porniră și ei într-o asemenea expediție. Cînd lungimea abisului parcurs șterse din mintea lor ultima amintire a cerului natal, zăriră în fața lor o planetă, nici prea mare, nici prea mică, ci tocmai potrivită, cu un singur continent. Pe la mijlocul lui trecea o linie roșie. La stînga ei totul era galben. iar la dreapta, totul trandafiriu. Înțeleseră că se aflau în fața a două țări vecine și hotărîră să se sfătuiască înainte de coborîre.

— Cîtă vreme aici sînt două țări — zise Trurl — ar fi drept ca tu să te duci într-una, iar eu în cealaltă. În felul acesta nici unul din noi nu va fi nedreptățit.

— Bine — răspunse Clapauțius — dar ce-o să se întîmple dacă o să ne ceară mijloace de luptă? Se mai întîmplă.

— Adevărat, ar putea să ne ceară arme, ba chiar vreo armă deosebită — își dădu cu presupusul Trurl. Eu zic să refuzăm categoric.

— Și dacă or să insiste. Dacă ne vor forța? — replică Clapauțius. Și asta se poate întîmpla.

— Să vedem cum stau lucrurile — spuse Trurl și dădu drumul la radio. Îndată se auzi o muzică veselă, militărească.

— Am o idee — zise Clapauțius, închizînd radioul. Putem să folosim rețeta lui Garganțian. Ei, ce zici?

— A, rețeta lui Garganțian! — strigă Trurl. N-am auzit ca cineva s-o fi folosit vreodată. Dar am putea face noi începutul. De ce nu?

— Amîndoi sîntem gata s-o folosim. Buuun — îl lămuri Clapauțius. Dar să știi că trebuie negreșit s-o aplicăm amîndoi în același timp, altfel totul se va sfîrși cît se poate de prost.

— Ei, asta-i un fleac — zise Trurl. Scoase de la subțioară o cutiuță de aur și o deschise. Înăuntru, rînduite frumos pe catifea, se aflau două bile mici, albe. Ia tu una, iar mie îmi rămîne cealaltă — adăugă Trurl. În fiecare seară te uiți la bila ta; dacă se va colora în roz, înseamnă că eu am folosit rețeta. Atunci vei face și tu la fel.

— Deci ne-am înțeles — zise Clapauțius, ascunzînd bila. Apoi coborîră, se îmbrățișară și porniră fiecare în altă parte.

În țara unde nimerise Trurl, domnea regele Monstricus. Era un militarist înnăscut, iar pe deasupra un cărpănos cosmic desăvîrșit. Pentru refacerea finanțelor, desființase toate pedepsele, cu excepția celei capitale. Preocuparea lui favorită era lichidarea tuturor funcțiilor inutile, și, de cînd anulase funcția de călău, fiecare condamnat trebuia să se decapiteze singur sau, prin excepționala grație regală, cu ajutorul rudelor apropiate. Ocrotea numai

artele care nu cereau cheltuieli, cum ar fi recitările în cor, de asemenea jocul de şah şi instrucţia militară. Monstricus aprecia foarte mult arta militară, căci un război cîştigat aducea venituri însemnate ; pe de altă parte, pentru război te poţi pregăti foarte bine în timp de pace, de aceea regele susţinea şi pacea, deşi cu măsură. Cea mai de seamă reformă a lui Monstricus era instituţionalizarea trădării de ţară. Regele vecin îi trimitea mereu spioni pe cap. Monarhul înfiinţă atunci funcţia de Vînzător vel Trădător al Coroanei şi prin intermediul unor funcţionari din subordinea lui transmitea, pentru sume mari, secrete de stat agenţilor duşmani. Dar aceştia cumpărau de obicei secrete învechite, pentru că erau mai ieftine, deoarece şi ei trebuiau să dea socoteală în faţa ministrului lor de finanţe de cheltuielile făcute.

Supuşii lui Monstricus erau modeşti, se trezeau devreme şi se duceau la culcare tîrziu, fiindcă munceau foarte mult. Încropeau coşuri pentru tranşee, faşine, arme şi mai ales denunţuri. Pentru ca ţara să nu se ducă de rîpă din pricina denunţurilor — un asemenea caz s-a petrecut cu multe sute de ani în urmă, pe vremea lui Uriaşus Sutochilă — cine se ocupa de denunţuri trebuia să plătească un impozit special, de lux. În felul acesta denunţurile rămîneau la limita normală.

Ajungînd la curtea lui Monstricus, Trurl se puse în slujba lui. Dar regele, cum lesne ne putem închipui, îi ceru să-i fabrice arme de foc puternice. Trurl ceru trei zile de gîndire, iar cînd se întoarse la domiciliul care-i fusese pus la dispoziţie, scoase bila din cutia aurie. Era albă, dar cînd se uită la ea, începu să se rumenească uşor. „Oho — îşi zise — trebuie să facem apel la Garganţian !“

În vremea asta Clapauţius ajunsese în cealaltă ţară, unde domnea puternicul rege Megericus. Acolo era cu totul altfel decît în Monstriţia. Şi monarhul de aici organiza marşuri războinice, şi

el cheltuia mult cu înarmarea, dar o făcea într-un mod elegant, deoarece era un om cu vederi liberale, iar sensibilitatea lui artistică nu avea egal. Acestui rege îi plăceau uniformele, fireturile de aur, galoanele, ciucurașii, epoleții, portierele cu clopoței. Era într-adevăr foarte sensibil! Nu se uita la bani cînd era vorba de pictura batalistă, plătind gras, din motive patriotice, după numărul dușmanilor uciși, așa că în nenumăratele fresce panoramice din cuprinsul împărăției nu se vedeau decît mormanele de cadavre ale soldaților dușmani. În viața de toate zilele se comporta ca un autocrat luminat, îmbinînd cruzimea cu generozitatea. La fiecare aniversare a urcării sale pe tron instituia noi reforme. Odată poruncise să fie zugrăvite în verde toate ghilotinele, altă dată — să fie unse ca să nu scîrțîie. Pe urmă, să fie aurite toate paloșele călăilor, fără a uita să ordone ascuțirea lor cu grijă, din motive umanitare. Era lang la inimă, dar nu admitea nici risipa. De aceea printr-un decret special a normat toate roțile, țepile, șuruburile, cercurile și cătușele. Execuțiile trădătorilor, dealtfel rare, se desfășurau cu multă pompă, în sunete de trîmbițe, cu preot și împărtășanie, cu ciucurași și pompoane. Regele acela mai avea și o teorie pe care o aplicase în practică: teoria fericirii generale. Doar se știe că omul nu rîde pentru că e vesel, ci este vesel pentru că rîde. Cînd se spune că totul e minunat, îndată apare și buna dispoziție. Supușii lui Megericus erau obligați, firește, pentru binele lor propriu, să repete în gura mare că o duc nemaipomenit de bine, iar vechea formulă de salut, „Bună ziua", nu prea clară, regele o schimbă într-una mai folositoare; „Ce bine e!"; copiii pînă la paisprezece ani aveau voie să spună „Hu-ha!", iar vîrstnicii. „Bine mai e".

Megericus tare se mai bucura văzînd cum se însuflețește poporul, cînd, trecînd pe străzi în caleașca de forma unui cuirasat, vedea mulțimile aclamîndu-l. El le răspundea, făcîndu-le cu mîna,

iar oamenii îi strigau în cor : „Hu-ha !“, „Ce bine e !“ și „Minunat !“. Dealtfel, era democrat din fire. Îi plăcea foarte mult să poarte scurte discuții grave cu vechi prieteni, cu care cîndva mîncase din același blid, asculta cu lăcomie istorioare de război, povestite pe la popasuri, și se întîmpla ca, primind în audiență vreun demnitar străin, lovindu-se, nici una, nici alta, cu buzduganul în genunchi, să strige : „Trăiască ai noștri !“ sau „Țintuiți-mi cuirasatul !“, sau „Trăsni-m-ar ghiulelele !“. Prețuia cel mai mult bărbăția și vitejia, murea după piroști soldățești stropite cu rachiu și pesmeciori direct din chesoane. Mitralierele le diviniza pur și simplu. Cînd era trist, ordona regimentelor să defileze prin fața lui, cîntînd : „Armata ghintuită“, „Adio viață de civil !“, „Sună goarna, stai pe loc !“ sau „Repede mundir, caschetă, și arma la baionetă“, un vechi cîntec imperial. Poruncise ca, atunci cînd va muri, vechea gardă să-i cînte la mormînt cîntecul lui îndrăgit „Ai ruginit, bătrîn robot !“.

Clapauțius n-a ajuns ușor la curtea marelui rege. În prima localitate în care nimerise, ciocănise la cîteva uși, dar nimeni nu i-a deschis. Într-un tîrziu zări pe o stradă, cu totul pustie, un copilaș care veni drept spre el și-l întrebă cu glas subțirel :

— Cumpălați, domnule ? Vînd ieftin.

— Poate că da, dar ce ? — întrebă mirat Clapauțius.

— Un secleț de stat — răspunse băiețelul, scoțînd de sub poalele cămășuței capătul unui plan de mobilizare. Clapauțius holbă ochii și spuse :

— Nu, pușiule, n-am nevoie de asta. Nu știi pe unde locuiește primarul orașului ?

— Da' la ție vă tlebuie plimalu' ? — întrebă copilul.

— Ei, am o vorbă cu el.

— În palticulal ?

— Poate fi și în particular.

— Atunți vă tlebuie un agent ? Pentlu asta tăticul meu v-al plinde bine. E sigul și deloc scump.

— Hai, du-mă la tatăl tău — îi zise Clapauțius, văzînd că nu poate pune capăt discuției. Puștiul îl duse la una dintre case ; înăuntru, la lumina lămpii, deși era în plină zi, stătea întreaga familie — bunicul pe un balansoar, bunica lucrînd niște ciorapi și copiii lor, de acum oameni mari, fiecare ocupat cu treburile casei. Văzîndu-l pe Clapauțius, se ridicară și se aruncară asupra lui ; andrelele nu erau altceva decît niște cătușe mascate, lampa microfon, iar bunica șeful poliției locale.

„Se vede că e o neînțelegere la mijloc" — își zise Clapauțius, după ce fu păruit zdravăn și aruncat în închisoare. Așteptă răbdător o noapte întreagă, fiindcă și așa n-avea ce face. Apoi lumina zilei începu să arginteze păienjenișul de pe pereții celulei, resturile ruginite ale foștilor deținuți, și, după o vreme, fu chemat la interogatoriu. Așa află că întregul cartier fusese o cursă : în felul acesta erau trași pe sfoară agenții dușmani. Clapauțius nu era amenințat să aibă vreun proces, căci procedura era scurtă. Pentru încercarea de a intra în contact cu tatăl denunțător îl aștepta ghilotinarea de gradul trei, mai ales că administrația locală cheltuise în acel an bugetar toate fondurile pentru coruperea spionilor dușmani, iar Clapauțius, în ciuda insistențelor repetate, nu voise să cumpere nici un secret de stat pentru a echilibra bugetul. În afară de asta, mai era suspect și pentru faptul că nu avea o sumă mai importantă de bani asupra sa. Clapauțius o ținea într-una că e nevinovat, dar ofițerul care-i lua interogatoriul nu-i dădea deloc crezare. De altfel, chiar dacă ar fi vrut, eliberarea deținutului nu era de competența lui. După ce fu supus unor torturi, mai mult din zel funcționăresc decît din necesitate reală, începură să se poarte neașteptat de frumos cu el. După o săptămînă, spălat și ferchezuit, fu trimis în capitală, unde, instruit asupra etichetei de la curte, avu cinstea să fie primit în audiență personală de către

rege. Primi şi o trîmbiţă, deoarece fiecare cetăţean trebuia să-şi anunţe intrarea şi ieşirea dintr-o instituţie de stat prin sunet de trîmbiţă. De altfel servilismul era împins pînă acolo, încît oamenii nici nu începeau ziua de lucru decît odată cu trîmbiţa, care era pentru ei mai importantă decît răsăritul soarelui.

Megericus îi ceru, bineînţeles, lui Clapauţius o nouă armă, şi acesta promise să-i îndeplinească dorinţa. Îl asigură că visul lui este să revoluţioneze din temelii acţiunile militare.

— Care armată este de neînvins? — întrebă el mai întîi. Cea care are comandanţi mai buni şi soldaţi mai disciplinaţi. Comandantul ordonă iar soldatul se supune; primul trebuie să fie, deci, înţelept, iar al doilea disciplinat. Dar înţelepciunea minţii, fie ea chiar şi militară, are anumite graniţe firesti. Pe de altă parte, chiar un comandant genial poate da peste altul la fel de genial, în tabăra vrăjmaşului, poate cădea pe cîmpul de luptă, lăsîndu-şi regimentul orfan, ba şi mai rău, obişnuit să gîndească, poate să-şi îndrepte gîndul către puterea supremă de stat. Oare turma asta de comandanţi ruginiţi în lupte, cu tîmplele încărunţite de atîta gîndire tactică şi strategică nu poate deveni într-o zi atît de primejdioasă, încît să-i vină pofta de a acapara tronul? Oare nu destule împărăţii au căzut din pricina asta? După cum se vede, comandanţii sînt numai un rău necesar; tot secretul e ca această necesitate să fie lichidată. Mai departe. Disciplina armatei constă în îndeplinirea exactă a ordinelor. O armată ideală, potrivit regulamentului, este aceea care din mii de piepturi şi gînduri face un singur piept, un singur gînd şi o singură voinţă. Pentru asta e nevoie de întreaga disciplină militară, de manevre şi de exerciţii. Un ţel imposibil de atins pare a fi armata în stare să acţioneze ca un singur om, ea însăşi fiind creatorul şi realizatorul planurilor strategice. Cine poate fi întruchiparea unui asemenea ideal? Nu-

mai individul, căci de nimeni nu asculți cu atîta plăcere ca de tine însuți și nimeni nu îndeplinește cu mai mult zel un ordin decît acela care și l-a dat singur. În plus, individul nu se poate dispersa, nu-și poate refuza ascultarea și nici nu poate murmura împotriva lui însuși. Secretul e ca acest devotament, această dragoste de sine pe care o prezintă individul să fie transformată într-o însușire a miilor de soldați. Cum s-o faci ?

În acest loc al pledoariei, Clapauțius începu să lămurească pe larg regelui, care era numai urechi, ideile de-a dreptul geniale ale maestrului Gargantian.

— Fiecărui recrut — zise el — i se montează în față un ștecher, iar în spate o priză. La ordinul : „Faceți legătura !", ștecherele sar în prize și, acolo, unde pînă nu de mult se găsea o ceată oarecare de civili, apare un regiment de armată regulată. Cînd mințile acestor soldați, ocupate pînă atunci cu tot felul de fleacuri extramilitare, se vor contopi într-o unitate de spirit militară, nu numai că apare automat disciplina, evidentă prin faptul că întreaga armată execută același lucru — fiindcă în milioane de corpuri există acum un singur spirit — ci totodată apare și înțelepciunea. Iar înțelepeciunea aceasta este direct proporțională cu numărul. Plutonul posedă un spirit de subofițer, compania este înțeleaptă ca un căpitan, batalionul are capul unui colonel cu diplomă, iar divizia, fie ea și de rezerviști, face cît toți strategii laolaltă. În acest mod se poate ajunge la formații de-a dreptul uluitor de geniale. Ordinele date nu pot să nu fie îndeplinite, fiindcă cine e acela care nu ascultă de el însuși ? Așa se poate pune capăt capriciilor și nestatorniciei indivizilor, dependente de aptitudinile întîmplătoare ale comandanților, se pune capăt invidiilor reciproce, dușmăniilor și conflictelor. Regimentele, odată unite, nu mai trebuie despărțite, fiindcă aceasta nu s-ar putea face fără să se ajungă la dezordine. O armată fără comandanți, care-și

comandă singură, iată ideea mea ! — își încheie Clapauțius cuvîntarea, care făcuse o impresie deosebită asupra regelui.

— Poți să te duci acasă — îi zise, în sfîrșit, regele — iar eu am să mă sfătuiesc cu statul meu major...

— O, să nu faci asta, Maiestate ! — zise vicleanul Clapauțius, prefăcîndu-se a fi foarte neliniștit. La fel a făcut și împăratul Turbuleon, iar comandanții lui, ca să-și apere privilegiile și funcțiile, au respins proiectul. Din pricina asta, vecinul lui Turbuleon, regele Emalius, a năvălit cu armata lui, alcătuită după acest sistem, în țara lui Turbuleon și a făcut-o, deși avea de opt ori mai puțini oameni, una cu pămîntul !

Spunînd acestea, se îndreptă spre apartamentul pus la dispoziție și cercetă bila. Era acum roșie ca sfecla. Deduse că și Trurl acționează cam în același chip la curtea regelui Monstricus. Apoi regele îi ceru lui Clapauțius să restructureze un pluton de infanterie după ideile pe care le-a expus. Infanteriștii se uniră sufletește, începură să strige „La luptă, pe ei !“ — și, coborînd în fugă de pe deal, năvăliră asupra a trei escadroane de cuirasieri regali, înarmați pînă în dinți și comandați de șapte profesori de la Academia Comandamentului General, făcîndu-i una cu pămîntul. Tare se mai necăjiră mareșalii, generalii și amiralii pe care regele îi scoase de îndată la pensie. Convins acum de eficacitatea excepționalei invenții, regele îi ceru lui Clapauțius să o aplice în toată oștirea.

Armurăriile regelui începură să fabrice zi și noapte vagoane de ștechere și prize, care fură instalate unde trebuie, prin toate cazărmile. Clapauțius umbla prin garnizoane în inspecție, primind de la rege o mulțime de decorații. La rîndul său, Trurl, făcea la fel în țara lui Monstricus, deși a trebuit, datorită caliciei acestui monarh, să se mulțumească doar cu titlul de Mare trădător al Patriei. Ambele

state au început să facă pregătiri de război. În febra mobilizării se pregăteau, concomitent, arme convenţionale ca şi nucleare, lustruindu-se din zori şi pînă în noapte tunurile ca şi atomii, pentru a străluci conform regulamentului. Cei doi constructori, care nu prea mai aveau acum de lucru, începură să-şi strîngă în taină catrafusele, spre a se întîlni, cînd va sosi momentul, la locul cuvenit, lîngă nava lăsată în pădure.

În vremea asta, prin cazărmi, mai ales printre infanteriști, se petreceau tot felul de lucruri ciudate. Companiile nu mai aveau nevoie să înveţe exerciţiile, nici operaţiile aritmetice, ca să-şi cunoască numărul. Era o plăcere să te uiţi cum mărşăluiau aceste detaşamente, cum se întorceau „la stînga" şi cum luau poziţia de „drepţi". După instrucţie, compania începea să tăifăsuiască. Prin ferestrele deschise ale barăcilor din cazărmi se auzeau discuţii aprinse despre noţiunea de adevăr coerent, despre judecăţile analitice şi sintetice apriori sau despre existenţă ca atare, căci pînă acolo ajunsese înţelepciunea, iar un batalion de genişti ajunsese la solipsism total, declarînd că în afară de el nimic nu mai există în realitate. Întrucît, pînă la urmă, din discuţii reieşea că nu există nici monarhi, nici duşmani, batalionul se dezmembră pe tăcute şi se împărţi în detaşamente, adoptînd poziţiile unui realism epistemologic. Cam în acelaşi timp, în ţara lui Monstricus a şasea divizie de desant a trecut de la exerciţii militare la exerciţii mistice şi, căzînd în contemplaţie, era cît pe ce să se înece într-un rîu. Nu se ştie prea bine cum s-au desfăşurat lucrurile cu adevărat. E destul să arătăm că atunci cînd s-a declarat războiul şi regimentele, zornăindu-şi armurile, începură să se îndrepte din ambele tabere către graniţă, legea maestrului Garganţian a acţionat cu o precizie uimitoare. Cînd diferitele formaţii începură să se unească, proporţional crescu şi sensibilitatea estetică. Ea ajunsese la maximum în cadrul diviziei, coloanele acesteia risipindu-se repede în toate

părțile, alergînd după cîte un prăpădit de fluturaș, iar cînd corpul motorizat „Uriașus" se apropie de o fortăreață dușmană, pe care trebuie s-o ia cu asalt, planul de bătaie, elaborat în cursul nopții, s-a dovedit a fi un remarcabil tablou al acestei fortărețe, pe deasupra pictat în spirit abstracționist, cu totul contrar tradițiilor militare. La nivelul corpurilor de artilerie se isca, de regulă, cea mai grea problemă filozofică, și, din zăpăceală, proprie ființelor geniale, aceste mari unități își lăsau unde se nimerea fie armele, fie echipamentul greu, ori uitau cu totul că de fapt merg la război. În ceea ce privește celelalte armate, ele erau chinuite de numeroase complexe, așa cum se întîmplă de obicei cu personalitățile deosebit de înzestrate, încît a trebuit să i se adauge fiecăreia o brigadă specială psihanalitică, care efectua în timpul marșurilor tratamentele corespunzătoare.

Între timp, în sunete necontenite de fanfară, amîndouă armatele ocupară treptat poziții de luptă. Șase regimente de infanterie de asalt, unindu-se cu o brigadă de obuziere și un batalion de rezervă, elaborată, cînd li se mai adăugă și un pluton de execuție. „Sonetul Secretului Existenței", și asta în timpul marșului de noapte spre poziții. De ambele părți se produse învălmășeală ; corpul optzeci de marlabarzi striga cît îl ținea gura că trebuie neapărat să se stabilească definiția noțiunii de „dușman", care pînă acum se dovedise a fi plină de contradicții logice, ba, poate, chiar cu totul lipsite de sens.

Detașamentele de parașutiști se străduiau să algoritmizeze satele de primprejur. Formațiile fierbeau, așa că amîndoi regii începură să-și trimită aghiotanții și curierii speciali să facă ordine în rîndurile luptătorilor. Dar fiecare dintre ei, cum ajungea la corpul de armată, să vadă din ce pricină s-a iscat neorînduiala, îndată se contopea sufletește cu sufletul respectivului corp, încît regii rămaseră fără aghiotanți. Conștiința se dovedi a fi o capcană strașnică, în care puteai să intri, dar din care era imposibil

să ieși. Sub ochii lui Monstricus însuși vărul lui, Marele Duce Derbulion, vrînd să încurajeze oștirea, se apropie de linii, dar cum făcu contactul se și contopi cu armata și nu se mai zări deloc.

Văzînd că e din ce în ce mai rău, deși nu știa de ce, Megericus făcu un semn către cei doisprezece trîmbițași din gardă. La fel făcu și Monstricus, care observa totul de pe un deal unde își avea cartierul general. Trîmbițașii duseră trîmbițele la gură și începură să dea semnalul de luptă. Auzindu-l, întreaga armată se contactă definitiv. Scrîșnetul înfiorător al miilor de contacte fu purtat de vînt spre viitorul cîmp de luptă, și, în loc de mii de bombardiere, canoniere, ochitoare, încărcătoare, artileriști, geniști și jandarmi apărură două spirite gigantice, care priveau unul la altul cu milioane de ochi pe deasupra cîmpului întins sub norii albi. Se așternu o liniște de mormînt, deoarece în ambele părți se ajunsese la punctul culminant, pe care marele Garganțian îl prevăzuse cu exactitate matematică. Peste o anumită graniță, militarismul, ca stare de spirit, se transformă în pacifism, și asta pentru că însuși Cosmosul este civil pînă în măduva oaselor, iar spiritele celor două armate atinseseră proporții cosmice ! Deși pe din afară oțelul, blindajele, mitralierele și tăișurile săbiilor aducătoare de moarte străluceau, pe dinăuntru domnea de ambele părți oceanul liniștei înțelegătoare, al bunăvoinței atotcuprinzătoare și al înțelepciunii perfecte. Stînd față în față pe colină, strălucind în soare, în sunetele tobelor, amîndouă oștirile își zîmbiră prietenos. Trurl și Clapauțius tocmai se urcau pe puntea navei lor cînd se întîmplă exact ceea ce doriseră : sub ochii celor doi regi, negri de ciudă, ambele oști tușiră, se luară de braț și porniră la plimbare, să culeagă flori pe cîmpul bătăliei care nu avusese loc...

Expediția întîi bis sau electrobardul lui Trurl

Pentru evitarea oricăror erori, trebuie să arătăm că această expediție, cel puțin în sensul strict al cuvîntului, nu a avut loc nicăieri. Trurl nu s-a mișcat tot timpul din casa lui, dacă nu punem la socoteală ședereа prin spitale sau neînsemnata călătorie spre un planetoid. Dar în sens mai adînc ea a fost una din expedițiile la cea mai mare depărtare pe care a efectuat-o acest vestit constructor, deoarece a ajuns pînă la marginile posibilului.

Se știe că odată Trurl a construit o mașină care a fost bună doar pentru o singură operație, adică aduna doi cu doi și obținea un rezultat greșit. Așa cum am arătat atunci, mașina asta s-a dovedit a fi foarte ambițioasă, și cearta ei cu cel care a creat-o mai, mai că nu s-a sfîrșit tragic pentru el. De atunci Clapauțius i-a făcut mereu zile fripte lui Trurl, necăjindu-l într-una pînă ce, într-o bună zi, acesta și-a luat inima în dinți și a hotărît să construiască o mașină care să facă versuri. În acest scop, Trurl a adunat opt sute două zeci de tone de literatură cibernetică și douăsprezece mii de tone de poezie, apoi s-a apucat de studiu. Cînd nu mai suporta cibernetica, trecea la lirică și invers. După o vreme a ajuns la concluzia că a construi mașina e pur și simplu un fleac în comparație cu programarea ei. Programul pe care îl are în cap poetul obișnuit a fost creat de civilizația în care s-a născut ; această civilizație a fost creată de alta care a precedat-o, și așa mai departe, pînă la începutul Lumii, cînd informațiile despre viitorul poet se roteau încă fără rîn-

duială în nucleul nebuloasei inițiale. Dar ca să programezi mașina trebuie, mai întîi, să repeți, dacă nu întreg Cosmosul de la începuturi, atunci măcar o mare parte din el. Pe oricare altul un asemenea obstacol l-ar fi silit să renunțe la planurile sale, dar viteazului constructor nici prin gînd nu-i trecea una ca asta. Deci, mai întîi a construit o mașină ce modela haosul și în care un spirit electric zbura deasupra unor ape electrice. Apoi a adăugat parametrii luminii, apoi pe cel al strănebuloaselor și așa, încetișor, s-a apropiat de prima epocă glaciară. Asta a fost posibil pentru că mașina lui modela în cinci miliardimi de secundă o sută de septilioane de evenimente petrecute în patru sute de octilioane de locuri concomitent. Dacă cineva crede că Trurl s-a înșelat pe undeva, n-are decît să verifice tot calculul. Așa a modelat Trurl începuturile civilizației, cioplirea cremenei, tăbăcirea pieilor, reptilele și potopurile, patrupezii cu cozi uriașe, apoi străfața palidă, căreia i-a urmat fața palidă, care a meșterit mașina. Și a mers așa într-una, printre eoni și milenii, în zgomot de vîltori și curenți electrici, iar cînd mașina modelatoare s-a dovedit a fi prea strîmtă pentru epoca următoare, Trurl i-a mai adăugat un etaj. Din aceste adaosuri succesive s-a format ceva în genul unui orășel de lămpi și conductori, un amestec de nici dracul nu s-ar mai fi descurcat. Dar Trurl a scos-o frumușel la capăt. Doar de două ori a fost nevoit să-și reia munca : prima dată, din păcate, la început, fiindcă i-a rezultat că Abel l-a omorît pe Cain, și nu Cain pe Abel (asta datorită arderii unei siguranțe într-unul din circuite) ; a doua oară a trebuit să se întoarcă numai cu trei sute de milioane de ani înapoi, pînă în mezozoicul mijlociu, pentru că în loc de străpeștele din care s-a născut străreptila din care s-a născut strămamiferul, din care s-a născut strămaimuța, din care s-a născut străfața palidă, s-a ivit ceva foarte ciudat ; în loc de față pa-

lidă a ieșit rață caldă [1]. Se pare că o muscă a căzut în mașină și a dereglat întrerupătorul superscopic. În afară de asta totul a mers cît se poate de ușor. Au fost modelate Antichitatea și Evul Mediu, apoi timpurile marilor revoluții, momente în care mașina se balansa, pe alocuri, iar lămpile au trebuit să fie udate cu apă și acoperite cu cîrpe ude, ca să nu plesnească. Progresul acela, modelat într-un ritm atît de rapid, era cît pe aci să le arunce afară din soclurile lor. Pe la sfîrșitul secolului al douăzecilea mașina a căpătat mai întîi niște vibrații, apoi nu se știe de ce, un tremur prelungit. Tare se mai necăji Trurl din cauza asta și chiar pregăti o cantitate de ciment și niște scoabe pentru cazul în care mașina ar fi riscat să se deplaseze din loc. Din fericire n-a fost nevoie să se recurgă la aceste ultime mijloace. Trecînd de secolul douăzeci, zborul începu să fie mai lin. Abia acum au început, pe intervale de cîte cincizeci de mii de ani, să se scurgă diferitele civilizații ale unor ființe cu o inteligență deosebită din care se trăgea și Trurl. Bobinele conținînd procesele istorice modelate se derulau una după alta în colector și erau atîtea, încît, privind cu binoclul din vîrful mașinii, nu le vedeai capătul. Și toate aceste eforturi erau doar pentru meșterirea unui stihuitor. Dar ce să-i faci, astea sînt urmările înflăcărării științifice ! Pînă la urmă programele au fost gata. Mai trebuia să se aleagă din ele esențialul, altfel inițierea electropoetului ar fi durat multe milioane de ani.

Două săptămîni la rînd Trurl a introdus în viitorul său electropoet programe generale, apoi a trecut la acordarea circuitelor logice, emoționale și semantice. Ar fi vrut să-l invite pe Clapauțius la o primă probă, dar se răzgîndi și puse mașina în funcție singur. Aceasta începu de îndată să țină un referat

[1] În original *ladawiec* și *latawiec* (zmeu) pe care l-am înlocuit în traducere cu „rață caldă" pentru a respecta intenția autorului, bazată pe o simplă schimbare de litere (n. tr.).

despre lustruirea șlifurilor cristalografice pentru studiul introductiv al micilor anomalii magnetice. Atunci slăbi circuitele logice și le amplifică pe cele emoționale. Mai întîi mașina începu să sughită, apoi izbucni în lacrimi, iar la urmă se tîngui că viața e groaznică. Văzînd aceasta, Trurl amplifică semantica și mai adăugă un supliment de voință. Mașina declară că de acum încolo Trurl trebuie să asculte de ea și-i porunci să-i mai construiască alte șase etaje la cele nouă pe care le avea deja, ca să poată medita asupra esenței existenței. Îi montă atunci un filtru filozofic, după care mașina încetă să i se mai adreseze, îmboldindu-l numai cu curentul. După multe rugăminți, izbuti s-o facă să fredoneze cîntecelul „O băbuță și-o broscuță locuiau într-o căsuță". Dar la asta s-a redus tot talentul ei vocal. Începu atunci să răsucească, să filtreze, să amplifice, să slăbească să mai îndrepte pe ici, pe colo, pînă ce i se păru că mai bine nici că se mai poate. Atunci mașina îl blagoslovi cu niște versuri, că mulțumi cerului pentru prudența lui. Ce-ar mai fi rîs Clapauțius, auzind aceste rime șchioape și posomorîte, pentru care modelase mai întîi formarea Cosmosului, apoi a tuturor civilizațiilor posibile! Mai adăugă șase filtre antigrafomanice, dar ele se frînseră ca niște chibrituri. Trebui să le facă din oțel special. Pe urmă lucrurile începură să meargă ceva mai bine, din punct de vedere semantic. Îi mai contactă un generator de rime, dar cît pe aci să arunce totul în aer, deoarece mașina dorea acum să devină misionar printre triburile astrale sărace. Însă în ultima clipă, cînd era gata să se repeadă asupra ei cu ciocanul, îi veni în minte ideea salvatoare. Scoase din ea toate circuitele logice și puse în locul lor egocentrizatori aductori cu cuplaj narcisiatic. Mașina se legănă ușor, începu să rîdă, să plîngă și spuse că o doare ceva la etajul trei, că s-a săturat de toate, că viața e plină de ciudățenii și toți sînt niște ticăloși, că în curînd o să se stingă

și ea și că nu vrea decît un singur lucru : să nu fie dată uitării atunci cînd nu va mai fi. Apoi, ceru niște hîrtie. Trurl răsuflă ușurat, o deconectă și se duse la culcare. A doua zi îl vizită pe Clapauțius. Acesta auzind că e poftit să-l vadă în acțiune pe Electrobard — pentru că așa hotărîse Trurl să-și boteze mașina — își lăsă lucrul baltă și, așa cum se găsea, o porni după Trurl, dornic să fie cît mai degrabă martorul înfrîngerii prietenului său.

Trurl conectă mai întîi circuitele de încălzire, apoi dădu drumul la un curent slab, mai alergă de cîteva ori în sus pe scări — Electrobardul semăna cu un uriaș motor de vapor, făcut din galerii de oțel, acoperit cu tablă nituită și prevăzut cu tot felul de mașinării și trape — pînă ce, în sfîrșit, frămîntîndu-se, veghind ca tensiunea anodică să fie normală, spuse că așa, pentru încălzire, o să înceapă cu o mică improvizație oarecare. Pe urmă, se înțelege, Clapauțius va putea să dea mașinii teme de versificat după cum îi va pofti inima.

Cînd indicatorii arătară că forța lirică a ajuns la maximum, Trurl mișcă ușor întrerupătorul cu mîna tremurîndă și aproape imediat, cu un glas puțin răgușit, dar emanînd un farmec ciudat de sugestiv, mașina rosti :

— Scrîșcrîcnirîcnic purcicotcodracocristofonic.

— Asta-i tot ? — întrebă după o pauză Clapauțius, cu multă bunăvoință în glas. Trurl își mușcă buzele, mai adăugă mașinii puțină tensiune și iar o porni. De data aceasta vocea ei era mult mai clară ; puteai chiar să te delectezi cu adevărat, auzind sunetele acelea solemne, de bariton, vibrînd fermecător :

Apăntulă nevgiosul prea băndele gruvașne
În cociul trumlii vîpșe, boaita costră spuce,
Oproașele znămînce, vîjvirlele uvzruce,
Ia poarșele corșlive gedeaba văscașne !

— În ce limbă a fost asta ? — întrebă Clapauțius observînd liniștit panica ce-l cuprinsese pe Trurl. Acesta, dînd disperat din mîini, alergă, duduind, pe scări pînă în vîrful uriașului de oțel. Putea fi văzut cum se tîrăște în patru labe prin trapele deschise înăuntrul mașinii, cum ciocănește pe ici, pe colo, înjurînd ca turbat, cum răsucește ceva, zornăind niște chei, și iar se tîrăște la repezeală spre alt nivel. În sfîrșit, scoțînd un strigăt de triumf, aruncă lampa pe podeaua halei. Lampa se sparse în bucăți la un pas de Clapauțius, dar Trurl nici nu binevoi să-și ceară scuze pentru această imprudență. Puse la repezeală o lampă nouă în locul celei vechi, își șterse mîinile murdare cu o cîrpă moale și îi strigă de sus lui Clapauțius să pună în funcțiune mașina. Îndată se auziră următoarele cuvinte :

Trei, aștărme vîrstoace, mlașta tîșă zdîjmă,
Apelaida nodită noroiștea groace.
Gîrnă malpoleașă astă preazvă trîjmă,
Că bamba se strămurce și goală se-ntoarce.

— Ei, acum e mai bine ! — exclamă Trurl, convins pe jumătate. Ultimele cuvinte au avut chiar un sens, ai văzut ?

— Dacă asta-i tot... spuse Clapauțius, care era acum întruchiparea supremei bunăvoințe.

— Pe toți dracii ! — urlă Trurl și iar dispăru în măruntaiele mașinii. Se auziră din nou ciocănituri, huruituri, plesnituri, ca și blestemele înăbușite ale constructorului. La un moment dat scoase capul prin mica clapă de la etajul trei și strigă : Dă-i drumul acuma !

Clapauțius apăsă pe butonul de contact. Electrobardul începu să tremure din creștet pînă-n tălpi și rosti :

Rîvnind mocirstă murdă, lîngeraș șoldos,
Singurcipca mimoaică...

Aici se întrerupse, căci Trurl, înfuriat, trăsese de un cablu. Ceva hîrîi înăuntru și mașina tăcu. Clapauțius rîdea cu lacrimi, ținîndu-se cu mîinile de burtă. Trurl umbla de colo pînă colo, roșu de ciudă. Deodată ceva trosni, pocni și mașina începu grav și pe înțeles :

Egoism, trufie, ură — sufletului sînt micime.
Se convinse de îndată, dorind, cu Electrobard
Să se-ntreacă-un oarecare Clapauțius, nici sutime
N-o s-atingă în lupta dreaptă cu vestitul goliard.

— Ha, ha ! Poftim ! O epigramă ! Cît se poate de potrivită ! strigă Trurl, coborînd în cerc pe scările în spirală atît de repede că aproape căzu în brațele colegului său care, puțin surprins, încetase să mai rîdă.

— A, e o prostie — zise repede Clapauțius. Și în afară de asta, nu a făcut-o el, ci tu !

— Cum adică, eu ?!

— Ai scris-o tu mai înainte. Îmi dau seama după răutatea neputincioasă a conținutului și primitivismului rimelor.

— Așa ! Atunci, poftim, cere altceva ! Orice poftești ! Ei, de ce taci ? Ți-e frică, ai ?

— Nu mi-e frică deloc, mă gîndesc doar — zise iritat Clapauțius, căznindu-se să găsească cea mai grea dintre problemele posibile, deoarece era convins pe drept cuvînt că disputa în jurul perfectibilității versurilor compuse de mașină nu se va termina ușor. Să facă o poezie despre cibernetică ! — zise el deodată, luminîndu-se la față. Să fie nu mai mult de șase versuri, dar să vorbească despre dragoste și trădare, despre muzică, despre negri africani, despre sferele înalte, despre nefericire, despre incest. Totul să fie rimat și toate cuvintele să înceapă cu *C* !

— Daa ? Și n-ai vrea să-ți toarne o întreagă conferință despre teoria generală a automatelor

nelimitate ? i-o trînti Trurl, înfuriat la culme. Cum poți să pui asemenea condiții pros...

Dar nu termină, căci dulcele glas de bariton, umplînd hala toată, începuse :

Călin, ciberotoman, cinic, căta ca o comoară
Al crăiesei cernite corp curat ca cristalul
Cu citera cîntîndu-i. Crăiasa cea cuminte
Credea-n curatu-i cuget, ciudatele-i cuvinte...
...Călin culcușul cercă cu cumnățica-i chioară !!

— Ei, ce mai zici ? — întrebă Trurl satisfăcut, punîndu-și mîinile în șold. Dar Clapauțius, fără să stea pe gînduri, spuse repede :

— Acum ceva cu *G* ! Un catren despre o ființă care a fost totodată mașină gînditoare și negînditoare, impulsivă și crudă, care a avut șaisprezece iubite, aripi, patru cufere pictate, și în fiecare cufăr cîte o mie de taleri de aur cu chipul împăratului Barbă-ncîlcită, care avea două palate și care a dus o viață de ucigaș de...

— Ghebosul Grig Generatorul, gîrbovindu-și grumazul, ghiorăi grețos... începu mașina, dar Trurl sări la pupitru, apăsă pe întrerupător și, acoperindu-l cu propriul corp, strigă, aproape sufocat :

— Gata cu toate prostiile astea ! N-am să admit să se prăpădească un asemenea talent ! Ori comanzi niște versuri ca lumea, ori s-a terminat !

— Da' ce, astea nu-s versuri ca lumea ? — începu Clapauțius.

— Nu ! Astea-s niște jocuri, rebusuri ! N-am construit mașina pentru niște idioate de cuvinte încrucișate ! Ăsta-i un meșteșug ordinar, și nu Marea Artă ! Te rog să-i dai o temă, poate să fie cît de grea...

Clapauțius rămase multă vreme pe gînduri, se încruntă și la urmă spuse :

— Bine. Atunci să fie ceva despre dragoste și moarte, dar totul să fie exprimat în limbajul mate-

maticilor superioare, mai ales al algebrei tensorilor. Poate fi chiar topologia și analiza superioară. Și pe deasupra, să fie destul de îndrăzneț din punct de vedere erotic, chiar cu anumite îndrăzneli și în sfere cibernetice.

— Ai înnebunit, se vede. Despre dragoste în spirit matematic? Nu, te-ai scrîntit de-a binelea — începu Trurl. Dar amuți, odată cu Clapauțius, căci Electrobardul se porni să recite :

Integrînd în după-amiaza arzătoare
Ale Ciberiadei grupuri unimodulare,
Timidul cibernetic în mari extreme căzu,
Neștiind, dragoste să fie sau nu ?

Feriți din cale-mi, Laplacieni, de seară pînă-n zori,
Și versori ai vectorilor din zori pînă-n seară !
Mai aproape, contraimagini, căci e vremea doară
Iubita s-o reduci la dulci îmbrățișări !

Vibrații semimetrice, în geamăt reunite,
El schimbă în rotații, cuplaje returnante,
Și atîta de cascadice, rapide, trepidante,
Că dintr-o clipă-ntr-alta trezesc scurtcircuite !

Tu, clasă transfinală ! Mărime-a nemărginirii !
Continuum ireductibil ! Vă spun ca să se știe !
Pe Crhistoffel cu Stoks îi dărui pe vecie
Pentru prima și ultima derivată a iubirii.

Adîncuri plurifolii de spații interastrale
Arată-le celor prinși în teorii-chichițe,
Ciberiadă a ciprișilor, cu totul bimodală
În gradienți înmulțiți cu zbor de porumbițe !

O, nu știe ce-i plăcerea cel ce necunoscute
Meandre ale lui Moebius cercetează
Și studiul tipologic blînd nu-l inaugurează
În spațiile lui Weyl și Brouwer neștiute !

Tu, multistratuală a simțirii comitantă,
Cît ești de prețioasă numai acela simte
Ce parametrii acestor fantome le presimte,
Pierind în nanosecunde și arzînd de îndată !

Ca punctul intrat în sistem holonomastic,
Lipsit, prin asimptotă, de coordonatele lui zero,
Așa, în ultima proiecție, cu o ultimă mîngîiere,
Sărmanul cibernetic se stinge de dragoste...

Și cu aceasta turnirul poetic se încheie, Clapauțius se întoarse îndată acasă, spunînd că o să se întoarcă cu noi teme, dar nu se mai arătă, de teamă că, fără să vrea, o să-i ofere lui Trurl încă un motiv de laudă. Acesta, în schimb, declară că Clapauțius a fugit, neputîndu-și ascunde puternica emoție. La care, Clapauțius ripostă, spunînd că de cînd l-a construit pe Electrobard, Trurl și-a luat-o în cap de-a binelea.

După puțină vreme vestea despre bardul electric ajunse la adevărații, adică obișnuiții poeți. Jigniți de moarte, hotărîră să ignore mașina. Dar se găsiră cîțiva care, prea curioși, se furișară să vadă cum arată Electrobardul. Trurl îi primi politicos, în hala plină de hîrtii scrise, fiindcă bardul scria într-una zi și noapte. Poeții erau avangardiști, în schimb Electrobardul compunea în stil clasic, fiindcă Trurl, pricepîndu-se prea puțin la poezie, își bazase programele „inspiratoare" pe operele clasicilor. Oaspeții începură să-și bată joc de Electrobard, încît acestuia mai că nu-i plesniră tuburile catodice, și se îndepărtară triumfători. Dar mașina poseda un sistem de autoprogramare, adică un circuit special de amplificare ambițională cu siguranțe de șase kiloamperi, așa că în scurt timp totul se schimbă din temelii. Versurile ei deveniră întunecate, echivoce, magice și emoționante, complet neinteligibile. Și astfel, cînd veni al doilea grup de poeți, ca s-o ironizeze și s-o ia peste picior, mașina le răspunse cu o improvizație atît de modernă, că li se opri răsufla-

rea, iar a doua poezie provocă o serioasă criză unuia dintre creatorii din generația vîrstnică, posesor a două Premii și al unui monument în parcul orașului. De atunci nici un poet nu se mai putu abține de a nu îl provoca pe Electrobard la un turnir liric. Și veneau din toate părțile, cărînd după ei saci plini de manuscrise. Electrobardul îl lăsa pe musafir să recite, apoi prindea îndată algoritmul poeziei lui și, bazîndu-se pe el, îi răspundea cu versuri în același spirit, dar de două sute douăzeci pînă la trei sute patruzeci și șapte de ori mai bune.

Curînd ajunse la o asemenea îndemînare, încît, cu un sonet, două, făcea praf pe cel mai vestit poet. Și asta nu era bine, pentru că se dovedi că dintre toți ieșeau basma curată doar grafomanii, care nu disting versurile bune de cele rele. Aceștia se întorceau deci nepedepsiți, doar unul și-a frînt piciorul, împiedicîndu-se la ieșire de un mare poem epic al lui Electrobard, un poem cu totul nou, care începea cam așa :

Pustiu întunecos... în bezna pustie
O urmă pipăibilă, dar neadevărată,
Și vîntul turbat, privirea încă vie,
Și pași ca ai întoarsei din război armată.

În schimb, pe adevărații poeți, Electrobardul îi decima, deși indirect, pentru că nu le făcea nici un rău. Cu toate astea, un liric venerabil, apoi doi avangardiști se sinuciseră, sărind din vîrful unei stînci care, printr-o fatală coincidență, se afla tocmai pe drumul care lega reședința lui Trurl de stația de cale ferată.

Poeții convocară îndată nenumărate adunări de protest și cerură ca mașina să fie sigilată. Dar în afară de ei nimeni nu luă în seamă cele întîmplate. Ce-i drept, redacțiile gazetelor se bucurau chiar, deoarece, Electrobardul, scriind sub cîteva mii de pseudonime în același timp, avea mereu gata poeme de dimensiuni diferite pentru orice ocazie, iar

această poezie ocazională era astfel scrisă încît cetățenii își smulgeau gazetele din mîini și pe străzi puteai vedea numai chipuri strălucind de satisfacție, zîmbete distrate sau se auzeau oftaturi ușoare. Versurile Electrobardului erau cunoscute de toți. Văzduhul se cutremura de rimele lui superbe, iar naturile mai sensibile, cucerite de metaforele sau asonanțele special construite, mai că nu leșinau uneori. Dar gigantul inspirației poetice era pregătit și pentru asemenea situații, deoarece îndată producea un număr corespunzător de sonete dezmeticitoare.

Trurl însă avea din cauza acestei invenții numai necazuri. Clasicii, ca mai bătrîni, nu prea-l deranjau, dacă n-ar fi să socotim pietrele cu care-i spărgeau sistematic geamurile sau anumite substanțe cărora nu li se poate spune pe nume și cu care îi era mereu împroșcată casa. Mai rău era cu cei tineri. Un poet din generația cea mai tînără, ale cărui versuri se distingeau prin marea lor forță lirică, iar el însuși prin cea fizică, l-a bătut măr. Cît timp a stat în spital, s-au întîmplat și alte lucruri mai rele. Nu exista zi fără o nouă sinucidere, fără vreo înmormîntare. La poarta spitalului se postaseră pichete, se auzeau împușcături, pentru că în loc de manuscrise poeții aduceau tot mai des în servicte puști mitraliere, amenințîndu-l pe Electrobard care însă, avînd o natură de oțel, nu i se putea întîmpla mare lucru. Întors acasă, disperat și slăbit constructorul hotărî într-o noapte să-și demonteze cu propriile mîini geniul pe care-l crease.

Cînd, șchiopătînd ușor, se apropie de mașină, aceasta, văzînd în mîna lui cleștele și în ochi fulgerări de disperare, izbucni în versuri de un lirism covîrșitor, cerîndu-i îndurare, iar bietul Trurl, printre suspine, aruncă cît colo instrumentele și făcu calea întoarsă, înotînd pînă la genunchi în noile creații ale electrospiritului, care umpleau ca un ocean foșnitor de hîrtii întreaga hală.

Însă în luna următoare, cînd văzu cît are de plătit pentru electricitatea consumată de mașină, i se făcu negru înaintea ochilor. Ar fi fost bucuros să se poată sfătui cu vechiul său prieten Clapauțius, dar acesta dispăruse, de parcă l-ar fi înghițit pămîntul. Nevoit să-și stoarcă singur creierii, într-o noapte Trurl îi tăie mașinii curentul, o demontă, o încărcă pe o navă, o duse pe un mic planetoid și acolo o montă la loc, dîndu-i ca izvor de energie creatoare o grămadă de atomi.

Apoi se întoarse pe furiș acasă. Dar cu asta necazurile nu s-au sfîrșit, căci Electrobardul, nemaiputînd să-și publice operele, începu să le transmită pe toate lungimile de undă, provocînd echipajelor rachetelor și pasagerilor acestora o stare de amorțeală lirică. Persoanele mai sensibile cădeau pradă crizelor de admirație, urmate de o apatie generală. Stabilind care e cauza, comandamentul navigației cosmice se adresă oficial lui Trurl cu cererea de a lichida imediat aparatul care-i aparținea și care, prin lirismul lui, deranja ordinea publică și dăuna sănătății pasagerilor.

Atunci Trurl începu să se ascundă. Nemaiputînd fi găsit, fură trimiși pe planetoid niște montori care să-i astupe Electrobardului orificiul liric. Dar el îi zăpăci pe toți cu cîteva balade, încît nu-și putură îndeplini misiunea. În locul lor fură trimiși atunci niște surzi, dar Electrobardul le transmise informația lirică prin semne. Se vorbea tot mai mult despre necesitatea trimiterii unei expediții disciplinare sau despre bombardarea electropoetului. Din fericire, tocmai atunci îl cumpără un principe din sistemul astral vecin și-l transportă, împreună cu micul planetoid, în împărăția lui.

Abia acum Trurl putu să-și facă din nou apariția și să răsufle cu adevărat. Ce-i drept, pe bolta sudică, din cînd în cînd se pot vedea explozii de supernove, cum nici cei mai bătrîni nu-și amintesc să fi văzut, și umblă zvonul că aceasta ar avea o oarecare legătură cu poezia. Asta pentru că principele

care-l stăpînea acum pe Electrobard, sclav al unor capricii cît se poate de ciudate, poruncise, se pare, astroinginerilor lui să-l conecteze la constelația uriașilor albi și, ca urmare a acestui fapt fiecare strofă este transformată în protuberanțe gigantice de sori, cel mai mare poet al Cosmosului transmițîndu-și astfel operele sale prin impulsuri de foc tuturor abisurilor galactice deodată. Într-un cuvînt, acel principe făcu din Electrobard un motor liric al aglomerațiilor de stele. Dar chiar dacă în toate astea ar fi fost măcar o fărîmă de adevăr, lucrurile se petreceau prea departe ca să poată deranja somnul lui Trurl, care s-a jurat pe toți sfinții să nu se mai apuce niciodată de modelarea cibernetică a proceselor de creație.

Expediția a doua sau oferta regelui Ferocius

Excepționalele rezultate pe care le-au obținut datorită aplicării rețetei lui Garganțian au trezit într-atît pofta de aventură a celor doi constructori, încît au hotărît să pornească iarăși în necunoscut. Însă cînd a fost să stabilească ținta călătoriei, au văzut că nu pot cădea de acord, fiecare avînd o altă părere. Trurl, căruia îi plăceau țările calde, se gîndise la Focalia, țara în care locuiau Picioarele-de-Flăcări. În schimb Clapauțius, o fire mai rece, alesese polul galactic al frigului, un continent negru printre stelele de gheață. Tocmai voiau să se despartă, certați de-a binelea, cînd lui Trurl îi veni ideea cea mai bună :

— Propun — zise el — să dăm publicității intenția noastră, și din toate ofertele pe care le vom primi să alegem pe aceea care ni se pare cea mai promițătoare sub toate aspectele.

— Prostii ! — zise Clapauțius. Unde vrei să dai anunțul ? La gazetă ? Cît de departe poate ajunge o gazetă ? Pînă la cea mai apropiată planetă face o jumătate de an. Vom avea de așteptat, nu glumă, pînă primim prima ofertă.

Zîmbind cu un aer de superioritate, Trurl îi dezvălui atunci planul lui original pe care Clapauțius, vrînd-nevrînd, trebui să-l accepte. Se puseră deci amîndoi pe treabă. Cu ajutorul unor instalații speciale, pe care le construiră la repezeală, atraseră din apropiere niște stele și făcură din ele o inscripție uriașă, vizibilă de la depărtări de-a dreptul incalculabile. Inscripția aceea forma tocmai anun-

ţul. Primul cuvînt era compus numai din uriaşi albaştri, şi asta ca să se atragă mai bine atenţia eventualului cititor din Cosmos. Altele fură compuse din tot felul de resturi stelare, mai mărunte. Scria acolo că Doi Renumiţi Constructori caută un post bine plătit, corespunzător talentelor lor, de preferinţă la curtea unui rege bogat; condiţiile conform contractului. Nu trecu multă vreme şi într-o bună zi în faţa casei celor doi prieteni ancoră un vehicul ciudat, strălucind în soare de parcă ar fi fost turnat din sidef. Avea trei picioare principale sculptate şi alte şase ajutătoare. Acestea din urmă nu atingeau pămîntul, de fapt, nu foloseau la nimic şi arătau de parcă constructorul navei n-ar fi ştiut ce să facă cu giuvaerurile, deoarece picioarele astea erau făcute din aur curat. Din navă, pe nişte scări superbe, cu două rînduri de fîntîni care începură să ţişnească singure imediat după aterizare, coborî un străin foarte distins, însoţit de un alai de maşini cu şase picioare; unele îl masau, altele îl susţineau sau îi făceau vînt cu nişte evantaie mari, iar cea mai mică zbura deasupra frunţii sale impunătoare, presărînd de sus miresme parfumate, prin ai căror nori neobişnuitul musafir, în numele stăpînului său, regele Ferocius, propuse celor doi constructori slujbe la curtea acestuia.

— Şi în ce va consta munca noastră? — se interesă Trurl.

— Amănuntele le veţi cunoaşte, stimaţi domni, la faţa locului — răspunse străinul îmbrăcat în nişte şalvari de aur, avînd un capişon cu urechi, de care atîrnau numai perle, manta largă de o croială deosebită, iar în loc de buzunare nişte sertăraşe cu tot felul de dulciuri. Pe corpul lui maiestuos alergau de colo-colo mici jucărioare mecanice, de care el se ferea atingîndu-le uşor, cu gesturi aristocratice, atunci cînd îl supărau prea tare.

— Acum — continuă străinul — pot să vă spun doar că Incomparabilitatea Sa Ferocius este un mare vînător, un neînfricat învingător al tuturor sălbă-

ticiunilor galactice, iar măiestria lui vînătorească a atins un asemenea apogeu, încît cele mai teribile răpitoare au încetat de a mai fi demne de atenţia lui. De aceea el suferă, caută adevărate primejdii, fiori necunoscuţi încă şi cere...

— Înţeleg ! — răspunse vioi Trurl. Noi trebuie să-i construim noi tipuri de animale sălbatice, mai sălbatice şi mai primejdioase decît oricare altele, nu-i aşa ? !

— Sînteţi, stimate constructor, deosebit de perspicace ! — zise demnitarul. Atunci, cum rămîne, domnilor, sînteţi de acord ?

Clapauţius, mai practic, întrebă şi de condiţii, dar cum trimisul regelui îi convinse de larga generozitate a stăpînului său, nu mai zăboviră. Împachetîndu-şi cîteva cărţi şi alte lucruri personale, urcară scările tremurînd de nerăbdare şi intrară în navă. Aceasta începu să vibreze, se învălui apoi în nişte flăcări mari, care aproape că îi înnegriră picioarele aurite, şi dispăru în neagra noapte galactică.

În timpul scurtei călătorii, demnitarul le explică amănunţit constructorilor obiceiurile care domneau în ţara lui Ferocius, le vorbi despre firea veselă şi largă ca Tropicul Racului a monarhului, despre bărbăţia lui recunoscută, iar pînă cînd nava ateriză, cei doi constructori învăţaseră să vorbească în limba ţării respective.

Mai întîi fură găzduiţi într-un palat splendid, aşezat pe versantul unui munte din afara oraşului, care avea să le fie de-acum încolo reşedinţa permanentă. După ce se odihniră puţin, regele le trimise o caretă, la care erau înhămaţi şase monştri cum nu mai văzuseră pînă atunci. În faţa boturilor aveau fixate nişte filtre speciale contra focului, căci din gîtlejuri vărsau numai flăcări şi fum ; în afară de asta aveau şi aripi, dar tăiate în aşa fel, încît să nu se poată ridica în aer, nişte cozi din solzi de oţel, lungi şi răsucite, şi cîte şapte labe cu gheare, care găureau caldarîmul cînd păşeau. Văzîndu-i pe constructori ieşind din palat, întregul echipaj urlă în-

tr-un glas, scoţînd foc pe nări şi nori de pucioasă prin urechi şi vru să se arunce asupra lor. Dar vizitiii în armuri de azbest şi valeţii regelui se aruncară asupra monştrilor înnebuniţi cu nişte motopompe, lovindu-i cu jeturi de Laseri şi Maseri pînă ce îi îmblînziră. Abia atunci Trurl şi Clapauţius putură să se urce în careta cea minunată, care o şi porni iute, în pas de balaur.

— Ascultă — îi şopti Trurl la ureche lui Clapauţius, văzînd că zboară ca viforul, răsturnînd totul în cale şi lăsînd nori de pucioasă în urma lor — simt că regele ăsta nu se va mulţumi cu te miri ce, dacă are asemenea bidivii, ce zici ?...

Dar chibzuitul Clapauţius tăcea. Faţadele caselor, argintate sau încrustate cu diamante şi safire, se vedeau zburînd prin faţa geamurilor caretei, care gonea vijelios, în şuierăturile balaurilor şi chiuiturile scutierilor. În sfîrşit, poarta uriaşă de fier a palatului se deschise şi careta, făcînd nişte cotituri atît de fantastice de era cît pe-aci să ardă florile pe lîngă care trecea, se opri în faţa frontonului negru ca noaptea al palatului, deasupra căruia cerul era mai azuriu decît safirul. Trîmbiţaşii începură să sufle în nişte cochilii mari de melc, răsucite şi, în aceste sunete ciudate, mici de tot faţă de imensitatea scărilor, colosîlor de piatră ce străjuiau de ambele părţi ale porţilor şi faţă de rîndurile strălucitoare ale gărzii de onoare, Trurl şi Clapauţius intrară în încăperile vaste ale castelului.

Regele Ferocius îi aştepta într-o sală uriaşă, care avea o formă deosebit de ciudată, de ţeastă de animal şi arăta pe dinăuntru ca o peşteră înaltă, boltită şi turnată în argint. În locul în care ţeasta ar fi trebuit să aibă un orificiu pentru şira spinării se afla o fîntînă neagră, de o adîncime necunoscută, iar în spatele ei se înălţa tronul, deasupra căruia se încrucişau, ca nişte spade de flăcări, raze de lumini ce răzbăteau prin ferestrele înalte, aşezate în locul orbitelor ţestei de argint. Plăci de email gălbui lă-

sau să treacă o lumină caldă, puternică, dar totodată brutală, căci făcea ca fiecare lucru să capete culoarea focului. De departe constructorii îl zăriră pe Ferocius, care, nerăbdător, nu stătea o clipă pe tron, ci se plimba cu paşi răsunători pe plăcile argintii ale sălii şi, vorbindu-le, ca să întărească cele spuse, tăia uneori aerul cu mîna cu un gest hotărît.

— Bine-aţi venit, constructorii mei ! — le spuse el, prinzîndu-i pe amîndoi în tăişul privirii. După cum ştiţi desigur de la Protozorius, maestrul ceremoniilor vînătoreşti, doresc să-mi construiţi noi soiuri de animale ! Dar aş vrea, cred că înţelegeţi şi singuri, să nu mă împiedic de vreun munte oarecare de oţel, tîrîndu-se pe o sută de şenile, fiindcă asta e o problemă pentru artilerie, nu pentru mine. Protivnicul meu trebuie să fie puternic şi rapace, lute şi agil, şi, înainte de toate, de o subtilă perversitate pentru ca, vînîndu-l, să-mi pot desfăşura toată măiestria mea vînătorească ! Trebuie să fie un animal şiret şi deştept, să cunoască arta camuflării urmelor, furişărilor tăcute şi atacurilor fulgerătoare ; aceasta este voinţa mea !

— Să ne fie cu iertare, Maiestatea Voastră — zise Clapauţius, făcînd o plecăciune — dar, îndeplinind prea bine dorinţele Domniei Voastre, nu punem în primejdie persoana şi sănătatea Voastră ?

Regele rîse atît de tare, că vreo cîteva briliante căzură de pe candelabru, făcîndu-se praf la picioarele ambilor constructori, care tremurară fără voia lor.

— Să nu vă temeţi de asta, prea cinstiţii mei constructori ! — zise regele, şi un umor negru îi sclipi în ochi. Nu sînteţi nici primii, nici ultimii, după cum cred. Şi vă mărturisesc că sînt un conducător drept, dar şi exigent. Prea mulţi pierde-vară, lingăi şi şarlatani de tot felul au încercat să mă păcălească. Prea mulţi, vă spun, strecurîndu-se sub cinstitul nume de inginer de vînătoare, au vrut să părăsească împărăţia mea încărcaţi cu saci de obiecte scumpe, lăsîndu-mi în schimb nişte

dihănii prăpădite, care cădeau de la prima lovitură... Prea mulți au vrut să mă tragă pe sfoară, silindu-mă astfel să iau măsuri corespunzătoare pentru viitor. Așa că, de vreo doisprezece ani, orice constructor care nu-mi îndeplinește dorințele, care promite mai mult decît poate înfăptui, primește o dreaptă răsplată așa cum am făgăduit : este aruncat în această prăpastie, sau, dacă dorește altfel, îl fac vînat și-l omor cu mîinile mele. Pentru asta vă asigur, domnii mei, că n-am nevoie de nici un fel de armă...

— Și au fost... mulți nefericiți din ăștia ? — întrebă Trurl cu glas mai slab ca de obicei.

— Mulți ? Sincer să fiu, nu-mi amintesc. Știu doar că pînă acum nu m-a satisfăcut nici unul, iar urletul acela înfricoșător cu care, căzînd în fîntînă, își iau rămas bun de la această lume, durează tot mai puțin ; se vede că muntele de cadavre se ridică tot mai sus, tot mai departe de fundul prăpastiei. Dar o să mai fie loc și pentru alții încă multă vreme, vă asigur !

După aceste teribile cuvinte se așternu o liniște de mormînt. Fără să vrea, amîndoi prietenii priviră în direcția gurii negre a fîntînii, iar regele își continuă plimbarea ; tălpile lui masive loveau podeaua, de parcă cineva ar fi aruncat dintr-un vîrf de munte stînci într-un abis plin de ecouri.

— Dar, cu îngăduința Maiestății Voastre, noi încă... ăă... n-am încheiat nici un contract — bîigui Trurl. N-am putea căpăta două ore de gîndire ; trebuie să cîntărim cum se cuvine cuvintele pline de miez ale Maiestății Voastre și pe urmă vom vedea dacă putem accepta condițiile sau...

— Ha, ha, ha ! — izbucni regele, rîzînd de parcă s-ar fi spart norii. Sau să vă-ntoarceți acasă, nu ? O, nu, domnii mei, ați acceptat condițiile din momentul în care ați pășit pe bordul Infernandei, care e o parte a regatului meu ? Dacă fiecare constructor, care nimerește la mine, ar putea să plece cînd poftește, atunci ar trebui să aștept mult și bine ca

să mi se îndeplinească dorințele ! Așa că veți rămîne să-mi construiți monștri buni de vînat... Pentru treaba asta vă dau răgaz douăsprezece zile, iar acum puteți pleca. Dacă aveți vreo cerință, dacă doriți niscaiva bunătăți sau delicii din regatul meu, adresați-vă cu curaj slugilor pe care vi le-am dat, căci n-am să vă refuz nimic. DEOCAMDATĂ !

— Cu permisiunea Maiestății Voastre, nu ținem să gustăm nici un fel de bunătăți, dar n-am putea vedea oare trofeele de vînătoare ale Maiestății Voastre, rezultate din activitatea celor de dinaintea noastră ?

— Da, desigur, cum să nu ! — zise regele binevoitor și bătu din palme, de săriră scîntei, luminînd argintul pereților. Din cauza acestei puternice mișcări, se stîrni un vînt care răcori pe dată capetele înfierbîntate ale celor doi căutători de aventuri.

După o clipă șase ostași din garda regelui, în uniforme alb-aurii, îi conduseră pe Trurl și Clapauțius într-un coridor întortocheat, un adevărat labirint semănînd cu măruntaiele unui balaur împietrit. Nu fără mirare se învîrtiră apoi prin uriașul muzeu așezat sub cerul liber ; pe iarba splendid întreținută erau răspîndite de jur împrejur, mai mult sau mai puțin bine păstrate, trofeele de vînătoare ale lui Ferocius.

În apropierea lor zăriră un colos, sfîșiat aproape în două, cu colții rînjiți spre cer, avînd corpul blindat cu solzi mari ca niște scuturi ; picioarele din spate, neobișnuit de lungi — erau, se vede, construite, pentru salturi uriașe — zăceau pe iarbă, lîngă coadă ; în interiorul cozii se vedea o pușcă mitralieră, cu depozitul gol pe jumătate, ceea ce însemna că monstrul n-a cedat dintr-o dată, fără luptă, teribilului rege. Faptul era dovedit și de zdreanța gălbuie, care atîrna de colții botului deschis pe jumătate, în care Trurl recunoscu carîmbul unei cizme ca acelea purtate de valeții regelui. Ală-

turi zăcea altă lighioană, semănînd a șarpe, cu o mulțime de aripi scurte, arse de focul împușcăturilor, iar măruntaiele electrice îi ieșiseră afară, formînd o movilă alb-arămie. Mai încolo, o altă creatură își întinsese spasmodic picioarele lungi ca niște coloane, iar în gura-i căscată se juca vîntul șuierînd. Și mai erau niște dihănii cu ghearele pe roți și cu aruncătoarele de bombe și șenile făcute praf pînă la ultima sîrmuliță, apoi niște crustacee fără cap, cu niște turnulețe turtite, sfîșiate de lovituri, și niște grozăvenii bombate, prevăzute cu numeroși creieri de rezervă, care se terciuiseră cu toții în luptă, și alte măscări săritoare, cu picioroangele lor telescopice frînte, și niște gîngănii mici, otrăvitoare, care știau ba să se disperseze într-o turmă înverșunată, ba să se unească într-o ghiulea din care ieșeau țevile ca niște ochi negri, dar viclenia asta nu le-a salvat nici pe ele, nici pe creatorii lor. Și așa, printre rîndurile atîtor rămășițe de monștri de tot felul, Trurl și Clapauțius pășiră cu genunchii ușor îndoiți, într-o tăcere înmărmurită, aproape funebră, de parcă s-ar fi pregătit pentru înmormîntare, nu pentru o activitate serioasă de inventatori, pînă ce ajunseră la capătul înspăimîntătoarei galerii a trofeelor regelui Ferocius. La poartă, lîngă scările albe, îi aștepta careta ; balaurii li se păreau acum mai puțin groaznici, în timp ce îi purtau, pe străzile ca un furnicar, către reședința lor din afara orașului. Și cînd rămaseră singuri în camera cu tapet stacojiu, plină de plante delicate, în fața mesei care se îndoia sub mulțimea de bunătăți și băuturi pregătite cu grijă, lui Trurl i se dezlegă, în sfîrșit, limba. Începu să-l mustruluiască pe Clapauțius cu cuvinte nu prea alese, învinuindu-l că el, grăbindu-se să primească oferta maestrului de ceremonii, a adus toate necazurile astea pe capul lor. Nu era mai bine să fi gustat acasă, în liniște, roadele gloriei dobîndite pînă atunci. Clapauțius nu scoase o vorbă dar cînd lui Trurl îi trecu furia, și mai degrabă căzu decît

se așează pe un splendid scăunel de sidef, cu ochii lipiți de somn, rosti scurt :

— N-avem ce face ! Trebuie să ne apucăm de treabă.

Cuvintele acestea îl treziră cu totul pe Trurl. Începură îndată să examineze diferitele posibilități, ținînd seama de cele mai tainice ascunzișuri ale artei creației cibernetice. Căzură repede de acord că cel mai important lucru va trebui să fie nu blindajul, nu puterea monstrului pe care îl vor construi, ci programul acestuia, adică algoritmul activității diabolice. Trebuie să fie o ființă cu adevărat ieșită din infern, de-a dreptul satanică ! — își ziseră ei, și, cu toate că nu știau încă în ce fel s-o înceapă, se simțeau acum parcă mai ușori. Cînd se apucară să proiecteze sălbăticiunea, pe care și-o dorea atît de mult crudul monarh, puseră în opera asta tot sufletul lor. Lucrară o noapte și o zi și încă o noapte, apoi se așezară la masă, iar cînd ulcioarele de Leyda, pline, începură să umble de la unul la altul, se simțiră atît de siguri pe ei, încît își zîmbiră pe ascuns, ca să nu observe servitorii, pe care, pe bună dreptate, îi socoteau spioni ai regelui. De față cu ei nu vorbiră nimic referitor la creația pe care o plănuiau, lăudară doar tăria de trăsnet a băuturilor și delicioasele electrete în sos de ioni, servite de lacheii în fracuri, care umblau ca niște sfîrleze. Abia după cină, cînd ieșiră pe terasă, ca să admire panorama orașului întins sub cerul întunecat, cu turnuri albe și cupole negre, înecate în verdeață, Trurl îi zise lui Clapauțius :

— Să știi că n-am învins încă, fiindcă treaba nu-i deloc ușoară.

— Ce vrei să spui ? — întrebă în șoaptă prudentul Clapauțius.

— Păi, stai să vezi. Dacă regele o să înfrîngă monstrul nostru mecanic, nu încape îndoială că-și va ține promisiunea. Știi care, cea cu fîntîna, considerînd că nu i-am îndeplinit dorințele. Dacă însă vom reuși din cale-afară de bine... înțelegi ?

— Nu prea. Adică dacă n-o să-l poată învinge pe monstru ?

— Nu. Dacă monstrul o să-l învingă pe rege, dragă colega... atunci cel ce va urma regelui la tron cred că n-o să ne ierte asta.

— Crezi că va trebui să răspundem în fața lui ? De obicei moștenitorul unui tron e bucuros că-l poate ocupa.

— Da, dar moștenitor va fi fiul său. Dacă o să ne persecute din dragoste filială sau pentru că așa îi cere curtea, asta n-are importanță pentru noi. Ce zici de una ca asta ?

— La așa ceva nu m-am gîndit — zise Clapauțius posomorît și adăugă mormăind : Adevărat. perspectiva nu e deloc îmbucurătoare. Nici într-un fel, nici în altul... Tu vezi vreo soluție ?

— Am putea crea un asemenea animal care să fie plurimuritor. Adică, regele o să-l rănească, el să moară, dar îndată să învie din nou. Regele iar îl va vîna, iar îl va răpune și așa mereu, pînă o să obosească...

— Cel obosit e întotdeauna furios — zise Clapauțius. Și, de fapt, cum îți închipui tu sălbăticiunea asta ?

— Nu mi-o închipui în nici un fel, schițez doar posibilitățile... Cel mai simplu ar fi să meșterim un monstru lipsit de părțile vitale importante. De-ar fi să-l taie în bucățele, el să crească la loc.

— Cum ?

— Sub influența cîmpului.

— Magnetic ?

— Să zicem.

— De unde, domnule, să luăm un asemenea cîmp ?

— Asta încă nu știu. Poate să-l teleghidăm noi înșine, ce zici ? — întrebă Trurl.

— Nu, asta nu e destul de sigur. De unde știi că, pe timpul cît durează vînătoarea, regele n-o să ne închidă în vreo cazemată ? Ideea cu teleghidajul trebuie că le-a venit multora, dar degeaba. Eu

cred că noi nu trebuie să avem nici o legătură cu monstrul în timpul luptei.

— Atunci, am putea să construim un satelit artificial... şi cu el... sugeră Trurl.

— Tu dacă ai vrea s-ascuţi un creion, eşti în stare s-o faci cu o piatră de moară ? — se burzului Clapauţius. Asta-i bună, satelit ! Cum să-l construieşti ? Cum să-l plasezi pe orbită ? Nu există minuni în meseria noastră, iubitule ! Nu, nu ! Maşinăria asta trebuie s-o concepem cu totul altfel !

— Dar cum s-o facem cîtă vreme sîntem mereu urmăriţi, tu nu vezi, nefericitule ?! Lacheii şi slugile nu-şi iau ochii de pe noi, îşi bagă nasul peste tot şi nici vorbă să ne strecurăm nevăzuţi din palat măcar pentru o clipă. Şi pe urmă, maşinăria trebuie să fie mare, cum s-o transporţi ? Cum s-o treci pe ascuns ? Nu văd modalitatea !

— Stai binişor, nu te aprinde ! — îl potoli chibzuitul Clapauţius. Poate că nici n-o să fie nevoie de maşinăria asta !

— Bine, dar monstrul trebuie să fie dirijat de ceva, iar dacă va fi dirijat de propriul său creier electronic, atunci regele îl va face bucăţele înainte de a mai apuca să zicem „Adio, frumoasă lume !"

Tăcură îndelung. Afară se întunecase de-a binelea, iar jos, sub terasă, începură să mijească tot mai dese luminile oraşului. Deodată Trurl grăi :

— Stai, am o idee. Ce-ar fi dacă, sub pretextul construirii monstrului, am face pur şi simplu o navă şi am fugi cu ea ? Ca să salvăm aparenţele, i-am putea face şi ochi, urechi, labe care, pe urmă, ca un camuflaj netrebuincios, le-am putea arunca în clipa startului ! Cred că e o idee strașnică ! Fugim — şi să ne găsească dacă poate !

— Dar dacă printre servitorii regelui e strecurat vreunul, constructor ca şi noi ? Atunci cît ai clipi, te-a şi înşfăcat călăul. Şi, la drept vorbind, nici nu-mi convine să fugim. Ori noi, ori el — aşa stau lucrurile ! Altă ieşire nu există.

— Bine zici, spionul s-ar putea pricepe la construcții — constată Trurl necăjit. Atunci, pe mii de electrodraci, ce naiba să facem ? Poate o Fata Morgana electronică ?

— Așa ca o fantomă, ca o arătare ? Ca regele să fugă după ea zadarnic ? Mersi ! Cum s-o întoarce dintr-o asemenea vînătoare o să ne facă una cu pămîntul !

Iar tăcură, și tot Trurl întrerupse tăcerea !

— Singura soluție pe care o văd este ca monstrul să-l prindă pe rege, să-l răpească — pricepi ? — și să-l țină închis. În felul acesta...

— Înțeleg. Nu e nevoie să continui. E o idee, nimic de zis. L-am ține, dar privighetorile cîntă aici mai frumos chiar decît în Marilonda Proquind — încheie el abil, căci servitorii tocmai aduceau pe terasă niște lămpi cu picioare de argint. Să zicem că așa va fi — reluă cînd rămaseră iar singuri la lumina slabă a lămpilor. Dar cum o să facem să încheiem un acord cu prizonierul dacă și noi o să fim aruncați în lanțuri în cine știe ce văgăună de piatră ?

— Adevărat — bombăni Trurl. Trebuie să găsim o altă combinație. De fapt, lucrul cel mai important este algoritmul monstrului !

— Mare descoperire ! Se înțelege că fără algoritm nu putem face nimic. Altă ieșire nu există, trebuie să experimentăm !

Și se apucară de experimentat. Mai întîi elaborară modelul regelui Ferocius și al monstrului, deocamdată numai pe hîrtie, matematic. Trurl îl conducea pe primul, Clapauțius pe al doilea. Și începură să se înfrunte pe marile bucăți de hîrtie albă, întinse pe masă, cu atîta îndîrjire, încît grafitul plezni în creioane. Monstrul se răsuci ca turbat cu integrale indefinite, sub loviturile ecuațiilor regelui, și căzu, dizolvat într-un număr infinit de necunoscute, însă iar se sculă, ridicat la o mai mare putere, dar regele îl izbi cu diferențiale, făcînd să-i zboare în toate părțile operatorii funcționali, și se

iscă o asemenea încurcătură algebrico-neliniară, încît nici unul din constructori nu putu să-şi dea seama ce s-a întîmplat cu regele şi cu monstrul, căci amîndoi dispăruseră în puhoiul semnelor aşternute pe hîrtie. Se ridicară atunci de la masă, mai traseră o duşcă din marea butelie de Leyda, ca să prindă puteri, apoi se aşezară şi o luară de la capăt, de data aceasta mai abitir, dînd drumul la toată Marea Analiză. Şi lupta se înteţi pe hîrtie atît de tare că grafioanele începură să miroase a ars. Regele gonea cu toţi coeficienţii săi teribili, rătăcea prin pădurea de semne sextuple, se întorcea pe propriile-i urme, ataca monstrul cu puterea a şaptea, de-l trecură toate sudorile ; acesta, la rîndu-i, se descompuse în o sută de polinoame, pierdu un ics şi doi ygreci, se strecură sub linia de fracţie, se demonstrualiză, agitîndu-şi radicalii şi o porni din părţi asupra persoanei matematizate a regelui, încît toată ecuaţia se cutremură, lovită din spate. La rîndul lui, Ferocius, se rostogoli cu blindajul său neliniar, atinse un punct în infinit, se întoarse într-un suflet şi-l plezni pe monstru în scăfîrlie prin toate parantezele, de îi căzu logaritmul din faţă şi puterea din spate. Trase apoi antenele la mijloc, prin covariante, de zburau creioanele, şi dă-i cu transformarea peste spinare şi încă o dată, încît, simplificat, regele se izbi de numărător cu toţi numitorii şi se întinse cît era de lung. Constructorii se ridicară de la locurile lor, rîzînd şi dansînd, rupînd hîrtiile scrise sub ochii spionilor care, nefiind cunoscători în ale matematicii şi neînţelegînd nimic, zadarnic îi urmăreau prin oglindă cu lunetele, pînă cînd cei doi începură să strige, unul mai tare ca celălalt :

— Victorie ! Victorie !

Mult după miezul nopţii, în laboratoarele de investigaţie ale celei mai secrete poliţii din regat fu adusă butelia din care băuseră constructorii în timpul grelei lor munci. Îndată laboranţii-consultanţi deschiseră fundul ei dublu, scoaseră de acolo

un minimicrofon și un minimagnetofon, după care, concentrîndu-se asupra aparaturii, o puseră în funcțiune și ore în șir ascultară cu cea mai mare atenție toate cuvintele care răsunau în sala de marmură verde. Soarele răsărise, luminîndu-le fețele alungite de mirare, pentru că nimic din ceea ce auzeau nu era pe înțeles. Unul din glasuri spunea :

— Ei, cum e ? L-ai așezat pe rege ?

— L-am așezat.

— Unde ? Aici ? Bine ! Acuma așa, ține picioarele alături ! Unul lîngă altul, îți spun ! Nu ale tale, măgarule, ale regelui ! Așa ! Dă-i drumul, transformă repede ! Ce ți-a ieșit ?

— Pi.

— Și monstrul unde-i ?

— În paranteză. Ei, regele a rezistat, vezi ?

— A rezistat ? Acuma ambele părți înmulțește-le cu o cifră imaginară, așa ! Încă o dată ! Schimbă semnele, cap de dovleac ! Unde-l pui, blegule ! Unde ? Asta-i monstrul, nu regele ! Așa, așa ! O, bun, bine ! Gata ? Acum întoarce pe față, așa, și dă-i drumul în spațiul real ! Îl ai ?

— Îl am, Clapauțiușel dragă ! Ia uite ce s-a ales din bietul rege !

Ca răspuns se auzi un imens hohot de rîs.

A doua zi, în care întreaga poliție a trebuit să lucreze intens, după o noapte nedormită, constructorii cerură cuarț, vanadiu, oțel, cupru, platină, cristale, titan, ceriu, germaniu și toate celelalte elemente din care se compune Cosmosul, precum și mașini, mecanici calificați, ba chiar și spioni căci se obrăzniciseră în așa măsură, încît îndrăzniseră să scrie pe un formular în trei exemplare după cum urmează : „Cerem de asemenea spioni de diferite compoziții și formate, la alegerea Forurilor Competente". În ziua următoare mai cerură pilitură de fier precum și o draperie mare din pluș roșu, cu un mănunchi de clopoței de sticlă la mijloc și cu patru ciucuri mari la colțuri. Dădură chiar dimensiunile clopoțeilor. Regele, care fusese înștiințat de

toate acestea, se arătă foarte indignat, dar recomandă să se împlinească toate nevoile celor doi cutezători — DEOCAMDATĂ. Şi cum cuvîntul regelui era sfînt, constructorii obţinură tot ce doriră.

Erau lucruri cu totul noi şi nemaiîntîlnite. Aşa de pildă, sub numărul 48.999/11/K/T, intră în arhiva poliţiei exemplarul unei copii a cererii în care cei doi solicitau trei manechine de croitorie şi şase uniforme complete ale poliţiei regale, cu curele, arme, caschete, panaşe, şi cătuşe, precum şi colecţia pe ultimii trei ani a revistei „Poliţistul Patriei". Totodată, la rubrica „Observaţii" dădură asigurarea că se obligă să înapoieze obiectele susnumite în întregime şi fără stricăciuni în termen de douăzeci şi patru de ore de la primirea lor. În alt dosar de arhivă se găseşte copia scrisorii în care Clapauţius cerea furnizarea imediată a unei păpuşi în mărime naturală, reprezentînd pe ministrul poştelor şi telegrafului în uniformă de gală, precum şi o trăsurică mică, pe două roţi, lăcuită în verde, cu o lampă de petrol în partea stîngă şi cu o inscripţie alb-albastră în spate, cu litere mari : SLAVĂ REGELUI ! Din cauza trăsuricii şi păpuşei şeful poliţiei secrete a înnebunit şi a trebuit să fie scos la pensie. Trei zile mai tîrziu cerură un butoi cu ulei de ricină de culoare roz. Apoi nu mai cerură nimic, continuînd să lucreze în subteranele reşedinţei lor, de unde se auzeau cîntece sălbatice şi zgomotul necontenit al ciocanelor, iar în amurg lumini azurii se cerneau prin ferestruicile cu gratii ale pivniţei, dînd pomilor din grădină contururi fantomatice. Trurl şi Clapauţius, cu ajutoarele lor, în lumina vineţie a descărcărilor electrice, umblau de colo pînă colo de-a lungul pereţilor de piatră, iar cînd înălţau capetele, zăreau feţele diferiţilor servitori, lipite de geam şi fotografiind, chipurile din curiozitate, fiecare mişcare care o făceau. Într-o noapte cînd, obosiţi, se duseră la culcare, părţi ale aparaturii pe care tocmai o construiau fură tran-

sportate în secret cu un balon rapid în laboratoarele regale, unde, cu mîinile tremurînde, fură montate de optsprezece din cei mai renumiți ciberneticieni care în prealabil depuseseră jurămînt în fața regelui. Din mîinile lor ieși însă doar un mic șoricel cenușiu de zinc, care, scoțînd din botișor baloane de săpun, alerga de colo pînă colo pe masă, iar de sub codiță îi curgea un praf alb, ca de cretă, desenînd cuvintele : VA SĂ ZICĂ NU-I O MINCIUNĂ CĂ NU NE IUBIȚI ! Niciodată în istoria regatului șefii poliției secrete nu au fost schimbați atît de repede. Uniformele, păpușile, trăsurica verde, ca și pilitura de fier, pe care constructorii le-au înapoiat în termen, fără întîrziere, fură cercetate cu microscoape electronice. Dar în afară de un mic cartonaș în pilitură, cu cuvintele SÎNTEM NOI, PILITURA, nu s-a mai găsit nimic. Au fost supuse verificărilor chiar diferiții atomi ai uniformelor și trăsuricii, dar fără folos. În sfîrșit, sosi ziua în care munca urma să se încheie. Un vehicul imens, asemenea unui rezervor ermetic, pe trei sute de roți, se opri la zidul care înconjura reședința lui Trurl și Clapauțius, iar constructorii scoaseră pe poarta deschisă draperia cu ciucurași și clopoței, și cînd, în fața comisiei, se deschise ușa vehiculului, o puseră în el, pe podea ; apoi înăuntru începură să meșterească ceva, cu ușile închise, după care aduseră pe rînd din pivniță niște vase mari de tablă, pline cu elemente chimice pisate mărunt, și toate acele prafuri cenușii, argintii, albe, galbene și verzui le presărară pe marginea draperiei larg întinse. După aceea ieșiră la lumina zilei, porunciră să se închidă vehiculul și așteptară cu ochii pe ceas timp de paisprezece secunde și jumătate. După trecerea acestui interval de timp începu să se audă clar cum sună clopoțeii de sticlă, deși vehiculul era complet nemișcat, și toți se mirau, căci numai un duh putea face draperia să se miște. În clipa aceea constructorii se priviră și spuseră :

— Gata ! Puteți să-l luați !

Toată ziua rămaseră pe terasă, dînd drumul la baloane de săpun. Spre seară veni la ei distinsul Protozor, maestrul de ceremonii, care-i atrăsese pe planeta lui Ferocius. Fu politicos, dar hotărît. Straja aştepta pe scări. El îi lămuri că trebuie să-i ducă imediat la locul care le-a fost destinat. Erau obligaţi să-şi lase toate lucrurile în palat, chiar şi îmbrăcămintea. În schimb, li se dădură nişte zdrenţe şi li se puseră cătuşe la mîini. Spre marea mirare a străjilor şi funcţionarilor poliţiei prezenţi acolo, ca şi a funcţionarilor judecătoreşti, amîndoi constructorii nu se arătară cîtuşi de puţin mînioşi, ba Trurl începu chiar să rîdă, spunîndu-i fierarului, care-i pusese cătuşele, că-l gîdilă. Cînd fură aruncaţi în celule, se auzi în urma lor ecoul cîtecului „Programatorul vesel".

În vremea asta puternicul Ferocius tocmai părăsea oraşul în carul său de vînătoare, înconjurat de un întreg alai, iar în urma lui se întindea un şir lung de călăreţi şi maşini, nu tocmai de vînătoare, căci printre ele erau nu atît puşti mitraliere şi tunuri, cît imenşi laseri, flinte cu antimaterie şi aruncătoare de smoală în care se putea împotmoli orice creatură şi orice maşină.

Convoiul acesta puternic păşea vioi, semeţ şi vesel spre pădurile Coroanei şi nimeni nu se gîndea măcar la cei doi constructori, care zăceau în închisoare, iar dacă cineva amintea de ei, asta era doar pentru a-i lua peste picior.

Cînd din turnurile terenului de vînătoare fanfarele argintii anunţară apropierea regelui, zăriră un vehicul imens ca un tanc, care se îndrepta în aceeaşi direcţie. Uşa rezervorului, ridicată, se sprijinea pe nişte dispozitive speciale şi pentru o clipă se zări, ca un bot negru, gura tunului aţintită spre orizont. În aceeaşi secundă însă ceva ca o furtună, ca un nisip gălbui-cenuşiu, bufni dinăuntru, sărind atît de sus, că nu se ştia dacă era un animal sau nu. Zburînd vreo sută de paşi, creatura ateriză fără zgomot, iar draperia în care era înfăşurată se

dădu la o parte scoțînd, în liniștea nemaipomenit de ciudată, un sunet asemănător unor clopoței de sticlă. Apoi rămase așa în nisip, ca o pată zmeurie, nu departe de monstrul pe care acum îl văzură bine cu toții. Dar formele acestuia rămîneau mai departe neclare ; era ca un fel de colină, destul de mare, prelungă, de culoarea împrejurimilor, ba chiar se părea că ceva ca un ciulin ars de soare îi crește pe spinare. Valeții regelui, fără să-l scape din ochi, dădură drumul la o întreagă haită de cibernargi, ciberbeci și cibernoși, care se aruncară lacomi asupra uriașului chircit. Cînd ajunseră în apropierea sa, acesta nici nu deschise gura, nici nu vărsă foc pe nări, ci căscă doi ochi asemenea unor mici sori și într-o clipă jumătate din haită se prefăcu în cenușă.

— Oho, are laseraşi în ochi ! Ia dați-mi frumoasa mea armură anti-lumină, casca și zalele mele iubite ! — strigă regele celor din suită, iar aceștia îl îmbrăcară imediat într-un superoțel strălucitor. Luîndu-și avînt de față cu toți, regele o porni pe cibercalul său, care nu se temea de nici un fel de proiectile. Monstrul îl lăsă să se apropie ; regele vîntură sabia, încît tăișul ei făcu aerul să vuiască, iar capul tăiat al monstrului se rostogoli în nisip. Regele mai mult se mînie decît se bucură că totul mersese atît de repede și hotărî să se răfuiască în mod deosebit cu cei doi constructori care-l dezamăgiseră în halul acesta, deși suita îl ovaționa pentru triumful dobîndit atît de vitejește. Dar monstrul își mișcă ușor grumazul și din mugurele apărut la capătul lui scoase un alt cap, care-și deschise pupilele orbitoare, încercînd să pătrundă prin armura regelui.

— O, nu sînt ei chiar atît de proști, cu toate că trebuie să piară — își zise regele și se repezi la monstru, dînd pinteni armăsarului.

Mai lovi o dată, acum chiar în spinarea monstrului, care, ce-i drept, se cam băgase singur în calea loviturii. Văzduhul șuieră, oțelul scrîșni și imensul

corp, despicat în două, se rostogoli zbătîndu-se. Dar ce-i asta? Regele trase repede hăţurile cu stînga, căci în faţă-i apărură acum doi monştri, gemeni, mai mici, şi încă unul, mititel, lîngă ei — era capul, tăiat cu o clipă înainte, care scosese între timp o codiţă şi picioruşe şi acum se zbenguia în nisip.

„Ei, asta-i bună! Doar n-am să-l tot ciopîrţesc aşa într-una! Mulţumesc de asemenea vînătoare!" — îşi zise regele şi, supărat din cale-afară, se repezi asupra monştrilor. Tăia, împungea, sfîşia, hăcuia cu sabia ca turbat; monştrii se înmulţeau sub lovituri, se depărtau brusc, se aruncau unul asupra altuia, dispăreau şi iarăşi, unul, mare, cu pîntecele lipit de pămînt, încordîndu-şi grumazul, îi apăru în faţă, aidoma celui dintîi.

„N-am nici o satisfacţie — se gîndi regele. Se vede că e prevăzut cu acelaşi sistem ca şi cel pe care mi l-a construit — ei, cum îi spune? — Dovleakington. Pentru sărăcia de idei de care a dat dovadă l-am căsăpit cu mîna mea în curtea palatului... N-am ce face, trebuie să pun în funcţie cibertunurile"...

Ceru să i se aducă un cibertun, ghintuit sextuplu. Ochi nici prea mult, nici prea puţin, atît cît trebuia, trase de sfoară, şi, fără zgomot, fără fum, proiectilul nevăzut porni spre monstru ca să-l facă mii fărîme. Dar nu se întîmplă nimic. Totul se petrecuse prea repede ca cineva să poată să observe ceva. Monstrul însă se lipi şi mai mult de sol şi-şi scoase laba în faţă, arătînd tuturor degetele lungi, păroase: îşi bătea joc de rege!

— Daţi-mi un tun de calibru mai mare! — strigă regele, prefăcîndu-se că nu observă gestul monstrului. Douăzeci de servitori aduseră un tun mai greu, regele ochi, ţinti, detună — dar în aceeaşi clipă monstrul sări la o parte. Regele vru să se apere cu sabia, dar nu apucă să mişte, că monstrul dispăru. Cei care au văzut scena povestiră mai tîrziu că era cît pe-aci să-şi piardă minţile. Monstrul, zburînd prin aer, se desfăcu în trei, din nou acea me-

tamorfoză fulgerătoare, iar în locul corpului greoi și cenușiu apărură trei inși în uniforme de polițiști, care, încă din zbor, se pregătiră pentru îndeplinirea îndatoririlor de serviciu. Primul polițist scoase din buzunar niște cătușe, cîrmindu-și zborul cu picioarele, al doilea, ținîndu-și cascheta cu panaș să nu-i zboare, cu mîna liberă scoase din buzunarul lateral un mandat de arestare, al treilea, în schimb, le ajută celorlalți să asolieze cu bine, lăsîndu-se ca o plăcintă sub tălpile lor, în chip de amortizor. Se sculă însă imediat și se scuturară de praf. În vremea asta primul îi puse regelui cătușele, al doilea îi smulse sabia din mîini, apoi, așa, încătușat, începură să-l ducă prin pustiu, gonind în salturi uriașe. Cîteva secunde întreaga suită rămase ca împietrită, dar îndată urlă într-un glas și o porni în goană după ei. Fugarii fură ajunși de ciberarmăsari, săbiile scrîșniră, scoase din tecile lor, cînd al treilea polițist răsucind un buton în dreptul pîntecelui, se chirci, mîinile îi crescură de doi coți, picioarele i se îndoiră, lăsînd să apară niște spițe, iar pe spinarea lui, preschimbată în capra unei trăsurici cu două roți, se urcară ceilalți doi polițiști și începură să-l croiască pe rege cu un bici lung, iar regele, înhămat, dînd din mîini și ferindu-și de lovituri capul încoronat, galopa nebunește. Urmăritorii iar se apropiară ; atunci polițiștii îl apucară pe rege de cap și-l băgară între ei, iar unul, mai repede decît ți-ai putea închipui, se rostogoli între ulube și, mormăind, pufăind, se preschimbă într-o sfîrlează multicoloră, într-o elice iute ca trăsnetul. Trăsuricii parcă îi crescuseră aripi ; zbura ca vîntul, stîrnind nisipul, săltînd ca turbată prin hîrtoape, încît după o clipă dispăru printre dunele deșertului. Convoiul regal se răsfiră, căutînd urmele. Puseră la treabă și ogari, veni și rezerva poliției cu niște motopompe și începu să ude cu înfrigurare nisipul — asta pentru că în telegrama cifrată, trimisă de balonul de observație din nori, se strecurase, din grabă, o

greşeală, probabil că telegrafistului îi tremurase mîna. Eşaloanele poliţiei goneau prin tot deşerul, fiecare tufiş, fiecare grămadă de urzici fu cercetată, răscolită, iradiată cu aparate Röentgen portative. Fură săpate o mulţime de gropi, luîndu-se din ele probe pentru analiză. Însuşi procurorul general porunci să-i fie trimis ciberarmăsarul regal la interogatoriu. Seara se făcu mai repede întuneric din cauza mulţimii baloanelor secrete, iar în deşert fu trimisă chiar o divizie de paraşutişti cu aspiratoare, ca să cearnă bine tot nisipul. Toţi care semănau cu cei trei poliţişti urmau să fie reţinuţi. Dar treaba asta se dovedi a fi foarte complicată, căci se ajunse pînă acolo că o parte a poliţiei arestase pe cealaltă. Cînd se lăsă noaptea, vînătorii, cu teama în suflet, mohorîţi, începură să se întoarcă în oraş cu veşti din cele mai proaste. Nu reuşiseră să dea nicidecum de urma regelui, de parcă îl înghiţise pămîntul.

În plină noapte, la lumina torţelor, cei doi constructori, cu cătuşe la mîini, fură aduşi în faţa marelui cancelar şi păstrător al sigilului coroanei, iar acesta, cu glas de tunet, declară :

— Pentru că aţi îndrăznit să atrageţi în cursă pe Maiestatea Sa, pentru că aţi îndrăznit să ridicaţi mîna asupra stăpînului nostru milostiv, Prealuminatul Atotstăpînitor şi Conducător Ferocius, veţi fi sfîrtecaţi, jupuiţi, împănaţi, apoi veţi fi pulverizaţi cu un strecurător-pulverizator special în cele patru vînturi, spre aducere aminte pe veci şi a înspăimînta pe toţi cei ce plănuiesc crima de regicid. Sentinţa e fără drept de apel. Amin.

— Şi cum, imediat ? — întrebă Trurl. Dar noi aşteptăm să vină un sol...

— Ce sol mai pofteşti acum, tu, criminal nerușinat ?!

În clipa aceea, din fundul sălii năvăliră străjile, care nu îndrăzniseră să bareze cu halebardele încrucişate drumul, însuşi ministrului poştelor şi telegrafului în persoană. Ministrul, în uniformă de

gală, cu decorațiile pe piept, se apropie de cancelar și din tolba împodobită cu diamante scoase o scrisoare, rostind :

— Deși sînt artificial, vin din partea regelui ! Apoi se preschimbă în boabe mărunte de mac.

Cancelarul, necrezîndu-și ochilor, desfăcu pecetea și, recunoscînd sigiliul regelui, apăsat pe ceara roșie, scoase scrisoarea din plic și citi că regele este obligat să facă un pact cu constructorii, care au folosit metode algoritmice și matematice ca să-l prindă, iar acum pun condiții pe care cancelarul trebuie să le asculte și să le accepte în întregime, dacă îi e scumpă viața regelui. Semnat : „Ferocius M. S., dată într-o peșteră necunoscută și aflat în puterea monstrului pseudopolitist, una din cele trei persoane în uniformă"...

Toți începură să strige în gura mare, să întrebe care mai de care ce fel de condiții și ce înseamnă toate astea, dar Trurl repetă într-una :

— Mai întîi scoateți-ne cătușele, altfel nu spunem nimic.

Fierarii îngenuncheară în fața lor, le scoaseră cătușele. Toți se repeziră la ei, dar Trurl o ținea pe a lui :

— Sîntem flămînzi, murdari, nespălați, vrem o baie parfumată, cu miros de flori, cîteva distracții, o cină zdravănă, și la desert puțin balet, altfel nu scoatem nici o vorbă !

Curtenii crudului rege simțeau că fierb de mînie, dar nu aveau ce face ; trebuiră să o înghită și pe asta. Abia a doua zi, în zori, se întoarseră constructorii, aduși de servitori în lectici, odihniți, parfumați, îmbrăcați în haine scumpe. Se așezară la masa verde și începură să dicteze condițiile, dar nu așa, din minte, ca, Doamne ferește, să uite ceva, ci dintr-un carnețel mic, care stătuse toată vremea ascuns după perdea, la reședința lor. Și începură să citească din carnețel :

1. Să se pregătească o navă clasa întîi, care să-i transporte acasă.

2. Interiorul navei urmează să fie umplut cu diferite lucruri după cum urmează : briliante — patru puduri, aur roşu — patruzeci de puduri, platină, palladiu şi Dumnezeu ştie ce alte giuvaeruri — de opt ori pe-atîta, precum şi alte suveniruri, după dorinţa subsemnaţilor, care singuri şi le vor alege din palat.

3. Pînă ce nava nu va fi gata de drum pînă la ultimul şurub, încărcată şi pregătită, cu covor pe trepte, fanfară de rămas bun, decoraţii pe perniţe, onoruri, cor de copii, marea orchestră a filarmonicii şi entuziasm general — pînă atunci nimeni n-o să-l vadă pe rege.

4. Se va pregăti o scrisoare de mulţumire, turnată pe o placă de aur, încrustată cu sidef, către Prea Slăviţii, Prea Luminaţii Trurl, şi Clapauţius, în care va fi descrisă pe larg toată povestea ; scrisoarea va fi prevăzută cu marele sigiliu al cancelariei, precum şi cu sigiliul Coroanei Regale, cu toate semnăturile necesare, apoi plumbuită într-o ţeavă de tun, pe care o va duce pe umeri spre navă, fără nici un ajutor, însuşi demnitarul Protozor, maestrul de ceremonii, care i-a atras pe planetă pe Prea Puternicii Constructori, crezînd că în acest fel o să le pregătească o moarte ruşinoasă.

5. Acelaşi demnitar va trebui apoi să-i întovărăşească pe cei doi constructori în drumul lor de întoarcere, ca o garanţie a imunităţii, a lipsei oricărei urmăriri sau persecuţii etc. Pe navă Protozor va sta tot timpul într-o cuşcă lată de trei picioare şi înaltă de patru picioare, cu o uşiţă prin care i se va da să mănînce şi cu o saltea de pilitură de fier ; pilitura va fi aceeaşi pe care Prea Luminaţii Constructori au binevoit s-o ceară pentru a îndeplini dorinţele regelui şi care a fost apoi transportată cu balonul secret în arhivele poliţiei.

6. După eliberare, regele nu trebuie să-şi ceară personal scuze Prea Luminaţilor Constructori, căci scuzele unui asemenea bărbat de stat nu le-ar folosi la nimic.

Iscălit, dat și datat, ș.a.m.d. : Trurl și Clapauțius, pentru Constructorii care pun Condiții, și de Marele Cancelar al Coroanei, Marele Maestru de Ceremonii și Oberpolițmeisterul Șef al Poliției Secrete Pămînt-Apă-Balon din partea Primitorilor Condițiilor.

Ce ar fi putut să facă, drept răspuns la toate astea, curtenii și miniștrii, vineți de furie? Au fost nevoiți să accepte absolut totul. În cea mai mare grabă au dat poruncă să se construiască racheta, iar constructorii au venit imediat după-masă pe șantier ca să controleze cum merge treaba. Și nimic nu le era pe plac : ba că materialul nu e bun, ba că inginerii sînt niște nepricepuți, ba că în salonul principal trebuie pusă o lampă magică, cu patru oberlihturi și cuc la mijloc, iar dacă ei nu știu ce-i acela cuc, cu atît mai rău, regele o să se înfurie în văgăuna sa singuratică și, cînd se va întoarce, va ști el să se răfuiască deplin cu cei care i-au întîrziat eliberarea. Din cauza asta tuturor li se făcu negru înaintea ochilor, se învîrteau nervoși de colo-colo, iar polițiștii tremurau de-a binelea.

În sfîrșit, racheta fu gata. Hamalii cărară în ea tot felul de lucruri scumpe, saci cu perle, aur, în timp ce o droaie de polițiști cutreiera fără răgaz, deși în secret, munții și văile, în căutarea regelui. Trurl și Clapauțius rîdeau pe înfundate văzînd toate acestea, ba chiar îndrăzneau să-i lămurească plini de bunăvoință pe cei care, îngroziți dar curioși, îi ascultau, cum au ajuns la concluzia că trebuie să renunțe la prima idee, ca fiind imperfectă și cum au construit monstrul după cu totul alte planuri. Nu știau nici unde și nici cum să-i monteze centrul regulator, adică creierul, ca să fie cu totul sigur, așa că pur și simplu i-au construit un dispozitiv ca să poată gîndi cu piciorul, coada sau botul, și care era plin de măsele de minte. Dar toate astea nu erau decît începutul, căci adevărata problemă se compunea din două părți : cea psihologică și cea algoritmică. Mai întîi trebuia stabilit ce anume va răpune

pe rege ; în acest scop urma să acționeze un grup de polițiști, extras prin transmutație din monstru, căci polițiștilor care arată mandatul de arestare, alcătuit *lege artis*, nimic în Cosmos nu li se poate împotrivi. Mai adăugară că ministrul general al poștelor tot din motive psihologice a fost pus să acționeze, deoarece un funcționar de rang inferior ar fi putut fi oprit de străji și deci împiedicat să înmîneze scrisoarea, ceea ce constructorii ar fi plătit cu capul. În plus, ministrul artificial, care a îndeplinit rolul de sol, avea în geantă, în afară de scrisoare, și mijloacele necesare în cazul cînd halebardierii ar fi trebuit să fie mituiți. Deci s-au gîndit la toate. În privința algoritmilor, nu mai rămînea decît să se descopere grupa de monștri a căror subgrupă, calculabilă și închisă, o constituie tocmai poliția. Algoritmul monstrului prevedea transformările succesive în toate încarnările. El a fost înzestrat cu cerneală chimico-nesimpatică, în draperia cu clopoței, așa că mai tîrziu a acționat singur asupra elementelor, tocmai datorită monstruoasei autoorganizări a poliției. Mai tîrziu, constructorii au publicat într-o revistă științifică și un studiu cu titlul : „Funcțiile general-recursive eta-beta-meta pentru cazul special al transformării forțelor polițienești în forțe poștale și monstruale în cimpul compensativ al clopoțeilor, rezolvate pentru trăsurici cu două, trei și patru roți, lăcuite în verde, cu lampă de petrol, în condițiile folosirii unei matrițe reversibile pe bază de ulei de ricină, colorat în roz, în scopul abaterii atenției, sau teoria generală a monstrualisticii mono- și poli-țiste, concepută matematic". Se înțelege că nici unul dintre curteni, cancelari, ofițeri, sau din poliție, n-a înțeles un cuvînt din toate astea. Dar ce contează ? Și nu se știe dacă supușii lui Ferocius nu aveau mai degrabă motive să-i admire pe constructori, decît să-i urască.

În sfîrșit, totul fu gata de start. Trurl intră în palat cu un sac în spinare și, conform înțelegerii, luă de pe pereți ce-i plăcu. O caretă îi duse pe vi-

tejii noștri la cosmodrom, unde-i așteptau mulțimile și corul de copii ; fetițe în costume populare le-au înmînat flori, demnitarii au citit de pe foi de hîrtie cuvîntări de mulțumire și rămas bun, orchestra a cîntat, cei mai slabi din fire au leșinat, iar la urmă s-a lăsat o liniște de mormînt. În clipa aceea, Clapauțius își scoase un dinte, răsuci ceva în el, dar nu era un dinte obișnuit, ci o stație de transmisie-recepție în miniatură. Apăsă pe un buton și la orizont apăru un nor de culoarea nisipului, care creștea tot mai mult, lăsînd în urma lui o dîră de praf. Asoliză repede pe locul pustiu dintre navă și mulțime, se opri brusc, aruncînd nisipul în toate părțile și toți, încremenind, văzură că e monstrul. Era într-adevăr monstruos ! Ochii îi erau arzători ca doi sori, se bătu peste spinare cu o coadă de șarpe, iar scînteile săreau cît colo, găurind veșmintele de gală, neînzăuate, ale demnitarilor.

— Dă-i drumul regelui ! — îi strigă Clapauțius, dar monstrul îi răspunse cu glas de-a dreptul omenesc :

— Nici nu mă gîndesc. Acum e rîndul meu să pun condiții...

— Cum asta ? Ai înnebunit ? Trebuie să ne dai ascultare, conform datelor matriței ! — strigă înfuriat Clapauțius în consternarea generală.

— Și de ce, mă rog ? Mă doare undeva de matrița voastră. Sînt un monstru algoritmic, antidemocratic, cu privire ucigătoare, cu poliție, ornamentație, apariție și autoorganizare. În burtă-l țin pe rege, nu știu de nici o lege, trăsură am cu două roți, strigă pînă nu mai poți. Faceți cîțiva pași, că plesniți de grași, jos cu voi, că fac tărăboi !

— Ei, las' că ți-arăt eu ! — îi strigă, scos din fire, Clapauțius, iar Trurl îl întrebă pe monstru :

— De fapt, ce vrei, la drept vorbind ?

Și ascunzîndu-se în spatele lui Clapauțius își scoase și el un dinte, dar ca să nu-l vadă monstrul

— Mai întîi, vreau să iau de soție...

Dar nimeni nu putu afla pe cine vrea să ia monstrul de soţie, căci în clipa aceea Trurl apăsă dintele şi strigă :

— Erem terem tîtîrît, piei, monstrule, că eşti urît !

Cuplajele magnetico-dinamice, care uneau toţi atomii monstrului, se desfăcură pe dată sub influenţa acestor cuvinte, monstrul însuşi începu să clipească din ochi, să-şi agite urechile, urlînd, bufnind, zbătîndu-se. Dar zadarnic. Răspîndind un miros de fier ars, monstrul se descompuse, asemenea unei momîi din nisip, uscată şi călcată în picioare... Rămase numai o grămăjoară mică şi deasupra ei regele, zdravăn, deşi cam murdar, strîmb, ponosit şi furios că i-a fost dat să treacă prin toate întîmplările astea.

— S-a cam scrîntit la cap — zise Trurl către cei de faţă. Şi nu se ştie, de fapt, la cine se referea, la rege, sau la monstrul care încercase să se revolte împotriva creatorilor lui. Dar aceştia, evident, prevăzuseră în algoritm şi vreo astfel de neagră eventualitate.

— Şi acum — încheie Trurl — vă rog să-l băgaţi pe maestrul de ceremonii în cuşcă, iar noi să ne urcăm în racheta...

Expediția a treia sau balaurii probabilității

Trurl și Clapauțius fuseseră elevii marelui Cerebron Emtadratus, care predase timp de patruzeci și șapte de ani Teoria Generală a Balaurilor, la Școala Neantică Superioară. După cum se știe, balauri nu există. Această constatare primitivă ar putea fi suficientă pentru o minte simplă, dar nu și pentru știință, deoarece Școala Neantică Superioară nu se ocupă deloc de ceea ce există. Banalitatea existenței a fost dovedită de prea multă vreme, ca să mai fie nevoie să i se consacre măcar un cuvințel, așa că genialul Cerebron, atacînd problema cu metode exacte, a descoperit trei categorii de balauri : nuli, imaginari și negativi. Toți aceștia, după cum s-a spus, nu există, dar fiecare categorie nu există în mod diferit. Balaurii imaginari și cei nuli, pe care specialiștii îi numesc imaginiști și nuliști, nu există într-un mod mult mai puțin interesant decît cei negativi. De multă vreme se cunoaște în balaurologie paradoxul care constă în faptul că atunci cînd doi negativi se herborizează (operație care corespunde în algebra balaurilor înmulțirii din aritmetica obișnuită) ca rezultat apare un semibalaur de gradul aproximativ 0,6. De atunci lumea specialiștilor s-a împărțit în două tabere : una susține că e vorba de o parte dintr-un balaur, socotind de la cap la coadă, iar a doua, că, dimpotrivă, socotind de la coadă la cap. Marele merit al lui Trurl și Clapauțius a fost că au demonstrat eroarea acestor concepții. Ei au aplicat pentru prima dată, în acest domeniu, calculul pro-

babilităţii, creînd astfel balaurologia probabilistică, din care rezultă că balaurul este, din punct de vedere termodinamic, imposibil numai în sens statistic, ca şi elfii, spiriduşii, piticii, gnomii, vrăjitoarele etc. Din formula generală a improbabilităţii ambii teoreticieni au dedus coeficienţii de piticizare, de selfizare ş.a. Din aceeaşi formulă rezultă că ar trebui să aşteptăm manifestarea spontană a unui balaur obişnuit cam şaisprezece cvintocvadralioane de heptilioane de ani. Desigur, această problemă ar fi rămas o simplă curiozitate matematică, de n-ar fi fost pasiunea de constructor a lui Trurl, care hotărî să studieze această chestiune empiric. Şi pentru că era vorba de fenomene improbabile, inventă amplificatorul de probabilitate şi-l experimentă, mai întîi la el în pivniţă, apoi pe un poligon special, numit Poligon Balauristic sau Balauroligon, a cărui construcţie fusese finanţată de Academie. Cei nefamiliarizaţi cu teoria generală a improbabilităţii se întreabă pînă în ziua de azi de ce Trurl a probabilizat balaurul şi nu un elf sau un pitic, dar o fac din ignoranţă, căci nu ştiu că balaurul este pur şi simplu mai probabil decît piticul. Trurl, pare-se, intenţionase să meargă mai departe în experienţele sale cu amplificatorul, dar încă de la prima experienţă s-a accidentat grav, căci balaurul, care se virtualiza, coalizase. Din fericire, Clapauţius, care se afla de faţă în clipa aceea, a micşorat probabilitatea şi balaurul a dispărut. Mulţi învăţaţi au repetat apoi experienţele cu balaurotronul, dar cum le lipsea rutina şi sîngele rece, o mare cantitate de materie primă balaurică a ajuns în stare liberă. Abia atunci se dovedi că monştrii scîrboşi nu au o altfel de formă de existenţă spre deosebire, să zicem, de nu ştiu ce dulapuri, bufete sau mese. Balaurii se disting înainte de toate printr-o probabilitate de regulă destul de însemnată de cum au apărut. Dacă se organizează împotriva unui asemenea balaur o vînătoare, şi încă cu hăituială, vînătorii, cu arma

gata de tras, nimeresc numai o bucată de pămînt, arsă și rău mirositoare, căci balaurul, văzînd că e urmărit, părăsește spațiul real pentru a se ascunde în cel configurativ. Ca un animal prost și necioplit ce e, face asta, bineînțeles, curat din instinct. Persoanele primitive, neputînd înțelege cum de se întîmplă una ca asta, cer uneori cu tărie să li se arate acest spațiu configurativ. Ei nu știu însă că electronii, a căror existență nimeni sănătos la minte n-o neagă, se mișcă și ei numai în spațiul configurativ și soarta lor depinde de undele de probabilitate. Dealtfel, încăpățînatului îi convine mai de grabă să accepte inexistența electronilor decît a balaurilor, pentru că electronii, cel puțin separat, nu coalizează.

Colegul lui Trurl, Harborizeus Cibr, a fost primul care a cuantificat balaurul, a stabilit unitatea, numită balauron, cu care se calibrează, după cum se știe, calculatorii balaurilor, ba a stabilit chiar curbura cozii lor, fapt pe care era cît pe-aci să-l plătească cu viața. Dar ce puteau însemna toate aceste realizări științifice pentru masele largi, torturate de balaurii care, călcînd totul în picioare, răcnind și aruncînd flăcări, făceau atîtea pagube cerînd uneori chiar cîte o fecioară drept plată? Ce le păsa nefericiților că balaurii lui Trurl, ca indeterminiști, se comportă de fapt în conformitate cu teoria, dar contrar oricărui bun simț, că această teorie prevede sinuozitățile cozilor lor, cu care distrug satele și semănăturile? Nu e deci de mirare că mulțimea, în loc să aprecieze cum se cuvine realizările remarcabile ale lui Trurl, îl vorbea de rău, iar un grup de ignoranți nemaiîntîlniți în ale științei i-a tras o bătaie strașnică vestitului constructor. El însă, împreună cu prietenul său Clapauțius, nu și-a întrerupt cercetările. A ajuns la concluzia că balaurul există în funcție de buna lui dispoziție și starea de saturație generală, precum și faptul că singura metodă sigură de lichidare a

lui este reducerea probabilității la zero, ba chiar la valori negative. Se înțelege că aceste cercetări cereau mult timp și bătaie de cap, iar în vremea asta balaurii, care se găseau în libertate, își vedeau de treabă mai departe, pustiind numeroase planete. Mai rău, se înmulțeau chiar. Asta i-a dat lui Clapauțius prilejul de a publica o lucrare excepțională cu titlul „Transferurile covariante de la balauri la balaurași, sau cazul special de trecere de la stări interzise din punct de vedere fizic la stări interzise din punct de vedere al poliției". Lucrarea aceasta a făcut multă vîlvă în lumea științifică, care-și amintea bine de acel vestit balaur polițist, cu ajutorul căruia vitejii constructori se răzbunaseră pe crudul rege Ferocius pentru nenorocirile mult regretaților lor colegi. Dar lumea se tulbură foarte mult abia atunci cînd se află că un oarecare constructor, pe nume Bazileus Emerdvanitul, călătorind prin întreaga Galaxie, prin simpla lui prezență provoacă apariția balaurilor acolo unde înainte nimeni nu-i mai văzuse. Cînd disperarea generală și starea de calamitate atingeau apogeul, el se înfățișa stăpînului țării respective și după tîrguieli serioase, încheiate de obicei cu primirea unor onorarii aproape de neconceput, trecea la distrugerea balaurilor. Mai întotdeauna reușea, deși nimeni nu știa cum, pentru că acționa pe ascuns și de unul singur. Dealtfel, garanția succesului balaurolizei o dădea numai statistic, iar cînd unul dintre regi îl plăti pentru faptele lui cu ducați care erau numai statistic buni, din clipa aceea începu, fără rușine, să analizeze, cu apă regală, natura metalului din care fuseseră făcute monedele cu care i se plătea. În vremea aceasta, Trurl și Clapauțius, care se întîlniră într-o după-amiază, începură să discute cam așa :

— Ai auzit de acel Bazileus ? — întrebă Trurl.

— Am auzit.

— Și ce zici de el ?

— Nu-mi place deloc.

— Nici mie. Ce crezi că face ?
— Eu cred că folosește amplificatorul.
— Probabilității ?
— Da. Sau sisteme rezonatoare.
— Sau generatorul de balauri.
— Te referi la balaurotron ?
— Da.
— Desigur, e foarte posibil.
— Totuși — continuă revoltat Trurl — știi, asta ar fi o ticăloșie ! Ar însemna că el însuși, pentru o vreme, aduce cu el acești balauri în stare potențială, cu o probabilitate aproape de zero. Cînd mai prinde rădăcini, acolo unde se află, atunci mărește șansele, le amplifică pînă ajung aproape la certitudine și, se înțelege, atunci urmează virtualizarea, concretizarea și totalizarea evidențială.
— Clar. Probabil îl scoate pe „b" sau chiar pe „bal" din matriță și pune în locul lui pe „t". În felul acesta apare de la început înfuriat un balaur ca un taur.
— Da, un balaur ca un taur e, se pare, lucrul cel mai rău din cîte pot exista.
— Dar ce crezi, pe urmă anulează cu ajutorul retroreactorului anihilator sau micșorează numai pentru o vreme probabilitatea și o șterge cu banii ?
— E greu de spus. Dar chiar dacă ar deprobabiliza numai, ar fi o și mai mare ticăloșie, căci mai de vreme sau mai tîrziu zerofluctuațiile trebuie să ducă la formarea de balauromatrițe și atunci toată povestea se repetă de la capăt.
— Da, dar atunci atît el, cît și banii, i-ai de unde nu-s... mormăi Clapauțius.
— Nu crezi că ar fi mai bine să ne adresăm, în problema asta, Oficiului Central de Reglementare a Balaurilor ?
— Ei, nu, asta nu. La drept vorbind, nici nu știm dacă face ceea ce-i atribuim noi. Nu sîntem siguri. N-avem nici un fel de dovezi. Doar se întîmplă să apară fluctuații statistice și fără amplificator. Înainte vreme nu existau nici matrițe, nici amplificatoare,

și tot mai apăreau din cînd în cînd balauri. Pur și simplu accidental.

— Se pare că așa stau lucrurile... zise Trurl. Și totuși... ei apar de regulă după descinderea lui pe o planetă !

— Așa e. Dar să-l reclamăm nu se cade, fiindcă e un coleg de breaslă. Doar dacă noi înșine am întreprinde ceva. Ce zici ?

— S-ar putea.

— Bine zici, și eu sînt de aceeași părere. Dar ce să facem ?

În acest moment al discuției renumiți balaurologi se cufundară într-o dispută de specialitate, din care orice ascultător întîmplător n-ar fi înțeles o iotă. Ar fi auzit numai termeni enigmatici, precum : „calculator de balauri", „transformație necodală", „slabe reacții balaurice", „difracție și dispersare a balaurilor", „balaur tare", „balaur moale", „dracoprobabilisticus", „spectrul incontinuu al bazileului", „balaur în stare de trezie", „anihilarea unei perechi de balauri ca tauri contrarii în cîmpul de deremorcare generală", etc.

Rezultatul acestei pătrunzătoare analize a fenomenului fu o nouă expediție, a treia la rînd, în vederea căreia ambii constructori se pregătiră minuțios, neezitînd să-și încarce nava cu o mulțime de aparate complicate.

Între altele, luară un difuzator și un tun special, care trăgea cu anticapete. În timpul călătoriei, cînd descinseră pe rînd în Entia, Pentia și în Ceruleia, înțeleseră că nu vor fi în stare să parcurgă tot spațiul peste care se abătuse plaga balaurilor. Mai simplu era, se înțelege, să se despartă, așa că, după o consfătuire de lucru, fiecare o porni în altă direcție. Clapauțius lucră multă vreme în Prestopondia, angajat de împăratul Uimitoslav Ampetrițius, care era gata să-i dea chiar fata de soție, numai să scape de balauri. Balauri de înaltă probabilitate apăruseră chiar pe străzile capitalei, iar virtuali erau puzderie. Ce-i drept, balauri virtuali, cum ar

spune un om simplu naiv, „nu există", adică nu poate fi zărit în nici un fel, căci nu face nimic din ceea ce ar provoca manifestarea lui. Dar calculul lui Cibr-Trurl-Clapauțius-Minogi, dar mai ales ecuația undei balaurice arată clar că balaurul ajunge din spațiul configurativ în cel real mai ușor decît un copil de acasă pînă la școală. Așa că în locuință, în pivniță, sau în pod, în orice clipă, în condițiile creșterii generale a probabilității, poți da peste un balaur, sau chiar superbalaur.

În loc să alerge după balauri, ceea ce și așa nu i-ar fi folosit la nimic, Clapauțius, ca un adevărat teoretician, se apucă de treabă metodic, așezînd în piețe și scuaruri, prin sate și orașe balauroreductori probabilistici și, nu după multă vreme, monștrii deveniră cea mai mare raritate. Încasîndu-și atunci onorariul și primind totodată diploma de onoare. Clapauțius își luă zborul ca să se întîlnească cu prietenul său Trurl. Pe drum însă observă o planetă din care cineva îi făcea semne disperate. Presupunînd că era Trurl, căruia i se întîmplase ceva rău. Clapauțius coborî acolo. Semnele însă veneau din partea locuitorilor Trufloforei, supușii regelui Pestriț̦ius. Aceștia căzuseră pradă numeroaselor superstiții și credințe primitive, iar religia lor, numită pneumatologie draconistică, susținea că balaurii apar ca pedeapsă pentru păcatele lor și pentru că au suflet necurat. Dîndu-și seama că dacă se prinde în discuții cu dracologii regelui ar dovedi o mare nechibzuință, căci metodele aplicate de aceștia se reduceau la tămîierea locurilor bîntuite de balauri. Clapauțius preferă să facă mai degrabă sondaje în teren. Planeta era locuită în acea clipă de un singur monstru, dar din soiul cel mai înfricoșător al echidnelor. Clapauțius hotărî să se pună în slujba regelui, dar acesta nu-i răspunse de îndată, aflîndu-se, evident, sub influența doctrinei lipsite de sens care muta cauzele apariției balaurilor într-o lume din afara vieții temporale. Studiind ziarele locale, Clapauțius află că Echidna, care-și face men-

drele pe planetă, era considerată de unii drept un singur exemplar, pe cînd alții o considerau o ființă multiplă, capabilă să se găsească în mai multe locuri în același timp. Asta i-a dat de gîndit, deși nu s-a mirat deloc, pentru că localizarea acestor creaturi scîrboase se supune așa-numitelor anomalii balaurice, și unele exemplare, mai ales cele distrate, sînt „dispersate" în spațiu, ceea ce constituie un efect normal al amplificării izospinale a momentului cuantic. Așa cum palma scoasă pe jumătate din apă arată la suprafața ei cinci degete, în aparență complet independente unul de altul, tot așa, ieșind din spațiul configurativ în cel real, balaurii arată a fi mai mulți, deși e vorba doar de unul singur. La sfîrșitul următoarei audiențe Clapauțius îl întrebă pe rege dacă pe planetă nu se găsește cumva Trurl ; îi povesti pe larg cum arată prietenul său și rămase surprins cînd auzi că acesta se afla nu de multă vreme în țara lui Pestrițius, ba chiar că se oferise să gonească Echidna, primise un acont din onorariu și o pornise spre munții din apropiere, unde balaurița fusese observată mai des, după care se întorsese a doua zi, cerînd restul de bani, iar ca dovadă a victoriei sale arătase patruzeci și patru de dinți de balaur. S-au iscat însă unele neînțelegeri și plata a fost oprită pînă la lămurirea problemei. Trurl se cam supărase atunci, s-a exprimat de cîteva ori cu glas tare nu prea frumos la adresa monarhului, plecînd apoi într-o direcție necunoscută. De atunci nu s-a mai auzit nimic despre el. În schimb, Echidna a reapărut, de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic, pustiind și mai amarnic satele și orașele, spre disperarea generală a locuitorilor.

Toată istoria asta i s-a părut cam ciudată lui Clapauțius, dar era greu să pună la îndoială adevărul celor spuse de însuși regele, așa că își luă rania pe care o umpluse cu cele mai puternice mijloace balauricide și o porni de unul singur spre munții ale căror creste înzăpezite se înălțau maiestuos în lumina răsăritului.

Pe stînci descoperi imediat primele urme ale monstrului. Dealtfel chiar dacă nu le-ar fi observat, i-ar fi dat de veste despre existența sa izul caracteristic al duhorii de pucioasă. Merse cu îndrăzneală mai departe, gata în orice clipă să folosească arma atîrnată de gît, uitîndu-se fără încetare la indicatorul balaurometrului. Un timp săgeata acestuia arătase numai zero, apoi începu să tremure alarmant, pînă ce, încet, de parcă ar fi înfrînt o piedică invizibilă, se tîrî spre cifra unu. Acum Clapauțius nu se mai îndoia că Echidna se află prin apropiere. Asta-l miră foarte mult, pentru că nu-și putu închipui deloc că încercatul său prieten și vestitul teoretician Trurl să greșească calculele și astfel să nu poată distruge balaurița. Era greu de crezut și faptul că, neîndeplinindu-și misiunea, se întorsese la curtea regelui cerînd plată pentru munca pe care nu o făcuse.

Nu după mult timp, pe drum întîlni o coloană de locuitori, tare înspăimîntați se pare, căci se uitau mereu neliniștiți în toate părțile, străduindu-se să se țină cît mai aproape unii de alții. Încovoiați sub greutățile cărate în spinare și pe cap, mergeau unul după altul spre vîrful muntelui. Dîndu-le binețe, Clapauțius îi opri și îl întrebă pe cel din capul coloanei ce fac.

— Domnule ! — îi răspunse omul, îmbrăcat într-o manta cam cîrpită, care se dovedi a fi un funcționar mai mărunt al regelui — ducem birul balaurului.

— Birul ? Oho ! Da' ce fel de bir îi duceți ?

— Păi ce să-i ducem, iaca ce vrea balaurul, domnule : aur, pietre scumpe, parfumuri străine și tot felul de alte bunătăți.

Clapauțius rămase mut de uimire, căci balaurii nu cer niciodată asemenea biruri. În orice caz, nu doresc nici parfumuri, al căror miros natural nu-l pot suporta, nici bani, cu care n-au ce să facă.

— Dar fecioare nu cere cumva balaurul, omule ? — întrebă el.

— Nu, domnule. Mai demult, da. Încă acum un an îi mai duceam, vreo zece-cincisprezece, după cum avea poftă. Dar de cînd a apărut un om de prin alte părți, adică un străin, domnule, și a început să umble prin munți, singur, singurel, cu tot felul de cutii și aparate în spinare...

Aici bietul om se întrerupse, privind cu neliniște la uneltele și armele lui Clapauțius, și mai ales la ceasul cel mare al balaurometrului, care tot timpul ticăise ușor, săltîndu-și limba cea roșie pe cadranul alb.

— Apăi tocm-așa le avea pe toate, ca și matale ! — continuă omul, cu glas tremurat. Ca două picături de apă, ce să zic...

— A, eu le-am cumpărat de ocazie din tîrg — spuse Clapauțius, vrînd să-i îndepărteze bănuielile. Dar ia spuneți-mi, oameni buni, nu știți cumva ce s-a întîmplat cu străinul acela ?

— Ce s-a făcut, adicătelea, cu el ? Păi asta nu mai știm, fie-ne cu iertare. Să vezi 'mneata cum a fost. Odată, să fi fost acum vreo două săptămîni, nu-i așa, cumetre Barbaroane ? Două săptămîni sau mai mult ?

— Păi, așa, așa... Două săptămîni, sau poate patru. Dacă nu chiar șase.

— Ei, și cum zic, a venit, domnule, a venit la noi, a înfulecat binișor, nu zic, a plătit tot cum se cuvine, a mulțumit, n-am ce zice, ce este este, p-ormă, încoa și-ncolo, a mai ciocănit pereții noștri din bîrne. ne-a întrebat de prețurile de-acu un an, p-ormă a început să-și înșire aparatele și să scrie ceva de-i săreau deștele. Da' scria tot, tot ce vedea, într-o cărticică mică, roșie, pe care o căra sub braț, pe urmă ăla — cum îi zice, cumetre ? — ter... temper... na, că nu poci să-i zic, stuchi-l-ar mîțele !

— Termometru, șefule !

— Așa, așa, că așa-i zicea ! Scoate termometrul și zice că e pentru balauri, îl îndreaptă ba ici, ba colea, și iar scrie, domnule, în caietu' ăla al lui, pe urmă zvîrle aparatele în sac, sacu' pe umeri, își ia

rămas bun și se duce. De atunci nu l-am mai văzut, domnule. Da' să vedeți, că, chiar în noaptea aceea s-a auzit huruind ceva foarte departe. Parcă dincolo de muntele lu' Mydrag — ăla de să vede, domnule, dincolo de vîrful ăsta ca un erete, că ăluilalt îi zice al lu' Pestriț iu, după numele regelui nostru prea luminat, iar ăl de mai încolo, parcă mai ascuns, ca o tîrțiță bleagă, îi zice Pacostea, și asta îi vine de acolo că o dată...

— Hai să lăsăm munții, bre, omule — zise Clapauțius. Va să zică, spuneai că într-o noapte parcă a huruit ceva. Ei, ce-a mai fost după aceea ?

— Păi, ce să fie, nimica, domnule. Cum a bufnit, căsuța mea s-a dus cît colo și eu am căzut din pat pe podea. Da' asta e ceva obișnuit la mine, că dacă bălăurica se freacă cîteodată de stîlpul casei, mai c-o dărîmă peste om ; să spună, uite, și fratele lui Barbaron, pe el l-a aruncat în copaia de rufe, că tocma' spălau, cînd i-a venit bălăuricii chef să se frece de colțu' casei...

— Ei, oameni buni, lăsați poveștile astea ! — îi zori Clapauțius. Bun, a huruit, a trosnit, ai căzut pe podea, și mai departe ?

— Păi, cînd vă spun pe șleau că nimic. De-ar fi fost ceva, aș fi avut ce spune, dar așa, dacă n-a fost nimic, apăi nu-i nimic de spus, ce să ne mai batem gura de pomană, nu-i așa, cumetre Barbaroane ?

— Așa-i, cum zici, așa a fost.

Clapauțius clătină din cap și plecă mai departe. Întregul convoi o porni în sus, spre munte, iar spinările se îndoiau sub greutatea birului balauresc. Clapauțius își dădu seama că vor lăsa totul în vreo peșteră indicată de balaur, dar n-a mai stat să-i întrebe în amănunt. Discuția cu primarul și cumătru-său îl obosise din cale-afară. De fapt, auzise mai înainte cum unul dintre localnici îi spusese altuia că balaurul „a ales un asemenea loc, încît să-i fie și lui aproape și nouă"...

O porni voinicește, alegînd drumul indicat de balauroindicator, care arăta într-una zero virgulă opt zecimi de balaur.

„O fi vreun balaur mai discret sau naiba știe ce?“ — se gîndi Clapauțius, mărșăluind cu dese opriri, căci soarele ardea nemilos, aerul era înăbușitor, pietrele încinse, iar de jur împrejur nu se vedea nici fir de verdeață, numai pămînt uscat și crăpat printre stînci și bolovanii arși pînă hăt departe, spre vîrfurile maiestuoase.

Soarele trecuse de amiază, dar el mergea într-una prin pietriș, printre stînci și lespezi, pînă ce ajunse într-un defileu îngust, întunecos și rece. Săgeata roșie sări la 0,9, aproape de unu și, tremurînd, se opri.

Clapauțius puse raniță pe o stîncă și scoase balaurometrul al cărui ac tremură cu putere. Atunci puse în funcțiune reductorul de probabilitate și scrută atent împrejurimile. Se afla pe marginea unei stînci de unde putea privi în adîncul defileului, în care parcă se mișca ceva.

„Nu mai încape îndoială, ea e!“ — își zise, căci Echidna e de genul feminin. Îi veni în gînd că poate de aceea nu-și dorește să aibă vreo fecioară? „Da, dar mai înainte le primea bucuroasă. Ciudat, foarte ciudat. Dar acum mai important e să o nimeresc, pe urmă totul se va termina cu bine!“ — gîndi el și, pentru orice eventualitate, băgă mîna în raniță ca să scoată dracodestructorul al cărui jet împinge balaurii spre neființă. Se tîrî binișor pînă la buza stîncii. Pe fundul văii, unde cîndva curgea un pîrîu, se mișca o balauriță cenușie, de proporții imense, dar cu oasele ieșite prin piele de atîta foame. Clapauțius se lumină pe dată. Ar putea s-o anihileze, prin schimbarea semnului matriței balauristice de la pozitiv la negativ, și atunci probabilitatea statistică a nebalaurului va depăși balaurul. Dar e foarte riscant, avînd în vedere faptul că o cît de mică abatere poate provoca o schimbare cu urmări catastrofale. Nu o dată s-a întîmplat ca, în febra lucrului,

să iasă în loc de antibalaur alți balauri. Iată ce multe depind de o singură literă ?! În afară de asta, deprobabilizarea totală ar face imposibilă cercetarea naturii Echidnei. Așa că, se opri, avînd în minte frumoasa imagine a pielei uriașe de balaur din cabinetul său, dintre fereastră și bibliotecă. Dar nu era momentul să se lase pradă visării, deși o altă eventualitate îi apăru la fel de ispititoare, și anume, să trimită un balaur cu asemenea gusturi neobișnuite muzeului balaurologic. Se mai gîndi și ce strașnică lucrărică științifică ar mai scoate pe baza unui exemplar atît de bine păstrat, așa că își trecu arma în mîna stîngă, apucă cu dreapta flinta încărcată cu anticap, ținti îndelung, apoi apăsă pe trăgaci.

Arma detună ca toți dracii. Un norișor argintiu de fum înconjură țeava și pe Clapauțius, care, pentru o clipă, scăpă balaurul din ochi. Dar fumul se destrămă repede.

Basmele vechi povestesc despre balauri tot felul de lucruri neadevărate. Așa de pildă, spun cum că balaurii ar avea cîte șapte capete. Nici pomeneală. Balaurul poate avea numai un singur cap, pentru că prezența a două capete ar duce imediat la certuri și dispute aprinse. De aceea, policăpoșii, cum li se mai spune în știință, au pierit datorită luptelor interne. Îndărătnici și mărginiți din fire, acești monștri nu suportă nici cea mai mică împotrivire, așa că două capete într-un corp duc la moarte rapidă, căci fiecare cap, vrînd să-i facă celuilalt în necaz, ba se abține de la mîncare, ba chiar își reține răutăcios răsuflarea, cu urmări lesne de înțeles. Tocmai acest fenomen a fost folosit de Euforis Tandras, inventatorul muschetei cu anticapi. Cu ea i se infiltrează balaurului un căpșor electronic maleabil în corp. Îndată se iscă dezordine, bătaie și certuri, și, drept urmare, balaurul, ca atins de paralizie, rămîne așa înțepenit, o zi și o noapte, o săptămînă, uneori chiar o lună ; s-a întîmplat chiar că abia după un an și-a venit în fire. În vremea asta poți face cu el tot ce poftești.

Dar balaurul pe care-l atinsese Clapauțius se purta foarte ciudat. Ce-i drept, sări în picioare, urlînd, de se cutremurară stîncile, lovi în juru-i cu coada, că mirosul de scîntei se răspîndi în toată valea, dar pe urmă se scărpină după ureche, tuși și porni liniștit mai departe. Necrezîndu-și ochilor, Clapauțius o luă la goană pe crestele stîncoase, scurtînd astfel drumul spre vărsarea pîrîului secat, căci acum nu o oarecare lucrărică științifică, nu un articolaș, două, în „Almanahul Balauristic" îi trecură prin minte, ci cel puțin o întreagă monografie pe hîrtie cretată, cu portretul lui și al balaurului.

La capătul stîncilor se opri, îngenunche, duse la ochi arma improbabilității, ținti și lansă deposibilitatizatorii. Patul puștii îi tremură în mînă, arma încinsă dispăru într-o pînză cenușie de ceață, balaurul fu înconjurat de un nimb, ca luna cînd anunță schimbarea vremii, și atît. Pentru a doua oară Clapauțius îl făcuse pe balaur cît se poate de improbabil ; tensiunea imposibilitativității era atît de mare, încît un fluturaș, care tocmai trecea pe acolo, începu să transmită din aripi, prin alfabetul Morse, a doua „Carte a junglei", iar printre sfărîmăturile de stîncă pluteau umbre de zîne, rusălci și vrăjitoare. Ecoul limpede al tropotului de copite arăta că pe undeva niște centauri, scoși din imposibilitate prin puternica intensitate a aruncătorului de improbabilitate se hărțuiesc cu balaurii. Dar balaurul, de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat, se așeză greoi, căscă și începu să se scarpine cu poftă pe spinare cu labele de dinapoi. Arma, luînd foc, îi arsese degetele lui Clapauțius, care, disperat, apăsa mereu pe trăgaci. Ceva asemănător nu mai văzuse pînă atunci — pietricelele mai mici, aflate în apropiere, se ridicau ușor în văzduh, iar praful pe care balaurul, scărpinîndu-se îl stîrnea, în loc să se așeze alandala, desena în aer inscripția foarte citeață SLUGA DUMNEAVOASTRĂ, DOMNULE DOCTOR. Se întuneca, căci din zi se făcea noapte, cîteva blocuri de calcar o porniră la plimbare, discutînd încetișor de una și

de alta, într-un cuvînt, se întîmplau tot felul de minunăţii, dar teribilul animal, odihnindu-se la treizeci de paşi de Clapauţius, nici gînd n-avea să dispară. Clapauţius aruncă arma, băgă mîna în sîn, scoase de acolo o grenadă antibalaurică şi, încredinţîndu-şi sufletul matriţei transformărilor atotspinorale, o aruncă cu putere. Se auzi o explozie, coada balaurului zbură cît colo, odată cu sfărîmăturile de stîncă, iar balaurul, strigînd cu glasul cel mai omenesc cu putinţă : „Aoleu !“ — o luă la fugă, drept spre Clapauţius. Acesta, văzîndu-şi moartea atît de aproape, ieşi din ascunzătoare, strîngînd spasmodic scurta lance cu antimaterie. Vru să-şi ia avînt, cînd se auzi iar strigînd :

— Stai ! Opreşte-te ! Nu mă omorî !

— Ce-i asta, balaurul vorbeşte ? — se miră Clapauţius. Nu, se vede că mi-am pierdut minţile...

Întrebă totuşi :

— Cine vorbeşte ? Balaurul ?

— Care balaur ? Sînt eu !

Din norii de praf apăru Trurl, atinse ceafa balaurului, răsuci ceva acolo şi monstrul căzu uşor în genunchi, stingîndu-se cu un urlet prelung.

— Ce-i mascarada asta ? Ce-nseamnă toate astea ? De unde a apărut balaurul ? Ce-ai făcut cu el ? — tăbări Clapauţius cu întrebările. Trurl îşi scutură hainele de praf, ferindu-se de prietenul lui.

— Ei acu'. unde, cum şi ce... Lasă-mă să vorbesc ! Am omorît balaurul, dar regele n-a vrut să-mi plătească...

— De ce ?

— Se vede treaba că din zgîrcenie. A dat vina pe birocraţie. Ba că trebuie să se alcătuiască un proces-verbal în prezenţa unei comisii, ba că mai e nevoie de nu ştiu ce măsurători, de autopsie, ba că trebuie să se întrunească Consiliul Coroanei, că hîr, că mîr. Tezaurierul principal al curţii spunea şi el că nu ştie cum să facă plata, fiindcă aşa ceva nu s-a prevăzut în fondul de salarii. Într-un cuvînt, deşi

i-am rugat, am insistat, m-am dus personal la casierie, la rege, la Consiliul Coroanei, nimeni n-a vrut să stea de vorbă cu mine, iar cînd mi-au mai cerut să depun și biografia, cu fotografii cu tot, atunci ce era să fac, am plecat. Dar balaurul era de-acum în stare ireversibilă. L-am jupuit de piele, am tăiat cîteva crenguțe de alun, am găsit undeva un stîlp de telegraf vechi, și gata, de altceva n-am mai avut nevoie ; l-am împăiat și... am început să fac pe balaurul...

— Imposibil ! Să recurgi tu la un mijloc atît de rușinos ? Și de ce, mă rog, pentru că nu ți-au plătit ? Nu înțeleg deloc.

— Ei, că prost mai ești ! — spuse Trurl, cu îngăduință. Păi ei mi-aduc mereu tot felul de biruri ! Am și primit pînă acum mai mult decît mi se cuvine.

— Așaaa ! — se lumină Clapauțius, căscînd ochii cît cepele. Dar adăugă îndată : Să știi că nu e frumos ceea ce faci...

— De ce nu-i frumos ? Da' ce, am făcut vreun rău ? Mă plimbam și eu așa prin munți, iar seara urlam nițeluș. Sînt frînt de oboseală... mai adăugă așezîndu-se lîngă Clapauțius.

— De ce ? De urlat ?

— Of, nu ești în stare să înțelegi ? Ce urlat ! În fiecare noapte să car în spinare saci de aur din grotă, pînă sus, pe munte, uite, colo ! — și arătă cu mîna un masiv muntos, aflat destul de departe. Am pregătit acolo o platformă de start. Ia să cari și tu greutăți de douăzeci de puzi, de seara pînă dimineața și-ai să vezi ! Balaurul ăsta nu-i balaur ca oricare, numai pielea cîntărește vreo două tone. Trebuia s-o car în spinare, să răcnesc, să tropăiesc, asta ziua, iar noaptea treaba ailaltă. Îmi pare bine că ai venit, fiindcă, drept să-ți spun, mă cam săturasem...

— Dar balaurul ăsta, adică vreau să spun lighioana asta împăiată, cum de n-a dispărut cînd am

micşorat probabilitatea pînă la zero ? — mai vru să afle Clapauţius. Trurl tuşi, parcă puţin fîstîcit.

— Din prudenţă — îl lămuri el. Ar fi putut nimeri pe aici vreun prost de vînător, poate chiar Bazileus, aşa că i-am montat înăuntru, sub piele, nişte ecrane antiprobabilistice. Şi-acuma, hai, au mai rămas cîţiva saci cu platină, ăştia-s cei mai grei, n-am chef să-i car singur. E foarte bine că ai să-mi ajuţi...

Expediția a patra sau cum a pus Trurl în funcțiune feminotronul, vrînd să-l izbăvească pe prințul Pantarcticus de chinurile dragostei, și cum a fost apoi nevoit să folosească pruncaruncătorul

Într-o bună zi, dis-de-dimineață, pe cînd Trurl dormea,cufundat într-un somn adînc, cineva bătu la ușa lui cu aîta putere de parcă ar fi vrut s-o scoată din țîțîni. Cînd Trurl, cu ochii abia mijiți, trase zăvorul, văzu în fața lui, pe fondul cerului ușor albind, o navă uriașă, asemănătoare unei căpățîni de zahăr de o mărime neobișnuită sau unei piramide zburătoare. Din interiorul acestui colos, care aterizase chiar în fața ferestrei, ieșeau pe o punte largă, în șiruri lungi, niște namile încărcate cu saci, iar niște roboți vopsiți complet în negru, împodobiți cu burnusuri și turbane, descărcau bagajele în fața casei atît de repede, încît în cîteva clipe, Trurl, care nu pricepea ce se întîmplă, fu înconjurat de o mulțime de baloturi umflate, ca de un meterez în formă de semicerc, prin care abia fu lăsată o trecere îngustă. Pe aici se îndrepta spre el un electrocavaler de o statură nemaivăzută, cu ochii ca de stele, cu mici

antene radar, răsucite bătăios în sus, și cu o mantie încărcată de pietre scumpe. Distinsul oaspete își trecu mantia peste umeri, ridică puțin pălăria blindată și cu un glas puternic, deși moale precum catifeaua, întrebă :

— Am oare cinstea să stau de vorbă cu prea-luminatul domn Trurl, vestitul constructor ?

— Mda, sigur, eu... eu sînt... Poftiți, intrați, vă rog... Scuzați-mi dezordinea... N-am știut că... adică... dormeam... bîigui Trurl, teribil de încurcat, trăgîndu-și la repezeală pe el un halat scurt. Își dăduse seama că e numai în cămașă de noapte și încă în una dintre acelea care nu mai cunoscuse de mult săpunul.

Elegantul electrocavaler se pare că nu observase totuși ținuta sumară a lui Trurl. Scoțîndu-și încă o dată pălăria, care începu să vibreze, sunînd deasupra capului său de fier, intră grațios înăuntru. Trurl se scuză pentru o clipă și, mai aranjîndu-se un pic, se întoarse, coborînd cîte două trepte o dată. În vremea asta afară se luminase de-a binelea, soarele se oglindea puternic în armurile negre ale roboților, care, fredonînd cu alean vechiul cîntec al robilor : „Pe unde-ai umblat“... înconjurară pe patru rînduri locuința și nava-piramidă. Trurl văzu toate prin fereastră, stînd în fața musafirului. Acesta, privindu-l cu scînteieri de briliant în ochi, îi spuse :

— Planeta de pe care am venit, ilustre constructor, se află acum în plin Ev Mediu, așa că o rog pe Domnia Voastră să mă ierte că L-am deranjat atît de mult, aterizînd inoportun ; dar Vă rog să înțelegeți că în nici un chip n-am putut prevedea că în acel *punctum* al planetei Domniei Voastre, unde se află acest cinstit lăcaș, noaptea încă își mai întinde stăpînirea, împiedicînd accesul razelor soarelui.

În acest moment al cuvîntării tuși ușor, de parcă cineva ar fi cîntat dulce din muzicuță, și spuse mai departe :

— M-a trimis la Domnia Voastră stăpînul și regele meu, Maiestatea Sa Protrudin Astericus, suveran peste globurile unite Jonit și Eprit, Duce moștenitor al Aneuriei, Împărat al Monoției, Biproxiei și Trifilidei, Mare Prinț de Barnomalva, Eborcyda, Klapundro și Tragantoro, Conte de Euscalpia, Transfioria și Fortransmina, Paladin de Astru-Albastru-Alabastru, Baron Porcîntroacă, Scosdincloacă și Maispalăloleacă, precum și domn atotstăpînitor al Meterei, Heterei, Eterei et Caeterei, pentru ca, în numele Său prea milostiv, să invit pe Luminăția Voastră în țara sa, ca pe un mintuitor al Coroanei mult dorit și așteptat, singurul în stare să ne izbăvească de marele necaz, iscat de nenorocita îndrăgostire a Alteței Sale, moștenitorul tronului, Pantarcticus.

— Bine, dar eu nu... începu repede Trurl. Însă magnatul, făcînd un gest scurt, ca semn că încă n-a terminat, continuă cu același glas de oțel :

— Ca răsplată pentru că ați binevoit să Vă aplecați urechea la necazul nostru, că ați acceptat să ne veniți în ajutor în combaterea acestei nenorociri care a lovit greu statul nostru, Maiestatea Sa Protrudin făgăduiește, asigură și jură prin vorbele mele că va înconjura pe Constructivitatea Voastră cu asemenea binefaceri, că Înălțimea Voastră nu se va putea sătura de ele pînă la sfîrșitul zilelor Sale. Și ca avans sau, cum se spune, ca arvună, te numește din chiar această clipă — aici magnatul se ridică, scoase sabia și continuă, lovindu-l pe Trurl cu tăișul la fiecare cuvînt, că acestuia începură să-i salte umerii — Prinț Titular și Independent al Murvidraupiei, Abominenției, Infamoriei și Mîrșavoriei, Conte Ereditar de Trundo și Morigundo, Elector-Octomăciucar al Brazelupei, Condolondei și Pratalaxiei, precum și Marchiz de Gund și Lund, Guvernator Extraordinar al Fluxiei și Pruxiei și totodată General Capitular al Ordinului Mendiților și Mare Preot al Principatelor Pyt,

Myt și Tamtadryt, împreună cu tot ceea ce se cuvine acestor demnități, adică dreptul de a fi salutat prin douăzeci și una de lovituri de tun la sculatul de dimineață și seara, la culcare, precum și cu muzica fanfarei după masa de prînz, dreptul de a purta Crucea Grea Infinitezimală, cu perpetuarea pluralistică în abanos, pluriformă în ardezie și plurală în aur. Ca dovadă a bunăvoinței Sale, Regele și Stăpînul meu îți trimite aceste mici atenții, cu care mi-am îngăduit să-ți înconjur locuința.

Într-adevăr, sacii întunecau de-acum lumina zilei, care abia mai pătrundea în odaie. Magnatul își încheie cuvîntarea, dar mîna, ridicată, ca un orator, n-o lăsă în jos. Se vede că uitase, căci tăcu, în vreme ce Trurl își pregăti răspunsul :

— Sînt deosebit de recunoscător Maiestății Sale Protrudin, dar chestiunile sentimentale, știți, nu sînt specialitatea mea. De altfel... adăugă, sub privirea de briliant a magnatului — poate că mi-ați putea spune despre ce e vorba...

Cavalerul dădu aprobativ din cap.

— Foarte simplu, Prea Luminate Constructor ! Moștenitorul tronului s-a îndrăgostit de Amarandina Ceriberniana, unica fiică a regelui țării vecine, Araubraria. O veche dușmănie desparte de multă vreme țările noastre, iar cînd Împăratul Nostru Milostiv, după lungi și neîntrerupte rugăminți ale prințului, s-a adresat regelui, cerîndu-i mîna Amarandinei, răspunsul a fost categoric negativ. De atunci a trecut un an și șase zile, iar prințul moștenitor se stinge văzînd cu ochii și nu există nici o cale să-și vină în fire. Nu ne-a mai rămas altă speranță decît cea care strălucește în persoana Luminăției Voastre.

Spunînd acestea, semețul cavaler se înclină. Trurl tuși ușor și, văzînd pe fereastră șirurile de luptători, rosti cu glas mai scăzut :

— Nu-mi închipui să pot face ceva... dar... dacă regele dorește... atunci eu... se înțelege...

— Asta și vrem ! — exclamă cavalerul și bătu din palme, făcîndu-le să sune ca metalul.

Îndată, doisprezece chuirasieri negri ca noaptea, cu un blindaj care făcea zgomot asurzitor, năvăliră înăuntru și, apucîndu-l pe Trurl, îl ridicară pe sus, ducîndu-l pe puntea navei. Se auziră douăzeci și una de lovituri de tun, trapele fură ridicate și nava își începu zborul maiestuos, cu steagul în vînt, spre abisul ceresc.

În timpul călătoriei, magnatul, care era Mare Subfierar al Coroanei, îi povesti lui Trurl o mulțime de amănunte despre înamorarea romantică și totodată dramatică a prințului. Cum ajunseră — după primirea solemnă ce i s-a făcut în capitală, de-a lungul întregului traseu împodobit cu steaguri, în prezența unor mulțimi fără număr — constructorul se apucă de treabă. Ca loc de muncă își alese splendidul parc regal. Templul Meditării, care se afla acolo, îl transformă în trei săptămîni într-o construcție ciudată de metal, cu cabluri și ecrane luminoase. Făcuse din el, după cum îi explicase regelui, un feminotron, o instalație folosită atît cu rol de antrenajer, cît și de erotor total cu retroacțiune. Cel ce intra în inima aparatului făcea cunoștință dintr-o dată cu toate farmecele, vrăjile, frumusețile, șoaptele, sărutările și mîngîierile caracteristice întregului sex frumos din Cosmos. Feminotronul, în care transformase Templul Meditației, avea o putere inițială de patruzeci de megamori, iar productivitatea efectivă în spectrul voluptății penetrante atingea nouăzeci și șase la sută, emisiunea pasională, măsurată ca întotdeauna în kiloteiubescuri, se ridica la șase pentru fiecare sărut teleghidat. Feminotronul mai era prevăzut cu absorbitori turnanți de frenezie, cu amplificator cascadic de îmbrățișări și priviri pierdute, precum și cu un automat al „primei vederi", căci Trurl era adeptul teoriei doctorului Afrodontus, descoperitorul cîmpului îndrăgostirii instantanee.

Această excepțională construcție mai avea și alte multe instalații auxiliare, cum ar fi flirtieră rapidă, reductor al insistențelor exagerate, precum și un accesoriu complet de mîngîieri și giugiuleli. Pe dinafară, într-o cutie de sticlă separată, se vedeau niște cadrane uriașe de ceasuri, pe care se putea urmări perfect mersul curei de dezîndrăgostire. După cum arătau statisticile, feminotronul dădea rezultate pozitive durabile în nouăzeci și opt de cazuri de superfixație sentimentală dintr-o sută. Deci șansele de salvare a prințului erau deosebit de mari.

Patruzeci de înalți demnitari ai regatului l-au tot tras și împins pe prinț prin parc pînă la Templul Meditării, timp de patru ore în șir, încet, dar stăruitor, unind hotărîrea acțiunilor cu respectul față de persoana acestuia, căci prințul nu voia în nici un chip să se lase dezîndrăgostit. Izbea cu capul și lovea cu picioarele pe credincioșii curteni ca un apucat. Cînd, în sfîrșit, cu ajutorul a numeroase perniță de puf, prințul a fost împins înăuntru și trapele s-au lăsat în urma lui, Trurl, plin de neliniște, puse în funcțiune automatul, care începu sec numărătoarea inversă: „douăzeci... nouăsprezece... zece"... pînă ce rosti cu același glas egal: „Zero! Start!". Sincroerotoarele, pornite cu toată puterea megamoroasă, înghițiră victima sentimentelor atît de fatal direcționate. Aproape o oră privi Trurl la acele ceasurilor, care vibrau sub cea mai înaltă tensiune erotică. Din păcate ele nu arătau schimbări esențiale. Încrederea în efectele curei începu să i se zdruncine, dar acum nu mai putea face nimic. Trebuia să aștepte răbdător, cu mîinele încrucișate. Verifică numai dacă ultrasărutările cad sub unghiul potrivit, fără avînt exagerat, dacă flirtiera și mîngîietorii îmbrățișanți au mers regulat, avînd totodată grijă ca densitatea cîmpului să fie aproape de cea admisibilă, pentru că se punea problema nu ca pacientul să se transîndrăgostească, schimbînd obiectul sentimentelor de la Amaran-

dina la mașină, ci să se dezîndrăgostească total. În sfîrșit, într-o tăcere solemnă, trapa fu deschisă. După desfacerea marilor șuruburi cu care era închisă ermetic, o dată cu o pală dintre cele mai dulci miresme, ieși din interiorul semiîntunecos și prințul, acoperit de trandafiri striviți, care-și pierduseră petalele, îmbătați de tensiunea teribilă a pasiunilor. Credincioșii servitori dădură fuga, apucînd mădularele fără putere ale prințului și auziră cum buzele palide ale acestuia rostesc, abia șoptit, un singur cuvînt : Amarandina.

Trurl înghiți o înjurătură, înțelegînd că s-a trudit degeaba. Sentimentul nebunesc al prințului s-a dovedit, la proba critică, mai puternic decît toți ultramorii și megamîngîietorii feminotronului luați la un loc. De altfel, dragostometrul, pus pe corpul aproape inert al prințului, indică o sută șapte linii, geamul îi plesni pe loc și mercurul se vărsă, tremurînd neliniștit, de parcă, și lui i s-ar fi transmis clocotul sentimentelor. Prima încercare rămase deci fără rezultat.

Trurl se întoarse în apartamentele sale posomorît ca noaptea și, dacă cineva l-ar fi văzut, ar fi auzit cum umblă de colo-colo, în căutarea unei soluții salvatoare. În vremea asta un soi de freamăt se auzi în parc ; erau niște meșteri care reparau zidul înconjurător și care, din curiozitate, intraseră în feminotron și-i dăduseră drumul. A fost nevoie să fie chemați pompierii, căci săreau ca arși dinăuntru, unul după altul, fumegînd de atîtea sentimente înflăcărate.

Văzînd aceasta, Trurl puse în aplicare alt ansamblu, format dintr-un delirizator și o trivialniță. Dar și încercarea asta, trebuie s-o spunem de la început, dădu greș. Prințul nu numai că nu se dezîndrăgosti de Amarandina, ci, dimpotrivă, se simți și mai legat de ea. Trurl începu iar să se plimbe de la un capăt la altul al apartamentelor sale, ci-

tind pînă noaptea tîrziu tratate de specialitate. La urmă le azvîrli cît colo, iar a doua zi îl rugă pe Marele Subfierar să-i înlesnească o audienţă la rege. Primit de Maiestatea sa, îi spuse :

— Maiestate ! Milostive Stăpîne ! Sistemele dezîndrăgostitoare pe care le-am încercat sînt cele mai puternice din cîte există. Fiul tău însă nu poate fi dezîndrăgostit de viu. Acesta e adevărul pe care mă simt dator să-l dezvălui Maiestăţii Voastre.

Regele tăcu, încremenind la auzul acestei veşti, iar Trurl reluă :

— Desigur, aş putea să-l înşel, sintetizînd-o pe Amaranda după parametrii ce-mi sînt accesibili, dar mai devreme sau mai tîrziu prinţul ar descoperi şiretenia şi ar afla de soarta adevăratei prinţese. Aşa că nu ne rămîne decît o singură cale : prinţul trebuie s-o ia de nevastă pe fiica regelui !

— Nici gînd, străine ! Tocmai asta e, că regele vecin n-o să o dea niciodată fiului meu !

— Dar dacă ar fi înfrînt ? Dacă ar trebui să ducă tratative, cerînd, ca învins, îndurare ?

— Ei, atunci, da, fără îndoială, dar cum poţi crede că aş fi în stare să împing două mari state într-un război sîngeros, şi încă unul cu un sfîrşit nesigur, ca să obţin pentru fiul meu mîna fiicei regelui vecin ? Nu, asta nu se poate, în ruptul capului ?

— Nici nu aşteptam altă hotărîre din partea Maiestăţii Voastre — zise liniştit Trurl. Sînt fel de fel de războaie, iar cel pe care l-am născocit este unul cu totul nesîngeros. Nu-l vom ataca pe regele vecin cu armele. Nu numai că nu vom lua viaţa nici unuia dintre cetăţenii ţării lui, ci d i m p o t r i v ă !

— Cum adică ? Ce tot spui ? — întrebă regele mirat.

Pe măsură ce Trurl îşi destăinuia în şoaptă secretul său la urechea monarhului, chipul, pînă

atunci mohorît al acestuia, se lumina treptat, iar la urmă exclamă :

— Bine, fă cum gîndești, dragul meu străin, și să te ajute Cel de Sus !

Încă de a doua zi fierăriile și atelierele Curții Regale trecură, după planurile lui Trurl, la fabricarea unui mare număr de aruncătoare, teribil de puternice, dar cu o destinație total necunoscută. Fură instalate pe planetă, mascate de rețele de apărare, așa că nimeni nu bănuia nimic. În același timp Trurl stătea zi și noapte în laboratorul regal de cibergenetică, supraveghind niște cazane tainice, în care clocoteau fierturi ciudate, iar dacă vreun spion ar fi încercat să-l urmărească, n-ar fi putut afla nimic, în afară de faptul că, din cînd în cînd, în laboratoarele închise cu șapte lacăte, se auzea cîte un scîncet, iar doctoranții și asistenții alergau în toate părțile cu brațele pline de scutece.

Bombardarea începu o săptămînă mai tîrziu pe la miezul nopții. Puse la punct și lustruite de bătrînii canonieri, țevile se ridicară toate ca una singură, țintind steaua albă a statului vecin și porniră focul, nu aducător de moarte, ci de viață. Trurl bombarda cu prunci ; pruncaruncătoarele sale umplură împărăția cu miriade de plozi urlători, care, crescînd repede, se agățau de trecători, și erau atît de mulți, că de atîtea țipete de „mama", „papa", „pipi" și „e-e" văzduhul se cutremura de-ți pleznea timpanele. Și acest potop de copilași dură atîta, încît economia imperiului nu-l mai putu suporta și spectrul catastrofei le apăru tuturor evident. Din cer cădeau mereu, veseli și grăsuți, prichindei mărunți, că se făcu noapte în plină zi de atîta vînzoleală de scutece. Atunci împăratul se văzu nevoit să ceară îndurare regelui Protrudin, care făgădui să înceteze bombardamentul, cu condiția ca fiul său să o poată lua de nevastă pe Amarandina. Împăratul se declară de acord în mare

grabă. Pruncaruncătoarele fură îndată oprite, feminotronul, pentru mai mare siguranță, fu demontat de Trurl însuși, care, ca prim nuntaș, în veșminte de diamant, cu bastonul de mareșal în mînă, dirijă toasturile la nunta celor doi tineri. Apoi încărcă racheta cu diplomele, decorațiile și documentele de proprietate dăruite atît de rege, cît și de împărat și se întoarse acasă, încărcat de glorie...

Expediția a cincea sau poznele regelui Baleryon

Nu prin cruzime își chinuia supușii Baleryon, regele Cymberei, ci prin pasiunea sa pentru distracții. Nu-i plăceau nici banchetele, nici orgiile de o noapte întreagă. Mult mai plăcute erau inimii sale jocurile nevinovate, arșicele, ala-bala-portocala, popa-prostu sau șepticul, început seara și pînă dimineața, de-a hoții și vardiștii, leapșa și, mai mult ca toate, de-a v-ați ascunselea. Cînd urma să ia o hotărîre importantă, să semneze vreun decret de însemnătate națională, să primească ambasadori extraastrali sau să acorde audiență vreunui mareșal, regele se ascundea și, amenințînd cu cele mai grele pedepse, poruncea să fie căutat. Întregul Consiliu de Coroană alerga atunci prin tot palatul, căutînd prin toate cotloanele, prin toate ungherele, ciocănind zidurile, întorcînd tronul pe toate părțile. Căutările acestea durau uneori foarte mult, căci regele născocea mereu noi și noi ascunzători. O dată nu s-a putut ajunge la declararea unui foarte important război numai din cauză că regele, ascuns sub o puzderie de oglinjoare și beculețe, a stat atîrnat trei zile în marea sală a palatului, travestit în candelabru, rîzîndu-și în pumni de alergătura disperată a curtenilor săi. Cel care-l descoperea primul primea de îndată titlul de Mare Găsitor al Regelui, și dintre aceștia erau de-acum șapte sute treizeci și șase la curte. Cine dorea să intre în grațiile regelui trebuia neapărat să-l uimească cu o nouă distracție, care îi era încă necunoscută. Asta nu era deloc ușor, căci Baleryon era neîntrecut în acest

domeniu ; știa tot felul de jocuri, de la cele antice, cum ar fi jocul cu numere pare și impare, pînă la cele mai moderne, cu retroacțiune, cum ar fi cibercodrul. Uneori spunea că totul pe lume nu e decît un joc, adică o distracție, și așa socotea chiar și domnia lui.

Vorbele acestea ușuratice și nechibzuite stîrneau mînia venerabililor membri ai Consiliului de Coroană, dar mai ales seniorului consiliului, prea luminatul Papagaster, din vechiul neam al lui Matrițius, care suferea din cale-afară din cauză că regele n-avea nimic sfînt, încît pînă și înalta sa persoană îndrăznea s-o lase pradă batjocurii generale.

Spaima îi cuprindea pe toți cînd regele, dintr-un capriciu neașteptat, anunța că are chef de dezlegat ghicitori. De multă vreme făcuse o adevărată pasiune pentru ghicitori și încă de cînd se încoronase l-a uluit pe marele cancelar cu întrebarea dacă terchea și berchea se deosebesc prin ceva și, dacă da, prin ce anume ?

Regele își dădu seama de îndată că toți curtenii, cărora le dădea de dezlegat ghicitori, nu-și băteau prea mult capul cu ele. Răspundeau cum se nimerea, fără nici o noimă, ceea ce îl supăra tare mult. Lucrurile s-au schimbat în bine abia atunci cînd regele începu să-i numească în diferite funcții după cum răspundeau la ghicitori. Începură să curgă degradările sau decorațiile și toată curtea, vrînd-nevrînd, trebuia să ia parte la jocurile născocite de Maiestatea Sa. Din păcate, mulți curteni îl cam înșelau pe rege, care, deși bun din fire, nu putea suferi una ca asta. Marele hatman al Coroanei fu condamnat la exil pe viață pentru că la audiențe folosise o fițuică, ascunsă sub armură, lucru care n-ar fi ieșit la iveală, dacă n-ar fi fost dușmanul acestuia, un general, care, în mare secret, destăinuise totul regelui. La fel și președintele Consiliului tronului, Papagaster, trebui să-și ia adio de la funcția lui, căci nu știuse care este cel mai întu-

necos loc de pe lume. Cu vremea, Consiliul tronului începu să fie format din cei mai pricepuți dezlegători de ghicitori, rebusuri și cuvinte încrucișate din țară, iar miniștrii nu făceau un pas fără enciclopedie. La urmă curtenii ajunseseră la o asemenea iscusință, încît reușeau să dea răspunsuri exacte înainte ca regele să termine întrebarea. Și nu era de mirare, deoarece toți, în frunte cu regele, erau abonați la „Buletinul Oficial", care, în loc de plictisitoare dispoziții și decrete administrative, publica cu deosebire șarade și jocuri de societate.

Cu trecerea anilor, regele avea tot mai puțin chef să-și frămînte mintea și așa se întoarse la jocul său preferat, de-a v-ați ascunselea. Într-o bună zi, trăgînd ceva mai multișor la măsea, stabili un premiu cu totul special pentru cel care născocește cea mai bună ascunzătoare din lume. Premiul urma să fie un talisman neprețuit, diamntul Coroanei dinastiei Cymberiților. Minunăția asta n-o văzuse nimeni de veacuri, căci se afla închisă cu șapte lacăte de fier în vistieria regală.

S-a întîmplat că Trurl și Clapauțius, în noua lor călătorie, au poposit și în Cymberia. Vestea despre fantezia regală s-a răspîndit repede în toată țara, așa că a ajuns și la urechea celor doi constructori, care au auzit-o de la niște cetățeni într-un han unde trăseseră pentru noapte.

A doua zi s-au și dus la palat cu gîndul să-i spună regelui că știu taina ascunzătorii care n-are pereche pe lume. Găsiră aici atîția doritori ai premiului, încît era imposibil să răzbată prin mulțime. Asta nu le plăcu deloc, așa că se întoarseră la hanul în care locuiau, urmînd să-și încerce norocul în ziua următoare. Dar norocul acesta mai trebuia și el nițeluș ajutat. Înțelepții constructori își amintiră de acest mare adevăr, așa că Trurl începu să strecoare pe tăcute în mîna fiecărui paznic sau curtean care încerca să-i oprească sau să le facă zile fripte cîte o monedă grea, iar cînd acesta, în loc să ce-

deze, se opunea mai mult, mai adăugă o monedă, și mai groasă și mai grea. Nu trecură nici cinci minute și se aflară în sala tronului, în fața Maiestății Sale. Regele se bucură tare mult, auzind că niște învățați atît de vestiți au venit anume în țara lui ca să-i dezvăluie învățătura despre ascunzătoarea perfectă. Nu l-au lămurit dintr-o dată pe Baleryon ce și cum, dar mintea lui, exersată din copilărie cu ghicitori grele, înțelese pînă la urmă despre ce e vorba. Coborînd entuziasmat de pe tron și asigurîndu-i pe cei doi prieteni de necurmata lui bunăvoință și favoare, le declară că vor primi premiul, cu condiția să încerce imediat rețeta lor secretă. Clapauțius, ce-i drept, se codea să-i destăinuie rețeta, mormăind pe sub mustață că ar trebui mai întîi, așa cum se cuvine, să încheie un acord corespunzător, pe pergament, cu pecete și șnur de mătase, dar regele insistă atît de mult, jurîndu-se pe ce avea mai scump că pot fi siguri că le va da premiul, încît cedară. Trurl ținea indispensabilul aparat într-o cutie mică pe care o adusese cu el și pe care o arătă imediat regelui. Invenția nu avea nimic comun cu jocul de-a v-ați ascunselea, dar putea fi totuși folosită și în acest caz. Era un schimbător bilateral de personalitate, portabil, și, se înțelege, cu retroacțiune. Cu ajutorul lui două persoase diferite puteau face schimb de personalitate într-un mod foarte simplu și rapid. Pe cap se punea un aparat asemănător unor coarne de vacă. Coarnele trebuiau apoi apropiate de fruntea persoanei cu care doreai să faci schimbul, apăsînd ușor ; atunci un dispozitiv punea în funcțiune întreaga instalație, care genera două serii de impulsuri fulgerătoare în sens contrar. Printr-unul din coarne se transmitea propria personalitate celeilalte ființe, iar prin celălalt primeai de la cealaltă ființă personalitatea ei. Se producea deci o descărcare completă de memorie și totodată o completare a golului format cu altă memorie, primită de la cealaltă persoană. Cu titlu de demonstrație, Trurl

își montă aparatul pe cap și tocmai îl lămurea pe rege cum se folsește, apropiind fruntea acestuia de ambele coarne ale aparatului, cînd impulsivul monarh îl izbi cu capul atît de tare, încît întrerupătorul puse în funcțiune aparatura, provocînd instantaneu transmutația personalistică. Totul s-a petrecut atît de repede și pe neobservate, că Trurl, care pînă atunci nu încercase această experiență pe propria-i piele, nici n-a băgat de seamă ce se întîmplase. Clapauțius, care se afla la oarecare distanță, nici el n-a observat nimic. L-a mirat doar faptul că Trurl și-a întrerupt brusc prelegerea, pe care a început s-o continue din același loc Baleryon, folosind cuvinte ca „potențiale de transmisie submnemonică neliniară" și „scurgere adiabatică de personalitate prin retrocanal". Regele îi zicea înainte cu glasul său pițigăiat, și abia după cîteva secunde Clapauțius și-a dat seama că ceva nu e în regulă. Baleryon, în schimb, aflat de-acum în organismul lui Trurl, nici prin gînd nu-i trecea să asculte savanta conferință, ci, mișcîndu-și ușor mîinile și picioarele, părea că se simte tot mai bine în corpul acest, nou pentru el, examinîndu-l cu mult interes. Deodată Trurl, îmbrăcat în lunga mantie regală, dînd din mîini în momentul cînd explica în ce constau trecerile antientropice critice, observă că parcă îl deranjează ceva. Aruncă o privire spre propria-i mînă și înlemni, văzînd că ținea în ea sceptrul. Vru să spună ceva, dar regele rîse vesel și o zbughi din sala tronului. Trurl se luă după el, dar picioarele i se împiedicară în mantia de purpură și se întinse pe podea cît era de lung; atrași de zgomot, curtenii se aruncară mai întîi asupra lui Clapauțius, crezînd că acesta îl pusese în primejdie pe Maiestatea Sa. Pînă cînd Trurl, cu coroana pe cap, se ridică, pînă ce îi lămuri că nu i se întîmplase nimic, nu mai zăriră nici urmă din Baleryon, care, aflat în corpul lui Trurl, o luase razna prin lume. Degeaba încercă Trurl să alerge după el, așa cum se afla, în mantia regală. Curtenii

nu-i dădură voie. Degeaba se apăra, strigînd că nu el este regele şi că a avut loc o transmutaţie, aceştia, crezînd că de atîtea rebusuri şi-a pierdut minţile, îl împinseră uşor, dar hotărît, spre dormitor, deşi el urla şi se zbătea cît îl ţineau puterile, şi trimiseră după doctori. În vrema asta, pe Clapauţius îl aruncară doi paznici în stradă. Întorcîndu-se la han, se gîndi cu nelinişte la complicaţiile care ar putea să se ivească. „Fără îndoială — îşi zise — dacă eu m-aş fi aflat în locul lui Trurl, atunci echilibrul sufletesc, care mă caracterizează, ar fi asigurat de îndată oridnea firească a lucrurilor, căci în loc să mă aventurez şi să pălăvrăgesc despre transmutaţie, ceea ce ar fi atras bănuiala că m-am scrîntit, aş fi cerut, folosind noul corp al regelui, să fie urmărit presupusul Trurl, adică Baleryon, care hoinăreşte acum prin oraş, şi, totodată, aş fi poruncit ca al doilea constructor să rămînă pe lîngă mine în calitate de consilier secret. Dar nătăfleţul ăsta — aşa îl numi, fără să vrea, pe Trurl, regele — nu şi-a stăpînit nervii. N-am ce face, trebuie să pun la bătaie toate talentele mele, altfel o să fie rău de tot"... Mai important decît orice, şi totodată cel mai periculos lucru i se părea faptul, pe care uşuraticul Baleryon, abuzînd de corpul lui Trurl, nici nu-l bănuia : Dacă ar fi căzut pe undeva şi s-ar izbi cu coarnele de vreun obiect material, dar fără viaţă, atunci personalitatea lui ar intra imediat în acel obiect, şi cum obiectele moarte nu au personalitate şi deci n-ar avea nimic de oferit în schimb, atunci corpul lui Trurl s-ar stinge pentru totdeauna, iar sufletul regelui, închis într-un obiect, o piatră, un stîlp, un felinar, sau numai trotuarul, ar rămîne pentru vecie acolo. Neliniştit, grăbi pasul şi în apropiere de han auzi nişte oameni discutînd. Aşa află că prietenul său fugise ca un nebun din palatul regal, de parcă l-ar fi gonit toţi dracii, şi, alergînd pe scările lungi şi abrupte, care duceau către port, se împiedicase şi-şi rupsese un picior. Asta-l mîniase peste măsură. Zăcînd aşa, începu să strige că el

este regele Baleryon și cere să-i fie aduși doctorii palatului, o lectică cu pernă de puf și parfumuri întăritoare, iar cînd cei de față începură să rîdă de nebunia lui, se tîrîse pe caldarîm, blestemînd pe toți sfinții și smulgîndu-și veștmintele, pînă ce un trecător, mai bun la inimă se vede, se aplecă asupră-i, vrînd să-l ridice. Atunci el își scoase cușma de pe cap, arătînd, după cum jurară mai tîrziu martorii oculari, niște coarne de drac. Împunse cu coarnele pe acel bun samaritean drept în frunte, după care căzu ca mort la pămînt, încremenind în mod ciudat și scoțînd numai gemete slabe, în timp ce cel atins cu coarnele se preschimbă într-o clipă, „de parcă diavolul ar fi intrat în el". Sărind, zbenguindu-se, împingînd pe cei ce-i stăteau în cale, o goni în galop pe scări, spre port.

Lui Clapauțius mai că-i veni să leșine de emoție, auzind toate acestea. Își dădu seama că Baleryon, rănind corpul lui Trurl, se mutase șmecherește în corpul unui trecător necunoscut. „Ei, de-abia acu' începe treaba! — își zise el cu groază. Cum să-l găsesc pe Baleryon, ascuns în corpul acesta nou, necunoscut?! Unde să-l caut, ca să dau de el?". Încercă să afle pe îndelete de la locuitori cine era acel trecător care s-a purtat atît de frumos cu așa-zisul Trurl, precum și ce s-a întîmplat cu coarnele lui. Nimeni nu știa însă cine era acel samaritean. Se știa doar că avea haine străine, ca un marinar, de parcă ar fi venit cu vaporul de pe alte meleaguri. Despre coarne iarăși nimeni nu știa nimic, în afară de un biet cerșetor, fără casă și fără căpătîi, cu picioarele neunse de mult și ruginite din această cauză, care nevoit fiind să folosească rotițe înșurubate de șale, putea să vadă mai bine tot ce se întîmpla în jur. Acesta îi spuse lui Clapauțius că cinstitul marinar îi scosese atît de repede coarnele celui căzut, încît nimeni altul n-a putut observa scena. Se părea deci că Baleryon se găsește din nou în posesia schimbătorului, și procedeul riscantelor transmutații dintr-un corp în

altul putea continua. Vestea că acum se afla într-un marinar oarecare l-a îngrijorat serios pe Clapauțius. „Asta-i bună! — se gîndi. E marinar, va să zică. Dintr-o clipă în alta urmează să plece cu vaporul. Dacă nu apare la timp pe punte (și fără îndoială așa se va întîmpla, fiindcă nu știe care-i este vaporul!), atunci căpitanul se va adresa strajei portului, aceasta îl va închide pe fugar, ca pe unul care a dezertat de la datorie, și în felul acesta regele Baleryon se va pomeni la închisoare! Și dacă, din disperare, se va lovi măcar o dată cu capul, adică cu coarnele aparatului, de zidurile celulei — atunci, nenorocire, de trei ori nenorocire!" Deși șansele de găsire a marinarului, în care se transmutase Baleryon, erau destul de firave, Clapauțius o porni de îndată spre port. Norocul fu de partea lui, căci de departe zări o mare de capete. Simțind că se petrece ceva deosebit, se amestecă în mulțime, și, din cele auzite, înțelese că se întîmplase ceea ce se temea că o să se întîmple. Cu numai cîteva clipe înainte un armator foarte cumsecade, proprietar al unei întregi flote comerciale, zărise pe unul din marinarii săi, pe care-l știa foarte de treabă, înjurîndu-i pe trecători cum îi vine la gură, iar celor care-l sfătuiau să-și vadă de treabă, ca să nu aibă de furcă cu poliția, le răspundea trufaș că el poate deveni cine vrea, chiar și întreaga poliție laolaltă. Adînc mîhnit, armatorul vru să i se adreseze marinarului, dar acesta nici nu-l lăsă să deschidă gura pînă nu rupse pe spinarea lui primul ciomag care îi căzuse în mînă. Atunci apăru o patrulă care-și făcea rondul prin port, cum se obișnuiește în asemenea locuri care sînt tărîmul unor dese păruieli. Întîmplarea făcu ca patrula să fie condusă de însuși comandantul poliției locale. Și cum marinarul nu se potoli deloc, porunci să fie arestat imediat. Atunci marinarul se aruncă ca un nebun asupra comandantului însuși, împungîndu-l cu capul din care ieșea ceva ca niște coarne. În aceeași clipă marinarul se schimbă cu

totul — începu să strige în gura mare că el este polițist, și nu unul oarecare, ci însuși comandantul strajei portului. În schimb comandantul, care asculta aceste palavre, în loc să se supere, nu se știe de ce, începu să rîdă, de parcă s-ar fi amuzat nespus, apoi ceru celor din subordinea lui ca, fără menajamente, să-l conducă pe recalcitrant la închisoare.

Așadar, în mai puțin de o oră Baleryon își schimbă sediul corporal de trei ori, aflîndu-se acum în trupul comandantului poliției, iar acesta, prin voința Celui de Sus, zăcea într-o celulă. Oftînd, Clapauțius se duse îndată la postul de poliție, care se găsea într-o clădire de piatră, pe malul mării. Nestînjenit de nimeni, Clapauțius intră înăuntru și se uită, pe rînd, în toate odăile goale, pînă ce se pomeni înaintea unui uriaș înarmat pînă în dinți, într-o uniformă cam strîmtă, care-l privi urît, ba chiar făcu și un gest de parcă ar fi vrut să-l dea pe ușă afară. În clipa următoare uriașul, pe care-l vedea pentru întîia oară, clipi din ochi pe neașteptate, zîmbindu-i, iar fața lui, neobișnuită cu rîsul, se transformă uluitor. Glasul îi era gros, ca al unui polițai, fără îndoială, dar rîsul lui, ca și clipirea aceea din ochi îi amintiră îndată lui Clapauțius pe regele Baleryon. Și el era, numai că se afla în corpul altuia!

— Te-am recunoscut imediat — zise Baleryon-polițistul. Tu ai fost la palat cu un prieten de-al tău care mi-a dat un aparat, nu-i așa? Vezi ce ascunzătoare strașnică am? Haha! Dacă întregul Consiliu al tronului ar răsturna țara cu susu-n jos și tot n-ar ghici unde m-am ascuns! Fantastic lucru să fii un polițai atît de mare și solid! Ia uite!

Și spunînd acestea, lovi cu laba lui zdravănă de polițist în birou, încît scîndura plezni, dar și în pumnul lui trosni ceva. Baleryon se strîmbă nițel, dar, ștergîndu-și palma, adăugă:

— Ei, mi-a trosnit ceva, dar nu-i nimic, în caz de nevoie am să mă mut în tine? Ce zici?

Clapauțius se retrase instinctiv în direcția ușii, dar polițistul îi bară drumul cu statura lui uriașă și continuă :

— De fapt, nu-ți doresc răul, iubitule, dar ai putea să-mi faci greutăți, pentru că îmi cunoști secretul. De aceea cred că cel mai bine ar fi să te bag la zdup. Da, așa ar fi foarte bine ! — zise el, rînjind. În felul acesta, cînd voi părăsi poliția în adevăratul înțeles al cuvîntului, nimeni, nici tu măcar, nu va ști în cine m-am ascuns, ha, ha ha !

— Dar, Maiestate ! — începu Clapauțius apăsat, deși cu glas scăzut — îți primejduiești viața, căci nu cunoști numeroasele secrete ale aparatului. Poți muri, poți intra în corpul vreunui bolnav pe moarte sau în al vreunui răufăcător...

— Ei — zise regele — nu mă tem. Eu, dragul meu, știu că nu trebuie să uit un singur lucru : la fiecare transmutare trebuie să iau cu mine coarnele !

Și întinse mîna spre birou, arătîndu-i aparatul, care se odihnea frumușel în sertar.

— De fiecare dată — spuse regele — trebuie să-l înhaț, să-l scot de pe capul aceluia care am fost și să-l iau cu mine. Atunci nu mi-e frică de nimic !

Clapauțius încercă să-i scoată din cap ideea altor transmutări corporale, dar degeaba. Regele își bătea doar joc de cuvintele lui. La urmă spuse, înveselit de-a binelea :

— Să mă întorc la palat nici vorbă ! Dealtfel, dacă vrei să știi, mă așteaptă o lungă călătorie prin corpurile supușilor mei, ceea ce este în deplină concordanță cu firea mea democratică. La urmă de tot, ca o răsplată, o să-mi rezerv mutarea în corpul vreunei fermecătoare fecioare. Trebuie să fie, desigur, teribil de instructiv, ha, ha ha !

Și spunînd acestea, cu o lovitură a labei lui mari deschise ușa și răcni la subordonații săi. Văzînd că, dacă nu ia o hotărîre disperată, o să fie azvîrlit la închisoare, Clapauțius luă călimara de pe birou,

o aruncă regelui în față, apoi, profitînd de surpriza acestuia, sări pe fereastră în stradă. Din fericire, fereastra nu era prea înaltă și nu era nici un trecător prin apropiere. Luînd-o zdravăn la picior, reuși să ajungă în piața mare și să se piardă în mulțime, înainte ca polițiștii să iasă din clădire, îndreptîndu-și din mers uniformele și agitîndu-și amenințători armele.

Clapauțius se îndepărtă de port, adîncindu-se în gînduri, care nu erau deloc vesele. „Cel mai bine ar fi — își zise el — să-l las pe necinstitul Baleryon în voia soartei și să mă duc la spital, unde se află corpul lui Trurl cu sufletul acelui marinar de treabă; dacă acest corp va putea fi adus la palat, atunci prietenul meu va putea redeveni iar el însuși, atît trupește cît și sufletește. Ce-i drept, atunci va apare un nou rege, avînd ființa marinarului în loc de a lui Baleryon, dar naiba să-l ia pe caraghiosul ăla!" Planul nu era dintre cele mai rele, dar pentru realizarea lui lipsea un lucru mic, dar esențial, și anume, schimbătorul de coarne, care se afla acum în sertarul biroului de la postul de poliție. O clipă Clapauțius se gîndi să construiască un alt aparat asemănător, dar îi lipseau mijloacele, uneltele și, bineînțeles, timpul. „Poate că totuși așa ar trebui să fac... reflectă el. Trebuie să mă duc la Trurl-regele, poate că s-a trezit și știe ce are de făcut. Am să-i spun să dea ordin armatei să înconjoare postul de poliție din port. În felul acesta aparatul va cădea în mîinile noastre și Trurl se va putea întoarce în propria sa persoană!

Dar, ajuns la palat, nu fu lăsat să intre. Regele — i-a spus garda — doarme dus, datorită unor operații de calmare și întărire electrică, efectuate de doctori. Somnul îi va dura cel puțin patruzeci și opt de ore.

„Asta mai lipsea!" — exclamă Clapauțius, cuprins de disperare și porni spre spitalul în care se afla corpul lui Trurl. Se temea că o să-i dea drumul mai devreme și o să se piardă în labirintul

marelui oraș. Se prezentă la spital ca o rudă a rănitului, al cărui nume îl citise în lista bolnavilor. Așa află că bolnavul nu are nimic serios, piciorul nu era rupt, ci numai scrîntit, dar cîteva zile nu va putea părăsi patul de suferință. Bineînțeles, Clapauțius nu ținea să-l vadă personal, căci asta n-ar fi dus decît la dezvăluirea faptului că habar n-au unul de altul. Liniștit că trupul lui Trurl n-o să dispară pe neașteptate, părăsi spitalul și începu să umble pe străzi, cufundat în adîncă meditare. Umblînd de colo-colo, nici nu-și dădu seama cînd ajunse în apropierea cartierului portuar. Văzu că peste tot mișunau polițiști, care priveau cercetător în ochii fiecăruia, confruntîndu-i trăsăturile cu cele înscrise în carnetele lor de serviciu. Se dumiri că asta trebuie să fie lucrătura lui Baleryon, care-l caută neîncetat ca să-l bage la închisoare. Tocmai în clipa aceea patrula se îndreptă spre el. Drumul de întoarcere îi era închis, căci de după colț apărură doi gardieni. Atunci, cu cel mai liniștit aer din lume, se dădu pe mîna lor, sublinniind că vrea să fie dus chiar la comandant, pentru că trebuie să-i dezvăluie imediat un lucru important în legătură cu o crimă groaznică. Ei îl luară imediat pe sus, îi puseră cătușele, dar din fericire nu la amîndouă mîinile. Îi legară doar mîna dreaptă de stînga polițistului. La postul de poliție Baleryon-comandantul îl întîmpină mormăind bucuros și clipind răutăcios din ochi. Încă de la ușă, Clapauțius începu să vorbească, străduindu-se să pară a avea accent străin :

— Mare domnu'! Înalt Politetatea Voastră! Au luat pe mine drept Clapauțius, dar nu, eu nu cunoaște nici un Clapauțius! Este poate unul așa rău, care lovit-izbit la mine cu coarne pe strada, și eu-tu întîmplat minune, noastra-voastra, și eu pierdut trup și suflet de la mine fost în trup de la nemine, eu nu știe cum, dar acel cu coarne fugit iute-iute, Înalta Politietatea Voastra! Ajutor!

Şi spunînd acestea, şiretul Clapauţius căzu în genunchi, sunînd din lanţuri şi sporovăind repede şi fără încetare în limba aceea pocită, iar Baleryon, stînd în spatele biroului în uniformă cu epoleţi, asculta clipind, uşor ameţit. Se uită la el, aşa cum stătea îngenuncheat, şi se părea că aproape îl crede. Clapauţius, în drum spre postul de poliţie, îşi apăsase fruntea cu degetele libere ale mîinii stîngi, făcîndu-şi astfel două semne asemeni acelora pe care le lăsau coarnele aparatului. Baleryon porunci ca Clapauţius să fie dezlegat, dădu afară pe subalterni, iar cînd rămaseră singuri între patru ochi, îi ceru să-i povestească de-a fi a păr toată întîmplarea. Clapauţius născoci o istorie lungă, cum el, un străin bogat, a sosit azi de dimineaţă în port, aducînd pe vasul său două sute de lăzi cu cele mai frumoase rebusuri din lume, precum şi treizeci de minunate fecioare mecanice, pe care dorea să le ofere marelui rege Baleryon. Acestea erau un dar de la împăratul Trîmbolud, care dorea astfel să-şi exprime telerespectul său faţă de neamul cymberilor. Ajungînd pe aceste meleaguri, părăsi pentru cîteva ore vasul, pur şi simplu ca să-şi mai dezmorţească picioarele după lunga călătorie. Tocmai cînd se plimba liniştit pe faleză, un cetăţean, care arăta cam aşa — şi Clapauţius arătă spre sine — şi care i se păru cam ciudat, căci prea se uita lacom la hainele lui străine, se aruncă asupră-i cu atîta furie, de parcă şi-ar fi ieşit din minţi, apoi, scoţîndu-şi cuşma din cap, îl împunse tare cu coarnele, provocînd astfel o neînţeleasă schimbare de suflete.

Trebuie să recunoaştem că Clapauţius a pus multă pasiune în povestea asta, ca s-o facă cît mai credibilă. Povesti în amănunt despre trupul său, pe care-l pierduse, exprimîndu-se totodată dispreţuitor în legătură cu cel pe care-l avea acum, chipurile, ca rezultat al acestei întîmplări nefericite. Se lovi chiar de cîteva ori peste faţă, scuipîndu-şi ba pîntecele, ba picioarele, descrise pe

îndelete toate comorile pe care le adusese, mai ales fecioarele mecanice, vorbi despre familia lui, rămasă în patrie, despre ai săi băieţei-roboţei şi despre mopsul lui electric, despre soţia sa, una din cele trei sute, care ştia să facă o supă de ioni atît de gustoasă, cum nu mîncase nici împăratul Trîmbolud. Ba, la urmă, trădă comandantului poliţiei cel mai mare secret, şi anume, că s-a înţeles cu căpitanul vasului său ca acesta să transmită comorile aduse oricui se va ivi pe punte şi va rosti parola cunoscută.

Baleryon-poliţistul asculta cu lăcomie istoria asta încurcată. Totul i se părea cît se poate de firesc : Clapauţius voia, desigur, să se ascundă de poliţie, mutîndu-se în trupul străinului pe care l-a ales pentru că era îmbrăcat în veşminte minunate, deci arăta a om avut. Datorită acestei mutaţii putea să pună mîna pe mijloace serioase. Tot felul de gînduri umblau prin capul lui Baleryon, şi, în acelaş timp, tot încerca să afle formula tainică de la presupusul străin. Acesta nu se lăsă mult rugat şi pînă la urmă i-o şopti la ureche. Parola era doar un singur cuvînt : „Niterc". Vestitul constructor a reuşit astfel să-l ducă pe Baleryon acolo unde a vrut. Acesta, îndrăgostit de rebusuri, nu dorea ca ele să ajungă în mîna regelui, care nu era el în clipa aceea. Credea totul, deci şi faptul că Clapauţius avea un al doilea aparat, căci n-avea nici un motiv să creadă altfel.

Baleryon şedea acum tăcut şi se vedea că urzeşte un plan. Uşurel, pe ocolite, începu să-l descoase pe aşa-zisul străin, încercînd să afle unde se află vasul lui, cum se poate ajunge la el, şi aşa mai departe. Clapauţius spuse tot, contînd pe lăcomia lui Baleryon, şi nu se înşelă. Acesta se sculă la un moment dat, spunînd că trebuie să-i verifice spusele şi părăsi cabinetul, închizînd bine uşa. Presupusul străin mai auzi cum Baleryon, care era păţit, ieşind din postul de poliţie, lăsase la uşă o santinelă înarmată. Clapauţius ştia foarte bine

că lacomul n-o să găsească nimic, căci nici pomeneală nu era de vapor, comori și fecioare. Dar tocmai pe asta se baza planul său. Abia se închise ușa în urma regelui, că el se și repezi la birou, scoase aparatul din sertar și și-l puse repede pe cap, apoi începu să-l aștepte liniștit pe Baleryon. Nu trecu multă vreme și-l auzi sosind, cu pași asurzitori și înjurînd printre dinți. Cheia se răsuci în broască și el năvăli înăuntru, urlînd din prag :

— Ticălosule, unde-i vaporul, comorile și rebusurile alea prețioase de care vorbeai ?

Dar nu apucă să spună mai mult. Clapauțius, care se ascunsese după o ușă, sări la el ca un țap întărîtat, îl împunse zdravăn în frunte și nu apucă Baleryon să se strămute de-a binelea în trupul lui Clapauțius, că acesta, fiind acum comandant, țipă în gura mare la străji, poruncind să-l bage pe prizonier îndată la închisoare și să-l păzească bine ! Încă nedezmeticit, aflîndu-se acum într-un corp ce-i era străin, Baleryon pricepu repede cît de amarnic fusese înșelat ; totodată înțelese că tot timpul a avut de-a face cu șmecherul de Clapauțius, nu cu un străin, care nici nu exista. Începu să blesteme groaznic în temnița în care fusese aruncat, amenințînd în fel și chip. Era însă neputincios, pentru că nu mai avea prețiosul aparat. Clapauțius își pierduse, ce-i drept, pentru moment, corpul, pe care și-l cunoștea bine, dar, în schimb, pusese mîna pe aparatul de strămutat personalitatea, așa cum își dorise. Îmbrăcă degrabă uniforma de paradă și se duse drept la curtea regelui.

Regele dormea, dar Clapuțius, acum comandant de poliție, spuse că trebuie să-l vadă neapărat, măcar pentru zece secunde, căci e vorba de o problemă de stat, despre soarta țării și despre altfel de asemenea lucruri. Gărzile se îmbunară și-l lăsară să intre la regele care dormea tun. Cunoscînd însă bine obiceiurile lui Trurl, Clapauțius îl gîdilă ușurel la tălpi, iar acesta sări imediat în sus, trezindu-se, căci nu suporta să fie gîdilat. Se uită

mirat la uriașul străin în uniformă de polițist, iar acesta, aplecîndu-se, bagă capul sub baldachinul patului, șoptind :

— Trurl, eu sînt, Clapauțius. A trebuit să mă strămut în polițist, altfel n-aș fi ajuns la tine, și încă cu aparatul pe care-l am acum în buzunar...

Trurl, peste măsură de bucuros, auzindu-l pe Clapauțius, se sculă îndată, spuse că se simte foarte bine și, după ce fu îmbrăcat în hainele de purpură ale regelui, cu sceptrul într-o mînă și cu un măr în cealaltă, se așeză pe tron ca să dea o mulțime de porunci. Mai întîi ceru ca să i se aducă din spital propriu-i corp, cu piciorul scrîntit de Baleryon pe scările portului. Cînd ordinul fu adus la îndeplinire, porunci doctorilor regali să acorde cea mai mare atenție și grijă rănitului. Trecînd apoi la sfat cu comandantul poliției, adică cu Clapauțius, hotărî să acționeze în scopul restabilirii ordinii.

Nu era deloc ușor, deoarece povestea era strașnic de încurcată. Constructorii nu aveau deloc intenția să redea tuturor corpurilor lor de mai înainte. În primul rînd, trebuiau să acționeze la repezeală, ca Trurl să redevină și trupește Trurl, iar Clapauțius să redevină Clapauțius. Mai întîi Trurl porunci să fie adus înaintea sa Baleryon, aflat în corpul prietenului său și zăcînd acum în beciurile poliției. Îndată avu loc prima transmutare, Clapauțius redeveni el însuși, iar regele, aflat în corpul ex-comandantului străjii, fu nevoit să asculte multe cuvinte nu prea plăcute auzului. După aceea fu trimis în închisoarea palatului, considerat oficial drept căzut în dizgrație, datorită incapacității sale rebusistice. A doua zi corpul lui Trurl se însănătoșise în așa măsură, încît se putea trece la transmutație. Dar mai rămînea o singură chestiune. Nu se cădea să părăsească țara fără să rezolve, așa cum se cuvine, problema moștenirii tronului. Cei doi prieteni nici nu se gîndeau să-l elibereze pe Baleryon de veșmîntul său de polițist

şi să-l aşeze din nou pe tron. Făcură în aşa fel ca marinarul cel de treabă, care sălăşluia în corpul lui Trurl, să cunoască toată povestea, dar sub jurămînt să nu sufle o vorbă, şi, văzînd cît de multă minte există în sufletul simplu al marinarului, îl considerară demn de a conduce ţara. Şi, după transmutare, Trurl redeveni el însuşi, iar marinarul ajunse rege. Înainte de asta, Clapauţius ceru să fie adus la palat un ceas mare cu cuc, pe care-l văzuse la un magazin de vechituri, cînd umblase prin oraş, apoi mutară mintea regelui Baleryon în corpul cucului, iar mintea păsării în persoana poliţistului. În felul acesta se făcu dreptate. Regele, atîrnat pe peretele din sala tronului, fu nevoit să lucreze conştiincios şi, prin cîntul său plăcut, la care îl îmboldeau, în anumite clipe fixe din zi şi noapte, pinioanele ascuţite ale ceasului, avea să-şi răscumpere tot restul vieţii păcatele pentru jocurile sale nechibzuite şi atentatul la sănătatea constructorilor. Comandantul se întoarse la slujba sa de mai înainte, achitîndu-se exemplar de sarcinile sale, căci mintea de cuc se dovedi suficientă pentru aceasta. La urmă, prietenii, luîndu-şi rămas bun de la marinarul ajuns rege, îşi încărcară lucrurile, lăsate la han şi, scuturîndu-şi încălţările de praful prea puţin ospitalierei împărăţii, luară calea întoarcerii. Mai trebuie să amintim însă şi ultima ispravă a lui Trurl : pe cînd se mai afla în corpul regelui, a coborît în vistieriile palatului, de unde a luat diamantul neamului cymberilor, căci răsplata aceasta i se cuvenea, pe drept, ca inventator al nemaipomenitei ascunzători...

Expediția a cincea bis sau consultația lui Trurl

Nu departe, sub soarele alb, dincolo de steaua cea verde, trăiau cei din neamul Ochi-de-Oțel. Erau fericiți, vioi, îndrăzneți. Nu se temeau de nimic : nici de acizi, nici de baze, nici de gîndurile negre, nici de nopțile albe, de materie sau antimaterie, fiindcă aveau mașina mașinilor, acoperită de verdeață, remontată, dințată, absolut perfectă. Locuiau în ea și pe ea, sub ea și deasupra ei, pentru că în afară de ea nu mai aveau nimic altceva. Întîi au adunat atomi, apoi au început s-o construiască, iar dacă vreun atom nu se potrivea, atunci îl transformau și totul ieșea de minune. Fiecare Ochi-de-Oțel avea priza și micul său contact, și fiecare făcea ce poftea. Nu ei conduceau mașina, nici mașina pe ei. Se ajutau doar reciproc. Unii erau mașiniști, alții mașinători, iar alții mașinerali, fiecare avînd propria lui mașinistă. Treabă aveau pînă peste cap. Uneori aveau nevoie de noapte, alteori de zi sau de o eclipsă de soare, dar asta mai rar, ca să nu le fie urît. Odată a venit la soarele lor alb, de dincolo de steaua cea verde, o cometă-midinetă, de genul feminin plină de venin, din atomi făcută și nespus de slută, colo cap, ici coadă, se zgîia neroadă, albă ca un mort pe dric, de atîta acid cianhidric. Răspîndind o duhoare groaznică, veni în zbor și le spuse :

— Mai întîi am să vă năpădesc cu flăcările mele, pe urmă om mai vedea.

Ochii-de-Oțel se uitară la ea uimiți. Pe tot cerul se-ntinsese, ghete de foc își pusese, neutroni, me-

zoni stîrnea, și de jar nici că-i păsa, atomii cît care, stîrneau focul tot mai mare, gravitație, neutrină...

— O să am — zise — o strașnică cină!

Atunci ei au răspuns :

— E o greșeală, noi sîntem Ochi-de-Oțel, nu ne temem de fel, nici de acizi, nici de baze, fiindcă avem mașina mașinilor, acoperită cu verdeață, remontată, dințată, absolut perfectă ; vezi-ți de drum, cometă dragă, că o să fie rău de tine.

Dar ea cuprinsese de-acum tot cerul ; ardea, pîrjolea, urla, șuiera, că pînă și Luna lor se chircise și se înnegrise la capete, deși era o Lună veche, mică și prăpădită, totuși era păcat de ea. Atunci ei nu mai spuseră nimic, ci luară doar un cîmp foarte puternic, îi făcură cîte un nodulet la fiecare colț și puseră în legătură contactele :

„Las' să vorbească faptele pentru noi" — își ziseră.

Trosnete, plesnete, gemete, cerul se lumină într-o clipă și din cometă nu mai rămase decît o grămăjoară de zgură... Și iar se făcu liniște.

După o vreme, pe cer, apăru o arătare. Nimeni nu știa ce era, dar tare mai era fioroasă. Nici nu știai cum s-o privești, fiindcă din orice parte te uitai la ea parcă arăta și mai urîtă. Arătarea zbura de colo-colo, apoi coborî și se lăsă cu greutatea-i neobișnuită pe un vîrfuleț. Sta neclintită și devenise nespus de stînjenitoare.

Cei care erau mai aproape îi strigară :

— Hei, e o greșeală, noi sîntem Ochi-de-Oțel, nu ne temem de fel, nu locuim pe planetă, ci pe o mașină, și asta nu e o mașină obișnuită, ci mașina mașinilor, plină de verdeață, remontată, dințată, absolut perfectă, fugi de-acolo, arătare, că o să fie vai de zilele tale.

Dar ea nimic.

Atunci, ca să nu facă tărăboi pentru o nimica toată, trimiseră o mașină mică, una mititică, o mașinuță-speriuță, să bage frica în arătarea aceea și, în sfîrșit, să fie iar liniște.

Mașinuța-speriuța porni în zbor. Înăuntrul ei, circuitele prinseră să mîrîie care de care mai înfricoșător. Cînd ajunse, îmi începu să urle și să huruie, încît pînă la urmă ea însăși se cam speriase. Dar cînd se uită, arătarea nici nu se clintise. Mai încercă o dată, din altă fază, dar tot degeaba ; sperietura nu fusese convingătoare.

Ochii-de-Oțel își dădură seama că trebuie să încerce altfel. Își ziseră :

— O să luăm un calibru mai mare, cu pinioanele în baie de ulei, diferențial, universal, cuplat din fiecare parte și care să lovească, nu glumă. O să fie de ajuns ? Fiți pe pace, energia nucleară știe ea ce face.

Trimiseră atunci o mașină universală, dublu-diferențială, huruind tăcut, cu retroacțiune, iar în mijloc un mașinist cu o mașinistă. Dar asta nu era tot, fiindcă pentru orice eventualitate, deasupra mai venea și mașinuța-speriuța. Ajunse fără să facă pic de zgomot, căci era cu pinioanele în ulei ; se opri și începu să numere : patru boarte pîn-la moarte, trei boarte pîn-la moarte, două boarte, o boartă, punctul zero, gata-i moartă ! Doamne, ce explozie ! Și să vezi pe urmă ciuperci : numai mănătărci strălucitoare, fiindcă erau radioactive ; uleiul începu să curgă, pinioanele săriră cît colo. Mașinista și mașinistul se uitară prin hublou, să vadă dacă...

Dar de unde ! Dihania nici măcar nu fusese atinsă.

Se adunară Ochi-de-Oțel la sfat și construiră o mașină care construi o mașinărie, care, la rîndul ei, construi o mașinăraie, încît stelele mai apropiate trebuiră să se dea îndărăt să facă loc. Și în mașina cea mai mare era una care avea pinioane în ulei, iar în mijloc mașinuța-speriuța, că nu era de glumit.

Mașinăraia își luă inima-n dinți și se opinti o dată din toate puterile. Răsună un bubuit puternic, ca un tunet, apoi ceva zbură în sus. Era o ciupercă

atît de mare, încît ajungea pentru a face supă din apa unui ocean ; se lăsă un întuneric de-ţi băgai degetele-n ochi, şi un frig de te apucau toate dîrdîielile. Se uitară Ochii-de-Oţel — dar nimic... nimic, nimic... Doar cele trei maşini zăceau întinse toate şi neclintite.

Atunci îşi suflecară mînecile, spunîndu-şi :

— Ei, asta-i bună. Doar sîntem maşinali şi maşinişti, avem maşiniste şi maşina maşinilor, acoperită de verdeaţă, remontată, dinţată şi absolut perfectă, cum îndrăzneşte pocitania asta să i se împotrivească, să stea acolo şi nici să nu se mişte măcar ?

Şi ce le veni în gînd ? Să recurgă la o plantă, iederameştera, pe furiş mi se tîrăşte, şi într-una, într-una creşte, rădăcinile-şi-mplîntă, cu pocitania se ia la trîntă, cînd i-o da un bobîrnac, gata, i-a venit de hac. Şi, într-adevăr, totul s-a petrecut după cum prevăzuseră. Numai la sfîrşit n-a ieşit după cum se aşteptau, ci totul a rămas ca la început.

Atunci îi apucă disperarea. Nu mai văzuseră aşa ceva niciodată şi nu ştiau nici măcar ce este. Aşa că se adunară cu toţii, se sfătuiră şi porniră să facă pistoane, pinioane, arcane şi capcane ; poate cade, poate se-mpiedică, poate se-mpotmoleşte, poate se-ngrădeşte. Încercară în fel şi chip, că nu mai ştiau nici ei cum să facă să iasă bine. Totul se cutremură din temelii, dar degeaba. Istoviţi, lăsară treaba baltă, căci nu mai întrezăreau nici o scăpare, cînd, deodată, în depărtare zăriră pe cineva care venea în zbor. Parcă era călare pe un cal. Da, dar calul nu are roate. Pesemne o fi bicicletă, dar bicicleta nu are bot. Atunci poate o fi vreo rachetă, dar racheta nu are şa. Nu ştiau ce fel de aparat e cel ce zboară, dar ştiau cine e în şa ; sta, de parc-ar fi crescut în ea, vesel şi zîmbitor, Trurl, meşterul-constructor, pornit, poate la plimbare, sau în vreuna din expediţiile sale, pînă şi ţîncii şi-ar fi dat seama din depărtare că n-au de-a face cu un oareşicare.

Trurl se apropie şi coborî, iar ei îi povestiră totul, de-a fir a păr :

— Sîntem Ochi-de-Oțel, avem mașina mașinilor, remontată, dințată, cu verdeață acoperită, absolut perfectă, atomi am îngrămădit și singuri am construit, nu ne temem de nimeni, nici de acizi, nici de baze, iar acum a venit o arătare, s-a așezat și stă mereu neclintită ca o stîncă.

— Dar ați încercat s-o speriați? — îi întrebă Trurl, cu blîndețe.

— Am încercat cu mașinuța-speriuța și cu mașinoaia-măgăoaia și cu mașinăraia, care are pinioane în ulei, și atomi cîți vrei, și cînd se pornește cu neutrină, totul e un du-te-vină, și cu mezoni, și cu unde, dar dihania nimica n-o pătrunde.

— Nici un fel de mașină, ziceți?

— Nici una, domnule constructor.

— Hm, interesant. Dar ce e, la drept vorbind?

— Asta nu știm. A apărut, deodată, a zburat încoace, dar nu știm ce e, dar e ceva grozav, și nici nu știi cum s-o privești, că din fiecare parte e parcă mai pocită. A venit, s-a așezat, grea de nenchipuit, și stă, stă într-una și ne stînjenește la culme.

— De fapt nu prea am timp — le spuse Trurl. Cel mult pot să rămîn la voi o vreme în calitate de consultat. Vreți?

Ochii-de-Oțel, se înțelege, atît au așteptat. Îndată au întrebat ce să aducă — fotoni, șuruburi, ciocane, pușți, poate dinamită, sau niscaiva tunuri? Sau poate musafirul vrea un ceai? Mașinista i-l aduce imediat.

— Mașinista să-mi aducă un ceai — fu de acord Trurl. Dar numai așa, în interes de serviciu. Iar în ceea ce privește restul, cred că n-am nevoie. Dacă voi spuneți că nici mașinoaia-măgăoaia, nici mașinăraia, nici iedera-meștera nu i-au venit de hac, atunci nu ne mai rămîne decît telemetodele arhivale, pe de-a-ntregul fatale. Încă n-am auzit ca „în conformitate cu..." să n-ajute.

— Cum adică? — întrebară Ochii-de-Oțel. Dar Trurl, în loc să-i lămurească, continuă:

— E o metodă foarte simplă. Am nevoie doar de hîrtie, cerneală, niște ștampiluțe, o ștampilă rotundă, tuș, capse, agrafe, un ghișeu, linguriță și farfuriuță că ceai avem, și, bineînțeles, un curier. Aha, și ceva cu care să scriem aveți ?

— Se găsește ! — și-i aduseră numaidecît cele cerute.

Trurl se așeză și dictă mașinistei [1] :

„În legătură cu cererea Cetățeanului, înregistrată de Comisia DZRTSP cu numărul 7/2/KK/405, comunicăm că abținerea Cetățeanului, fiind contradictorie cu paragraful 199 al legii din 19 XVII a.c., atrage după sine încetarea plății, precum și desomarea în conformitate cu Dispoziția 67 DVCF, nr. 1478/2. La prezenta declarație Cetățeanul poate face contestație excepțională la Președintele Comisiei în termen de douăzeci și patru de ore".

Trurl puse ștampiluța, mai aplică și marea pecete, înregistră actul în Registrul de ieșiri, redactă procesul-verbal și spuse :

— Acum curierul poate s-o ducă.

Curierul luă actul și plecă. După un timp se întoarse.

— L-ai înmînat ? — îl întrebă Trurl.

— L-am înmînat.

— Și unde-i confirmarea de primire ?

— Aici. În rubrica asta. Și uite și contestația.

Trurl luă contestația și, fără s-o citească, ceru să fie dusă înapoi, după ce adaugă în lungul ei, cu scris oblic :

„Neluat în evidență din cauza lipsei resp. anexe". Și semnă indescifrabil.

— Ei, și-acum — zise — la treabă !

Se așeză și scrise, iar Ochii-de-Oțel, curioși, se uitară lung, și, neînțelegînd nimic, întrebară :

— Ce-i asta ? Ce-o să se-ntîmple ?

---

[1] În poloneză *maszynistka* înseamnă, de fapt, dactilografă. Pentru atmosfera creată de derivatele lui *mașină*, lăsăm *mașinistă* (n. tr.).

— Ce să fie !? Exercitarea funcției ! — răspunse Trurl. Și o să fie bine, nu vă temeți, că a și început să fie.

Și curierul aleargă, aleargă, ca un nebun, ziua întreagă. Trurl anulează dispoziții, trimite rezoluții. Mașinista bate, bate mereu. Și încet, încet, de jur împrejur crește o întreagă cancelarie, stive de acte, plicuri, și dosare, ace, agrafe, formulare, negremînecuțe, albe linguriță, din zori pînă se amurgește, nimeni nu se odihnește, peste tot ceaiuri prin pahare și gunoi nevoie mare. Tare se mai amărăsc Ochii-de-Oțel, că nu înțeleg nimic. Dar Trurl trimite mereu hîrtii, ba francate, ba cu plata la destinatar, ba cu confirmare de primire, iar cele mai serioase achitate în bloc, trimite urgentări, admonestări, zeci de avertizări, cresc conturile personale, numere numai cu zerouri...

— Dar — zice Trurl — asta numai momentan.

După un timp oarecare se vădi că lucrurile nu stau chiar atît de rău, mai ales dacă privești atent, deoarece dihania a început să scadă.

— Da, da, e mai mică ! Și ce-o să fie de acum încolo, întreabă Ochii-de-Oțel.

— Nu mă deranjați, doar vedeți cît sînt de ocupat ! — le răspunde el. Și uite-așa, lucrează, acte ștampilează, anexe calculează, respinge recursuri, fără multe discursuri, vesta-i este neîncheiată, chemați-o pe solicitantă, vremea se lungește, ceaiul se răcește, totu-i furnicar, cravata-i în sertar, dosare patruspatru, dulapuri alte patru, încercări de corupție, ordin de execuție, de joi pînă vineri noapte, la urmă ștampile șapte.

Iar mașinista bate : „În legătură cu nearătarea de către Cetățean a permisiunilor în conformitate cu ordinul Com. Dir. Reg. Jud. din..., se dispune neîntîrziat Resp. Rec. în chestiune pe baza Tr. Am. Tat. Aram., în conformitate cu sentința instanței C.D.D. La prezenta Cetățeanul nu are drept de recurs".

Trimite curierul, iar chitanțierul îl bagă în buzunar. Apoi deodată, se ridică și începe să arunce pe rînd în Cosmos birourile, scaunele, mesuțele, ștampilele, chiar ștampila cea mare, dosarele și ceaiul. Rămîne numai mașinista.

— Vai, dar ce-ați făcut ?! — strigă Ochii-de-Oțel, care începuseră să se obișnuiască cu spectacolul. Cum se poate una ca asta ?

— Fără exagerare, dragii mei — le răspunde Trurl. Mai bine ia uitați-vă !

Și, într-adevăr, înlemniră de mirare — curat, pustiu, nimic nu mai era, de parcă nicicînd n-ar fi fost. Unde s-o fi băgat, unde s-o fi ascuns ? A fugit, desigur, acoperită de rușine, atît de mică, că albia se mai vede cu lupa. Îi caută urma și abia găsesc un locșor mititel și umed, se vede că se vărsase ceva acolo, nu se știe cu ce prilej. Dar în afară de asta nimic.

— Exact așa cum m-am așteptat — le spuse Trurl. Dragii mei, a fost o chestiune foarte simplă : Din clipa în care a primit prima decizie și a semnat în registru, am pus în funcțiune o mașină specială, cu litere mari, căreia, de cînd Cosmosul e Cosmos, nimeni nu i-a putut ține piept !

— Bine, bine, dar de ce ai aruncat pe urmă toate hîrtiile și ai vărsat ceaiul ? — îl întrebară.

— Pentru ca, la rîndul ei, mașina asta pe care am folosit-o să nu vă înghită și pe voi — le răspunse Trurl. Și, luînd-o cu el pe mașinistă, o porni în zbor, salutîndu-i călduros, iar zîmbetul lui strălucea ca o stea.

Expediția a șasea sau cum au creat Trurl și Clapauțius un demon de gradul doi spre a-l învinge pe tîlharul Gurilă

„De la popoarele Sorilor celor Mari spre miazăzi duc două drumuri de caravane. Primul, cel vechi, merge de la Patru-Stele la Gaurozauron, steaua cea vicleană, cu strălucire schimbătoare, care, stingîndu-se, devine aidoma Piticului Abassiților, și astfel, cei înșelați nimeresc adesea în Pustia Cernită, de unde numai o caravană din nouă scapă teafără. Al doilea drum, cel nou, a fost deschis de Imperiul Mirapuzilor, cînd robi-roboții săi au străpuns un tunel lung de șase miliarde de strămile chiar prin steaua albă a lui Gaurozauron.

Intrarea dinspre miazănoapte în tunel se poate găsi în felul următor: de la ultimul dintre Sorii cei Mari mergi drept înainte spre Pol, vreme de cît ai rosti de șapte ori, electric, Tatăl nostru. Apoi o faci la stînga, printr-o mică strîmtoare, pînă ce apare un perete de foc. Acesta e versantul lui Gaurozauron, iar în el se vede gura tunelului, ca un punct negru într-o vîlvătaie albă. De acolo o iei drept în jos, fără nici o teamă, căci opt nave, puse una lîngă alta, se pot mișca prin tunel, atît e de lat. Nu există spectacol care să aibă asemănare cu cel ce poate fi văzut în fața navei. Înainte de toate apare Cascada de Foc a Mîncătorilor de Jar. Mai încolo — după cum e vremea — cînd mărunțaiele astrale

sînt zdruncinate de furtuni magnetice se pot zări marile noduri ale focului și arterele lui încinse, cu cheagurile arzînde la alb, iar cînd se apropie vreo furtună sau un taifun de Puterea a Șaptea, atunci se cutremură bolțile, de parcă aluatul alb al jarului stă să cadă. Dar e numai o părere, deoarece zboară, nu cade, încinge, nu arde, ținut în frîu de corzile Cîmpurilor Puternice. Zărind cum se umflă Miezul Protuberanței, iar izvoarele trăsnetelor lungi, numite Infernițe, se răscoală și se apropie, e bine să apuci mai zdravăn roata cîrmei, pentru că e nevoie de cea mai mare pricepere. Și nu la hartă, ci la viscerele soarelui trebuie să te uiți, căci nimeni n-a străbătut acest drum de două ori la fel. Tunelul străpuns în Gaurozauron se răsucește, se încolăcește și tremură ca un șarpe sub lovituri. De aceea trebuie să ții ochii larg deschiși, să nu te desparți de gheața salvatoare, ce picură peste coifuri prin turturii transparenți, și să urmărești atent zidurile de foc, care gonesc unul împotriva celuilalt, cu limbi mari, urlătoare, și, cînd se aprinde blindajul navei, biciuit de foc și împroșcat de flăcările soarelui, să nu te bizui pe nimic în afară de propria-ți iuțeală. Totodată trebuie să ții seamă și de faptul că nu orice mișcare a focului și nu orice zdruncinare a tunelului sînt neapărat un semn al cutremurului care a cuprins astrul. Nici alba prăbușire a oceanelor de jar. Deci, ține bine minte toate astea. Navigatorul iscusit nu va apela pentru orice fleac la pompe, să nu se facă de rîs că a vrut să stingă strălucirea de veacuri a stelei cu o picătură de amoniac răcoritor. Celui care întreabă ce are de făcut cînd adevăratul cutremur al astrului va atinge nava, orice locuitor al vidului îi va spune că e destul să ofteze, fiindcă prea mult timp să se pregătească de moarte tot nu are, iar ochii îi poate ține închiși sau deschiși, după voie, căci focul și așa îi va străpunge. Oricum, nenorocirea asta e mai rară, căci coloanele așezate în șir de mirapuzi, susțin bine bolta și grozav de plăcută e călătoria transastrală de-a curmezișul,

printre oglinzile străfulgerînd lin ale hidrogenului de pe Gaurozauron. Pe bună dreptate se spune că cine a intrat în tunel va ieși repede din el, ceea ce nu se poate spune despre Pustia Cernită. Dacă, de pildă, o dată într-un veac, tunelul e stricat de cutremur, alt drum nu ai. După cum arată și numele, pustiul e mai negru decît noaptea, fiindcă lumina stelelor de primprejur nu cutează să pătrundă pînă la el. Pe acolo se învîrtesc, cu un zgomot infernal, epave de vase care, datorită înșelătoarei stele Gaurozauron, au greșit drumul și s-au sfărîmat în strînsoarea vîltorilor fără fund, și o să se învîrtească așa pînă la ultima rotație galactică, ținute cu strășnicie în frîu de teribila gravitație. La răsărit de Pustia Cernită se află împărăția Fălcilor Alunecoase, la apus cea a Mînă-Ochilor. La miazăzi drumurile, pe lîngă dese cîmpii pline cu mortăciuni, duc spre sfera mai ușoară a albastrei stele Lazureia, mai departe se ajunge la Murgund, steaua cu frunzele în flăcări, din arhipelagul stelelor fără fier, numit Carul lui Alcaron.

Pustia, după cum s-a spus, este atît de plină de negru, pe cît de alb e peisajul însorit al lui Gaurozauron. Dar nu totul e stăpînit acolo numai de vîltori de praf stîrnit de curenți înalți sau de meteori înnebuniți, ci, se spune, că într-un loc necunoscut, în hăuri întunecoase, se află din vremuri de demult o creatură, sau poate o necreatură, numită Neștiutul. Se numește așa fiindcă acela care i-ar ști adevăratul nume, dacă l-ar întîlni, n-ar putea povesti nimic lumii, pentru că nu l-ar putea vedea. Se spune că Neștiutul este un tîlhar plin de har, care locuiește în propriul său castel, construit din gravitație neagră, că șanțurile castelului sînt vijeliile veșnice, iar zidurile lui neființa, perfectă în nimicul ei, că ferestrele lui sînt oarbe, iar ușile surde. Neștiutul pîndește caravanele, iar cînd îl îmboldește marea foame de aur și schelete suflă un praf negru în discurile sorilor care arată drumul, iar cînd stinge sorii și-i abate pe călători de la drumul cel sigur,

iese din neființă și, rostogolindu-se, învăluie și duce totul în neantul castelului său, veghind să nu piardă nici cea mai mică agrafă de rubin. După aceea doar epavele ciopîrțite pornesc de nicăieri și se învîrt prin Pustie, iar în urma lor zboară multă vreme niturile, ca niște sîmburi scuipați din gura Neștiutului monstru. Dar de cînd, prin munca de rob a furnicarului de roboți, s-a putut străpunge tunelul gaurozauronic, iar navele au început să plutească pe această albie, mai sigură și mai luminoasă decît toate, Neștiutul turbează, lipsit de prăzile sale, iar jarul furiei sale luminează atît de tare întunericul Pustiei, încît lumina străpunge zidul negru al gravitației, sub forma unui schelet monstruos, care se descompune funebru și fosforescent. Mulți înțelepți spun că el nu există și n-a existat vreodată. Lor le convine să vorbească așa, dar mult mai greu e să lupți cu reprezentarea unor lucruri care n-au nici măcar nume. E ușor să nu crezi în monstru, e mai greu să-l învingi și să scapi de lăcomia lui fioroasă. Oare nu l-a înghițit el pe însuși marele Cibernator murgundic, cu alaiul său de optzeci de discipoli, aflați pe trei nave, de n-a mai rămas nimic din ei decît niște paftale roase, pe care sătenii unui tîrg numit Solara Mică le-au găsit aruncate pe malul rîului lor de vîltoarea unei nebuloase? Oare n-a devorat el și alți numeroși bărbați, fără pic de rușine, și fără milă? Deci măcar tăcuta memorie electrică să le aducă un omagiu celor rămași fără mormînt, dacă nu se găsește unul care să-i răzbune cavalerește, după vechile legi ale constelațiilor".

Toate acestea le citi Trurl odată într-o carte veche și îngălbenită, pe care o cumpărase întîmplător de la un negustător. Îndată se duse la Clapauțius și-i citi și lui, cu voce tare, despre toate acele lucruri nemaivăzute și nemaiauzite, de la un cap la altul, căci tare îi mai plăcuseră.

Clapauțius, ca un constructor plin de înțelepciune, priceput în ale Cosmosului și uns cu toate alifiile sorilor și nebuloaselor, zîmbi, dădu din cap și spuse:

— Sper că nu crezi nici o vorbuliță din toate balivernele astea, nu-i așa ?

— Și, mă rog, de ce nu le-aș crede ? — se oțărî Trurl. Ia privește, aici se află și o gravură, reprezentîndu-l pe Neștiut cum înghite două corăbii solare și ascunde prăzile în grote. Dealtfel nu există oare cu adevărat un tunel, ce-i drept în altă superstea, în Beth-el-Geu ? Cred că nu ești chiar atît de ignorant în ale cosmografiei, încît să pui faptul ăsta la îndoială...

— În ceea ce privește ilustrațiile, pot să-ți desenez pe loc un balaur cu ochi din o mie de sori, dacă tu iei desenul drept o dovadă a adevărului — îi răspunse Clapauțius. Cît despre tunel, să știi, întîi de toate, că are numai două milioane de mile lungime, și nu cine știe cîte miliarde ; în al doilea rînd, steaua asta e aproape stinsă, iar în al treilea rînd, navigația prin tunel nu prezintă nici cea mai mică primejdie, lucru pe care-l știi foarte bine, pentru că tu însuți ai trecut pe acolo. Apoi, în ceea ce privește așa numita Pustie Cernită, asta nu-i decît o masă de gunoaie cosmice, lată de zece kiloparseci, rotindu-se între Maerydia și Tetrarchida, și nu în jurul nu știu căror Capete-de-Foc sau Gaurizauri, care nici nu există. E adevărat că acolo-i întuneric, dar asta pur și simplu din cauza vînturării gunoaielor. Nu există nici un Neștiut acolo, se înțelege ! Nu e vorba aici nici măcar de un mit străvechi, serios, ci de o aiureală ieftină, ieșită din vreun cap tulbure.

Trurl își mușcă buzele.

— Să lăsăm tunelul — spuse. Tu zici că există, fără nici o îndoială, deoarece am zburat și eu prin el. Dac-ai fi fost tu în locul meu poate că susțineai cu totul altceva. Dar să lăsăm asta. Cît privește Pustia și Neștiutul, încercarea de a mă convinge cu vorba nu e pe gustul meu. Trebuie să pornești într-acolo, să te convingi ce anume din toate astea e adevărat și ce nu ! — încheie el ridicînd cartea cea groasă de pe masă.

Clapauțius se strădui cît putu să-i scoată din cap această intenție, dar, convingîndu-se că Trurl, încăpățînat ca întotdeauna, nici gînd n-are să renunțe la o expediție atît de ieșită din comun, îi spuse mai întîi că nu vrea să-l mai vadă în ochi. Dar nu mult după aceea el însuși începu să se pregătească de drum, căci nu voia ca prietenul lui să piară de unul singur — în doi e parcă mai ușor să privești moartea în față.

După ce își procurară tot felul de mărunțișuri, căci drumul urma să treacă prin pustiuri (ce-i drept, nu atît de pitorești precum le prezenta cartea), o porniră în zbor cu nava lor mult încercată. Se mai oprira ici și colo, ca să tragă de limbă pe cei întîlniți în cale, mai ales după ce trecură granițele teritoriului pe care îl cunoșteau ca în palmă. Nu puteră afla prea multe, căci cei întrebați spuneau lucruri demne de crezare doar despre ceea ce le era mai aproape, dar despre cele ce se întîmplau dincolo de hotarele lor, unde nu fuseseră niciodată, înșirau tot felul de povești din cele mai trăsnite, cu lux de amănunte, cu pasiune și cu spaimă totodată. Clapauțius consideră aceste povești drept corozive gîndindu-se la scleroza care atinge toate mințile senile.

Cînd, în sfîrșit, se apropiară la vreo cinci-șase milioane de răsuflări de foc de Pustia Cernită, auziră vorbindu-se de un oarecare uriaș violent, care se numea Tîlharul Diploy. Nici unul din cei ce povesteau despre el nu-l văzuse și nici nu știa ce poate să însemne acel cuvînt ciudat „Diploy", cu care era pomenit monstrul. Trurl se gîndi că, cine știe, poate e o deformare a termenului „Dipol", ceea ce ar dovedi natura dublă, bipolară și contradictorie totodată a tîlharului. Dar Clapauțius, socotindu-se mai breaz la minte, prefera să se abțină de la ipoteze. Se pare — așa se spunea — că tîlharul acela era prădalnic și nemaipomenit de crud. După ce-și jefuia victima de tot ce avea, încă nu era mulțumit, și, înainte de a-i da drumul, o mai și bătea zdravăn. O

clipă constructorii se gîndiră dacă n-ar fi bine să-şi facă rost de vreo armă albă, sau una de foc, înainte de a trece pragul negru al Pustiei. Pînă la urmă ajunseră la concluzia că cea mai bună armă rămîne tot inteligenţa lor, trecută prin atîtea încercări, deci capabilă să atingă culmi universale, şi o porniră la drum aşa cum se aflau.

Trebuie să recunoaştem că în cursul călătoriei Trurl fu destul de dezamăgit, căci toate acele constelaţii, ruguri înflăcărate şi deşerturi pustii ca şi toate roiurile de meteoriţi şi stînci călătoare erau mult mai frumos descrise în cartea aceea veche decît aşa cum se arătau ochiului în realitate. Stele erau puţine în împrejurimi, şi cu totul neînsemnate, iar pe deasupra şi foarte vechi. Unele abia mai pîlpîiau, ca nişte tăciuni licărind în cenuşă, altele erau cu totul întunecate la suprafaţă şi numai prin crăpăturile carapacei lor de zgură, zbîrcită ici şi colo, se întrezăreau vinişoare roşii. De jungle aprinse sau vîltori tainice nici pomeneală. Nimeni n-auzise de aşa ceva. Pustia era plictisitoare în ultimul grad, tocmai prin pustietatea asta a ei, cît priveşte meteoriţii, erau puzderie, dar în toată vînzoleala lor se aflau mai mult gunoaie decît magnetite magnetice sau tectite tectice ca lumea. Şi asta pentru că din acest loc puteai întinde mîna pînă la polul galactic, iar rotirea curenţilor întunecaţi atrăgea tocmai aici, spre sud, tot felul de rămăşiţe şi pulberi din sferele centrale ale Galaxiei. Din această pricină neamurile şi populaţiile vecine numeau acest teren nu Pustia Cernită, ci, pur şi simplu, cîmp de gunoaie.

Aşadar Trurl, ascunzîndu-şi cum putu dezamăgirea faţă de Clapauţius, ca să nu-l stîrnească la răutăţi şi ironii, îndreptă nava spre Pustie. Îndată tot felul de pulberi începură să se izbească de blindajul ei şi toate gunoaiele stelare, împroşcate de sori, se aşezară într-un strat atît de gros pe pereţii navei, încît, gîndindu-se cît va avea de curăţat, îi pieri cheful de toate, şi mai ales de călătorie.

Stelele dispăruseră de mult în întunecimea eternă, iar ei zburau așa, orbecăind, pînă ce, la un moment dat, nava fu zguduită strașnic, instrumentele, vasele și aparatele săriră din locul lor, iar cei doi simțiră cum, schimbîndu-și cursul, încep să zboare din ce în ce mai repede. În sfîrșit, se auzi un zgomot asurzitor și nava, asolizînd destul de lin, rămase nemișcată, ușor aplecată, de parcă s-ar fi lovit cu vîrful de ceva neclintit. Se repeziră la geam, dar afară era o beznă neagră, de-ți băgai degetele-n ochi ; din exterior răzbăteau pînă la ei niște zgomote ciudate, de parcă cineva necunoscut încerca cu o putere nemaipomenită să pătrundă înăuntru. Abia acum începură să se îndoiască dacă au chibzuit bine, rămînînd fără mijloace de apărare, dar era prea tîrziu să se văicărească, așa că hotărîră să deschidă singuri ușa, ca să nu le fie stricată cu forța.

Deschizătura fu îndată astupată de un bot uriaș, atît de mare, încît posesorul său nu se putu strecura și el înăuntru. Era un bot nemaipomenit de urît, totul numai ochi, de sus în jos și de la stînga la dreapta. Și mai avea și un nas ca un ferăstrău, și niște maxilare de oțel, ca niște cîrlige. Nu se mișca, ci sta bine înfipt în deschizătură, plimbîndu-și ochii, tîlhărește, în toate părțile. Fiecare grup de ochi privea în altă parte a navei, cu o expresie de parcă voia să cîntărească dacă tot ceea ce vedea merită ceva și cam cît. Chiar și unul mult mai prost decît constructorii noștri și-ar fi putut da seama ce semnifică aceste priviri atît de grăitoare.

— Ce vrei ? — întrebă în sfîrșit Trurl, înfuriat de adulmecările astea nerușinate și tăcute. Ce vrei, bot nesuferit ?! Eu sînt constructorul Trurl în persoană, iar acesta e prietenul meu Clapauțius, la fel de renumit și de vestit. Zburăm cu nava asta ca turiști, așa că te rugăm să-ți iei imediat botul din ușă și să ne scoți din locul ăsta necunoscut, plin, fără îndoială, de murdării, și să ne conduci într-un vid curat și cumsecade. În caz contrar vom depune

o plîngere și praful o să se aleagă de tine, gunoi puturos, ai auzit ?

Dar făptura nici nu se clinti. Holbă doar ochii mai departe tot socotind parcă ceva.

— Ascultă, tu, căzătură prăpădită — îi strigă Trurl, fără să mai țină seamă de nimic, deși Clapauțius îl înghiontea să-l potolească — n-avem nici aur, nici argint, nici alt fel de bogății, așa că dă-ne drumul imediat. Și, înainte de toate, ia-ți botul ăla din ușă, că e din cale-afară de nesuferit. Și tu — i se adresă el lui Clapauțius — nu mă mai înghionti atîta să mă potolesc, că am și eu minte și știu cum să vorbesc.

— N-am nevoie — începu pe neașteptate botul, îndreptîndu-și miile de ochi de foc spre Trurl — n-am nevoie de aur, nici de argint, am însă pretenția să-mi vorbești delicat, cu respect, căci sînt un hoț cu diplomă, cultivat și, din fire, foarte nervos. Mulți alții, mai acătării ca voi, au încăput pe mîna mea și le-am arătat ce pot. Iar vouă cînd o să vă vină rîndul, am să vă storc toată vlaga din oase, pînă la ultima picătură. Mă numesc Gurilă și fur numai lucruri de preț, științific și modern, adică culeg numai secrete scumpe, comori de știință, adevăruri autentice și, în genere, orice informație de valoare. Și acum gata, dați-mi ce aveți, că de nu, am să fluier ! Număr pînă la cinci — un, doi, trei...

Numără pînă la cinci, și, cum nu căpătă nimic de la cei doi, începură să fluiere de era cît pe ce să le rupă urechile. Clapauțius înțelese că acel cuvînt „Diploy", despre care localnicii vorbeau cu atîta spaimă, era tocmai diploma obținută, se vede, la vreo Academie a Fărădelegilor. Trurl se apucase cu mîinile de cap, căci Gurilă avea un glas proporțional cu mărimea lui.

— Nu-ți dăm nimic ! — îi strigă el, în timp ce Clapauțius se grăbi să aducă niște vată. Și ia-ți botul de-aici cît mai repede !

— Dacă-mi iau botul, cum îi zici tu, atunci am să bag mîna — răspunse Gurilă. Și am o mînă ca un

cleşte, lungă de-un stînjen şi al dracului de grea! Atenţie!

Vata pe care o adusese Clapauţius se dovedi, într-adevăr, inutilă, căci botul dispăru şi în locul lui apăru o labă uriaşă de oţel, noduroasă, cu nişte gheare murdare, ca nişte lopeţi, care începu să scormonească, spărgînd tot ce întîlnea în cale, de se cutremurau pereţii navei. Trurl şi Clapauţius fugiră din calea ei, adăpostindu-se lîngă rezerva de atomi. Şi cum se apropia vreo gheară, ei, de sus, poc în ea cu un vătrai. Pînă la urmă hoţul cu diplomă se înfurie, băgă iar capul pe uşă şi le spuse:

— Vă sfătuiesc să cădeţi la învoială cu mine, că de nu am să mă răfuiesc cu voi, aşa cum ştiu eu. Am să vă arunc în fundul rezervorului meu, unde am să vă înăbuş cu gunoaie, să vă stîlcesc cu pietre pînă cînd n-o să vă mai puteţi ridica şi o să vă mănînce rugina. La mulţi le-am venit de hac; alegeţi, ori una, ori alta!

Trurl nici nu voia să audă de vreo învoială, dar Clapauţius, care era de altă părere, îl întrebă pe hoţul cu diplomă, ce dorea de fapt.

— Ei, aşa da, aşa-mi place — spuse acesta. Eu adun comori de ştiinţă, căci asta e pasiunea vieţii mele, rezultată din studiile mele superioare şi analiza practică a esenţei lucrurilor, mai ales că pentru comori obişnuite, căutate de hoţi obişnuiţi, nu îţi dă nimeni nimic pe aici. În schimb ştiinţa potoleşte foame de cunoştinţe. Se ştie foarte bine că tot ceea ce există este informaţie, de aceea, de veacuri, colecţionez informaţii, şi aşa voi face şi de acum încolo. Ce-i drept, nu mă dau înapoi să iau şi ceva aur sau niscaiva nestemate, fiindcă sînt frumoase, bucură ochiul şi le poţi atîrna undeva să le admiri. Dar asta numai aşa, dacă se iveşte vreo ocazie. Vă atrag atenţia că pentru adevăruri false sînt în stare să vă bat măr. Tot aşa şi pentru pietre false, căci sînt rafinat şi doresc numai lucruri autentice!

— Şi mă rog, ce fel de informaţie preţioasă şi autentică doreşti? — întrebă Clapauţius.

— De orice fel, numai să fie adevărată — îi răspunse Gurilă. Oricare poate să prindă bine în vreo împrejurare a vieții. Toate văgăunile și ungherele mele sînt pline, dar mai încape totuși în ele încă pe atîta. Hai, spuneți ce știți și ce cunoașteți. Eu am să notez tot. Dar repede !

— Bună treabă, n-am ce zice — îi șopti Clapautius lui Trurl la ureche. S-ar putea să ne țină aici o veșnicie pînă cînd o să ajungem să-i spunem tot ce știm, pentru că știința și înțelepciunea noastră sînt fără margini !

— Așteaptă — îi spuse Trurl tot în șoaptă. O să cad eu la înțelegere cu el. Apoi se adresă cu voce tare lui Gurilă : Ia ascultă, tu, hoțule cu diplomă ! În ce privește aurul, noi avem informații care merită tot aurul din lume, căci știm care e rețeta de făcut aur din atomi, să zicem, pentru început, din atomii de hidrogen, căci în Cosmos se găsește hidrogen cît nu cuprinzi cu gîndul. Vrei rețeta asta, ți-o dăm, și pe urmă ne dai drumul.

— Am o ladă întreagă cu rețete din astea — le răspunse capul, holbînd ochii mînios. Nu sînt bune de nimic. Nu mă mai las înșelat de acum încolo. Rețeta trebuie întîi încercată.

— De ce nu ? Se poate. Ai o oală ?

— N-am.

— Nu-i nimic, se poate și fără oală, numai să te grăbești — răspunse Trurl. Rețeta e simplă : iei atîția atomi de hidrogen cît cîntărește un atom de aur, adică optzeci și șapte ; atomii de hidrogen trebuie să-i cureți mai întîi de electroni, apoi protonii trebuie bine amestecați ; frămînți astfel un aluat nuclear, pînă ce ies la suprafață mezonii, după care îi garnisești de jur împrejur cu electroni. Așa capeți aur curat. Ia uită-te !

Trurl începu să culeagă atomi, să-i curețe de electroni, să amestece protoni, de nu i se mai vedeau degetele de atîta sîrguință. Frămîntă apoi un aluat protonic, îl garnisi la urmă cu electroni și așa mereu

pînă ce, în mai puțin de cinci minute, rămase în mînă cu un bulgăre de aur curat. I-l dădu lui Gurilă, acesta mușcă din el, dădu din cap și zise :

— Mda, e aur, n-am ce zice, dar eu nu pot să mînuiesc atît de repede atomii. Sînt prea mare.

— Nu-i nimic, îți dăm un aparat de măsură ! — îl zădărî Trurl. Gîndește-te, în felul ăsta poți să transformi totul în aur, nu numai hidrogenul. Îți dăm rețete și pentru alți atomi ; tot Cosmosul îl poți face din aur, numai să te apuci de treabă !

— Dacă totul o să fie din aur, atunci acesta își va pierde orice valoare — îi răspunse, practic, Gurilă. Nu, n-am nevoie de rețeta voastră ; adică, ce-i drept, am notat-o, dar e prea puțin ! Am nevoie de comori de știință.

— Dar, pe toți dracii, ce mai vrei să știi ?

— Totul !

Trurl se uită la Clapauțius, Clapauțius la Trurl, și acesta din urmă zise :

— Dacă ai să juri pe ce ai mai scump că o să ne dai drumul, atunci o să-ți dăm informația tuturor informațiilor, adică o să-ți construim cu mîinile noastre Demonul de Gradul al Doilea, care este magic, termodinamic, neclasic și statistic. Asta o să-ți extragă pînă și dintr-un butoiaș vechi sau dintr-un simplu strănut informații despre tot ce există, tot ce-a fost, ce poate fi și ce va fi. Căci nu există vreun demon peste acest Demon. El este de Gradul al Doilea, așa că, dacă-l vrei, spune repede !

Tîlharului cu diplomă nu prea îi venea să creadă și nu acceptă dintr-o dată condițiile. Pînă la urmă depuse jurămîntul, dar cu rezerva că mai întîi trebuie construit Demonul, iar acesta să-și dovedească puterea sa atotinformativă. Trurl se învoi.

— Atenție, acum, gură mare ! — îi zise el. Ai pe undeva niște aer ? Fără aer Demonul nu poate acționa.

— Am nițeluș, pare-mi-se — îi răspunse Gurilă — dar nu e prea curat, e cam stătut...

— Nu face nimic, poate fi chiar putred, n-are importanță — îi răspunseră constructorii. Du-ne acolo unde ții aerul și o să-ți arătăm totul!

Gurilă le dădu drumul să iasă din navă, trăgîndu-și capul la o parte, apoi o porniră spre lăcașul monstrului. Picioarele sale erau ca niște turnuri, iar spinarea cît un munte. De veacuri era nespălat și neuns, așa că scîrțiia din toate încheieturile. În sfîrșit, au ajuns la niște coridoare subterane. Pe drum erau răspîndiți tot felul de saci putrezi, plini cu informații furate din toate părțile, rostuite în pachete și pachețele, legate cu sforicele, iar cele mai importante și mai prețioase erau însemnate cu creion roșu. Pe peretele văgăunii atîrna un catalog uriaș, prins de stîncă cu un lanț ros de rugină. Și în catalog erau tot felul de capitole care toate începeau cu litera A. Trurl se uită în toate părțile, dar nu se opri din drum. Doar ecoul răspundea surd pașilor săi. Și el și Clapauțius strîmbară din nas, fiindcă deși informațiile erau autentice și prețioase, totuși peste tot, unde întorceai privirea, numai văgăuni, împuțiciuni și gunoaie o droaie. Aer exista din belșug, dar stătut de tot. Se opriră și Trurl zise:

— Bagă de seamă! Aerul e făcut din atomi, și atomii ăștia sar în toate părțile și se lovesc unii de alții de miliarde de ori pe secundă în fiecare micromilimetru cubic. Tocmai în asta constă gazul, fiindcă atomii se lovesc și sar veșnic. Totuși, deși sar orbește și la întîmplare, pentru că în fiecare crăpăturică sînt miliarde de miliarde de atomi, datorită numărului mare, din toate aceste sărituri și salturi se formează, între altele, configurații apreciabile, provocate de simpla întîmplare... Știi tu, oare, ce-i aceea configurație?

— Te rog să nu mă insulți! — îi răspunse Gurilă. Știi doar că nu sînt un hoț oarecare, necioplit, ci unul subțire, cu diplomă și de aceea foarte nervos.

— Bine. Așadar, din aceste sărituri ale atomilor se nasc configurații apreciabile, adică semnificative.

ca și cînd, să zicem, ai trage orbește în perete, iar loviturile s-ar constitui într-o literă oarecare. Ceea ce la scară mare este rar și puțin probabil, în gaz este general și neîntrerupt, și asta datorită acelor bilioane de izbituri în fiecare sută de miime de secundă. Dar problema este următoarea : în fiecare fărămiță de aer, din salturile și săriturile atomilor, se formează adevăruri importante și maxime pline de înțelepciune. Dar totodată apar și salturi și ciocniri fără nici un sens. Și acestea din urmă sînt de o mie de ori mai multe decît celelalte. Deși se știa mai de mult că, uite, acum, sub nasul tău ca un fierăstrău, în fiecare miligram de aer se nasc în frînturi de secundă fragmente ale acelor poeme care vor fi scrise abia peste un milion de ani, precum și tot felul de adevăruri minunate și dezlegări ale marilor taine ale Existenței, nu există un procedeu ca toată această informație s-o separi, cu atît mai mult cu cît atomii, îndată ce se izbesc în capete și se constituie într-un conținut oarecare, se și despart și, o dată cu aceasta, dispare și informația, poate pentru totdeauna. Deci este negreșit nevoie să se creeze un selector care să aleagă numai ceea ce, în toată această alergătură a atomilor, are un sens. În asta constă întreaga idee a Demonului de Gradul al Doilea. Acum ai înțeles, prea luminate Gurilă ? E vorba, ține minte, ca Demonul să extragă din toată dănțuiala asta a atomilor numai informația veritabilă, adică teoreme matematice și jurnale de modă, și modele, și cronici istorice, și rețete de plăcintă, și procedee de cîrpire și de spălare a blindajelor de azbest, și versuri, și sfaturi științifice, și almanahuri, și calendare, și știri secrete despre ceea ce s-a întîmplat cîndva, și tot ceea ce au scris și scriu gazetele în tot Cosmosul, și cărți de telefon, încă netipărite...

— Ajunge ! Destul ! — strigă Gurilă. Termină odată ! Ce folos că atomii se unesc în felul acesta, de vreme ce îndată se și despart. Apoi nu cred să se poată alege adevărurile prețioase din toată această

tevatură și aiureală a atomilor dănțuitori prin aer, care n-are nici un sens și nu folosește nimănui!

— A, deci ești cu adevărat mai puțin prost decît credeam — zise Trurl. Într-adevăr greutatea cea mare e să pui în practică această selecție. Și eu n-am deloc intenția să te conving în mod teoretic de posibilitatea acestei selecții, dar, ca să-mi țin făgăduiala, chiar aici, în fața ta, am să construiesc Demonul de Gradul al Doilea, ca să vezi cu ochii tăi splendida perfecțiune a acestui Atotinformator! Tu trebuie doar să-mi faci rost de o cutie. Poate să nu fie mare, dar neapărat închisă ermetic. O să facem în ea o găurică mică cu un vîrf de ac și o să așezăm Demonul deasupra ei. Și stînd acolo călare, Demónul va slobozi din cutie numai informația avînd un oarecare înțeles, nimic altceva. Cum se va forma o grămăjoară de atomi, care din întîmplare o să însemne ceva, atunci Demonul o s-o înhațe numaidecît și înțelesul acela îl va înscrie, cu un stilou special de briliant, pe o panglică de hîrtie. Va trebui să pregătești multă, căci va lucra zi și noapte, fără răgaz. Mai degrabă obosește Cosmosul decît el... De o sută de miliarde de ori pe secundă lucrează Demonul de Gradul al Doilea. Ai să vezi singur.

Acestea fiind zise, Trurl se întoarse la navă să fabrice Demonul. În vremea asta Gurilă îl întreabă pe Clapauțius:

— Dar cum arată Demonul de Gradul Întîi?

— O, acesta e mai puțin interesant. E un simplu demon termodinamic, care știe numai atît, să dea drumul prin orificiu la atomi rapizi, iar pe cei leneți să-i oprească. În felul acesta se naște un perpetuum mobile termodinamic. Dar asta n-are nimic comun cu informația, așa că pregătește mai bine un vas cu orificiu, fiindcă acuș se va întoarce Trurl!

Hoțul cu diplomă se duse într-o altă pivniță, cotrobăi printre tinichele, înotînd prin tot felul de fiare ruginite, pînă ce scoase, de nu se știe de unde, un butoiaș de fier, vechi și gol. Făcu în el o gaură

mică și se întoarse. Tocmai atunci apăru și Trurl cu Demonul în mînă.

Butoiașul era plin de aer stătut, așa că trebuia să-ți astupi nasul cînd te apropiai de orificiu. Dar pentru Demon asta n-avea nici o importanță. Trurl așeză făptura mică deasupra orificiului, călare pe butoiaș, montă deasupra o bobină cu bandă de hîrtie, banda o trecu apoi pe sub un stilou și acesta începu grăbit să salte, să vibreze, ca într-un oficiu telegrafic, însă de un milion de ori mai repede. Micul stilou cu briliant tremura și vibra într-una, iar panglica cu informații curgea mereu, acoperită de litere scrise, încolăcindu-se pe podeaua neagră și murdară a pivniței.

Tîlharul Gurilă, aflat lîngă butoiaș, își apropie panglica de hîrtie de cei o sută de ochi ai săi și începu să citească ceea ce alegea Demonul, ca sită de informații ce era, din salturile și săriturile neîntrerupte ale atomilor. Și informațiile acelea îl copleșiră atît de mult, încît nici nu observă că amîndoi constructorii o șterseră din pivniță, se întoarseră la navă și, trăgînd zdravăn de ea o dată, de două ori, de trei ori, o scoaseră, pînă la urmă, din groapa în care o prăvălise tîlharul, intrară înăuntru și o zbughiră cît putură de repede. Știau că, deși Demonul lor acționează, rezultatele acestei acțiuni pot să-l înzestreze pe Gurilă cu o bogăție de informații mult mai mare decît cea dorită. În timpul acesta tîlharul stătea sprijinit de butoiaș și citea ceea ce așternea pe hîrtie stiloul cu cap de briliant al Demonului, tot ce acesta afla de la atomii săltăreți : cum se încolăcesc miriapozii arlebardini, că fiica regelui Petrițius al Labaudiei se numea Garbunda, ce mînca la dejun Frederic al II-lea, regele fețelor-palide, înainte de a declara război gvendolinilor, cîte straturi de electroni ar avea atomul de terminolium, dacă un asemenea element ar fi posibil, care sînt dimensiunile orificiului posterior al păsăricii numită curcucel, pe care marlaii vabenți obișnuiesc s-o picteze pe răzamforele lor,

despre cele trei gusturi poliparfumate ale nămolului oceanic din Apachioria Străsparenta, despre floricica Lubuducu care, orbită de lumina zilei, doboară pe vînătorii strămalfanzi cu dosul frunzelor, cum se scoate modelul de furnizare a unghiului bazei poligonului numit icosaedru, cine a fost giuvaergiul lui Fafuțius, măcelarul-stîngaci al buvanților, cîte reviste filatelice vor apare în anul șaptezeci de mii în Morconautia, unde se găsește trupul Cibriciei Călcîi-Superb, pe care a străpuns-o cu un cui un oarecare Malconder în stare de beție, prin ce se deosebește Nătînga de Motînga, cine are cea mai mică plivitoare lunguiață din Cosmos, de ce puricii cu gura la coadă nu vor să mănînce mușchi, în ce constă jocul numit Balansoarul Posterior Contras, precum și cîte grăuncioare de codița leului erau în grămăjoara pe care Abrucvian Multipolus a lovit-o cu piciorul cînd a alunecat la kilometrul opt de pe șoseaua Albaterrei, în Valea Fulmanților Răcunți. Mai că îl apucară toți dracii, căci începuse să-și dea seama că toate aceste informații, profund adevărate și absolut pline de înțeles, nu-i sînt defel necesare, fiindcă toate la un loc formau un talmeș-balmeș, de care te durea capul și îți tremurau picioarele. Iar Demonul de Gradul al Doilea acționa cu o viteză de trei sute de milioane de informații pe secundă, iar banda de hîrtie se răsucea acum pe distanțe de zeci de mile, înecîndu-l treptat pe tîlharul cu diplomă, înfășurîndu-l ca un păienjeniș alb, iar stiloul cu briliant în vîrf tremura ca nebun, de i se părea tîlharului că acuș o să afle lucruri nemaiauzite, din acelea care-ți deschid ochii asupra Esenței Existenței, așa că citea absolut tot ce ieșea de sub peniță : despre cîntecele bahice ale quaidonoșilor, măsura papucilor cu pompoane pe continentul lui Gondvan, grosimea părului care crește pe fruntea de aramă a streptococului ciutural, lățimea moalelor capului la puradeii găsiți, litania exorciștilor hărmanți pentru trezirea cuviosului Cepilă Groșipilă, cele șase moduri de preparare a supei de

griș, cea mai bună otravă pentru mătuși, felurile de gîdilături grețoase, numele cetățenilor din Balivernia Cimilică, începînd cu litere M, descrierea gustului berei stricate de ciuperci...

Aproape că i se făcu negru înaintea ochilor. Trase și o înjurătură zdravănă, căci se săturase de-a binelea, dar Informația îl înfășurase de-acum cu mii de mile de benzi de hîrtie, încît nu se mai putea mișca și era nevoit să citească mai departe. Așa află cum ar fi scris Kipling începutul celei de a doua „Cărți a Junglei", dacă atunci l-ar fi durut burta, la ce se gîndește balena tristă din cauza burlăciei, despre modul de a face curte la mușchii de hoituri, cum se poate cîrpi un sac vechi, ce-i aia o streblă, de ce se spune cizmar și croitor și nu cizmător și croiar, și , de asemenea, cîte vînătăi poți avea în același timp. Apoi veni la rînd a doua serie de deosebiri între gogoși și brașoave : că primele sînt cheie, iar celelalte au păr, și mai departe : care sînt rimele cuvîntului „verzișoară", cu ce cuvinte l-a jignit Papa Ulm din Pendera pe Antipapa Mulm, cine posedă muzicuța în formă de pieptene. Disperat, încercă să iasă de sub muntele de hîrtie, dar îl lăsaseră puterile. Împingea de benzi, le arunca, le rupea, dar avea mult prea mulți ochi ca măcar pe dinaintea cîtorva să nu treacă noi informații. Așa că fu nevoit să afle care sînt atribuțiile paznicilor de case în Indorania și de ce Nadoiderii din Flutorsia spun mereu că i-a tras curentul. Închise ochii și rămase nemișcat, înăbușit de lavina de informații, iar Demonul îl înfășură mai departe cu bandaje de hîrtie, pedepsindu-l aspru pe tîlharul Gurilă, cel cu diplomă, pentru nemăsurata lui lăcomie de știință de orice fel.

Și pînă astăzi stă tîlharul acela pe gunoaie, acoperit de munți de hîrtie, iar în întunericul pivniței, ca cea mai curată scînteie, tremură și vibrează micul stilou cu cap de briliant, notînd tot ceea ce Demonul de Gradul al Doilea reușește să extragă din dan-

surile atomilor aerului, prin orificiul vechiului butoiaș. Înăbușit de potopul de informații, nefericitul Gurilă află tot felul de fleacuri despre caracoane, pompoane și despre propria-i aventură, pe care am povestit-o, căci și ea se găsește undeva, la un kilometru oarecare al benzii de hîrtie, ca și alte istorii sau preziceri ale viitorului atîtor creaturi pînă la stingerea Sorilor. Constructorii l-au pedepsit crunt pentru fapta lui tîlhărească. Și nu are nici o scăpare. Poate doar dacă s-o termina panglica de hîrtie...

Expediția a șaptea sau despre cum propria perfecțiune a lui Trurl a dus numai la rele

Universul este nesfîrșit, dar totodată și limitat, așa că o rază de lumină, în orice parte ar porni, după miliarde de veacuri se întoarce de unde a plecat, dacă are destulă putere. Tot astfel se întîmplă și cu veștile care umblă printre stele și planete. Așa s-a făcut că, de departe, la urechea lui Trurl a ajuns vestea despre doi puternici constructori-binefăcători, cu o asemenea înțelepciune și de o astfel de perfecțiune că nu-i întrecea nimeni. Imediat se duse la Clapauțius, dar acesta îl lămuri că nu despre cine știe ce rivali tainici e vorba, ci despre ei înșiși.

Gloria are totuși calitatea că de obicei trece sub tăcere înfrîngerile, chiar dacă ele au fost pricinuite de cea mai înaltă perfecțiune. Cine s-ar îndoi de acest adevăr să-și amintească de ultima din cele șapte expediții ale lui Trurl. În această expediție el a pornit de unul singur, deoarece Clapauțius, reținut de treburi urgente, n-a putut să-l întovărășească.

Pe atunci Trurl era peste măsură de înfumurat, iar onorurile care i se făceau le primea ca pe un lucru cît se poate de obișnuit. În această călătorie el o porni cu nava sa spre miazănoapte, căci partea aceea îi era mai puțin cunoscută. Zbură multă vreme prin pustietățile cosmice, ocolind globurile răscolite de zarva luptelor, ca și pe cele cufundate în liniștea cea de mormînt, pînă ce, întîmplător, îi

apăru în cale o mică planetă, de fapt o fărîmă de materie, cu adevărat microscopică, pierdută în spațiu.

Pe suprafața acestei bucăți de stîncă cineva alerga de colo-colo, sărind și făcînd gesturi ciudate. Mirat de acest singuratic și neliniștit de semnele nici de disperare și nici de mînie, Trurl descinse pe dată.

Îi ieși în întîmpinare un bărbat de culoarea iridiului și vanadiului, cu statură impozantă, sunînd și zornăind, care-i spuse că se numește Exilius Tartareul, că este domnitorul Pancriției și Cenenderei și că locuitorii acestor două regate, în nebunia lor de regicizi, l-au alungat de pe tron și l-au lăsat aici, pe petecul acesta pustiu, să se învîrtească odată cu el pe vecie, pradă întunecatelor derive ale gravitației.

Aflînd la rîndul lui cu cine are de-a face, monarhul îi ceru lui Trurl, ca binefăcător de meserie ce era, să-l ajute să-și recîștige neîntîrziat demnitățile uzurpate și, numai la gîndul unei asemenea întorsături a lucrurilor, în priviri i se aprinse focul răzbunării, iar degetele de oțel începură să se strîngă, de parcă ar fi apucat de gît pe credincioșii lui supuși.

Trurl nu putea și nici nu voia, de fapt, să-i îndeplinească dorințele lui Exilius, căci o asemenea faptă ar fi atras după sine multe rele și nenumărate fărădelegi. Totuși ținea să-l mai îmbuneze pe regele jignit și să-i mai potolească suferința. Cugetînd cîteva clipe, ajunse la concluzia că nici în acest caz nu e încă totul pierdut. Se putea face în așa fel, încît și regele să ajungă să fie sătul de supușii lui, dar și aceștia să rămînă teferi. De aceea, chemîndu-și toată măiestria în ajutor, se puse serios pe treabă și-i construi un stat cu totul nou. Era plin de grădini, rîuri, munți, păduri și izvoare, cu cer și cu nori, cu regimente de luptători arzînd de pofta de a se bate, cu cetăți, fortărețe și cameriste. Și mai erau acolo iarmaroace, scăldate în soare, zile

muncite cu sudoarea frunții și nopți înecate în veselie, cîntec și dans pînă în zori, și scrîșnet de paloșe. Mai adăugă acelui stat o splendidă capitală, toată din marmură și cristal, un consiliu de înțelepți bătrîni-bătrîni, palate de iarnă și reședințe de vară, comploturi antiregale, calomniatori, dădace, denunțători, herghelii de armăsari superbi și panașe fluturînd vesel în vînt. Apoi țesu în atmosfera de acolo fanfarele și ghiulelele salvelor de tun, mai adăugă și o mînă de trădători, absolut indispensabili, vreo cîțiva eroi, cîțiva ghicitori și proroci, un mîntuitor și un poet cu o teribilă ascuțime de spirit, după care, așezîndu-se în fața lor, făcu o primă probă, în cursul căreia, mînuind niște instrumente microscopice, mai adăugă femeilor din acel stat frumusețe, bărbaților o tăcere mohorîtă și cheful de ceartă după băutură, funcționarilor trufie și servilism, astronomilor darul beției stelare, iar copiilor neastîmpăr. Toate astea, unite, cuplate și șlefuite, încăpură într-o cutie nu prea mare, tocmai bună ca Trurl să o poată urni din loc fără greutate. Și i-o oferi în dar lui Exilius, s-o stăpînească pe vecie. Mai întîi îi arătă unde se găsesc intrările și ieșirile din împărăție, cum se programează războaiele, cum se înăbușă revoltele, cum se instituie taxele și birurile. Îl mai învățâ și unde se află punctele critice ale acestei lumi miniaturizate, adică unde se afla curba maximă a loviturilor de palat și tulburărilor sociale, ca și minima. Și explică totul atît de bine, încît regele, obișnuit din vremuri străvechi cu guvernarea tiranică, prinse învățătura din zbor și îndată, sub ochii constructorului, dădu, de probă, cîteva edicte, mișcînd corespunzător butoanele și manivelele regulatoare, sculptate în formă de lei și vulturi regali. Erau edicte referitoare la starea excepțională, la interdicțiile de circulație și la un bir special pe capul locuitorilor. Apoi, cînd în acest regat trecu un an, dar după ceasul regelui și al lui Trurl abia un minut, printr-un act de mare generozitate, adică apăsînd cu degetul

pe buton, regele binevoi să anuleze edictele, reduse birul și atunci din cutie se auziră strigăte de bucurie și recunoștință, ca un chițăit de șoricei trași de coadă, iar prin geamul bombat de deasupra se putea vedea cum pe drumurile prăfuite, pe malurile apelor curgînd alene, în care se oglindeau nori pufoși, poporul se bucura și lăuda nobila și înalta bunătate a regelui.

Deși la început monarhul se simțise oarecum ofensat de darul lui Trurl, pentru că statul acela era prea mic și prea semăna cu o jucărie de copil, văzînd totuși ce mare devine, cînd te uiți prin geamul gros de deasupra, și poate presimțind nelămurit că scara mărimilor n-are nici o valoare, pentru că treburile acelui stat nu se măsoară nici cu metrul, nici cu kilogramul, iar, în fond, sentimentele trăite de uriași, ca și de pitici, sînt oarecum egale, mulțumi constructorului, ce-i drept, cam cu jumătate de gură și destul de sec. Cine știe, poate că ar fi fost bucuros să dea ordin ca, pentru orice eventualitate, gărzile palatului să-l arunce pe Trurl în lanțuri și, prin torturi, să-i curme viața. Desigur nu-i convenea să se afle cum că un oarecare pierde-vară, un venetic, a fost în stare să dăruiască puternicului rege o întreagă împărăție.

Exilius era totuși atît de înțelept, încît să-și dea seama că n-o să se aleagă cu nimic dintr-o asemenea măsură, din cauza disproporției, căci mai repede ar reuși purecii să pună stăpînire pe cel ce-i hrănește decît armata regală pe Trurl. Așa că, dînd din cap încă o dată nepăsător, băgă sceptrul și mărul în sîn, mută din loc, nu fără oarecare greutate, cutia cu statul miniatural și o duse în chilia sa de surghiunit. Iar cînd începură, pe rînd, s-o încălzească soarele și s-o întunece noaptea, în ritmul rotațiilor planetoidului, regele, recunoscut acum de supuși ca cel mai mare din lume, începu să-și exercite serios puterea, poruncind, interzicînd, condamnînd, răsplătind, și în felul acesta îndemnînd

pe micii locuitori la devotament, supunere absolută și venerație față de tron.

În vremea asta, Trurl, întorcîndu-se acasă, îi povesti îndată, nu fără satisfacție, prietenului său Clapauțius, prin ce minune de construcție reușise să împace tendințele monarhice ale lui Exilius cu cele republicane ale foștilor lui supuși. Dar Clapauțius nu-i împărtăși cîtuși de puțin entuziasmul. Dimpotrivă, Trurl citi în ochii lui un sentiment de dezaprobare și dojană.

— Oare te-am înțeles bine ? — îl întrebă el pe Trurl. I-ai dăruit acelui rege, acelui stăpîn de sclavi înnăscut, iubitor de torturi și chinuri, o întreagă societate în veșnică stăpînire ? Și mai îndrăznești să-mi povestești de bucuria provocată de anularea unora din edictele acelea groaznice ! Cum ai putut să faci una ca asta ?!

— Cred că glumești ! — îi spuse Trurl. De fapt tot acest stat a încăput într-o cutie de un metru lungime, șaizeci și cinci de centimetri lățime și șaptezeci grosime. Și nu e altceva decît un model...

— Modelul cui ?

— Cum adică al cui ? Al unei societăți, micșorată de o sută de milioane de ori.

— Și de unde știi că nu există lumi sau societăți de o sută de milioane de ori mai mari decît a noastră ? În cazul acesta societățile noastre n-ar fi ele, la rîndul lor, niște modele ale celor uriașe ? Și, în general, ce importanță au dimensiunile ? Oare în cutia aceea, adică în statul acela pe care l-ai construit, călătoria din capitală pînă la antipozi nu durează luni de zile pentru locuitorii de acolo ? Oare ei nu suferă, nu muncesc din greu, nu mor ?

— Ei, dragul meu, doar știi foarte bine că toate aceste procese au loc astfel pentru că așa le-am programat, deci în realitate nu se întîmplă nimic...

— Cum adică, în realitate nu se întîmplă nimic ? Vrei să spui că cutia este goală, că toate acele mar-

şuri, torturi şi condamnări la moarte sînt numai o iluzie ?

— Iluzie nu sînt, căci au loc, dar numai ca nişte fenomene microscopice — se apără Trurl. În orice caz, toate acele naşteri, iubiri, fapte eroice, denunţuri, toate sînt doar o hărţuială în vid a electronilor mărunţei, care are loc datorită preciziei meşteşugului meu neliniar, care...

— Nu vreau să mai aud nici o lăudăroşenie — îl întrerupse Clapauţius. Spui că acestea sînt procese de autoorganizare ?

— Bineînţeles !

— Şi că se desfăşoară printre minusculii nori electrici ?

— Ştii tot atît de bine, ca şi mine.

— Şi că fenomenologia răsăriturilor şi apusurilor de soare ca şi a luptelor sîngeroase provoacă cuplaje ale variabilelor esenţiale ?

— Absolut exact.

— Bine, dar oare noi, dacă am fi cercetaţi fizic, cauzal şi pipăibil, nu sîntem şi noi nişte norişori de hărţuială electronică ? Nu sîntem oare nişte încărcături pozitive şi negative, montate în vid ? Şi oare existenţa noastră nu este ea rezultatul acestor încăierări de particule, deşi noi înşine simţim tururile de forţă ale moleculelor fie ca teamă, dorinţă sau ca reflexie ? Şi oare ce altceva se întîmplă în capul tău cînd visezi, în afară de algebra binară a comutărilor şi călătoria neobosită a electronilor ?

— Dar bine, Clapauţius dragă, pentru tine existenţa noastră e tot una cu cea din aşa-zisul stat, închis într-o cutie de sticlă ?! — exclamă Trurl. Ei, nu, asta-i prea de tot ! Intenţia mea a fost să fac doar un simulator de stat, un model perfect din punct de vedere cibernetic, nimic mai mult !

— Trurl ! Perfecţiunea noastră este pentru noi un blestem, care, prin urmările sale incalculabile, apasă asupra fiecărei creaţii înfăptuite ! — rosti răspicat Clapauţius. Sîntem ca un imitator imperfect, care vrînd să tortureze, ar construi dintr-un

bloc inform de lemn sau de ceară o formă avînd o oarecare asemănare exterioară cu o ființă inteligentă și ar chinui-o în mod artificial! În închipue-ți continuarea perfecționării unor astfel de practici, dragul meu! Închipuie-ți acum pe sculptorul care făurește o păpușă cu gramofon în pîntece, ca să poată geme sub loviturile lui. Închipuie-ți o asemenea păpușă, care, lovită, începe să ceară îndurare, una care, dintr-un bloc inert, se transformă în hominid, închipuie-ți o păpușă care varsă șiroaie de lacrimi, sîngerînd, o păpușă care se teme de moarte, deși în același timp o atrage liniștea morții. Oare nu vezi că perfecțiunea imitatorului face ca aparența să devină adevăr, iar prefăcătoria realitate? Ai dat cruntului tiran în stăpînire veșnică nenumărate ființe în stare să sufere, ai comis deci o faptă rușinoasă...

— Astea toate-s numai sofisme! — strigă Trurl revoltat, atins de cuvintele prietenului său. Electronii sar nu numai în interiorul capetelor noastre, ci și înăuntrul plăcilor de gramofon, și din această generalizare nu rezultă nimic ce ar justifica analogii atît de hipostatice! Supușii monstrului Exilius își pierd cu adevărat capul, viața, suspină, se bat, se iubesc tocmai pentru că eu am acordat parametri așa cum trebuie. Dar dacă ei simt ceva, asta nu se știe, Clapauțius. Despre asta electronii care sar în capetele lor nu-ți vor spune nimic!

— Dacă ți-aș sparge capul, tot n-aș vedea nimic altceva decît electroni, asta-i sigur — îi răspunse Clapauțius. Te prefaci că nu înțelegi ceea ce îți spun. Știu foarte bine că nu ești atît de prost cum vrei să pari! Placa de gramofon n-o întrebi nimic, placa n-o să-ți implore îndurare, nici n-o să-ți cadă în genunchi! Nu se știe, spui, dacă ei gem sub lovituri numai pentru că le clipesc electronii dinăuntru, de parcă ar fi niște rotițe care glăsuiesc dacă le miști, sau dacă, într-adevăr, urlă de durere, suportînd-o cu adevărat? Și asta se numește diferență! Suferind nu este cel care-ți dă

suferința lui ca s-o poți pipăi, mușca sau cîntări, ci cel care suferă cu adevărat ! Dovedește-mi acum imediat că ei *nu* simt nimic, că *nu gîndesc*, că ei, în general, *nu* există ca făpturi conștiente de destinul lor între două abisuri ale neexistenței, cea de dinainte de naștere și cea de după moarte. Dovedește-mi asta și am să încetez să te zgîndăr ! Dovedește-mi imediat că ai *imitat* doar suferința, dar n-ai *creat-o!*

— Știi bine că asta e imposibil — răspunse Trurl cu glas șoptit. Atunci cînd am pus mîna pe instrumente, cînd cutia era încă goală, a trebuit să prevăd un asemenea caz, tocmai pentru a-l putea anula în proiectarea statului lui Exilius. Și asta ca monarhul să nu aibă impresia că are de-a face cu marionete, cu păpuși, în loc de supuși absolut reali. N-am putut proceda altfel, înțelege-mă ! Căci tot ceea ce ar spulbera iluzia absolutei realități ar distruge totodată și prestigiul stăpînirii, reducînd-o la o jucărie mecanică.

— Înțeleg, înțeleg perfect ! — exclamă Clapauțius. Intențiile tale au fost onorabile. Ai vrut să construiești un stat cît se poate de asemănător unuia adevărat, cu totul de nedeosebit, și înțeleg cu groază că ai reușit ! De la întoarcerea ta au trecut numai cîteva ceasuri, dar pentru ei, cei de acolo, din cutia aceea, veacuri întregi. Cîte existențe irosite numai pentru ca trufia lui Exilius să se poată manifesta în voie, mai mult ca înainte !

Trurl nu răspunse, dar, îndreptîndu-se către navă, văzu că prietenul său îl urmează. Învîrtindu-se ca o sfîrlează, Trurl îndreptă vîrful navei între două mari aglomerări de focuri veșnice și apăsă pe manetă atît de tare, încît Clapauțius nu se putu abține :

— Ești incorigibil. Întotdeauna întîi acționezi și pe urmă gîndești. Ce vrei să faci cînd vom ajunge acolo ?

— Am să-i iau statul înapoi !

— Și ce-ai să faci cu el ?

„Am să-l distrug!“ — vru să strige Trurl, dar vorba i se opri în gît. Neştiind ce să spună, mormăi :

— Am să organizez alegeri. Ei înşişi să-şi aleagă adevăraţii conducători.

— I-ai programat ca feudali şi vasali, la ce bun atunci alegerile, cum o să le schimbe soarta ? Ar trebui mai întîi să distrugi întreaga structură de stat...

— Dar unde se termină schimbarea structurii şi unde începe transformarea spiritelor ? — strigă Trurl. Clapauţius nu-i răspunse însă, şi astfel zburară aşa, într-o tăcere apăsătoare, pînă ce zăriră planeta lui Exilius şi, înconjurînd-o înainte de asolizare, fură martorii unui spectacol neobişnuit.

Întreaga planetă era acoperită de semnele unei acţiuni bine chibzuite. Poduri microscopice, ca nişte liniuţe, atîrnau deasupra pîrîiaşelor, lacurile, în care se reflectau stelele, erau pline de nave mici, ca nişte aşchii plutitoare... Emisfera dinspre afeliu era populată de oraşe frumos luminate, iar în cealaltă se zăreau cetăţui întărite, deşi locuitorii înşişi, din cauza micimii lor, nu puteau fi zăriţi nici chiar prin cele mai puternice lentile. Numai regele nu se vedea nicăieri, de parcă l-ar fi înghiţit pămîntul.

— Nu-l văd pe rege... şopti mirat Trurl către tovarăşul său. Ce-or fi făcut cu el ? Au reuşit să spargă pereţii cutiei şi au ocupat toată fărîma aceea de...

— Ia priveşte ! — spuse Clapauţius, arătînd un norişor în formă de ciupercuţă de cîrpit ciorapi, care se răspîndea încet în atmosferă. Cunosc energia atomilor... Şi acolo, mai departe — vezi forma aceea de sticlă ? Sînt resturile cutiei, pe care au transformat-o într-un fel de templu...

— Nu înţeleg. Doar a fost numai un model. Numai un proces cu un număr mare de parametri, o imitaţie cuplată din variabile în multistat... mormăi Trurl, uluit cu totul.

— Da, dar ai comis o greşeală de neiertat cu exagerata ta perfecţiune imitativă. Nedorind să fabrici doar un mecanism de ceasornic, ai creat, fără

voia ta, din pedanterie, ceea ce este posibil și necesar, dar și ceea ce este contrar mecanismului...

— Destul ! — strigă Trurl. Se uitară, atenți, căci ceva le lovi nava, dar foarte ușor, ca o mică atingere. Văzură acel obiect, căci era luminat din spate de un mic jet de flăcări. Era o navă mică sau poate numai un satelit artificial, uimitor de asemănător cu unul din acei saboți de oțel pe care-i purtase tiranul Exilius. Iar cînd ridicară ochii în sus, zăriră departe, deasupra micii planete un corp luminos, pe care înainte nu-l avea. Și în suprafața lui rotundă și complet rece recunoscură trăsăturile de oțel ale lui Exilius, care în felul acesta ajunsese să fie Luna Microminianților...

Un mare umanist: Stanislaw Lem

Scriitorul polonez Stanislaw Lem, unul dintre cei mai populari autori de science-fiction, s-a născut la 12 septembrie 1921 la Lvov. În 1940, din cauza războiului, este nevoit să-şi întrerupă studiile de medicină abia începute şi lucrează un timp ca mecanic-auto şi sudor. După război îşi continuă studiile la Lvov, terminîndu-le în 1948 la Universitatea Jagiellonă din Cracovia.

A debutat în 1948 cu romanul Omul din Marte, *apărut în coloanele revistei săptămînale pentru tineret „Noua Lume a Aventurilor", din Kotowice ; cîţiva ani mai tîrziu publică romanul* Astronauţii *(1951), apoi culegerea de povestiri* Sezam *(1954) şi romanul* Norul lui Magellan *(1955). Tot în 1955 apare şi singurul său roman care abordează un subiect din vremea ocupaţiei,* Timpul nepierdut.

Preocuparea de bază a lui Stanislaw Lem rămîne însă literatura ştiinţifico-fantastică. În 1957 apar Jurnalele astrale *şi* Dialoguri despre învierea atomilor, teoria imposibilităţilor, foloasele filozofice ale canibalismului, tristeţea în eprubetă, psihanaliza cibernetică, metempsihoza electrică, cuplajele turnante ale evoluţiei, eschatologia cibernetică, personalitatea reţelelor electrice, perversitatea electrocreierilor, viaţa veşnică în cutie, construirea geniilor, epilepsia capitalismului, maşinile de guvernat, proiectarea sistemelor sociale ; *în 1959, romanele* Eden *şi* Ancheta *şi povestirile reunite sub titlul comun* Invazia din Aldebaran ; *în 1961, romanele* Jurnalul găsit în baie, Întoarcerea din stele *şi* Solaris, *pre-*

cum și povestirile din Cartea roboților ; *în 1962, culegerea de eseuri* Intrarea pe orbită ; *în 1963,* Noapte lunară — *culegere de povestiri și scenarii ; în 1964,* Summa technologiae — *culegere de eseuri și volumele de proză scurtă* Povești despre roboți *și* Neînvinsul ; *în 1965,* Ciberiada *și* Vînătoarea ; *în 1966,* Să salvăm Cosmosul *(povestiri) și romanul* Castelul înalt ; *în 1968, romanele* Glasul Domnului *și* Congresul Viitorologilor, Povestirile despre pilotul Pirx *și întinsul studiu* Filozofia întîmplării ; *în 1970,* Fantasticul și viitorologia *(2 volume) ; în 1971, povestirile din volumul* Insomnia *și culegerea de schițe* Vidul perfect ; *în 1973,* Măreția închipuită.

Lem este colaborator permanent al unor reviste străine și fanzine („Literaturnaia Gazeta"—U.R.S.S., „Quarber Merkur" — Austria, „Science Fiction Commentary" — Australia), membru al „Science Fiction Research Association", al Comisiei „Polonia-2000" a Academiei Polone de Științe, posesor a numeroase premii literare poloneze. Pînă în prezent, cărțile sale au apărut în 25 de limbi, într-un tiraj de peste 7 milioane de exemplare ; unele au fost adaptate pentru ecran și televiziune. În România au fost traduse pînă acum Astronauții, Norul lui Magellan *și* Solaris, *iar unele dintre povestiri au apărut în revistele noastre literare.*

Literatura științifico-fantastică are în Polonia o frumoasă tradiție. De curînd a apărut o bogată antologie, intitulată Noua civilizație, *cuprinzînd cele mai reprezentative opere de acest gen, începînd cu* Aventurile lui Mikolaj Doświadczyński *de Ignacy Krasiński, principalul reprezentant al iluminismului polon. Tot în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea apare și prima utopie selenară, romanul* Wojciech Zdarzyński *de Michal Krajewski. Primul roman astronautic este* Călătoria pe lună a lui Serafin Boliński *de T. Tripplin (Petersburg, 1858). Au manifestat interes față de această specie și marii clasici ai literaturii poloneze, Boleslaw Prus și Ștefan Ze-*

romski. În primii ani ai secolului nostru a apărut trilogia lui Jerzy Zulawski, Pe globul de argint, Vechiul Pământ *și* Învingătorul. *În ultimele decenii pot fi amintiți printre scriitorii polonezi de science-fiction K. Boruń și A. Trepka* (Frații cosmici, Proxima, Viitorul pierdut), *A. Hollanek* (Catastrofa de pe „Soarele Antarctidei"), *E. Morski* (În goană după piticul negru), *A. Ostoja* (Aspazia), *W. Umiński* (Luminile de dincolo de pământ), *B. Winawer* (Doctorul Przybram), *W. Zegalski* (Craterul visului negru) [1]. *Deasupra tuturor însă, prin numărul impresionant de opere, varietatea procedeelor și profunzimea mesajului artistic, care-i conferă rangul de adevărat clasic al genului, trebuie pus Stanistaw Lem. „Noi avem de fapt numai un singur Lem — scria J. Siewierski* [2] *— dar prin asta literatura noastră de science-fiction nu este deloc mai săracă în specii și subspecii. Lem poate orice." Autoarea singurei monografii despre Lem, Ewa Balcerzak, constată că „... în momentul de față lui Lem îi datorăm faptul că literatura noastră de science-fiction, în ciuda numărului redus de nume, a căpătat un răsunet mondial"* [3].

Exceptînd romanul în trei părți Timpul nepierdut *(scris prin 1948—49 și apărut în 1955) în care Lem, medicul, înfățișează destinul unui confrate, doctorul Ștefan Trzyniecki, în timpul războiului și în primii ani de după Eliberare — roman în care s-au întrevăzut influențe din Dostoievski și Thomas Mann — întreaga creație a lui Stanislaw Lem poate fi încadrată la capitolul literatură științifico-fantastică, literatură căreia el i-a dat valențe și dimensiuni noi, ridicînd-o de la gradul de „gen minor" la un grad superior, cu drept de cetățenie*

---

[1] Cf. Ryszard Handke, *Polska proza fantastyczno-naukowa, Wroclaw-Warszawa-Kraków,* 1969.

[2] J. Siewierski, *Antologia Lemowskich mozliwości,* „Nowe ksiazki", 1963, nr. 15.

[3] Ewa Balcerzak, *Stanislaw Lem,* Warszawa, 1973.

unanim recunoscut în peisajul bogat și variat al literaturii poloneze contemporane. Tema fundamentală a creației lui Lem este — așa cum a definit-o W. Maciag[4] *— raportul dintre om și tehnologie, atitudinea omului față de marile progrese ale științei și tehnicii, locul și rolul elementului uman în viitoarea societate, dominată de aceste uluitoare progrese.*

În primele sale romane, Astronauții *și* Norul lui Magellan, *Lem înfățișează societatea viitorului, pe care și-o închipuie izbăvită de urgia războiului, unită, vorbind o singură limbă; sînt romane pline de optimism: în secolul XXXI fiind lichidate definitiv mizeria și foamea, haosul economic, se pornesc mari acțiuni de ameliorare a mediului natural, în secolul al XXXII-lea domnește de-a dreptul un „rai al tehnologiei". În* Solaris *ne sînt prezentate încercările omului de a intra în legătură cu altă civilizație cosmică, iar în* Eden, *nu fără o oarecare doză de pesimism, sînt relatate urmările pe care le poate avea folosirea abuzivă a teoriei informației. De la acest tip de scrieri, beletristice prin excelență, cu eroi și acțiuni bine determinate, nu însă lipsite de divagații filozofice, Lem va trece treptat la creații în care filozofia predomină, luînd locul literaturii artistice. La granița dintre beletristică și filozofie se situează* Jurnalele astrale, *care reunesc amintirile și notele de călătorie prin spațiul cosmic ale lui Ijon Tichy, un Münchhausen modern. Editorul fictiv al cărții și autorul prefeței, Astral Sternu Tarantoga, profesor de astrozoologie comparativă la Universitatea Fomalhaut, director al Institutelor Reunite de Tichologie, Tichografie și Tichonomie Descriptivă, Comparativă și Prognostică, ni-l prezintă pe Tichy ca „un vestit călător printre stele, căpitan al îndepărtatei navigații galactice, vînător de meteoriți și comete, neobosit cercetător și desco-*

[4] W. Maciag, *Literatura Polski Ludowej, 1944—1964*, Warszawa, 1973, p. 432.

peritor a 80 003 globuri, doctor honoris causa *al universităților Celor Două Urse, membru al Societății de Ocrotire a Micilor Planete și al mai multor altor societăți, cavaler al ordinelor căilor lactee și nebuloaselor...“ În călătoriile sale, Ijon Tichy trece prin cele mai ciudate întîmplări, care au loc într-o atmosferă de firesc și naturalețe dezarmantă și care sînt povestite nu cu accente de bufonadă, așa cum face ilustrul erou al lui Bürger, ci sînt însoțite adesea de adînci meditații filozofice pe tema poluării și autodistrugerii, încheind cu pateticul îndemn „Să salvăm Cosmosul!“ (titlul „scrisorii deschise către cititor“ de la sfîrșitul cărții). Din perspectiva cosmică, problemele Pămîntului și locuitorilor lui sînt expuse cu o mare doză de criticism, așa cum se observă în „călătoria a opta“ a lui Tichy : Pămîntul cere să fie primit în Organizația Planetelor Unite, dar candidatura sa este respinsă datorită nivelului înapoiat de civilizație și al marii rușini de care se face vinovat — războaiele ! Pentru a-și expune ideile filozofice, Lem alege procedee care au făcut carieră în literatura universală, cum ar fi ficțiunea manuscrisului găsit* (Jurnalul găsit în baie) *sau dialogul* (Dialoguri despre învierea atomilor...). *În acesta din urmă, conceput sub forma dialogurilor platoniciene, doi filozofi, Hylas și Filonous, își expun părerile despre cibernetică și consecințele dezvoltării acesteia pentru natura umană, despre căile tot mai complicate ale științei și tehnicii contemporane.*

De aici pînă la opera filozofică propriu-zisă nu mai e decît un pas ; din cînd în cînd Lem simte nevoia de a se elibera de canoanele literare, de a-și reuni numeroasele divagații filozofice, observații și reflexii ale eroilor săi în sinteze de proporții ; așa au luat naștere voluminoasele eseuri filozofice Summa technologiae *și* Filozofia întîmplării, *adevărate autocomentarii ale operei literare, cărora li se adaugă cele două volume intitulate* Fantasticul și viitorologia, *rod al meditațiilor înde-*

lungate pe tema raportului dintre fantezie și știință în zilele noastre și în perspectiva viitorului.

Dacă Astronauții, Norul lui Magellan, Solaris, Eden, Povestiri despre pilotul Pirx, *culegerile* Invazia din Aldebaran *și* Noapte lunară *se înscriu pe linia unui science-fiction „serios", după toate regulile genului, o aventură în Cosmos, cu peripețiile și neprevăzutul ei, alte scrieri ale lui Lem, cum sînt* Jurnalele astrale, Jurnalul găsit în baie, Povești despre roboți, *dar mai ales* Ciberiada, *dezvăluie o altă fațetă a creației sale: ironia, grotescul, satira. Prin aceste opere Lem poate fi pus alături de mari scriitori satirici ai lumii, ca Rabelais, Voltaire, Swift și Mark Twain, de la care a și împrumutat numeroase procedee literare.* Poveștile despre roboți *sînt o fericită simbioză între basmul popular („a fost odată...") și aventura cosmică a unor „ingineri-constructori-inventatori", simbioză în care reîntîlnim locuri comune din basm: lupta între bine și rău, roboți care se luptă între ei pentru mîna unei fete de împărat, figuri de curteni răi și invidioși care se sapă unul pe altul, regi războinici pentru care sensul existenței se reduce la atacarea vecinilor, poeți, filozofi și bufoni așa cum se întîlnesc la toate curțile împărătești. Cît privește* Ciberiada, *aceasta a fost definită de Lem însuși astfel: „...o lume a basmului, creată de roboții care s-au eliberat de sub stăpînirea oamenilor și au populat întinderile galaxiilor. Întrucît aceasta este tocmai o lume a legendelor lor, a credințelor și basmelor lor, într-un cuvînt o lume a mitologiei, întîmplările care au avut loc «în realitate» ni le putem numai închipui, căci ele sînt redate în versiuni diferite, adesea contrarii, așa cum se întîmplă de obicei cu miturile"* [5]. *Marii satirici ai lumii au fost întotdeauna și cei mai mari iubitori de oameni, cei mai de seamă umaniști, iar Lem este unul din aceștia. Reluînd teme și motive*

[5] Din interviul acordat revistei „Polska", 1964, nr. 12.

din science-fiction-ul „serios", Lem creează, prin întîmplările nemaipomenite ale lui Trurl și Clapauțius, o adevărată epopee eroi-comică în proză, în care prin roboți trebuie să-i avem în vedere de fapt pe oameni. La noi, Budai-Deleanu își definise Țiganiada *ca o „alegorie... unde prin țigani să înțăleg și alții carii tocma așa au făcut și fac, ca și țiganii oarecînd". O asemenea alegorie este în bună măsură și* Ciberiada *lui Lem. Ființele ciudate, roboți, monștri de tot felul, întîlniți de cei doi constructori în călătoriile lor prin galaxii, au de cele mai multe ori atitudini și caracteristici umane, calități și păcate omenești. Nimic din ceea ce, pe plan uman, poate constitui obiect de satiră nu-i scapă scriitorului: birocrația, lăudăroșenia, parvenitismul, goana după avuții, atentatul la libertatea de gîndire, gratuitățile cu pretenții de artă, filozofia goală, lipsită de conținut, folosirea dreptului forței, al celui mai tare, egoismul, individualismul. Iată, de exemplu, un splendid paragraf de la începutul* Expediției a treia *sau despre balaurii probabilității, în care se ironizează speculațiile filozofice ale unor savanți, înclinați de a da unor probleme științifice minore sau aparent științifice rangul de problemă-cheie a umanității: „După cum se știe, balauri nu există. Această constatare primitivă ar putea fi suficientă pentru o minte simplă, dar nu și pentru știință, deoarece Școala Neantică Superioară nu se ocupă deloc de ceea ce există. Banalitatea existenței a fost dovedită de prea de multă vreme, ca să mai fie nevoie să i se consacre măcar un cuvîntel, așa că genialul Cerebron, atacînd problema cu metode exacte, a descoperit trei categorii de balauri: nuli, imaginari și negativi. Toți aceștia, după cum s-a spus, nu există, dar fiecare categorie nu există în mod diferit".*

Ironizînd, Lem avertizează și, avertizînd, educă. Lectura cărții sale nu provoacă un zîmbet îngăduitor, specific amuzamentului de moment, ci îndeamnă la meditație profundă asupra rosturilor existenței, a

limitelor cunoașterii umane, a posibilităților omului de a stăpîni și organiza Universul. Pe bună dreptate, cosmonautul sovietic Gherman Titov remarca în prefața la ediția rusă a romanelor științifico-fantastice „serioase" ale lui Lem că „operele lui dezvăluie în fața cititorului necunoscutul, ceea ce se poate întîmpla mîine sau poate să nu se întîmple niciodată. Cărțile lui Lem ne învață să gîndim mai adînc, obligă cititorul să reflecteze asupra complexității naturii și istoriei omului". Caracterizarea e pe deplin valabilă și pentru operele de felul Ciberiadei, *în care grotescul, caricaturizarea, ironia, sarcasmul nu sînt expresia unui negativism, a unui capriciu de moment al scriitorului care-și dă frîu liber condeiului, ci al unei poziții deliberate de scriitor angajat în lupta pentru apărarea idealurilor celor mai nobile ale umanității. Poziția aceasta este prezentă și în scrierile ulterioare* Ciberiadei, *de pildă în* Măreția închipuită. *Autorul își imaginează cum vor arăta peste ani o istorie a literaturii, un lexicon, un dicționar etc., și scrie introduceri la cărți care n-au fost încă scrise, inserează prospecte de lucrări științifice posibile peste sute de ani. Iată cum ar figura în anul 2190+5 cuvîntul* mamă *în „dicționarul Zerolang":*

„MAMĂ, *subst. gen. fem. I., mică atomiță sau minibombă atomică, de producție ilegală, folosită în special de atentatori, teroriști, mafioți, gangsteri, narcomani, nebuni, contestatori, bandiți, șantajiști, alienați și alții;* MĂMICĂ, *idem, purtată în servietă, de obicei cu focos teleghidat;* MĂICUȚĂ, MĂICULIȚĂ, *idem, în înveliș radioactiv, care intensifică puterea de lovire;* MĂMULIȘCĂ, *idem, cu înveliș din sulfură de cobalt și stronțiu (Co, St);* MĂMUNCIE, *idem, cu încărcătură egală cu o uncie de uraniu (U 235);* MĂTUCHNĂ *sau* ZERUCHNĂ, *mică bombă atomică, cu înveliș din izotopi de uraniu, carbon, hidro-*

gen, azot și argon (U, C, H, N, A,), provoacă infectare de lungă durată pe un spațiu de o milă ; MĂMULINĂ, MĂMULITCA, *mică bombă de hidrogen, cu litiu (Lithium), ca substanță exploatată. II. Femeie care a născut un copil (arhaism)*".

Cruntă ironie ! Amare zîmbete ! Dar și o întrebare care nu poate să nu ne vină în minte : oare nu stă în putința omului să acționeze încă de pe acum în așa fel, încît peste ani sfîntul cuvînt mamă *să nu ajungă să însemne „bombă atomică sau cu hidrogen", cu toate variantele acestora, pentru ca frumosul și nobilul său sens inițial să nu se altereze niciodată, cît va dăinui omenirea ? Tocmai credința aceasta nestrămutată în valorile umane, în capacitatea omului de a se apăra de primejdiile pe care și le creează el însuși prin progresul tehnic, pe care-l produce propria sa inteligență, tocmai aceasta ne oferă dimensiunea umanismului lui Stanislaw Lem. Și poate așa se explică și faptul că* Ciberiada *a și fost tradusă, la puțin timp de la apariție, în numeroase limbi europene, iar opera muzicală a compozitorului cracovian Krzysztof Meyer, inspirată de cartea lui Lem, a fost premiată la Concursul de Operă de la Monaco în anii trecuți.*

Un fenomen atît de complex, de inedit ca povestirile și romanele științifico-fantastice ale lui Stanislaw Lem — atît datorită conținutului, cît și formei, expresiei lingvistice — a provocat numeroase comentarii, dezbateri, polemici, chiar o sesiune științifică specială a Academiei Polone de Științe ! Îndrăzneala nemaipomenită de a „zgîndări" conștiințele savanților cu întrebări decisive, fundamentale, de a anticipa și a avertiza totodată, de a judeca prezentul prin prisma viitorului i-au atras numeroși admiratori pe toate meridianele, dar și adversități. De cele mai multe ori, întrebările, aluziile nu se lasă ușor descifrate, fără un anumit efort intelectual și chiar atunci cînd Lem ne face să rîdem, rîsul nostru e însoțit de o frămîntare a conștiinței.

Moralistul Lem nu ni se îndeasă în suflet cu orice preț, el ne lasă impresia că se amuză, că se joacă, dar de fapt ne servește iluzia că noi înșine am putea fi un fel de moraliști la modul autocritic, că, reflectînd, meditînd asupra sensului povestirilor sale imaginare ajungem în sfîrșit la certitudinea că și noi putem fi copărtași la împlinirea idealurilor nobile pentru care militează prin scrisul său. Pe plan formal, a atras cu deosebire atenția limba scrierilor sale, nemaiîntîlnita lui inventivitate lingvistică, ușurința formării de noi cuvinte, comicul verbal de o nestăpînită fantezie, mai ales în domeniul onomasticii. Ciberiada *este o operă dificil traductibilă, dar cît de necesară! Tineretul român, care cunoaște* Astronauții, Norul lui Magellan *și* Solaris, *va descoperi acum cu uimire un alt Lem, un Lem mucalit, în aparență jucăuș, poate un fel de Creangă al epocii călătoriilor interplanetare. Este tocmai ceea ce ne-am propus să-i oferim, încercînd o versiune în limba română a* Ciberiadei.

MIHAI MITU

Cuprins

POVEȘTI DESPRE ROBOȚI

Cei trei electrocavaleri 6
Urechile de uraniu 13
Cum l-a înfrînt Erg reanimatorul pe Față palidă.... 19
Cei doi monștri 33
Moartea albă 42
Cum Micromil și Gigațian au pus pe fugă nebuloasele 48
Povestea computerului care s-a luptat cu balaurul .. 54
Consilierii regelui Hidrops 62
Prietenul lui Automatei 76
Regele Globares și înțelepții 96
Povestea regelui Murdas 108

Din cartea „CIFROTICON" SAU „DESPRE DEVIAȚIILE, SUPERFIXAȚIILE ȘI VARIAȚIILE INIMII"

Povestea prințului Ferriții și a prințesei Cristala ..

CIBERIADA

Cum a fost salvată lumea 134
Mașina lui Trurl 140
Marea chelfăneală 151

CELE ȘAPTE EXPEDIȚII ALE LUI TRURL ȘI CLAPAUȚIUS

Expediția întîi sau capcana lui Garganțian 160
Expediția întîi bis sau electrobardul lui Trurl 172

Expediția a doua sau oferta regelui Ferocius 186
Expediția a treia sau balaurii probabilității 213
Expediția a patra sau cum a pus Trurl în funcțiune feminotronul, vrînd să-l izbăvească pe prințul Pantarcticus de chinurile dragostei, și cum a fost apoi nevoit să folosească pruncaruncătorul 230
Expediția a cincea sau poznele regelui Baleryon 240
Expediția a cincea bis sau cousultația lui Trurl 257
Expediția a șasea sau cum au creat Trurl și Clapaucius un demon de gradul doi spre a-l învinge pe tîlharul Gurilă 265
Expediția a șaptea sau despre cum propria perfecțiune a lui Trurl a dus numai la rele 284
Un mare umanist Stanisław Lem..... 294

Lector: VICTOR ZEDNIC
Tehnoredactor: MARIANA PUȘCAȘU

Bun de tipar 19 IV 1976. Apărut 1976. Comanda nr. 808.
Tiraj 29 000 broșate. Coli de tipar 19.25.

Tiparul executat sub comanda
nr. 119 la
Intreprinderea Poligrafică
„13 Decembrie 1918"
str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97,
București,
Republica Socialistă România

Fantastic Club

Lei 8.75

ÎN ACEEAȘI COLECȚIE
au mai apărut:

Adrian Rogoz:
PREȚUL SECANT AL GENUNII

Vladimir Colin:
DINȚII LUI CRONOS

Radu Theodoru:
ȚARA FĂGĂDUINȚEI

* * *

OAMENI ȘI STELE
(culegere din cele mai frumoase povestiri românești)

Georgina Viorica Rogoz:
ANOTIMPUL SIRENELOR

Mihnea Moisescu:
ÎNTOARCERE PE ȚĂRMUL DISPĂRUT

Karinthy Frigyes:
MOARTEA HIPNOTICĂ